

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Katedra sociologie

Diplomová magisterská práce

ČÍM POSLANCI ZELENÁJÍ?

Faktory ovlivňující politiku životního prostředí.

Jan Skalík

vedoucí práce:

PhDr. Jiří Vinopal, Ph.D.

2011

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

.....

Jan Skalík

Počet znaků: 125 646

Tato práce by nemohla vzniknout bez šestnáctileté práce Legislativního centra Zeleného kruhu, které po celou tuto dobu monitoruje dění v Poslanecké sněmovně. Neocenitelná byla rovněž pomoc Michala Škopa, který zprostředkoval data k analýze. Ondřej Pokorný a Jan Hrnčíř mi je pomohli převést do analyzovatelné podoby. Podnětné konzultace k práci poskytli především Daniel Vondrouš, Petra Humlíčková, Zuzana Podaná, Petr Lupač, Lukáš Linek, Dan Mercea, Neil Carter a Brian Loader. Práci velmi ochotně vedl Jiří Vínopal. V neposledním řadě mají zásluhy všichni doma (ať už to znamená kdekoliv), že to se mnou vydrželi až dosud. Speciálně pak maminka za provedené korektury textu a Faberovi za překlad abstraktu. Tato práce by rovněž nemohla vzniknout bez životního prostředí a poslanců a poslankyň, kteří jej mají rádi. Nejen těmto všem patří můj velký dík!

Abstrakt

Poslanecká sněmovna je v novém tisíciletí oproti devadesátým letům výrazně méně nakloněná životnímu prostředí. Dokládá to srovnání 156 hlasování z období let 1994 až 2010 z hlediska příznivosti pro životní prostředí. Jednoznačně nejsilnější, a zároveň z hlediska příznivosti hlasování s ostatními nejvíce provázanou charakteristikou, je příslušnost k parlamentnímu klubu. Na základě srovnání SZ a ODS lze totiž téměř úplně vysvětlit, proč v Poslanecké sněmovně hlasují pro životní prostředí častěji ženy a zástupci moravských krajů. Obecně lze také říci, že s rostoucí poslaneckou úspěšností v pravicových stranách se pojí pro přírodu nepříznivé hlasování. Ve stranách politického středu a levice je to ale jinak: „zelené“ hlasování se v nich totiž naopak často váže s poslaneckým úspěchem. Pro životní prostředí hlasují častěji starší poslanci a ti, kteří vstoupili do Sněmovny dříve. Zatímco inženýrský titul souvisí s horším vztahem k životnímu prostředí, humanitní vzdělání se asociuje s jeho lepší podobou. Pokud je poslanec na hlasování o životním prostředí často nepřítomný, při hlasování jej pak hájí méně často.

Abstract

In the new millenium the Chamber of Deputies has been significantly less supportive towards environmental protection than it was in the 1990s. It has been proved by the analysis of 156 votes concerning the environment in the period 1994 - 2010. Unequivocally, the strongest and the most influential factor in terms of the impact on the other characteristics and the environmental benefits is to which Parliamentary Club the deputy belongs. From the comparison of voting patterns of the Green Party (SZ) and Civic Democratic Party (ODS) it is possible to demonstrate why the environmental legislation is supported mostly by women and MPs from Moravian districts. Generally it could be said that growing political success in the parliamentary right-wing parties is linked to less favourable voting for the environment. However, among centrist and left wing parties this is different: pro-environmental voting is connected to success in the Chamber. MPs who vote pro-environmentally are often older and were elected to the Chamber earlier. While a degree in engineering correlates with an unenthusiastic relationship to the environment, a degree in the humanities is often related to its protection. If an MP is frequently absent during voting, his voting patterns show a less positive attitude towards the protection of the environment.

Klíčová slova

Poslanecká sněmovna, proenvironmentální jednání, hlasování, sociodemografické charakteristiky, politické strany

Keywords

House of Commons, pro-environmental behavior, voting, socio-demographics, political parties

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Filozofická fakulta

Katedra / ústav: Sociologie

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Jan Skalík

Datum narození: 30. 7. 1986

Kontaktní adresa: Táborská 353, Třeboň 37901

Obor studia / kombinace: Sociologie (magisterské navazující studium)

Diplomní obor: Sociologie

Název práce v češtině: Čím poslanci zelenají? Faktory ovlivňující politiku životního prostředí.

Název práce v angličtině: How the Members of Parliament Are Getting Green? Factors Influencing Environmental Policy.

Vedoucí práce: PhDr. Jiří Vinopal, PhD.

Konzultant: PhDr. Lukáš Linek

Pokyny k vypracování:

Práce se zabývá environmentálními postoji v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky. V teoretické části práce budou diskutovány možné vztahy mezi charakteristikami poslanců a jejich postoji vyjádřenými hlasováním. V praktické části práce bude následně z hlasování (zřejmě v období 1995 – 2009) za užití metodiky Zeleného kruhu vybrána skupina hlasování, u nichž lze jednoznačně určit pozitivní nebo negativní vliv na zájmy ochrany životního prostředí. U daných hlasování bude následně statistickými metodami zjišťována korelace hlasů s charakteristikami poslanců: jedná se především o jejich gender, věk, volební kraj, příslušnost k poslaneckému klubu (včetně přestupů a jiných změn), členství ve vybraných výborech a komisích, délka vykonávání poslaneckého mandátu a případně další faktory (pořadí na kandidátce, pozice ve vládě, předsedání výboru, jiné funkce, frontbanching (koordinace stranického hlasování), časové období, jednotnost (vs. free-votes), účast na hlasování, data z dalších relevantních výzkumů apod.). Skupina hlasování s relevancí pro životní prostředí bude kontrolně porovnávána proti skupině jiných hlasování, aby byl odhalen specifický vliv tématu životního prostředí na jednání poslanců. Bude provedeno sestavení modelů politického prostoru (spatial model) v dané oblasti politického rozhodování týkajícího se životního prostředí. Práce bude případně doplněna několika rozhovory s bývalými poslanci, které se zaměří na prokreslení a kvalitativní prohloubení zjištěných souvislostí. Výsledky práce by měly přispět k lepšímu porozumění vlivu faktorů, které ovlivňují prospěšnost rozhodování pro životní prostředí.

Doporučená literatura:

Keith T. Poole: Spatial Models of Parliamentary Voting, Cambridge University Press, 2005

Simon Hix and Abdul Noury, Government-Opposition or Left-Right? The Institutional Determinants of Voting in Fourteen Parliaments, 2008

Kopecký, P. 2005. Parliaments in Central and Eastern Europe: Changing Legislative Institutions. Czech Sociological Review, 2005, Vol. 41, No. 3: 361-373.

Lyons, P. 2008. Jsou čeští poslanci ježci nebo lišky? Socioweb. Roč. 6, č. 10.

Vedoucí práce (podpis):

Datum zadání práce:

J. Jirák
22. 4. 2010

Jan Vlach

L.S.

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta (13)
Studijní oddělení
Praha 1, nám. J. Palacha 2, 116 38

[Signature]
.....
Vedoucí základní součásti:

[Signature]
.....
Děkan:

Datum: 22. 4. 2010

„Mým ideálem je humanismus, úcta k přírodě a odpovědnost k ní. Pokud bych jej neměl, do politiky bych vůbec nevstupoval. Člověk, jemuž ideály chybějí, v ní nemá co dělat. Bez ideálu se člověk těžko může pohnout z místa, pak je to jen pragmatické reagování na to, co přinese další den.“

Josef Vavroušek

Obsah

1	Úvod	12
1.1	Přínos daného výzkumu.....	13
1.2	Cíle práce	13
2	Teoretická část.....	14
2.1	Kontext tématu.....	14
2.1.1	Legitimita environmentální politiky	14
2.1.2	Participace veřejnosti na environmentální politice	16
2.1.3	Vývoj politického rozhodování.....	18
2.2	Faktory ovlivňující jednání	19
2.2.1	Poslanecký klub.....	19
2.2.2	Osa levice - pravice	20
2.2.3	Osa liberalismus - konzervatismus.....	21
2.2.4	Délka mandátu	21
2.2.5	Věk	22
2.2.6	Členství v parlamentních výborech	22
2.2.7	Vzdělání	23
2.2.8	Region	23
2.2.9	Pohlaví.....	26
2.3	Dosavadní výzkumy faktorů s vlivem na jednání.....	27
2.4	Jednání a životní prostředí	30
2.4.1	Teorie plánovaného jednání	31
2.5	Metody evaluace politiky	34
2.5.1	Evaluace české politiky z dílny Sociologického ústavu	35
2.5.2	Evaluace české politiky z dílny Zeleného kruhu	36
3	Empirická část.....	42
3.1	Téma výzkumu	42
3.2	Metodologie výzkumu.....	43
3.3	Popis datového souboru	45
3.3.1	Prospěšnost pro životní prostředí	45

3.3.2	Faktorová analýza	47
3.3.3	Vzájemné korelace proměnných	48
3.4	Proenvironmentální vliv charakteristik.....	49
3.4.1	Strana.....	50
3.4.1.1	Poslanecký klub.....	51
3.4.1.2	Osa levice – pravice.....	53
3.4.1.3	Osa liberalismus – konzervatismus.....	53
3.4.1.4	Koalice	54
3.4.1.5	Klub s ministrem ŽP	54
3.4.2	Pozice ve straně	55
3.4.2.1	Délka mandátu.....	55
3.4.2.2	Role v PSP	56
3.4.3	Zkušenost v PSP	56
3.4.3.1	První volební období.....	56
3.4.3.2	Průměr návrhů na období	56
3.4.3.3	Úspěšnost přijetí návrhů.....	57
3.4.4	Stáří.....	58
3.4.4.1	Rok narození	58
3.4.4.2	Věk v roce začátku prvního volebního období	58
3.4.5	Odborná profilace	59
3.4.5.1	Členství v Hospodářském výboru	59
3.4.5.2	Členství ve Výboru pro životní prostředí.....	59
3.4.6	Vzdělání.....	59
3.4.6.1	Počet akademických titulů	60
3.4.6.2	Druh akademického vzdělání	60
3.4.7	Region	61
3.4.8	Pohlaví.....	62
3.5	Regresní analýza	62
4	Závěr práce	64
5	Literatura.....	67

6	Přílohy	75
6.1	Jmenný rejstřík	75
6.2	Seznam grafů	77
6.3	Seznam tabulek.....	80
6.4	Popis proměnných	84
6.5	Přehled vybraných hlasování.....	104
7	Dodatky k teoretické části práce.....	111
7.1	Faktory ovlivňující jednání	111
7.1.1	Jednotnost hlasování	111
7.1.2	Osa materialismus - postmaterialismus.....	112
7.1.3	Ekonomický status	113
7.1.4	Diskontování v čase	115
7.1.5	Předchozí činnost	116
7.1.6	Osobní hodnoty	116
7.2	Jednání a životní prostředí	117
7.2.1	Struktura a jedinec	117
7.2.2	Health Belief Model	120
7.2.3	The Transtheoretical Model.....	121
7.3	Analýzy Zeleného kruhu	121
8	Dodatky empirické části práce	122
8.1	Popis datového souboru	122
8.1.1	Co lze o poslancích zjistit.....	122
8.1.2	Výběr hlasování Zeleného kruhu	124
8.1.3	Prospěšnost pro životní prostředí	127
8.1.4	Faktorová analýza	130
8.1.5	Vzájemné korelace proměnných	131
8.2	Popis skupin charakteristik	131
8.2.1	Strana.....	131
8.2.1.1	Poslanecký klub.....	131
8.2.1.2	Osa levice - pravice	132

8.2.1.3	Osa liberalismus – konzervatismus.....	133
8.2.1.4	Koalice	133
8.2.1.5	Klub s ministrem ŽP	135
8.2.2	Pozice ve straně	136
8.2.2.1	Počet období v PSP.....	136
8.2.2.2	Role v PSP	137
8.2.3	Zkušenost v PSP	138
8.2.3.1	První volební období.....	138
8.2.3.2	Průměr návrhů na období.....	139
8.2.3.3	Úspěšnost přijetí návrhů.....	140
8.2.4	Stáří.....	142
8.2.4.1	Rok narození	142
8.2.4.2	Věk v roce začátku prvního volebního období	143
8.2.5	Odborná profilace	144
8.2.5.1	Členství v Hospodářském výboru	144
8.2.5.2	Členství ve Výboru pro životní prostředí.....	146
8.2.6	Vzdělání.....	147
8.2.6.1	Počet akademických titulů	148
8.2.6.2	Druh akademického vzdělání	149
8.2.7	Region	152
8.2.8	Pohlaví.....	154

1 Úvod

Název této práce je, bohužel, poněkud zavádějící. Po jejím zpracování jsem totiž došel k závěru, že čeští poslanci zelenají jen a pouze vystavením se životnímu prostředí: Ti ze Strany zelených ve svém hlasování, ostatní pak ve své tváři. S ohledem na to, že postoj poslanců českého Parlamentu k životnímu prostředí se v uplynulých 16 letech neustále zhoršuje, by bylo třeba název textu upravit na formulaci „Čím poslanci nezelenají“. Vzhledem k tomu, že to ale možné není, budeme se věnovat původnímu tématu: totiž snaze o popsání faktorů, které v českých podmínkách posledních let přispívají k proenvironmentálnosti poslaneckého hlasování.

V teoretické části práce nejprve popíšeme kontext tématu, abychom následně mohli diskutovat dosavadní poznatky týkající se vlivu zjišťovaných charakteristik, především pak díky zahraničním výzkumům. V následující části teoretického úvodu se zaměříme na komplexnější dosavadní výzkumy a možné teoretické přístupy. V závěru teoretické části pak popíšeme dosavadní hodnocení hlasování v českém Parlamentu.

V empirické části práce se nejdříve zaměříme na metodologii výzkumu a popis datového souboru, včetně faktorové a korelační analýzy, abychom následně přešli k podrobnějšímu rozboru vlivu jednotlivých charakteristik. Ze skutečnosti, že jsme v období let 1994 až 2010 hodnotili pouze 156 vysoce environmentálně relevantních hlasování, vyplývá, že navržený regresní model byl značně nestabilní, a proto jej v práci přes původní záměr neuvádíme. Na závěr práce uvádíme žebříčky prospěšnosti hlasování vůči životnímu prostředí. Vzhledem k tomu, že nebylo možné všechny zajímavé grafy a tabulky zahrnout do textu empirické části, práce má relativně bohatou přílohovou část, na niž se text často odkazuje.

K volbě tématu vedl mimo jiné fakt, že problematika vlivu sociodemografických charakteristik na proenvironmentální jednání je uchopena rozsáhlým spektrem literatury. Rovněž data pro empirickou část mi byla s většími či menšími obtížemi přístupná a dosud nebyla analyzovaná. Samotnému zpracování diplomové práce předcházelo šestnáctileté úsilí týmu Zeleného kruhu, bez něhož by sepsání práce nebylo možné. Diplomová práce rovněž některými metodami a přístupy volně navazuje na mojí bakalářskou práci „*Vědomosti a postoje mládeže týkající se změny klimatu*“. Zřejmě největší motivací pro sepsání práce nicméně bylo, že by její výsledky mohly být teoreticky i prakticky využitelné. Všem jejím čtenářkám a čtenářům bych k tomu tedy rád dodal odvalu.

1.1 Přínos daného výzkumu

Teorie politiky trpí nedostatky, neboť ve své převážné většině zůstává na půl cesty mezi analýzou jednotlivých případů a konceptuálním uchopením. Takovýto přístup s nedostatečným propojením empirické zkušenosti výzkumníka a praxe umožňuje vytvořit pouze teoretický systém, který je nezávislý na čase a konkrétních aktech. Data výzkumů nicméně bývají sbírána ve vztahu k určitým aktérům v daném čase. Jejich napojení na teorii je tedy následně problematické. [Price 1975]

Shrnutí výsledků výzkumů, které se zabývaly předpovědí proenvironmentálních záměrů jednání a činů samotných ukazuje, že mezi těmito prvky neexistuje kauzální, ale pouze relativně slabá korelační souvislost. Operacionalizovaný záměr proenvironmentálně jednat vysvětluje pouze 27 % variability konečného jednání. Dle Bamberga by se tak sociálněvědní výzkum v oblasti proenvironmentálního jednání měl zaměřit především na teoreticky zakotvené přímé testování kauzálních procesů. Bamberg upozorňuje na potřebnost především terénních výzkumů, které by umožnily zvýšit explanační schopnosti dosavadních modelů. [Bamberg 2007] Tento postřeh souvisí i s myšlenkami Milla, který tvrdí, že političtí teoretici se obvykle soustředí na definice a konceptualizace způsobu vlády, jen velmi zřídka ale i na vlastní měření jejího výkonu [Mill 1992]. Často se tak v literatuře objevují logicky konzistentní systémy teoreticky zdůvodněných indikátorů výkonu vlád. V praxi však nejdou využít, protože je není možné měřit anebo nelze získat data nezbytná pro jejich operacionalizaci. [Kostecký 2006] Za ústřední výhodu metodologického přístupu, který sleduje poslanecké hlasování je považován fakt, že operuje s *tvrdými daty*, která uchovává samotná instituce, pro sekundární analýzu [Veselý 2005], a tedy relativně objektivně monitorovat chod Poslanecké sněmovny. Získané výsledky jsou následně vhodné pro komparaci. Výše uvedené výhody a nastíněné možnosti se pokouší tato práce reflektovat.

1.2 Cíle práce

Zpracovávaný text si klade několik cílů. Mezi vnitřní cíle práce patří v její teoretické části diskutovat možné vztahy mezi charakteristikami poslanců a jejich postoji vyjádřenými hlasováním. V empirické části si pak práce klade za cíl tyto vztahy zjišťovat za pomoci korelování provedeného hlasování s charakteristikami poslanců. Předpokládáme přitom, že významný bude vliv strany a vliv jednotlivých charakteristik se bude měnit v čase. Vnějšími cíli práce je přispět k lepšímu porozumění vlivu faktorů ovlivňujících prospěšnost rozhodování pro životní prostředí. K tomu by měla dopomoci i tím, že díky bohaté přílohové části bude moci sloužit jako zdroj detailních informací o vztazích týkajících se environmentálnosti poslaneckého hlasování. Tato zjištění by mohla být užitečná specificky pro úřady státní správy, neziskové a výzkumné organizace.

2 Teoretická část

V teoretické části práce se nejdříve zaměříme na kontext tématu a následně popíšeme v empirické části zpracovávané, ale i některé významné nezpracovávané osobní charakteristiky s významným vlivem na proenvironmentální jednání jedince. Dále se zaměříme na dosavadní výzkumy faktorů ovlivňujících a teoretické koncepty. Na závěr teoretické části nastíníme způsoby dosavadní evaluace českého Parlamentního jednání.

2.1 Kontext tématu

Problematiku rozhodování v environmentálních otázkách zasadíme do tří zásadních kontextů: kontextu legitimacy, kontextu participace veřejnosti a kontextu vývoje politického rozhodování. Podívejme se na tyto kontexty nyní postupně.

2.1.1 Legitimita environmentální politiky

„Bez cíle a závazku jej dosáhnout, povedou naše krátkodobé zájmy k exponenciálnímu růstu, který žene svět vstříc limitům planety a konečnému kolapsu.“¹

Meadows 1972: 184

Minimálně v akademických kruzích již několik desetiletí panuje shoda na tom, že ochrana životního prostředí má své materiální příčiny. Tato skutečnost přitom slouží k legitimizaci dlouhodobé politické snahy o trvalou udržitelnost životního prostředí člověka [Bell, 2004]. Řada současných předních společenských teoretiků vnímá znepokojení ze stavu životního prostředí jako hlavní faktor, který vedl v průběhu minulého století k proměně národních států [Beck, Giddens, Lash 1994, Spaargaren, Mol 1992]. Nezodpovězenou otázkou zůstává, které faktory vedly k rozvoji státní ochrany životního prostředí. Součástí odpovědi může být rozvoj ekologické racionality jako součást procesu modernizace [Spaargaren, Mol 1992] a nástup postmateriálních hodnot [Inglehart 1990].

Inglehartova postmaterialistická hypotéza předpokládá vzrůst znepokojení ze stavu životního prostředí poté, co společnost prošla obdobím industrializace [Inglehart, 1990, 1997]. Giddens interpretuje toto znepokojení jako nevyhnutelný důsledek *reflexivní modernity*, v níž lidé průběžně zvažují dopady svých činů na budoucnost [Giddens 1990]. Někteří teoretici zacházejí ještě dál, když tvrdí, že znepokojení ze stavu životního prostředí existuje v každé zemi [Esty, Porter 2005]. Moderní státy ovšem na toto znepokojení reagují zvyšováním kapacity ochrany životního prostředí. Tu definuje

¹ „Without such a goal and a commitment to it, short-term concerns will generate the exponential growth that drives the world system towards the limits of the earth and ultimate collapse.“

OECD jako široce společenskou schopnost identifikovat a vyřešit environmentální problémy. Jako zásadní se v tomto procesu jeví vytvoření dostatečné informovanosti, expertízy a síly environmentální regulace ve společnosti. Nedostatečné kapacity pro řešení společenských problémů se netýkají pouze ochrany životního prostředí, jak ale upozorňuje Luhmann, environmentální politika se zdá být nejménějším sektorem, jenž vyvolává diskuse o mezích státní intervence [Luhmann 1990].²

Dle Shuma je politická správa země a státní intervence legitimní pouze za předpokladu, že existuje nerovná dělba mezi náklady a zisky v jednotlivých společenských sektorech, a je tedy nezbytné je přerozdělovat buďto v rámci ekonomiky, anebo mezigeneračně. Politika dále musí vytvářet prostor pro řešení společných problémů, přičemž regulace by měla být zaváděna teprve v momentu, kdy je zřejmé, že zlepší kvalitu života. Analýza literatury dokládá, že v demokratických režimech je environmentální regulace více zakotvená a přísnější. [Shum 2009] Velké množství teoretiků nicméně staví otázku, zda je vůbec myslitelné, aby v dnešní situaci byla taková intervence dostatečná. Novák upozorňuje na kontradikci v hlásání koncepce *industriální společnosti* a zároveň *primátu politiky*. Právě politická restrikce a limitace se vyvinula jako protiváha vzrůstajícího monopolu industriálních struktur nad společenským prostorem v úvodních fázích modernity [Novák 2005].

Beck upozorňuje na fakt, že environmentální rizika se stala s počátkem druhé poloviny dvacátého století rozsáhlejšími, než jaké jsou možnosti jejich politického řešení. Politika tak mění svoji úlohu a stává se fakticky institucí, která společenským hrozbám nezabraňuje, ale má pouze kompetenci upravovat jejich míru a distribuovat jejich důsledky. Politika tak, dle Becka, opouští svou původní doménu hledání společenských východisek či řešení a stává se orgánem, který pouze pracuje s pravděpodobnostmi [Beck 1986].³ Luhmann upozorňuje, že kvůli tomuto rysu modernity se stávají prakticky veškerá rozhodnutí riskantní. Riziko zvolené jedním člověkem je ovšem vzhledem k provázanosti světa hrozbou pro druhého. Z původního rizika se tedy dnes automaticky stává ohrožení [Luhmann 1993]. Beck vidí východisko v *alternativním procesu modernizace*, tedy reflexivní modernizaci, kterou popisuje jako politický proces změn hodnot a institucí, proces sebepoznání a sebezpřeměny pomocí vzájemné komunikace.

² Přestože se interakce s životním prostředím odehrávají především na individuální bázi, je zde velké pole pro státní intervenci, například ve vytvoření dostatečné infrastruktury, která proenvironmentální jednání z hlediska jednotlivce usnadní. Nisbet uvádí, že ačkoliv stát například v oblasti zdravotnictví zajišťuje protikuřácké kampaně, přikazuje vydávat odrazující upozornění na tabákové výrobky a zavádí legislativu, která zakazuje kouření ve veřejných prostorech, podobná intervence týkající se individuálních psychologických motivů u ochrany životního prostředí chybí. [Nisbet 2008]

³ Uznání nevladatelného rozměru environmentální hrozby má důsledky v podobě konfliktu rozporných interpretací a o *moc interpretací* mezi politikou a veřejným míněním. Beck uvádí, že výsledkem tohoto zápolení je *eroze legitimacy byrokratického panství*, které se zabývá pouze administrováním produkce a distribuce environmentálních rizik. Beck proto hovoří o *organizované nezodpovědnosti* moderních institucí [Beck 1986]. Suša v této souvislosti dodává, že zbavení legitimacy byrokratických organizačních systémů představuje hrozbu pro celou společnost, neboť může vést k anarchii [Suša 1997].

2.1.2 Participace veřejnosti na environmentální politice

„Nelze dost dobře smířit zastupitelskou demokracii s pojmem občanské společnosti, která předpokládá demokracii přímou.“

Václav Klaus, Český deník, 28. 5. 1994

Panuje shoda o tom, že politická odpovědnost v sobě zahrnuje tři způsoby předcházení zneužití veřejné moci: vymáhání, kontrolu a oprávnění. Současně politická moc musí občanům postoupit právo dostat vysvětlení a má ospravedlňovat vlastní jednání a činy [Plattner 1999]. Horizontální odpovědnost přitom závisí zejména v nových demokraciích na přítomnosti demokratických kontrol a rovnováze sil, přičemž bez rozvinuté horizontální odpovědnosti není možné zajistit ani odpovědnost a participaci vertikální [Brokl 2002].⁴

Poslanecký mandát jednotlivce je bezesporu indikátorem o vysoké míře jeho politické participace. Poslanec jistě může být i pasivní, nicméně i tato absence jednání je v jeho roli politicky signifikantním činem [Smith 2009]. Rolí politicky aktivních jedinců ve společnosti je pak mimo jiné i ochrana společných zájmů: pokud politika sníží environmentální rizika, může to být navíc voliči značně oceňováno [Gatting 2007]. Johnson uvádí, že existuje silná vazba mezi společenskou poptávkou po změně veřejné kontroly v dané oblasti, vnějších podmínkách a přístupem politických aktérů.⁵

Vysoké míře veřejného zájmu se nicméně v českém kontextu environmentální politiky nedostává, což obecně souvisí se zdejší nízkou mírou politické participace. Inglehart definuje vztah k životnímu prostředí a míru environmentálního smýšlení podílem neplacené práce v dobrovolnických organizacích a organizacích environmentálního hnutí, které se zabývají ochranou prostředí a právy zvířat. V České republice byla zastoupena 3 % těchto lidí v průzkumech z roku 1991 i 1999, přičemž na dobrovolné práci se podílelo více postmaterialisticky zaměřených lidí, nežli jiných skupin. Na

⁴ Giddens uvádí, že dnes na světě prakticky nenajdeme stát, který by se nenazýval demokratickým. To proto, že moderní státy zpravidla disponují některou formou zahrnutí veřejnosti do správy země, jakkoliv může být v praxi nenápadná. Základy této občanské participace jsou fundamentální, neboť v podmínkách modernity vyžaduje efektivní správa země aktivní souhlas populace v míře, v jaké to nebylo možné ani nezbytné v období předmoderních států. [Giddens 1990] Giddens hovoří přímo o konceptu dialogické demokracie, tedy společnosti, v které se na formování politiky a rozhodování podílejí všechny společenské vrstvy. [Giddens 1994]

⁵ Veřejnost se přitom nezajímá pouze o politické a legislativní výstupy, ale především o zlepšení reálného stavu. Ochrana životního prostředí přitom může být v některých situacích druhem politiky, u nichž jsou koncentrované náklady a distribuované benefity, zatímco v jiných případech mohou být distribuované benefity a koncentrované náklady. [Johnson et al. 2005] Obě variantní situace jsou přitom zajímavé pro jiný segment voličů, což umožňuje diferenciaci environmentální politiky. Například průzkumy provedené v Kanadě prokazují, že Kanadčané vnímají ochranu životního prostředí jako přední prioritu pro své politické vůdce [Ipsos Reid 2006] a jsou znepokojeni nad malým pokrokem své vlády v této otázce. Téma životního prostředí v žebříčku priorit předstihlo v Kanadě dokonce i ochranu zdraví. [Nisbet 2008]. Kupříkladu Švédové podporují investice i do těch oblastí ochrany životního prostředí, o nichž mají málo informací. Oblast životního prostředí prioritizují před ostatními a při omezování rozpočtu jí většinou nechávají nezkrácené prostředky. [Boman, Mattsson 2008]

základě dotazování, zda by jedinec věnoval část svého příjmu na opatření vedoucí ke snížení znečištění, zda by byl pro zavedení environmentální daně, a zda se domnívá, že by měl stát omezit znečištění, aniž by jej to osobně stálo jakékoliv prostředky, se ukázalo, že postoje vůči životnímu prostředí se mezi lety 1991 a 1999 zhoršily. Materialisticky zaměřeni respondenti přitom měli k ochraně životního prostředí nejméně vstřícný postoj, zatímco postmaterialisté jej měli nejlepší. [Řeháková 2001]

Smith na základě srovnávacího výzkumu European Social Survey 2004 - 2005 v zemích východní Evropy dokládá, že nízká politická aktivita lidí je problémem celého regionu. Česká republika nicméně je s deklarovanou 56% volební účastí nejslabší zemí regionu, v ostatních kategoriích je nicméně průměrná: 17 % českých respondentů vypovědělo o svém kontaktu s politikou, 14 % mělo zkušenost s podpisem petice a 4 % s politickým protestem.⁶ Pomineme-li volební účast, připadá na jednoho Čecha zhruba 0,4 úkonu projevujícího jeho politickou účast, což je dalece pod průměrem zemí západní Evropy, kde na jednoho občana připadá zhruba jeden politický čin. Přes relativně rozvinutou ekonomiku země je tak občanská participace v Česku stále relativně nízká. [Smith 2009]

Jedním z možných vysvětlení malé míry participace může být, že lidé s menším majetkem a nižším statutem mají při svých aktivitách veřejné participace, větší náklady uniklých příležitostí, než jedinci s větším majetkem a vyšším statutem. [Smith 2009] Výzkum zájmových skupin doložil, že různé skupiny podporují zcela rozdílnou míru ochrany životního prostředí a míru intervence státu. Právě postoj k environmentální regulaci značně rozděluje zástupce průmyslu a zájmových sdružení občanské společnosti⁷ [Cordano et al. 2004]. Smith uzavírá, že v České republice je třeba zlepšit možnosti občanské participace. Zlepšení její kvality přitom nepřinese institucionalizování jejích nových forem, ale mnohem spíše zlepšení kvality a možností jejích stávajících forem tak, aby byla politická aréna otevřená, nediskriminující a dostupná všem občanům bez ohledu na jejich sociální zázemí [Smith 2009]. Otevřené participativní prostředí pak může přispět ke zlepšení politické kultury země a spolu s ní i environmentální politiky.

⁶ Pro srovnání ze západních zemí byla nejslabší Velká Británie s odpovídajícími poměry 68 %, 15 %, 36 % a 4 %.

⁷ Tradiční pohled, dle něž mají investoři a zaměstnavatelé především ekonomické zájmy, zatímco aktivisté mají zájmy převážně politické, byl nicméně zpochybněn. [Frederick, Weber 1987]. Tato teorie byla totiž konfrontována s diverzifikovanější skutečností, ve které řada zaměstnavatelů začíná přejímat i sociální cíle [Winn 2001]. Výzkum participace se individualizuje, neboť každý aktér může fakticky zastávat více rolí a vstupovat do různých koalic, často i s protichůdnými cíli [Cordano et al. 2004].

2.1.3 Vývoj politického rozhodování

„Jakmile ve společnosti vyjde najevo, že nelze maximalizovat všechno pro všechny, musí se začít volit.“⁸

[Meadows 1972]

Záměrem této části není a ani nemůže být vyčerpávající popis scény environmentální politiky v České republice v uplynulých dvaceti letech, jako spíše demonstrace faktu, že poslanecké rozhodování ohledně životního prostředí vstupovalo v minulých letech do naprosto rozdílných okolností. Státní orgán na ochranu životního prostředí vzniklý v roce 1990 měl překvapivě moderní strukturu.⁹ Pozice zastánců ochrany přírody se přitom mezi roky 1990 a 1997 ostře proměnila: původních zastánci, ručitelé a téměř hrdinové nově vznikající demokracie začali být postupně v očích politiků vnímáni jako jedna z jejích největších hrozeb. [Fagin, Jehlička 1997]. Na druhou stranu během devadesátých let prudce vzrostly standardy výuky a s nimi i odborná kompetence v ochraně přírody. Neopomenutelnou roli sehrála i rostoucí kompetence novinářů zprostředkovat témata životního prostředí veřejnosti. Analýza médií nicméně ukázala nedostatek pohledů od environmentálních aktivistů nebo vnějších expertů, kteří by reflektovali státní politiku životního prostředí. Důvodem byla zřejmě malá velikost environmentálního hnutí a jeho nedostatečná síla pro získání přístupu do médií. [Jehlička 1999]

Je zřejmé, že forma socialistické vlády a zděděná politická kultura mají co do činění s tím, jak politici jednájí. Například zaštitěni snahou posílit vznikající demokratické instituce se poslanci mohou rozhodnout pro kolektivističtější, národotvorné jednání, spíše než pro oportunistický a individualistický způsob rozhodování. Stejně tak porozumění principu pobídek a zákazů se dostavuje u politiků teprve postupně, a to ačkoli falešně tvrdí, že mechanismům, které uvádí v život, rozumějí. Řada politiků navíc do této profese přišla z pozice s perspektivou velmi vzdálenou od politické [Pettai 2005]. Tento teoretický pohled potvrzuje svým výzkumem Kroupa. Politici zvolení v roce 1992 dle něj vycházeli z průměrného výběru politických stran a zastupovali rozdílné úrovně politického vlivu a veřejného života. Poslanci se přitom považovali především za reprezentanty své politické strany, kterou pak považovali za hlavního zprostředkovatele veřejných zájmů. Politici zároveň uváděli pokles relevance občanských iniciativ a veřejných impulsů pro parlamentní praxi. [Kroupa 1996]

Mansfeldová dokládá výrazný vývoj politického rozhodování v uplynulých dvou dekadách na příkladu jednání o rozpočtu. Sleduje přitom postupnou profesionalizaci politiků, především pak zkvalitnění

⁸ „As soon as a society recognizes that it cannot maximize everything for everyone, it must begin to make choices.“

⁹ Byla to komise vedená předsedou, což reflektovalo představu, že by se nemělo jednat o sektor, ale mnohem spíše by ochrana životního prostředí měla horizontálně postupovat všemi vládními politikami. Členové komise byli ministři životního prostředí, náměstci ministrů zahraničních vztahů, ministrů financí a předsedové komisí životního prostředí všech tří hlavních stran. Neopomenutelný je také vliv Dobříšské konference v roce 1991, na níž se Josef Vavroušek pokusil iniciovat větší koordinaci v evropské ochraně přírody.

práce rozpočtové komise. Signifikantní je dle Mansfeldové především zlepšení poslanecké práce s informacemi, efektivitě jejich získávání a kritického posuzování. Je přitom znatelný vývoj vnitřní diferenciací odbornosti jednotlivých segmentů parlamentu. [Mansfeldová 2005] V procesu tvorby rozhodnutí lze rozlišit mezi problémy *volby* a problémy *designu*. Tento rozdíl odpovídá rozdílu mezi *porozuměním a hledáním*, kde *porozumění* referuje především o vnitřním pojetí problému politikem a zatímco *hledání* umožňuje vytvořit řešení daného problému. O politikách druhé dekady novodobého parlamentu lze v úhrnu říci, že opustili *modus volby* a soustředí se především na problémy *designu* rozhodnutí [Lyons 2008].

2.2 Faktory ovlivňující jednání

Faktory ovlivňující jednání v environmentálních otázkách a specificky pak faktory ovlivňující politické rozhodování pro účely následujícího členění rozdělíme na charakteristiky zpracovávané v empirické části textu a na další relevantní charakteristiky, které jsou ovšem kvůli nedostatku vypovídajících dat dále nezpracovávané.

Mezi zpracovávané charakteristiky uvedené v následující teoretické části textu se postupně řadí poslanecký klub, pozice na osách levice – pravice a liberalismus – konzervatismus, délka mandátů, věk, členství v parlamentních výborech, vzdělání, region a pohlaví.

V příloze uvedeme šest dalších charakteristik, které jsou sice pro environmentálnost hlasování rovněž významné, nebylo ale možné získat data pro jejich empirickou analýzu v rámci této práce. Jsou jimi jednotnost v hlasování, osa materialismus – postmaterialismus, ekonomický status, diskontování v čase, předchozí činnost a osobní hodnoty [[více uvedeno v příloze 7.1.](#)].

2.2.1 Poslanecký klub

Rozlišení parlamentního klubu a strany ve vládě má význam výhradně pro strany vládní koalice. V Parlamentu České republiky nejsou poslanci nuceni vzdát se mandátu v případě, že jsou jmenováni do vládní funkce. Často se od sebe klub a strana v českých podmínkách nicméně odlišuje rozdílným vedením. Ze studie vyplývá, že se 79 % poslanců České republiky domnívalo, že při formulaci politiky strany má větší vliv stranický sekretariát a nikoli parlamentní klub. Stranické sekretariáty tedy hrály značnou roli ve vnitrostranické politice a i v ovlivňování parlamentních klubů. Distribuce zdrojů dosud favorizovala strany oproti poslancům nebo výborům. Z hlediska institucionálního zakotvení je tedy můžeme považovat za hlavní činitele českého parlamentního dění. [Kopecký 1996] V Česku je tedy stále uplatněný spíše konzervativní model rozhodování. Četné studie přitom ukazují, že liberalizace politických institucí může zvýšit efektivitu environmentální politiky. [Wälti 2004, Poloni-Staudinger 2008]

Pro české parlamentní strany nicméně není prioritou. Politické strany v českých podmínkách totiž svou populistickou rétorikou většinou pouze reagují na priority většinové společnosti¹⁰ [Mansfeldová, Rakušanová 2008]. Jakkoliv tedy klesá poslanci vnímaná odpovědnost vůči veřejnosti, roste politický populismus [Brokl 2002]. Tomu nahrává i relativní česká věrnost ve výběru volené strany. Dlouhodobá voličská náklonnost ke straně je v České republice nejlepším prediktorem individuální volby v parlamentních volbách [Linek 2009].

Z amerického výzkumu vyplývá, že voliči Republikánů spíše nebudou podporovat zvýšené vládní úsilí na ochranu životního prostředí. Naopak lidé, kteří důvěřují své vládě, podporují dodatečná opatření na omezení znečištění a globálních problémů. [Koninsky 2008] Politická ideologie je zde základem stranické jednoty¹¹. Ačkoliv srovnatelná analytická data pro Českou republiku chybí, přichylnost pravicových stran k řešením, která jsou méně ohleduplná k životnímu prostředí, se v průběhu uplynulých dvou desetiletí potvrdila.

2.2.2 Osa levice - pravice

ODS a ČSSD nabízejí zcela odlišné programy převážně v oblasti makroekonomické politiky a stále zřetelněji prezentují odlišné zájmy příslušných sociálních tříd. Osa levice-pravice tak i přes určitý pokles významu v perspektivě růstu *nové levice a pravice* v západních demokraciích stále existuje a je považována za přirozenou osu politického systému a zejména za proměnnou vysvětlující politické chování. Analýza dat z výzkumu v roce 1996 dokládá, že deklarovaná pravolevá orientace voličů má mnohem silnější vliv na jejich volební jednání, než pravolevé zařazení na základě jejich socioekonomického postavení. [Matějů 1998]

Výzkumy preferencí ukázaly značnou míru korelace mezi úrovní znepokojení environmentálními otázkami a zájmem respondenta o sociální spravedlnost¹². U respondentů, kteří uvedli záměr volit nebo kteří by nikdy nevolili Zelené, byla zjištěná signifikantní korelace pro znepokojení stavem

¹⁰ Ačkoli například mezi lety 1996 a 1998 se u poslanců rozšířil názor, že zastupují spíše voliče své strany, než občany volebního obvodu, dlouhodobě je tomu jinak. [Brokl 2002] Na rozdíl od počátku devadesátých let, již pouze třetina poslanců po roce 2000 uvádí, že zastupuje voliče své strany, občany obvodu nebo občany republiky. Lze tak pozorovat značný posun ve vnímání poslanců své zastupitelské role. Voliče své strany dle vlastního vyjádření zastupovalo 52 % dotázaných poslanců v roce 1993, ale již pouze 30 % v roce 2007. Občany volebního obvodu zastupovalo dle svých slov v roce 1996 celkem 46 % poslanců, oproti pouze 26 % v roce 2007. Všechny občany zastupovalo 42 % poslanců v roce 1993 a 39 % v roce 2007.

¹¹ Mnoho studií konzistentně potvrdilo, že voliči Demokratů jsou politicky liberálnější a vyjadřují větší zájem o ochranu životního prostředí, než voliči Republikánů a konzervativně smýšlející lidé [Dunlap, Xiao, McCright 2001, Guber 2003, Press 2003, Uyeki, Holland 2000]. V amerických realitách je liberální, konzervativní nebo rasová pozice hlavním kritériem, dle kterého se liší politici za Demokraty a Republikány.

¹² V roce 1991 se celkem 58 % materialistů a 44 % postmaterialistů nacházelo na levé škále spektra, zatímco v roce 1999 to bylo 58 % materialistů a pouze 30 % postmaterialistů. Posun postmaterialistů mezi lety 1991 a 1999 na pravou stranu politického spektra byl signifikantní. Materialisté se přitom častěji nacházejí na pravé straně politického spektra, zatímco u postmaterialistů jejich příklon nalevo ani napravo nelze spolehlivě určit. [Řeháková 2001]

životního prostředí a sociální rovností. [Carrol 2009] Matějů měřil umístění voličů jednotlivých stran na desetibodové škále pravice-levice dle jejich deklarované a zjištěné politické orientace. Systematicky přitom vycházelo, že voliči udávali pravicovější stanovisko, než jaké odpovídalo jejich hodnotové orientaci. Lze se proto domnívat, že lidé volí pravicovější – a tedy systematicky méně proenvironmentální – strany, než odpovídá jejich hodnotovému založení [Matějů 1998]. Pocit anomie stoupá od pravicové orientace směrem k levicové mnohem příkřeji než od liberální k autoritářské orientaci. Lze se tedy domnívat, že levicově zaměřeni jedinci prokazují menší sebedůvěru ve schopnostech ovlivnit současné problémy, včetně problémů environmentálních [Matějů 1998]. Tyto argumenty by mohly vysvětlovat, proč je ve společnosti systematicky silnější hlas po řešení environmentálních problémů, než jaký slyšíme od politiků.

2.2.3 Osa liberalismus - konzervatismus

Osa *libertarianismus-autoritarianismus* je pozorovatelná i v českém politickém prostoru. Dle Kitschelta jsou základní strukturální rozpory v postkomunistických zemích rozloženy dle osy *levice-pravice* a osy *libertarianismus-autoritarianismus*. První osa poukazuje na konflikt mezi státní redistribucí a tržní distribucí, druhá osa souvisí spíše s konfliktem mezi svobodou a nesvobodou. V českém prostoru tvořeném voliči i politickými stranami je osa *libertarianismus-autoritarianismus* nicméně poměrně slabá a méně zřetelná než v jiných zemích. [Kitschelt 1992]

Pokud věcná podstata tématu souhlasí s naším osobním přesvědčením, nemáme problém s ním souhlasit. Uznáme-li obdobně právoplatnost teorie disonance [Berkowitz, Devine 1989] a environmentální behaviorální psychologie [Marcus, MacKuen 1993], musíme přistoupit na to, že lidé budou skeptičtí k poznatkům, které protiřečí jejich politické ideologii, a to i přesto, když kontrolujeme vliv specifických témat [MacCoun 2009]. Lidé jsou přitom rezistentní především vůči změně názoru u svých prioritních témat [Eagly, Chaiken 1993].¹³ Konzervativní postoj přitom negativně koreluje se snahou o ochranu životního prostředí. Při každém navýšení prokazaného konzervatismu se u jedince dvakrát sníží jeho podpora politické akce ohledně životního prostředí [Koninsky 2008]. Z výše uvedeného vyplývá, že konzervativní zákonodárci mohou být oponenty ochrany životního prostředí, přestože četné vědecké výzkumy budou prokazovat její nezbytnost.

2.2.4 Délka mandátu

Zatímco ve volebním období po roce 1990 mělo předchozí parlamentní zkušenost pouze 5,1 % zvolených poslanců a poslankyň, v roce 1992 dosáhla již míra opětovného zvolení 34,8 %, v roce 1996

¹³ Lze tedy předpokládat, že lidé budou skeptičtější vůči výzkumům týkajícím se zpolitizovaných témat spíše než vůči výzkumům, které se týkají témat neutrálních. Například američtí liberálové byli vůči výsledkům politicky signifikantního výzkumu méně skeptičtí, nežli konzervativci, zatímco mezi příznivci Demokratů a Republikánů žádná systematická vazba nalezená nebyla. Respondenti byli přitom skeptičtější, pokud výsledky výzkumu kolidovaly s jejich politickým přesvědčením. [MacCoun 2009]

pak byla na úrovni 36,5 %, v roce 1998 dokonce již 53,5 % a po volbách v roce 2002 celých 57%. Po volbách do poslanecké Sněmovny v roce 2006 mělo předchozí parlamentní zkušenost 54,7 % poslanců. Pokud nicméně vedle přímé předchozí zkušenosti zahrneme rovněž i zkušenosti z počátku devadesátých let a ze Senátu, tento poměr dále poroste. Rozdíl v míře znovuzvolení nacházíme především mezi velkými a malými poslaneckými kluby. Ve velkých klubech má míra znovuzvolení výši mezi 50 a 60 % procenty, zatímco v menších klubech jakým je například KSČM přesahuje hranici 80 %. [Mansfeldová, Rakušanová 2008] Míra znovuzvolení u jednotlivých stran mezi volebními obdobími nicméně fluktuuje, jedinou výjimkou je KDU-ČSL, u níž míra znovuzvolení setrvale rostla.

2.2.5 Věk

Posun k postmaterialistickým hodnotám je nejsilnější u lidí narozených před rokem 1941, zatímco lidé narození mezi lety 1962 a 1973 nejčastěji zůstávají materialisty. Spolu se stárnutím jedinec nabývá postmaterialistických hodnot, přičemž mladí lidé jsou nejčastěji materialisticky založení [Inglehart 1997]. Tento závěr podporuje i český výzkum Rabušice. Zatímco v roce 1991 bylo v české společnosti o 25 % více materialistů, než postmaterialistů, v roce 1999 činil rozdíl již jen 10 %. Postmaterialistickou orientaci přitom ve větší míře získávali především lidé starší než 50 let a v nejmladší dospělé populaci ve věku 18-29 let¹⁴. [Rabušic 2001] V kontrastu s výzkumy postmaterialismu, kladný postoj k ochraně životního prostředí uvádějí především jedinci nízkého věku [Mertig, Dunlap 2001]. Vzájemný vztah mezi věkem a mírou politické participace v otázkách životního prostředí není lineární, nejmladší a nejstarší skupiny obyvatel bývají zpravidla méně politicky aktivní, než jsou lidé středního věku [Armingeon 2007]. Vzhledem k tomu, že nejsilnější voličskou základnu mají české velké parlamentní strany ve věkové kategorii 45 - 59 let [Kostelecký 2004], lze pochopit, proč se politický program českých partají životního prostředí dotýká tak málo.

2.2.6 Členství v parlamentních výborech

S ohledem na strukturu parlamentu je pravděpodobné, že parlamentní výbory ztrácely vliv ve prospěch politických stran díky rozdělování zdrojů. Vzhledem k relativně malému zázemí výborů jsou pochopitelné snahy poslanců posílit vlastní zdroje a zázemí. O skutečném jednání poslanců na půdě výborů nicméně nebyl shromážděn dostatek informací pro další analýzu. Parlamentní studie udává, že 39 % poslanců vnímalo schůze klubu jako rozhodující pro jejich stanovisko na půdě výboru¹⁵. Je ovšem pravda, že podobná část poslanců uvedla, že spoléhá na vlastní úsudek. U některých vázaných hlasování je šíření stranického stanoviska na výborech pochopitelné, v jiných případech zase resortní stranický expert z výboru formuje stanovisko celé strany. Podstatný je nicméně fakt, že

¹⁴ Ve výzkumech hodnotové orientace a věku bývají navrhovány věkové kategorie: 18-29 let, 30-49 let a nad 50 let věku [Rabušic 2000, Řeháková 2001]

¹⁵ Jak ukazuje výzkum z baltských států, praxe, kdy na závěry parlamentních komisí má mnohem spíše vliv stranický, než osobní názor jednotlivých poslanců, je běžná i v pobaltských státech. [Pettai 2005].

v devadesátých letech nebyl často vzhledem k zahlcenosti výborů prostor všechny sporné záležitosti projednat a na plenárním zasedání se potom objevovaly nekonzistentní návrhy. [Kopecký 1996] Tato praxe se objevuje i po přelomu milénia.

2.2.7 Vzdělání

Lidé s vyšším vzděláním více participují na politice a mají dostatek obecných vědomostí a kompetencí, které jim tuto participaci usnadňují [Armington 2007]. Nejvyšší podíl vysokoškolsky vzdělaných voličů bylo možné nalézt u ODS, zatímco KSČM měla největší poměr voličů se základním vzděláním. Voliči KDU-ČSL rovnoměrně náleželi do všech vzdělanostních skupin [Kostecký 2006].

Pro efektivní práci v parlamentu není zapotřebí jen dostatek informací, ale především kompetencí je efektivně využívat [Alwan, Parisi 1974]. Lze předpokládat, že vzdělanější politici jsou schopni průběžně získávat nové informace, a upravovat tak dle nich svůj názor na danou problematiku. Při prodlení mezi zjištěným záměrem jednat a skutečným hlasováním, tak u nich může docházet k větším rozporům. Na druhou stranu lze čekat, že vzdělanější politici budou hůře manipulovatelní a budou schopni si podržet vlastní názor [Ajzen 1985]. Výsledky výzkumu nicméně doložily, že pouhé zvyšování informovanosti ohledně environmentálních rizik je pro změnu postojů značně nedostatečné [McKenzie-Mohr 2000, Verplanken, Faes 1999]. Přestože lidé uvěří, že environmentální problémy jsou vážné, optimistické zkeslení je vede k předpokladu, že budou negativními dopady zasažení méně, nežli ostatní, což je odrazuje od preventivní protiakce [Fridgen 1994].

2.2.8 Region

Již v roce 1913 vypracoval Siefried první studii sledující vztah regionálních charakteristik jako je geologie, podnebí, ekonomika a sociální struktura k volebním výsledkům [Siegfried 1913]. Zatímco Gould si pokládá otázku o tom, jak se prostředí projevuje v našem rozhodování [Gould 1973], Pocock využívá termín „životní prostor“ (*life space*), jakožto kognitivně strukturované psychologické pole obsahující minulost, současnost i budoucnost [Pocock, Hudson 1978]. Brookfield upozorňuje na to, že vliv prostředí na rozhodování bývá přeceňovaný, podle něj lze ale spíše soudit, že předchozí rozhodnutí mají vliv na následující, než že by bylo důležité, v jakých lokálních souvislostech byla tato předchozí rozhodnutí učiněna [Brookfield 1989]. Naproti tomu dle Proshanskeho není místo pouze jednou z proměnných, ale pro styl jednání je určující [Proshansky et al. 1970].

Graf 1: Politické oblasti vyvozené z hierarchické klastrové analýzy volebních výsledků v roce 2002 a výsledků voleb do Evropského parlamentu v roce 2004. Oblasti jsou rozlišeny na Čechy a urbánní Moravu, rurální Moravu, Prahu a severozápadní pohraničí. Převzato. [Lyons, Linek 2010]

V teorii přitom nejde o to vysvětlit jednání jako geografický determinismus. Důležité je spíše vnímat rozhodování v souvislostech prostředí spolu s postoji, hodnotami a životními cíli definovanými subjektivními možnostmi [Getis, Boots 1971]. Lze předpokládat, že poslanci jsou ve své většině z měst, jejich kategorizace dle původu z čistých a špinavých krajů tedy je problematická s přihlédnutím k tomu, že všechna města jsou ze své podstaty špinavá.¹⁶

Tabulka 3. Legenda k mapám 1–5.

Q2 nízké hodnoty v sousedství vysokých hodnot	Q1 vysoké hodnoty v sousedství vysokých hodnot
Q3 nízké hodnoty v sousedství nízkých hodnot	Q4 vysoké hodnoty v sousedství nízkých hodnot

Wy 0

0

Y

Zdroj: autor

Mapa 3. KSČM (2006) – lokální prostorová autokorelace (LISA)

Mapa 1. ČSSD (2006) – lokální prostorová autokorelace (LISA)

Mapa 4. ODS (2006) – lokální prostorová autokorelace (LISA)

Mapa 2. KDU-ČSL (2006) – lokální prostorová autokorelace (LISA)

Mapa 5. SZ (2006) – lokální prostorová autokorelace (LISA)

Graf 2 Prostorové souvislosti volební podpory v roce 2006. Převzato. [Kouba 2007]

Na základě zmíněných výzkumů lze soudit, že ovlivnění rozhodování politiků na základě jejich regionální příslušnosti se děje mnohem spíše s ohledem na to, zalíbit se svým voličům, než že by byli prostředím determinováni přímo. Dokladem toho je například i snaha získat finance pro svůj region, která se mezi stranami i oblastmi liší. Nejvyšší důležitost získání finančních prostředků pro svůj volební obvod uváděli ve volebním období 2006 - 2010 systematicky poslanci ČSSD, zatímco poslanci KDU-ČSL a SZ ji považovali za mnohem méně důležitou [Stašková 2008]. Zájem českých poslanců o

¹⁶ Lokální strukturalismus si nebere za cíl vysvětlit chování určeného jedince, ale mnohem spíše skupiny lidí [Hudson 1976]. Herbsts dokonce vytváří obecný model rozhodování vztahený k místu [Herbsts 1964]. Kurtz následně zavádí pojem městské deprivace. Nízká kvalita života, totiž většinou nebývá vyvážená výrazně zvýšenými životními příležitostmi [Kurtz 1984].

regiony může být často podmíněný tím, že silná pozice v lokální stranické buňce může poslanci zajistit znovuzvolení, a to i přesto, že se názorově neshoduje s národním vedením strany [Linek, Rakušanová 2005].¹⁷

Cílem prostorových analýz stranického systému je odhalit míru jeho závislosti nejen na společensko-hospodářských podmínkách, ale především na lokálních faktorech. Prostorové hledisko se proto využívá především pro analýzu *národovědných* stran a hnutí, profilujících se na etnickém základě [Barša, Strmiska 1999]. Existence politických stran, jejich vývoj a obecný charakter jejich vnitřních vztahů může být vysvětlený jako reflexe existujících společenských struktur [Lipset, Rokkan 1967].¹⁸

Toto vysvětlení podporuje Agnew, který při formování politických postojů uvádí význam specifičnosti vývoje konkrétního místa a význam aktuálních historických událostí [Agnew 1987]. Kostecký a Čermák vnímají dichotomii mezi typicky *kontextovými* proměnnými, jako je lokální míra nezaměstnanosti a proměnnými, které charakterizují jednotlivce [Kostecký, Čermák 2004], alternativní přístup naopak tyto proměnné shrnuje pod lokální politickou kulturu [Johnston, Pattie, Johnston 1988, Kouba 2007]. Agregovaná data z parlamentních voleb mezi lety 1990 a 2009 ukazují, že český stranický systém je jedním z nejvíce nacionalizovaných ve střední a východní Evropě [Bochsler 2010]. Některé studie nicméně zároveň dokládají značnou míru politického regionalismu v České republice [Kostecký 2004]. Model získaný z volebních dat let 2002 a 2004, stejně jako let 2002 a 2006 definuje stejně rozložené klastry volebního rozhodování a změny volebních postojů. Popis vzniklý statistickou analýzou ukazuje na lokální politickou kulturu a umožňuje využití Thomsenovy metodologie ekologické inference pro změnu volebního postoje [Thomsen 1987]. Vliv historie regionu pro typ volebního rozhodování dokumentuje Caramani a dokládá tak, že i vysoce nacionalizovaný stranický systém, jako je ten v České republice, je založený na lokalizované politické kultuře se silným vztahem k dané oblasti [Caramani 2004]. Kouba například uvádí, že značný příklon k volbě KSČM a odklon od ODS v západočeském pohraničí je zřejmě podmíněný politickou historií dané oblasti. Nejvíce regionalizovaná je podpora KDU-ČSL ve všech volbách, s výjimkou voleb v roce 1990, přičemž její podpora se soustřeďuje především v nábožensky zaměřených regionech. Územní shlukování se tradičně nejméně týká KSČM a SZ. [Kouba 2007] Silná bipolarizace stranického systému v České republice je doprovázena nadprůměrným shlukováním elektorátu silných levicových stran na Moravě, respektive pravicových v Čechách [Šaradin 2007].

¹⁷ Z pobaltských států se například o alokaci financí do vlastního volebního obvodu snaží nejvíce v Lotyšsku a Estonsku, zatímco v Litvě je tato snaha relativně malá. V Estonsku politici dle vlastního vyjádření relativně mnohem častěji než v ostatních pobaltských státech navštěvují svůj volební obvod [Pettai 2005]. Pokusíme-li se rozdělit německé poslance podle toho, zda se zaměřují na práci v Parlamentu nebo svém obvodu, zjistíme, že mnohem více poslanců se soustředí na parlamentní práci [Edinger 2005].

¹⁸ Práce Lipseta a Rokkana uvádí konzistentní teorii vývoje stranických systémů v západní Evropě. Velký vliv dle ní má zpolitizování periférií a skrytý teritorialismus.

Obecně bylo dříve přijímáno, že regionální rozdíly v politických preferencích odrážejí výhradně rozdíly v prostorovém rozložení sociálních vrstev na území státu [Butler, Stokes 1969]. Za další příčinu prostorových rozdílů politického chování byla považovaná modernizace, která uvnitř různých skupin vede ke větší solidaritě [Nielsen 1980]. Přestože tento pohled je nyní již mezi teoretiky opuštěný, regionální variaci v podpoře jednotlivých stran v ČR lze dobře vysvětlit výhradně za pomoci standardního modelu strukturace elektorátu prostřednictvím celospolečenských rozporů¹⁹. [Kouba 2007]

2.2.9 Pohlaví

Četné studie potvrzují diferenci mezi pohlavími v otázce ochrany životního prostředí, přičemž ženy mají k ochraně životního prostředí systematicky lepší vztah [Bord, O'Connor 1997, Mertig, Dunlap 2001, Kalof et al. 2002, Skalík 2009]. V západních společnostech předurčila ženě role pečovatelky o domov a komunitu její klíčovou úlohu ve spolkové a neziskové oblasti týkající se ochrany životního prostředí [Hamilton 1990]. Nerovné rozdělení práce mezi pohlavími navíc způsobuje, že dopady environmentální destrukce dopadají častěji na ženy, které je pak mají větší snahu zažehnat [Wangari, Thomas-Slayer, Rocheleau 1996].

Politika je naopak oblast, která je definovaná převážně mužsky, organizována podle mužských principů a pro muže, především je pak konstruovaná jako boj o moc. Moc je přitom vnímaná jako rozhodování o druhých či manipulace s nimi, zatímco ženy moc obvykle chápou jako odpovědnost vůči druhým a za druhé [Chapman 1993]. Teoretici genderových vztahů popisují základ státu jako kapitalistický a patriarchální, přičemž vznik a provoz státu je vysoce genderově diferencovaný proces [Cravey 1998] a gender je kategorie společenské regulace ve státní politice [Randall, Waylen 1998].

Ekofeministická teorie proto tvrdí, že sexismus a environmentální degradace jsou vnitřně propojené procesy. Hodnoty, ideologie, instituce i ekonomické systémy, které formují environmentální vztahy, jsou samy o sobě genderově diverzifikované, z čehož vyplývá, že sexismus a environmentální degradace se dokonce vzájemně posilují [Seager 1993].²⁰ Větší genderová rovnost může mít jednoduchý dopad. Pokud jsou ženy environmentálně pokrokovější, jejich zahrnutí jako rovnoprávných členů společnosti v roli voliček, občerek, političek a členek společenských hnutí, by mělo pozitivně ovlivnit jednání státu. Přes mírně rostoucí podíl žen v české politice, u nás stále převládá názor, který ve zkratce zachytil ve své práci Vodrážka: „*Spíš asi ženy necítí potřebu v politice se angažovat. Ženy*

¹⁹ Mezi volebními vzorci žádné z politických stran neexistuje rozdíl pro chování na Moravě a v Čechách, neboť ohniska jejich podpory jsou vysvětlitelná pouze za pomoci variace v celostátních konfliktních liniích. Moravská specifika nejsou dostatečně výrazná, aby umožnila politizaci v podobě moravistických stran. Vysoká míra nacionalizace je přitom v souladu s trendem západních demokracií.

²⁰ Dokládá to například fakt, že mezinárodní dohody týkající se životního prostředí podepisují spíše státy s větším zastoupením žen v politice. Genderová rovnost vysvětluje celých 69 % variability proměnné zastupující podpis environmentálních mezinárodních dohod [Norgaard, York 2005].

u nás prostě mají jiné problémy a k politické práci spíše nedorostly..." [Vodrážka 1996]. Například mezi lety 1992 a 1996 bylo v parlamentu pouze 19 žen, v 19ti členné vládě nebyla ani jedna žena a na úrovni náměstkyní ministrů pracovaly celkem čtyři ženy. Zastoupení žen v Národním shromáždění před rokem 1989 bylo 29,5 %.

Struktura zájmů v parlamentu dle pohlaví byla potvrzena zahraničními výzkumy [Havelková 1996]. Ženy hájí především sociální politiku, politiku rovných příležitostí, politiku odzbrojení, vzdělání a ochranu životního prostředí. Za mužské zájmy lze považovat ekonomickou a průmyslovou politiku, energetiku, národní bezpečnost, zahraniční politiku a dopravu. Laxní přístup poslankyň k hájení ženských zájmů lze nicméně v českém kontextu vysvětlit tím, že řadě političek byl muži umožněný vstup do politiky právě za předpokladu, že se nebudou profilovat tímto tématem [Vodrážka 1996]. Rozdíl v míře politické participace mezi ženami a muži v politice už v zemích západní Evropy prakticky neexistuje²¹ [Letki 2004]. Ženy se v České republice mnohem častěji zapojují do politiky na lokální, spíše nežli na národní úrovni [Havelková 1999]. Diskriminaci žen v politice napomáhá skutečnost, že jakožto politicky exkludované mají horší přístup ke službám, informacím, kontaktům a kapitálu, které by jim účast na politickém dění mohli zprostředkovat [Sokolová 2009].

2.3 Dosavadní výzkumy faktorů s vlivem na jednání

Exaktně nemůžeme doložit předpoklad, že jednotliví poslanci jednají při hlasování koherentně se sebou samými. Tedy předpoklad, že skutečně existují poslanci zaměřeni *proenvironmentálně* a *antienvironmentálně*. Jejich jednání může být totiž ovlivněné nezaznamenanými faktory a zjištěné korelace mohou být ve skutečnosti falešné. Tomu, zda se poslanci rozhodují na základě obecného vnímání světa, nebo případ od případu, se věnovala Lyons. Je důležité pochopit, co si poslanci myslí, stejně jako vědět, jak při tom přemýšlejí [Lyons 2008]. Pokusíme-li se zobecnit rozhodování o životním prostředí v politice a nalézt několik jeho určujících faktorů, jistě přitom můžeme vyjít z Bellovy teorie zabývajících se vysvětlením rozdílů ve znepokojení se stavem životního prostředí. Bell definuje tři základní faktory: věk, míru postmaterialismu a osobní paradigma²².

²¹ Napříč všemi evropskými zeměmi ženy častěji než muži nosí politické symboly, demonstrují, podepisují petice, podílí se na činnosti sdružení a bojkotují výrobky. Naopak muži častěji kontaktují politiky a pracují v politických stranách a organizacích. Ženy v zemích východní Evropy statisticky méně často pracují v politických organizacích, demonstrují, bojkotují a nosí politické symboly. Genderové nerovnosti jsou v oblasti občanské participace větší v postkomunistických zemích, nežli v západní Evropě. [Smith 2009]

²² Dle Bella je ústředním faktorem věk. Navazuje tak na přístup Karla Mannheimu, jenž dokládá, že hodnoty se v mladém věku formují a následně se již příliš neproměňují. V návaznosti na Maslowovu hierarchii potřeb to dokládají i Inglehartovy výzkumy sledující vzrůst postmaterialismu během americké generační obměny mezi lety 1972 a 1992. Podíl populace s postmaterialistickým zaměřením tam mezi těmito dvěma dekádami vzrostl z 9 % na 18 %, zatímco podíl výhradně materialisticky orientovaných lidí poklesl z 36 % na 17 % [Inglehart 1995]. Druhým významným faktorem je dle Bella právě hodnotové zaměření na škále materialismus – postmaterialismus. Tento faktor sice silně koreluje s předchozím, nelze jej jím ale zcela vysvětlit. Z výzkumů uskutečněných v uplynulých třiceti letech se ukázalo, že postmaterialismus výrazně vzrůstá rovněž s vyšší úrovní vzdělání a rostoucí sociální pozicí [Inglehart 1977, 1997]. Konečně třetím faktorem je dle Bella změna paradigmatu z takzvaného *Human Exceptional Paradigm* na *New Ecological Paradigm*. Jedná se tedy o nahrazení antropocentrické a technologické vize světa holističtějším

Olsen nicméně upozorňuje, že měřit změnu paradigmatu výzkumy mínění je velice obtížné. Sám proto zastává výzkumnou metodu, která umožňuje hodnotovou změnu popisovat na základě vzdálenějších, nicméně lépe uchopitelných indikátorů. [Olsen et al. 1992] Dle Koninského se navíc výše uvedené vztahy prokázaly již v řadě zemí a lze tedy odůvodněně předpokládat, že obdobně platí i v České republice a v dalších postkomunistických zemích. Zajímavé dle něj je proto teprve sledovat vývoj těchto vztahů v transformačním období. [Koninsky 2008]

Matějů vypracoval analýzu politicky relevantních hodnot, která odhalila existenci dimenze levice-pravice, dimenze požadavků na povinnosti vlády a dimenze anomie. Dimenze, která by zastupovala osu *libertarianismus-autoritarianismus* a dimenze vnitřní a vnější důvěry v politiku se ukázaly v České republice jako poměrně slabší. Analýza vztahů mezi postoji a hodnotami prokázala význam socioekonomicky založené i deklarativní levo-pravé politické orientace²³ [Matějů 1998]. Mansfeldová ukazuje, že pro rozhodování ve Sněmovně má určující vliv stranická příslušnost poslanců, jejich postoje a vyznávané hodnoty, sociodemografické pozadí, způsob politického zastoupení a institucionální podmínky, jako je například hlasovací řad Sněmovny a výborů [Mansfeldová et al. 2002].

V České republice nejsou volně dostupné výzkumy, které by popisovaly vliv jednotlivých sociodemografických charakteristik a jiných faktorů na poslanecké jednání. V následující části tudíž budeme diskutovat výzkumy, které se týkají vlivu daných faktorů na politickou participaci v České republice. Nabytí poslaneckého mandátu je totiž mimo jiné symptomem politické participace daného jedince a obecnější vztahy by se přinejmenším mohly projevovat i na jeho jednání. Nejdříve blíže popíšeme práci *Politická participace a její determinanty v postkomunistických zemích* Kateřiny Vráblíkové, následně se zaměříme na práci Michaela Smithe *The Inequality of Participation: Re-examining the Role of Social Stratification and Post-Communism on Political Participation in Europe* a na závěr kapitoly budeme diskutovat práci více autorů pod vedením Davida Koninského *Environmental Policy Attitudes: Issues, Geographical Scale, and Political Trust*.

Vráblíková se ve své komparativní práci zabývá determinanty pro kontaktování poslance a účasti na politickém protestu. Tyto dvě výrazné politické aktivity jedince jsou téměř ve všech sledovaných postkomunistických zemích závislé na vzdělání, zájmu o politiku a členství ve skupinách občanské společnosti. Zatímco například na Slovensku, v Česku, Polsku a Bulharsku hrají roli pro účast na protestních aktivitách nejvíce vzdělání, věk, pohlaví a příjem, v bývalé NDR ani jeden z těchto faktorů

pojetím. Bell dodává, že lidé sice přijímají nové myšlenky, dle Kuhnovy teorie paradigmatických revolucí se ale jejich hodnoty přizpůsobují pomaleji [Bell 2004].

²³ Dle regresní analýzy hodnotově založená levicovost vzrůstá s rostoucími požadavky na povinnosti vlády a s rostoucí anomí. Naopak pravicovost roste s klesajícími požadavky na povinnosti vlády a při nižším pocitu anomie.

nemá na míru protestu výraznější vliv. Je přitom významné, že největší počet faktorů politických postojů, jako je zájem o politiku či vnitřní a vnější efektivita, vede k účasti na protestech i do módu politického kontaktování obyvatele České republiky. [Vráblíková 2009]

Smith upozorňuje na to, že otázka *jak mnoho* se lidé podílí na politických aktivitách, by nás neměla zcela odvést od otázky, *kdo* se na nich podílí, a jaké u něj nalezneme sociodemografické charakteristiky. Stejně jako hovoříme o vyšším a nižším socioekonomickém statusu, můžeme takovouto dělbu vnímat i ohledně politické participace. Právě tato diferenciací pak může být vnímaná jako základní problém každého demokratického systému. Jedním z jeho základních principů je totiž předpoklad, že každý, koho se dotýkají politická rozhodnutí, by měl mít právo se na jejich tvorbě podílet. [Fraser 2003] V postkomunistických zemích mají zvláště vzdělání, zaměstnání a pohlaví silnější vliv na míru politické participace, nežli v západních zemích. Jinými slovy lze tedy říct, že východoevropské země prokazují větší nerovnosti v politické participaci. [Smith 2009] Na základě výzkumu European Social Survey a dalších analýz Smith shrnuje, že postkomunistický kontext se projevuje stále řadou nepřímých vlivů na politickou participaci. Hlavní hypotéza o zvýšené roli statusu povolání, vzdělání a pohlaví na míře politické participace ve východoevropských zemích, byla potvrzena. [Smith 2009]

Koninsky se ve své práci zabývá regresním modelem řady determinant postojů k environmentální politice ve Spojených státech. Model byl navržený tak, aby umožnil úvodní analýzu rozdílností či souvislostí mezi řadou společenských skupin ohledně rozdílných environmentálních témat. Mezi determinanty byl zařazený věk, pohlaví, příslušnost k rasové minoritě, stupeň vzdělání, frekvence návštěvy kostela, bydliště ve městě, politická ideologie na ose *konzervatismus-liberalismus* a náklonnost k politické straně. Dále byla zahrnuta proměnná určující respondentovu důvěru ve správní úřady a vládu na lokální i celonárodní úrovni. Důvěra v realizaci environmentální politiky správními orgány tak mohla být odvozená z této obecnější informace. [Koninsky 2008]

Politická ideologie a identifikace se stranou prokázaly nejvýraznější vliv na názor jednotlivce. Za každý bodový nárůst na škále od liberalismu ke konservatismu narostl názor, že stát by do problematiky životního prostředí měl zasahovat méně o polovinu standardní odchylky. Podobně silný efekt byl zřetelný i pro preference na škále afiliace k Republikánům a Demokratům. Jedinci, kteří vyjádřili větší důvěru ve vládu, vykazují zároveň větší podporu vládním opatřením na ochranu životního prostředí. Oproti poznatkům z jiných výzkumů, Koninsky uvádí, že s rostoucím věkem nevýrazně roste i pozitivní postoj k ochraně životního prostředí. Jedinci starší o dekádu vykazovali o půl bodu pozitivnější postoj k ochraně životního prostředí. Výzkum rovněž potvrdil, že ženy se staví k aktivitě správních úřadů na ochranu životního prostředí pozitivněji. [Koninsky 2008]

Vliv politické náklonnosti a věku zasahuje všechny druhy environmentálních témat. Je pozoruhodné, že pravicové zaměření respondentů negativně ovlivňuje podporu politického řešení globálních environmentálních problémů dvakrát více, nežli problémů lokálních. Starší obyvatelé a ženy jsou rovněž zaměřeny spíše lokálně, ale vliv věku a pohlaví je oproti vlivu politického přesvědčení nepatrný. Například důvěra ve vládu nebo pohlaví respondenta koreluje v případě otázky znečištění, netýká se ale tématu využití zdrojů. [Koninsky 2008] Výzkum tedy potvrzuje mnoha výzkumy naznačenou hypotézu, že politická ideologie a identifikace s politickou stranou významně korelují s environmentálními postoji [Dunlap, Xiao, and McCright, 2001]. Výzkum nicméně prokazuje, že věk a pohlaví rovněž konzistentně korelují, ačkoliv jejich vliv je oproti stranické příslušnosti výrazně menší.²⁴ [Koninsky 2008]

2.4 Jednání a životní prostředí

„Politika je především oblastí jednání. Od časů, kdy Řekové tento pojem zavedli, je politika praxí, nikoli teorií, je záležitostí jednajících, nikoli myslitelů.“

[Kielmansegg 1987: 3]

Strukturní vlastnost, jako je například přijetí či odmítnutí daného zákona, není většinou závislá na jednání individuálního aktéra. Je tudíž obtížné přímo propojit vlastnosti jednotlivých aktérů se strukturními vlastnostmi rozhodování v parlamentu²⁵. Nisbet upozorňuje na proporcčně malý vliv jednotlivce v otázkách životního prostředí oproti jiným tématům. Globální povaha řady environmentálních problémů a rizik bere jejich kontrolu z rukou jednotlivce, který může nabýt klamného dojmu, že nemá příležitost svou činností celý proces ovlivnit. Nisbet argumentuje, že na rozdíl od situace, kdy se jedinec například rozhodne přestat kouřit a okamžitě může sledovat dopady svého rozhodnutí, při závazku šetřit energií nejsou pozitivní environmentální dopady individuálního činu patrné²⁶ [Nisbet 2008]. Tento postřeh teoreticky podpírá i Bostrom, když svůj výzkum uzavírá tvrzením, že pokud lidé nemají dostatek správných informací, mohou se zmylit v posouzení dopadů svého jednání, vyhnout se potenciálně užitečným aktivitám a přecenit přínosy neefektivního jednání [Bostrom, Fischhoff 2001]. Aby se tedy jedinec zaměřil na ochranu životního prostředí a změnil své relevantní jednání, musí nejprve uvěřit jeho špatnému stavu a svému osobnímu vlivu na něj [Pelletier

²⁴ Koninsky uvádí, že výzkum vzhledem k designu otázek nicméně nezapočítal ochotu respondentů investovat do realizace environmentálních opatření. Není proto zřejmé, co by jednotlivci byli ochotní pro realizaci environmentálních cílů obětovat.

²⁵ Jedny ze zásadních a prvotních komentářů na poli teorie jednání vznášá Price, který tvrdí, že při studiu rozhodování chybí dostatečná konceptualizace a teorie, nejsou tedy postižené všechny možné způsoby jednání a jejich usouvztažnění. [Price 1975] Obecně lze tedy říci, že existuje možnost vysvětlit individuální i agregované jednání za pomoci teorie [Archer 2008].

²⁶ U hlasování týkajícího se environmentálních témat lze vnímat obdobnou charakteristiku: norma týkající se kvality ovzduší nemusí jeho stav, například na Ostravsku, fakticky zlepšit, neboť velká část zátěže pochází ze sousedního státu, jehož politiku nemůže český zákonodárce ovlivnit. Naproti tomu například daňové zákony spadají čistě do národních souvislostí a změnu v dané oblasti pocítí bezprostředně jak voliči, tak jejich prostřednictvím i sám politik.

et al. 1999], zvláště pak v situaci, kdy není schopný dohlédnout důsledky vlastního jednání²⁷. Metodologické a explanační problémy přitom často plynou z toho, že jsme schopní u daných jevů a jednání analyzovat a srovnávat pouhé mínění, ale nikoliv vztahy jednání a jevy samotné. [Bhaskar 1989] Bamberg právě v návaznosti na tyto diskuse na základě svých metaanalytických výzkumů vznáší požadavek na zvýšení explanační schopnosti dosavadních teorií a modelů prostřednictvím přímých terénních výzkumů, které by nezkoumaly pouze intence, ale přímo sociální jednání [Bamberg 2007].

Za teoretický předpoklad pro následující debatu lze přijmout *teorii neutrální volby*. Tato teorie vychází z tvrzení, že nejsou-li v rozhodovacím procesu přítomné žádné motivace ani sankce, je výběr jednotlivých činů založený čistě náhodně na základě vnějších faktorů a neexistují důvody, proč systematicky preferovat některou z možných aktivit. Přesto John C. Harsanyi upozorňuje na skutečnost, že úroveň racionality v rozhodovacím procesu je různými participanty vnímána jako rozdílná a samotné jednání i rozhodování nelze považovat za výhradně racionální proces. Samotnému politickému rozhodování pak bývá řadou teoretiků přisuzována převládající racionální složka, zatímco jiní teoretici vnímají politiku především jako iracionální záležitost. [Jones 1994] Nicméně pouze diskurs racionality umožňuje jednání jakkoliv modelovat a budeme z něj proto v následující debatě vycházet. Jako předpoklad rovněž uvedme, že proenvironmentální jednání zvyšuje míru vlastního pozitivního hodnocení a podporuje kladné emoce v případě, že jedinec považuje takové jednání za smysluplné [Nisbet, Gick 2008]. V příloze práce je blíže rozvedena rovina struktury a jedince, Health Belief Model a Transtheoretical model, jenž jsou sice diskutovány, z různých příčin však v práci nejsou dále využity [více uvedeno v příloze 7.2]. Nyní se blíže zaměříme na Ajzenovu teorii plánovaného jednání, která sice může popisovat i obecnější vztahy, často je ale užívána právě při snaze o popis proenvironmentálního jednání.

2.4.1 Teorie plánovaného jednání

Proenvironmentální jednání můžeme vnímat spíše jako motivované altruisticky a sociálně, nebo jako zapříčiněné především osobním zájmem. Pro oblasti, kde je proenvironmentální jednání ovlivněné především společenskými ohledy, bývá pro jeho popis využíván teoretický rámec tzv. *norm-activation* modelu [Schwartz 1977]. Naproti tomu pro výzkumy, kde je zdůrazňovaný osobní zájem aktéra, je obvyklejší využívat modely založené na racionální volbě, jako je například teorie plánovaného jednání [Ajzen 1991]. Mezi psychology panuje obecná shoda, že lidské jednání je vztahované k jeho cíli. Pro úspěšné naplnění většiny druhů našeho jednání musíme uskutečnit řadu postupných kroků, a to plánovaně v dostatečném předstihu. Některé řady přípravných aktivit jsou

²⁷ Sociologie nicméně principiálně vychází z předpokladu, že tyto obtíže nejsou ontologické, ale především metodologické povahy, a při vhodné volbě metody je tudíž možné odhalovat spojitosti mezi jednáním jednotlivce a stavem celku. Tento předpoklad dále umožňuje odhalovat souvislosti mezi postoji, přesvědčeními, názory a důvody jednotlivce a jeho jednotlivými charakteristikami jako je pohlaví, socioekonomický status či dosažené vzdělání.

natolik stereotypní, že je považujeme za prakticky zvnitřnělé. Teorie plánovaného jednání ukazuje souvislosti od představ, skrze postoje a záměry ke skutečnému jednání.

V roce 1976 zveřejnil Ajzen a Fishbein obecný model jednání (tzv. *expectancy-value-model*). Podle tohoto modelu je snaha jednat závislá z hlavní části na záměru provést danou akci. Náklonnost k jednání přitom vychází z předchozí vlastní zkušenosti i reakce okolí [Ajzen 1991]. Teorie odůvodněného jednání byla posléze rozpracovaná Ajzenem a Fishbeinem v roce 1980. Vychází z předpokladu, že přesvědčení o následcích jednání a na něj navázané zhodnocení očekávaných důsledků se spolu s přesvědčením o jeho společenské přijatelnosti a znepokojením týkajícím se jí, spojuje do postoje k činu. Z toho prostřednictvím schopnosti jednat vyplývá záměr jednat a následně samotné jednání. Ajzenova teorie plánovaného jednání je založená na relativně hédonistickém pojetí lidské bytosti. Teorie totiž zdůrazňuje obecný předpoklad, že se lidé snaží dosáhnout ocenění a vyhnout trestům. Proces lidského rozhodování je pak vedený především racionálním hodnocením dopadů našich činů. Součet všech myšlených kladných a záporných dopadů následně určuje náš osobní postoj vůči dané alternativě jednání. Postoje k jednání, subjektivní pravidla a očekávané následky a hodnocení, se vzájemně ovlivňují. Každá z těchto tří složek poté ovlivňuje záměr k činu. Konečně jednání vychází z tohoto záměru, ale je navíc přímo a průběžně ovlivňováno očekávanými následky a hodnocením.

Uskutečnění společenského jednání závisí na celé řadě vnějších i vnitřních faktorů. Schopnosti, dovednosti, síla vůle i příležitosti se u jednotlivých typů jednání liší. Nejlepším prediktorem přes všechnu jeho problematičnost nicméně setrvává záměr v daném smyslu jednat. Teorie plánovaného jednání považuje záměr jednat nebo úsilí, které lidé vynaloží pro uskutečnění daného jednání, za nejhodnější determinant skutečného jednání²⁸ [Ajzen 1991]. V návaznosti na volní kontrolu jednání uvádí teorie, že jedincův záměr uskutečnit či neuskutečnit daný čin, je bezprostředním determinantem daného jednání. Pokud vyloučíme nahodilé vlivy objevující se v čase, lidé jednájí v přímé návaznosti na své záměry jednat. Z toho lze vyvodit, že s rostoucí prodlevou mezi měřeným záměrem jednat a daným činem se zvyšuje pravděpodobnost proměny daného záměru a snižuje korelace mezi oběma proměnnými [Ajzen 1985]. Postoj je kladným nebo záporným subjektivním hodnocením daného jednání. Na vytvoření postoje se společně podílí především subjektivní pravidla a očekávané následky a hodnocení snahy jednat. Subjektivními pravidly jsou míněny osobní normy, kterými lze vystihnout obecnou míru osobní náklonnosti k jednání.

²⁸ Tento předpoklad nicméně potvrzuje i většina z dané teorie odvozených výzkumů. Záměr jednat lze obecněji vnímat jako výslednici dvou základních determinant: osobní povahy a společenských vlivů – tedy postojů k jednání a sociálních norem [Ajzen 1985]. Záměr se chovat proenvironmentálně je tedy předpověditelný na základě kladného vztahu k danému činu, pokud jej jedinec považuje za důležitý a vnímané kontroly jednání [Kaiser 2006]. Při podrobnější analýze lze nicméně říct, že záměr jednat je určený postojem, sociální normou a vnímanou kontrolou jednání.

Vnímaná kontrola jednání je akterem zakoušený subjektivní dojem, jak náročné bude provedení dané činnosti. Teorie proto předpokládá, že čím lepší je subjektivní postoj aktéra, větší zakoušená podpora druhých a větší vnímaná kontrola daného jednání, tím silnější je i záměr provést jednání. Sociální normy jsou považované za třetí hlavní faktor v procesu rozhodování. V teorii plánovaného jednání jsou konceptualizované do podoby sociálního tlaku, neboli očekávání významných druhých na uskutečnění či neuskutečnění daného jednání. Následování sociálních norem je přitom podmíněné především obavou ze sociálního vyloučení. Obdobně jako postoj k jednání i společenské normy ovlivňují výsledné jednání pouze zprostředkovaně skrze záměr k činu²⁹. [Bamberg 2007] Důležitou roli hrají rovněž i vnímané zábrany jednání. Ve chvíli, kdy dochází k vytvoření záměru uskutečnit daný čin, lidé nezvažují pouze svou schopnost jej uskutečnit, ale snaží se rovněž odhadnout mocnost vnějších skutečností, které by mohly zabránit realizaci jeho účelu. Ajzenova základní teorie je vyjádřitelná ve formě jednoduchého vzorce. Záměr jednat (I) je závislý na vlastním postoji vůči provedení činu (A_B) a vnímané sociální normě (SN). Obě tyto komponenty jsou vzájemně vážené za pomoci vah w_1 a w_2 . Záměr jednat přitom plně neodpovídá skutečně provedenému jednání (B), protože v čase mezi vytvořením záměru jednat a vlastním činem se mohou vyskytnout neočekávané bariéry.

$$B \sim I \propto [w_1 A_B + w_2 SN]$$

Z teorie plánovaného jednání vyplývá, že své jednání změní především jedinci, kteří chtějí změnit své environmentální jednání a zároveň mají ke změně kladný postoj, cítí se kompetentní a nabízí se jim sociálně přijatelná nová technika³⁰. [Bamberg, Hunecke, Blobaum 2007]

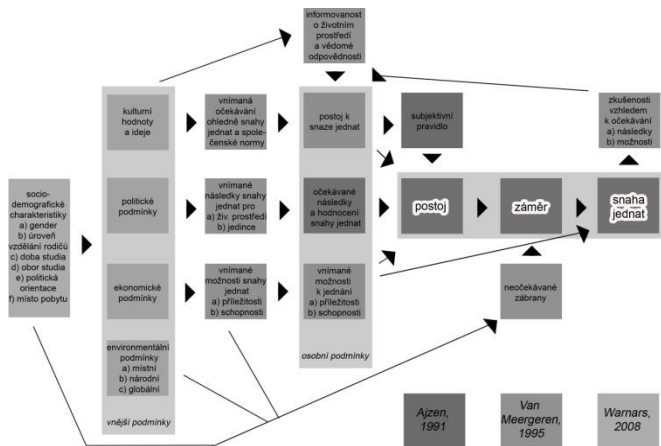
V uplynulých letech byl Ajzenův model rozšířený a přepracovaný Dunlapem, Van Meegerenem, Inglehartem a dalšími. Van Meegeren doplnil model zaměřený převážně na společenské vlivy o osobní pohled na environmentální témata. Navíc do modelu zahrnul aspekt zvykového jednání, které nemá racionální charakter a vlivy referenčních skupin na individuální jednání. Van Meegeren do modelu rovněž doplnil koncept environmentálního uvědomění, které je chápáno jako zastřešující přístup a je tedy odlišné od postoje k dílčím otázkám. [Van Meegeren 1995]

Výzkumy obecných environmentálních postojů nebyly v minulých dekádách příliš časté: zaměřovaly se především na postoj k dílčím tématům jako je toxický odpad nebo znečištění vzduchu. Teprve poslední dobou lze pozorovat nárůst celistvějších a obecnějších výzkumů environmentálních postojů [Wishart 2005]. S ohledem na zmíněná pozitiva tohoto koncepčního uchopení pro účely této práce

²⁹ Vliv sociální normy je například ve výzkumech týkajících se recyklace méně konzistentní, přesto lze ale říci, že lidé jednají proenvironmentálně častěji, pokud je daná aktivita podporovaná jejich významnými druhými???, a pokud ji sami považují za morálně správnou. Jedinci se silněji rozvinutou svědomitostí vůči společnosti jsou schopni při naplňování činu překonávat větší bariéry. [Oom Do Valle et al. 2005]

³⁰ Přes nesrovnalosti mezi individuálním environmentálním přesvědčením a jednáním, mohou být postoje dobrým prediktorem jednání, zvláště pokud jsou do modelu zahrnuté i překážky pro vykonání daného jednání. Pro změnu současného jednání, musí lidé mít pozitivní vztah vůči jeho alternativám. Sociální normy mohou k určitému jednání přispět za předpokladu, že jednání vypadá snadně a jev se jako *správné*.

vycházíme z obecného modelu Ajzena a Dunlapa, který operacionalizoval vliv vědomostí, postojů a snahy jednat, Van Meegerena, který daný model rozšířil s ohledem na problematiku životního prostředí a Warnars³¹, která do něj zahrнула i obecný rámec postmodernismu a sociodemografické charakteristiky.

Graf 3: Modely vztahu informovanosti, postoje a snahy jednat v environmentálních souvislostech. Upraveno. [Warnars 2008]

2.5 Metody evaluace politiky

„Starost o lidský život a štěstí a ne jejich destrukce je první a jediný legitimní cíl dobré vlády.“

[Jefferson 1903]

V empirické části práce budeme vycházet z hodnocení proenvironmentálnosti hlasování. Uvedme proto závěrem části teoretické, jaké způsoby poměrování politického výkonu z hlediska životního prostředí byly v České republice dosud uplatňované a zmiňme související aktivity Sociologického ústavu. Nejdříve se ale na evaluaci politiky podíváme z širšího hlediska.

Typickými ukazateli pro měření výkonu vlády jsou makroekonomická data, jako míra nezaměstnanosti, inflace, vývoj hrubého domácího produktu. Dále se jako ukazatele využívají případně výdaje na zdravotnictví, zdravotní stav obyvatelstva, vzdělanost populace nebo míra kriminality, které jsou součástí indexů lidského rozvoje. Alternativně je možné měřit výkon vlády na

³¹ Na základě předchozích prací rozvinula Warnars svou tezi o vlivu postmodernismu, náboženského založení a sociodemografických charakteristik na konečné environmentální jednání. Warnars vycházela rovněž z toho, že podpora a aktivita směřující k řešení se zdá být vyšší u environmentálních problémů, u nichž lze reakci považovat za emocionální. Zatímco náboženství a religiozní založení se ukázaly být nevýraznými faktory, vliv postmodernismu a sociodemografických charakteristik byl prokázán [Warnars 2008].

základě míry spokojenosti získanou z průzkumu veřejného mínění. Slabinou tohoto přístupu je, že předpokládá souvislost nebo silnou závislost rozdílů ve spokojenosti s činností vlády s rozdíly v kvalitě jejího fungování. [Kostelecký 2006] Dalším významným subjektivním typem evaluace výkonu vlády je hodnocení odborníků. Pouze některá z těchto měření lze sice považovat za reprezentativní, jejich předností nicméně je, že umožňují hodnotit i ty oblasti politického výkonu, ke kterým nejsou dostupná srovnatelná data³². [Kaufmann, Kraay, Zoido-Lobaton 1999]

Hrach upozorňuje na rizika vyplývající ze subjektivity expertního hodnocení [Hrach 2005]. Přestože může být jedinec expertem v posuzované problematice, nemusí být vždy seznámený s jejími politickými specifiky na daném území, což může expertní úsudek systematicky vychýlit [Court, Hyden, Mease 2002]. Hodnocení rovněž může být ovlivněné politickým, ekonomickým nebo ideologickým zázemím experta [Kostelecký, 2006].

Hodnocení výkonu vlády a audity jsou systematicky zadávané například ve Velké Británii [Mather 2003] nebo Finsku [Kekkonen, Harrinvirta 2005]. Česká vláda zřídila v roce 2000 *Radu České republiky pro jakost* a přijala *Program Národní politiky podpory jakosti*. V rámci rady pracuje skupina pro kvalitu ve veřejném sektoru [Marek, Pánková, Šímová 2005]. Bylo by ale možné jmenovat celou řadu dalších iniciativ a aktivit, které se hodnocením české politiky zabývají. Kromě institucionálních rozborů existuje velké množství prací, které se zabývají tematickým hlasováním a možnostmi, jak takováto sektorová hlasování interpretovat. Vzhledem k rozvinutému mezinárodnímu výzkumu v této oblasti můžeme dnes dobře popsat, jak fungují zákonodárné systémy. [Poole 2005]

2.5.1 Evaluace české politiky z dílny Sociologického ústavu

V počátečních letech obnovené České republiky se staly dotazníkové průzkumy důležitým zdrojem informací o názorech a politickém jednání poslanců. Tyto průzkumy umožňují navíc porovnání vývoje mezi postkomunistickými zeměmi. V období mezi roky 1993 až 1996 to byly sestavené čtyři výzkumy, z nichž dva byly vedené zahraničními sociology. Jeden byl pak rozšířený o respondenty z veřejnosti, kteří odpovídali na stejné otázky. [Linek 2005] Mezi lety 1993 a 2008 bylo výzkumným týmem oddělení Sociologie politiky Sociologického ústavu uskutečněno šest dotazníkových šetření v Poslanecké sněmovně PČR³³. Od roku 1993 do roku 2005 tak bylo v českém Parlamentu provedeno celkem osm dotazníkových šetření, z nichž sedm bylo zaměřených na poslance a jeden na senátory. [Linek 2005]

³² Například Putnam za asistence expertního hodnocení všeobecnosti zákonů a jejich provázanosti měřil výsledky legislativní práce v oblasti ekonomického rozvoje, územního plánování a sociálních služeb [Putnam 1993].

³³ Počet sledovaných proměnných přesáhl 80 pouze v roce 1993, v následných průzkumech v roce 1996, 1998, 2000 a 2003 s výkyvy klesal. V roce 2007 bylo sledováno méně než 60 proměnných. [Lacina 2008]

Brokl se zabýval dlouhodobým výzkumem politiků, přičemž se zaměřil na vztah politiků k voličům jako na otázku vertikální odpovědnosti [Brokl 2002]. Systematických rozborů o hlasování v Poslanecké sněmovně je zatím nicméně poměrně málo, v případě Senátu dokonce ještě méně [Brokl et al. 2001, Linek, Rakušanová 2005]. Ve výzkumech byly zjišťované údaje o členství a funkcích v politické straně, poslaneckém klubu, parlamentních výborech a informace týkající se politické kariéry v zastupitelských sborech. Dlouhodobě jsou poslanci dotazováni na úlohu jednotlivých činitelů v rozhodovacích procesech poslaneckých klubů, způsob hlasování v případě stanoviska rozdílného od stanoviska klubu, snahu vedení politické strany ovlivňovat rozhodování poslaneckého klubu a výsledky potenciálních sporů mezi vedením politické strany a poslaneckým klubem ohledně hlasování. V poslední době jsou poslanci dotazováni i na svůj vztah k regionu. Postojové otázky se týkají například pravo-levé orientace, tématu ideologie, způsobu myšlení politických elit a názorů na celospolečenské otázky [Lacina 2008]. Zmíněná data se nicméně pro účely této práce nepodařilo získat.

2.5.2 Evaluace české politiky z dílny Zeleného kruhu

Empirická část práce využívá soubor 156 hlasování, která byla při hodnocení Zeleného kruhu mezi roky 1994 a 2010 vybraná pro svoji vysokou relevanci s ohledem na životní prostředí. Asociace českých ekologických neziskových organizací Zelený kruh již od počátku devadesátých let sleduje legislativní dění v Poslanecké sněmovně, informuje o něm český neziskový sektor a spolu s dalšími organizacemi se pokouší o tematické ovlivnění projednávané legislativy. Související aktivitou Zeleného kruhu je pak hodnocení činnosti politiků a politických stran formou série 11 publikací „Pověz mi, kdo je tady nejkrásnější“, které vycházejí průběžně od roku 1995. Možnost využití expertního posouzení při hodnocení politického jednání v dané oblasti připouští řada autorů [Kostecký 2006]. Na základě prokázaných podobností lze konkrétněji tvrdit, že metodika expertního výběru hlasování Zeleného kruhu je vhodná pro evaluaci parlamentního rozhodování v tématu životního prostředí, a proto je využita i v této práci.

Obr. 4: Zelený kruh - Původní logo

V cyklu 11 publikací se svým zaměřením od ostatních výrazněji odlišuje pouze vydání první, které je oproti následujícím zaměřeno více kvalitativně, nezaobírá se tedy výhradně hlasováním poslanců, ale široce hodnotí politiku stran. Ve většině hodnocení byly porovnány parlamentní strany a zmíněný význam aktuální politické situace. Rovněž byla uváděna účast poslanců, prospěšnost hlasování jednotlivých

poslanců pro zájmy životního prostředí, jejich zákonodárná aktivita a byl představený seznam poslanců, kteří z hlediska životního prostředí hlasovali nejlépe a nejhůře. V následujících publikacích byla hodnocena již i dílčí hlasování o pozměňovacích návrzích, hlasování byla vybírána průběžně během volebního období a byl rovněž

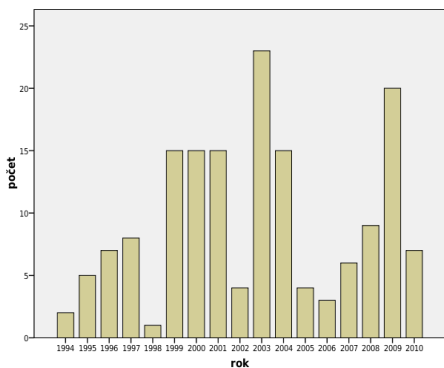
sledovaný průběh jednotlivých schůzí Poslanecké sněmovny, což umožnilo kvalifikovanější výběr. Nepřekonaným metodologickým problémem nicméně zůstala různá věcná váha jednotlivých hlasování ve výběru. Hodnocení hlasování se převážně v počátku devadesátých let často týkalo pro životní prostředí zásadních zákonných norem, zatímco později byla do výběru často zařazována například hlasování týkající se změny pořadu Sněmovny, neboť tato hlasování byla v daném období nejlepším možným indikátorem o proenvironmentálnosti v hlasování poslanců. Této limitace si musíme být při interpretaci výzkumu vědomi, nicméně i tento samotný fakt má svou významovou relevanci: ukazuje se tím totiž, že po řadě významných zákonů pro životní prostředí z devadesátých let a legislativní smřšti v souvislosti s harmonizací s legislativou EU, se nyní v legislativě životního prostředí toho příliš pozitivního neděje. Jistou protíváhu pak představuje skutečnost, že počet hodnocených hlasování v průběhu času roste, a výpovědní schopnost o stavu ochrany životního prostředí tak zůstává zachována.

Hodnocení Zeleného kruhu prošlo mezi publikacemi s pořadovým číslem VI. a VII. jednou výraznou metodologickou změnou. Zatímco ještě v hodnocení roku 2004 je hlasování „zdržel se“ chápáno jako neutrální, od shrnutí období 2002 - 2006 je chápáno jako pozitivní, pokud bylo vnímáno jako pozitivní daný návrh zamítnout a jako negativní, pokud bylo z hlediska životního prostředí žádoucí návrh přijmout. Ačkoliv v tomto smyslu nebyl hlas „zdržel se“ do roku 2006 v hodnocení Zeleného kruhu vnímán, věcně pro odhlasování normy již od počátku české Poslanecké sněmovny platilo pravidlo potřebné nadpoloviční většiny z přítomných poslanců. S ohledem především na tuto skutečnost nebyla pro analýzu hlasování využita data Zeleného kruhu, ale pouze výběr 156 jednotlivých hlasování s možností jasného určení prospěšnosti pro životní prostředí. Na výběru hlasování mezi lety 1995 a 2010 spolupracoval tým s praktickou zkušeností a odborností v sociologii a legislativě životního prostředí – jmenujme Tomáše Gremlicu, Zuzanu Pelánovou, Zuzanu Drhovou, Lukáše Linka, Daniela Vondrouše, Kateřinu Ptáčkovou a Petru Humlíčkovou. Mimo ně se ovšem na výběru a konzultaci podílela i řada expertů v jednotlivých oborech ochrany životního prostředí. Lze proto říci, že výběr hlasování představuje odborný pohled celé zainteresované části neziskového sektoru. Podrobnější analýza obsahu jednotlivých publikací přesahuje rámec této práce a zabývat se jí proto budeme jen velmi stručně a okrajově tak, aby poskytla dostatečnou informaci o povaze analyzovaných dat.

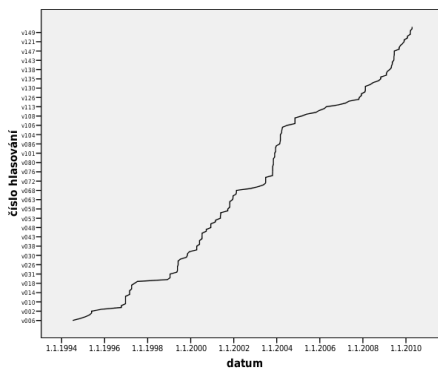
Analýzy poslaneckého hlasování 1994 - 2010, Zelený kruh								
úvodní rok	konečný rok	počet hlasování	počet let	počet hlasování na rok	překryv se souhrny	počet unikátních (hYYY)	začáteční unikátní (hYYY)	konečné unikátní (hYYY)
1994	1995	7	2	3,5		7	1	7
1996	1997	12	2	6		12	8	19
1999	1999	15	1	15	4	11	20	30
1998	2002	38	4	9,5		38	31	68
2003	2003	23	1	23	6	17	69	85
2004	2004	15	1	15	5	10	86	95
2002	2006	18	4	4,5		18	96	113
2006	2007	3	2	1,5	1	2	114	115
2008	2008	3	1	3	3	0	116	115
2009	2009	14	1	14	7	7	116	122
2006	2010	33	4	8,25		33	123	155

Tab. 1: Analýzy poslaneckého hlasování 1994 - 2010, Zelený kruh; data: Drhová (ed.) 1995, Drhová 1997, 2000, Drhová, Pelánová 2002, 2004, 2005, Zelený kruh 2006, 2008, 2009, 2010a, 2010b

Vysvětlivky: úvodní rok - první hodnocený rok, konečný rok - poslední hodnocený rok, počet hlasování - počet hodnocených hlasování, počet let - rozdíl mezi úvodním a konečným rokem, počet hlasování na rok - počet unikátních (hYYY) lomeno počtem let, překryv se souhrny - počet hlasování analýzy využitých v hodnocení za celé volební období, počet unikátních (hYYY) - počet hlasování mínus překryv se souhrny, začáteční unikátní (hYYY) - pořadové číslo prvního sledovaného hlasování, konečné unikátní (hYYY) - pořadové číslo posledního sledovaného hlasování

Graf 5: Rovnoměrnost rozložení hlasování

Graf 6: Počet vybraných hlasování dle let

I / 1992-1996

První publikace s názvem „Pověz mi, kdo je nejkrásnější. Politické strany a životní prostředí.“ je z celé série nejobsáhlejší. Na jejím vzniku se podílelo celkem 23 autorů, editorka a tři konzultanti. Publikace se vyznačuje teprve vznikající metodikou, kvalitativním přístupem k hodnocení a množstvím oddílů. Text například obsahoval i tematické rozhovory s politiky. Publikace rovněž obsahovala monitoring výroků z tisku od července 1992 do listopadu 1995, seznam projednávaných zákonů a pozměňovacích návrhů zveřejněný tiskovým oddělením Parlamentu a přehled o sedmi vybraných hlasováních. Data o hlasování byla totiž před vznikem Parlamentního archivu elektronicky dostupná teprve od roku 1995.

V tomto volebním období byla ale většina zákonů vztahujících se k životnímu prostředí projednána a schválena již na počátku: konkrétněji tedy 9 zákonů v roce 1991, 8 zákonů v roce 1992, 4 zákony v roce 1993 a v roce 1994 bylo pouze provedeno doplnění zákona o ochraně ovzduší. V roce 1995 byly pak přijaty 3 zákony, nicméně stále nebyl přijat zákon o vodách a horní zákon³⁴.

II / 1996-1997

Druhá publikace konstatuje, že období let 1996 - 1997 neznamenal v ochraně životního prostředí žádný přelom. Jednalo se totiž převážně o zákonech, které byly rozpracovány již v předcházejícím volebním období a z hlediska ochrany životního prostředí jejich význam spíše poklesl. Publikace rekapituluje předvolební sliby z roku 1996 a uvádí, že ačkoliv všechny strany s výjimkou ODS slibovaly zavedení ekonomických i informačních nástrojů v ochraně životního prostředí, sliby naplněné nebyly. Především díky ČSSD a soustavné podpoře Libora Ambrozka byla ale prosazena řada pozitivních pozměňovacích návrhů, zatímco ODS v hodnocených hlasováních pozitivně nehlasovala prakticky vůbec. Pro hodnocení bylo zvoleno 12 důležitých hlasování s jasně určitelnou prospěšností a 3 významná hlasování bez možnosti jasněho určení prospěšnosti, která v analýze dat vynecháváme.

III /1999

Třetí publikace reaguje na zvýšení nezájmu o otázky životního prostředí, který se projevil oslabením významu role Výboru pro životní prostředí a tím, že v Senátu podvýbor pro životní prostředí nebyl ustanoven vůbec. Původní očekávání naplnění úlohy Senátu byla zklamaná, v publikaci se doslova uvádí, že „[p]raktický význam senátu při tvorbě a připomínkování nových zákonů je minimální.“ [Zelený kruh 2000] V roce 1999 Sněmovna nezasáhla žádná legislativní smrt, hodnoceno bylo 15 hlasování, z nichž 4 se kryjí s výběrem z let 1998 až 2002.

IV / 1998 - 2002

Ke čtvrtému vydání publikace shrnujícímu období 1998 - 2002 výrazně s výběrem hlasování pomohly organizace Hnutí Duha, Arnika a Calla. Celkem bylo totiž zvoleno celých 38 hlasování o 23 zákonech, jedné mezinárodní úmluvě a 9 poslaneckých návrzích. Hlavní vliv na kvantitu zákonodárné iniciativy v tomto období měl Národní program pro přípravu ČR na přijetí do EU, jehož cílem bylo sladit český právní řád s několika desítkami základních a více než 300 legislativních norem Evropského společenství. Jelikož v roce 1999 činil soulad s normami Evropského společenství asi jen 60 -70 %,

³⁴ Publikace se rovněž věnovala analýze volebních programů, shrňme zde nyní její závěry. ODS hájí svobodný trh, nicméně připouští i regulaci v zájmu životního prostředí. SPR-RSČ nenabízí žádná data a je obecně kritické, vyjadřuje ale nezáměr na ochraně přírody a ideologicky se proti ní staví. Strana Levý blok je rovněž proti ochraně životního prostředí, zdůrazňuje především sociální konflikt světového Severu a Jihu jako příklad neudržitelnosti. KSČM má obecně kritické postoje k činnosti vlády. V prvním českém Parlamentu jsou tak dle Zeleného kruhu čtyři z osmi stran se spíše nebo velmi antienvironmentálními postoji. ODA vzhledem k debatě mezi panem Dejmalem a Dlouhým osciluje mezi ochranou přírody a tržním liberalismem. Proenvironmentální program nabízí KDU-ČSL. Vzhledem k tomu, že je ale zaštitěn téměř výhradně panem Ambrozem, je program k jiným svým kapitolám nekoherentní. ČSSD prostřednictvím paní Buzkové vytváří prostor pro spolupráci na trvalé udržitelnosti hájený panem Kužvartem. Konečně nejobsáhlejší je proenvironmentální program u Liberálních demokratů, kde se mu věnují pánové Vavroušek a Bursík.

plán legislativních prací zahrnoval 16 nových zákonů, mnoho nařízení vlády a ratifikaci více než 25 mezinárodních smluv³⁵.

V / 2003

Páté vydání publikace z roku 2003 obsahuje 23 hlasování, z nichž celých 12 dopadlo ve prospěch životního prostředí a 6 se kryje s výběrem pro roky 2002 až 2006. Pokročilejší analýzy byly v této publikaci zpracovány sociologem Lukášem Linkem. ODS stále hlasovala pro životní prostředí pouze v 19 % případů, zatímco ČSSD překonala KSČM a přiblížila se KDU-ČSL, která životní prostředí podporovala 58 % svých hlasů.

VI / 2004

V šestém výběru z roku 2004 bylo zvoleno 15 hlasování. Ani jedno z nich se netýkalo nového zákona, nicméně hlasování měla souvislost například s významnou novelou Nature 2000. Pět hlasování bylo dále využito ve výběru za období 2002 až 2006. Nejvíce proenvironmentálně hlasovalo US-DEU s 57 % prospěšných hlasů, ODS hlasovala prospěšně pouze v 11 % případů. Celkem poslanci udělili v hlasováních důležitých pro životní prostředí 41 % pozitivních hlasů v Poslanecké sněmovně a pouze 32 % hlasů v Senátu.

VII / 2002 - 2006

V sedmém hodnoceném období, tedy mezi roky 2002 a 2006, bylo hodnoceno 18 hlasování, které se týkaly především pozměňovacích návrhů k novelám v souvislosti se vstupem ČR do EU, přičemž „v 10 z 18 sledovaných případů přišli poslanci s pozměňovacími návrhy, které by znamenaly zhoršení stavu.“ [Zelený kruh 2006] KDU-ČSL a US-DEU hlasovaly prospěšně v 65 %, zatímco ODS využila pro životní prostředí příznivě pouze 18 % svých hlasů.

VIII / 2006 - 2007

Osmé shrnutí za roky 2006 až 2007 zůstalo nepublikováno, neboť v daném období bylo v Poslanecké sněmovně relativně málo relevantních zákonů, jejichž význam navíc závisel na kvalitě aplikace a bylo proto obtížné určit jejich prospěšnost. Řada dalších zákonů nebyla do shrnutí zařazena pro jejich nejednoznačnost či nedopracovanost.

³⁵ Tehdejší vláda tedy sice splnila svůj slib, že půjde o legislativně plodné období, nicméně z hlediska ochrany životního prostředí situace přístupových jednání „[n]ebyla využita. Svůj lví podíl na tom má opoziční smlouva, která stanovila minimální standardy platné legislativy EU, přizpůsobené v daných oblastech nejslabším zemím, jako maximální možný strop.“ [Zelený kruh 2002] jistým dokladem je i to, že návrhy MŽP byly často radikálně měněny: například v Zákonu o vodách změnilo Ministerstvo zemědělství 40 % všech paragrafů. Fakt, že byly vládní strany ochraně životního prostředí málo nakloněné, dokládá i 18% podpora ODS životnímu prostředí, kterou publikace uvádí v kontrastu k 61 % prospěšných hlasů u KDU-ČSL.

IX / 2008

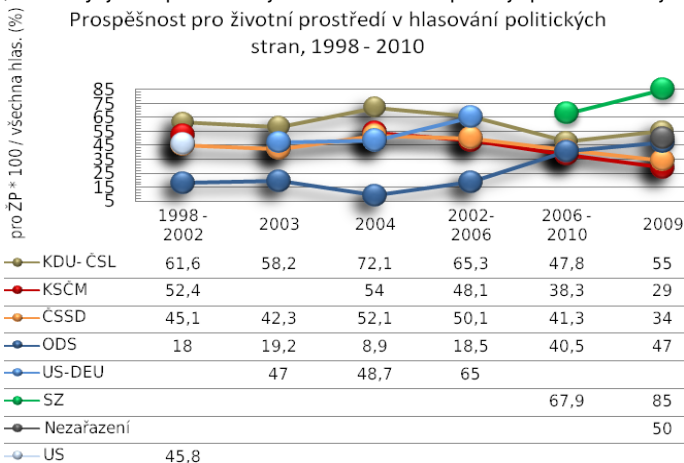
Deváté shrnutí za rok 2008 rovněž nebylo veřejně publikováno. V daném roce byla sledována tři hlasování, přičemž Strana zelených ve prospěch životního prostředí věnovala 3 hlasy, KDU-ČSL 1,92 hlasu, ČSSD 1,82 hlasu, ODS oproti předchozím obdobím slušných 1,14 hlasu a KSČM 0,82, „*kteřá při sledovaném hlasování veškeré návrhy pouze blokovala beze snahy o konstruktivní postoj*“. [Zelený kruh 2009]

X / 2009

Ačkoliv zůstalo desáté shrnutí z roku 2009 rovněž šířeji nepublikováno, shrnuje celých 18 hlasování. Strana zelených soustředila 85 % na ochranu životního prostředí, zajímavé nicméně je, že koaliční OSD věnovala ochraně životního prostředí 47 % hlasů, a předstihla tak ČSSD i KSČM. Významné je z hlediska ochrany životního prostředí pak především období po pádu vlády: „*Právě v tomto období se totiž objevilo nejvíce návrhů, které ochranu životního prostředí a práva veřejnosti oslabují. Naopak konečné schválení koncepčních a dlouhodobě připravovaných úprav již nezbyl čas*.“ [Zelený kruh 2009]

X / 2006 - 2010

Jedenáctá publikace hodnotí volební období 2006 až 2010. Ačkoliv je pojmenována pořadovým číslem X., fakticky je to publikace jedenáctá. V této práci ji proto označujeme jako Xb, zatímco desátou

publikaci značíme Xa.³⁶ Na závěr uvedme ještě graf, který shrnuje výsledky dosavadních analýz Zeleného kruhu [\[více uvedeno v příloze 7.3\]](#).

Graf 7: Prospěšnost pro životní prostředí v hlasování politických stran, 1998 - 2010; data: Drhová, Pelánová 2002, 2004, 2005, Zelený kruh 2006, 2008, 2009, 2010a, 2010b

³⁶ Z 33 hodnocených hlasování dopadlo ve prospěch životního prostředí dobře 19. Tato informace je nicméně zavádějící, neboť v problematickém období roku 2009 se většinou jednalo především o odvracení katastrof, nebo zažehňávání sankcí EU. Strana zelených v tomto období vede žebříček s 67 % prospěšných hlasů, zatímco KSČM hlasovala ve prospěch životního prostředí pouze v 38 % případů. Na zlepšení environmentálního profilu ODS měla značný vliv účast ve vládní koalici spolu se Stranou zelených, po jejím pádu nicméně ODS opět často hlasovala proti životnímu prostředí. Nešvarem volebního období se staly především poslanecké přílepký: „*Návrh, který převedl desítky miliard korun velkým energetickým a teplárenským firmám (novelizace zákona o emisních povolenkách), byl oficiálně zveřejněn až čtyři dny před jeho schválením ve formě „přílepku“ ke zcela nesouvisejícímu zákonu. Jakým způsobem mohla k takovéto novelizaci probíhat odborná diskuze?*“ [Zelený kruh 2010]

3 Empirická část

Hlasování v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky se v otázkách životního prostředí principiálně neliší od hlasování v obdobných tématech nebo v jiných zemích. České podmínky jsou nicméně specifické tím, že již od poloviny devadesátých let je zde jednak přístupná kompletní databáze hlasování na stránkách Poslanecké sněmovny a zároveň zde od roku 1994 probíhá průběžný výběr environmentálně relevantních hlasování nezávislým občanským sdružením Zelený kruh.

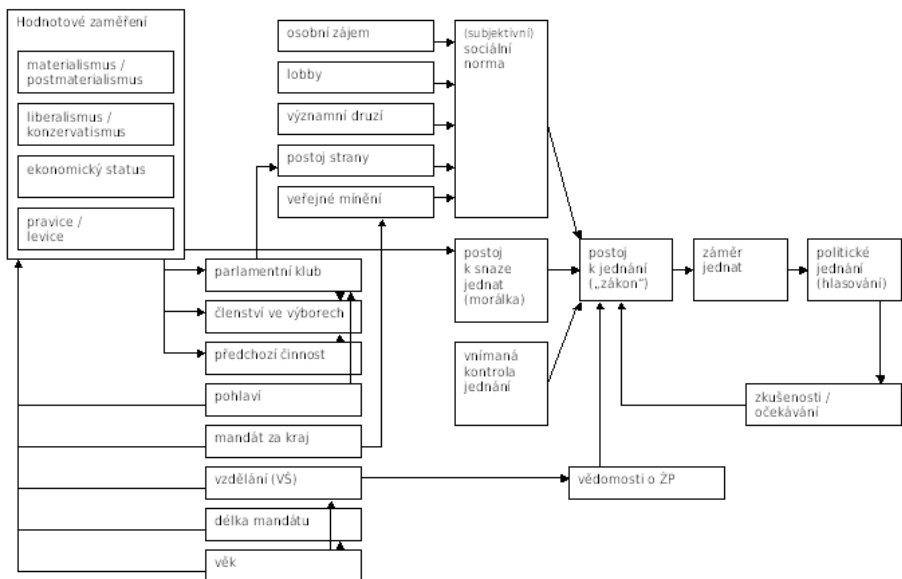
Tyto dva faktory jsou největší příležitostí, ale zároveň i ohraničením možného rozsahu této práce. Umožňují totiž popsat hlasování celé populace členů PSP ČR v letech 1994 – 2010. Při uvažování o proenvironmentálnosti hlasování českých poslanců se tak vymaňujeme z nepřesností statistické indukce a zároveň i nepřesností daných volnou vazbou mezi získatelnou referencí o mínění, míněním a samotným jednáním³⁷. Vzhledem k průběžnému výběru a hodnocení hlasování Legislativním centrem Zeleného kruhu po celých 16 let, lze zvolená hlasování považovat za nejlepší dostupný indikátor toho, která hlasování jsou pro životní prostředí relevantní a jaký hlas je v nich pro životní prostředí prospěšný.

3.1 Téma výzkumu

Tématem výzkumu je tedy prospěšnost pro životní prostředí v hlasování členů Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v období 1994 až 2010. Budeme zkoumat rozdíly v prospěšnosti hlasování vůči životnímu prostředí v souvislosti se zjistitelnými kvantifikovatelnými sociodemografickými a členskými charakteristikami poslanců. Výzkumná otázka přitom zní: „Jak ovlivňují dané charakteristiky proenvironmentálnost hlasování?“

V následujícím výzkumu se nebudeme pokoušet modelovat veškeré vztahy související s rozhodováním v Poslanecké sněmovně, ale pokusíme se vyjádřit vliv omezeného množství dobře uchopitelných proměnných. Rozšířený Ajzenův [Ajzen 1991] model byl proto dále upraven tak, aby reflektoval potřeby výzkumu: tedy obsáhl všechny měřené proměnné a naopak zbytečně neobsahoval konceptualizaci té části skutečnosti, kterou nebude možné měřit. Přes jeho dílčí charakter je možné předpokládat, že bude dosahovat dobré explanační schopnosti, neboť obsahuje řadu klíčových faktorů. Vzhledem k nedostatku informací, týkajících se hodnotového zaměření poslanců, model nebylo možné testovat.

³⁷ Lze navíc předpokládat, že data, která jsou v jistém smyslu přímo právě zkoumaným jednáním, mají neobvykle vysokou validitu (její maximální míře brání pouze potenciálně pouze neporozumění tomu, o čem se hlasuje) a reliabilitu (její maximální míře brání možnost omylu při stisku hlasovacího zařízení). Obě tyto chyby se vzhledem k důležitosti procesu snaží minimalizovat samotný mechanismus Poslanecké sněmovny, a lze je tudíž považovat za relativně nevýznamné.

Graf 8: Pracovní model vlivu zjištěných charakteristik na environmentálně relevantní hlasování v Poslanecké sněmovně. (Zkonstruováno na základě modelu Ajzen 1991.)

3.2 Metodologie výzkumu

Empirická část práce se zaměří na popis stavu a vztahů jednotlivých charakteristik poslanců vůči prospěšnosti jejich hlasování pro životní prostředí. V následujícím textu se soustředíme nejprve na rozčlenění a hierarchizaci dostupných charakteristik poslanců za pomoci faktorové analýzy a nalezení jejich vzájemných vztahů prostřednictvím korelační analýzy. Takto vzniklé skupiny charakteristik budeme dále blíže rozebírat z hlediska jejich vlivu a vývoje tohoto vlivu v čase na prospěšnost hlasování pro životní prostředí. Na závěr bude připojena regresní analýza, v které se pokusíme zasadit jednotlivé proměnné do společného kontextu.

Zkoumanou populací výzkumu je kompletní soubor 639 poslanců a poslankyň, kteří mezi 9.7.1994 a 16.4.2010 měli možnost hlasovat aspoň v jednom ze zvolených 156 hlasování. Neanalyzovaná část dat dále obsahuje 12 členů PSP, kteří sice mandát v daném období měli, nicméně neměli právo hlasovat v době ani jednoho ze zvolených hlasování. V neanalyzované části dat je dále zastoupeno 112 členů PSP, kteří nabyli mandát teprve počínaje volebním obdobím 2010-2014.

Přes výše zmíněné přínosy práce, jsem si vědom jejích limitací:

- Práce využívá nedokonalý model problematiky. Vytvořený byl pouze „Pracovní model vlivu zjištěných charakteristik na environmentálně relevantní hlasování v Poslanecké sněmovně“ na základě Ajzenova upraveného modelu [Ajzen 1991, Warnars 2008].³⁸
- Distribuce daných hlasování je v čase nerovnoměrná. Časové srovnání nabývá vyšší relevance teprve počínaje rokem 1998. Zatímco ve volebním období 1998 - 2002 je analyzováno 49 hlasování, v období 2002 - 2006 celkem 45 hlasování a v období 2006 - 2010 celkem 43 hlasování, v rozpětí let 1994 - 1998 se jedná o pouze 19 hlasování.
- Prospěšnost pro životní prostředí je sociální konstrukt bez pevného kritéria. Pokud zcela opomineme odborné debaty o tom, k jakému stavu má vůbec ochrana přírody směřovat, otevírá se nám otázka obecnější: Co je dobré pro životní prostředí?³⁹
- Přes vnitřní kontrolu správnosti hlasování v PSP, se v datech nepodařilo odstranit veškeré nepřesnosti.⁴⁰
- Přes určující vliv poslaneckého klubu v analýze nebyla zohledněna potenciální změna příslušnosti k poslaneckému klubu a práce počítá s její modální hodnotou. Rovněž nebyl zohledněn vliv autokorelace v rámci časových řad, neboť statistiky využívají pouze souhrnnou hodnotu prospěšnosti hlasování pro životní prostředí. Dále v práci nebyla rozlišena hlasování takzvané stranicky závazná a hlasování volná.
- Z důvodu rozsahu nebylo rovněž využito možnosti srovnat vazby charakteristik na hlasování týkající se životního prostředí s referenční skupinou jiného druhu zákonů, ani možnosti prostorové modelování. Zjištění jedinečnosti nebo naopak univerzálnosti daných vztahů, stejně jako ověření závěrů pomocí rozhovorů s bývalými poslanci, by bylo vítaným doplněním práce. Rovněž se nepodařilo získat data z opakovaného šetření Sociologického ústavu monitorující hodnotové nastavení poslanců. Vzhledem k tomu, že analyzované sociodemografické a členské charakteristiky odkazují právě k hodnotám a postojům, které mají teprve na hlasování často

³⁸ V literatuře nebyl nalezen vhodnější empirický model. Využitý model nebylo možné komplexně testovat, neboť nebyla získána data o hodnotových postojích poslanců a velikost souboru je poměrně malá. Sociální vazby ovlivňující dané jednání jsou záladné. V této situaci je vhodné citovat jednu reakci na můj popis tématu diplomové práce: „[...] stejně to ovlivňují milenky a korupčníci a je to na nic.“

³⁹ Autor této práce se přiklání k postoji, který vedl výběr i evaluaci hodnocených hlasování, totiž že zvyšování zátěže životního prostředí a snižování svobody individuů zakoušet nepoškozené životní prostředí je vůči životnímu prostředí nepřiznivě, a to i za situace, kdy by z dlouhodobého hlediska mohlo vést ke zlepšení jeho stavu. Optimistický předpoklad, že inovace vše vyřeší, totiž nebere v úvahu, že ony jsou nejisté, zatímco momentální dopady ano. Je nicméně třeba připustit, že toto prizma je arbitrárně zvolené, přestože založené na zkušenosti. Životní prostředí a politika životního prostředí mne po dlouhou dobu zajímají. Z toho do značné míry plyne i fakt, že jsem s počátkem roku 2010 začal pracovat na částečný úvazek v kanceláři Zeleného kruhu, a dostal se tak relativně blízko k hodnocení poslanecké činnosti v ochraně životního prostředí. Nicméně věřím, že tomu, aby toto mé zaměření ovlivnilo způsob pojednání problematiky směrem k přílišné subjektivitě, brání teoretické zakotvení práce v odborné literatuře.

⁴⁰ Například poslanec Miloslav Kučera (nar. 1942) má id poslance „223“ pro volební období 1992 - 1996, zatímco id „388“ pro volební období 1996 - 1998. Miloslav Kučera (nar. 1956) má id poslance „387“ pro volební období 1996 - 1998, zatímco id „5253“ pro volební období 1998 - 2002. Souvislost příslušných případů byla zjištěna a zapracována až po analýze a není v ní tedy zohledněna.

dominantní vliv, bylo by zapracování těchto proměnných doplněním práce, které by jistě zvýšilo její výpovědní hodnotu.

- V neposlední řadě, text je genderově nekorektní. Přestože jsem zvažoval, zda stále neopakovat formulaci „poslankyně a poslanci“, nakonec zůstávám pouze u maskulina. Omluvou pro tuto nepřístojnost snad může být jen, že o zmíněných pánech uvádím jen velmi zřídka něco vysloveně lichotivého.

3.3 Popis datového souboru

Data využitá k analýze byla v únoru 2011 získána prostřednictvím portálu www.kohovolit.eu, z internetových stránek Poslanecké sněmovny. Jedná se o datum narození poslance, akademické tituly, volební kraj, členství v parlamentním klubu a v parlamentních výborech, rozsah délky mandátu a množství podaných i schválených poslaneckých návrhů. Práce tedy opomíjí významné faktory, které dostupný datový soubor neumožňuje analyzovat. O proenvironmentálnosti hlasování referuje uskutečněné hlasování v daných 156 hlasováních. Všechny uvedené proměnné jsou přitom blíže popsány a jejich konstrukce je uvedena v příloze práce.

Velmi bych chtěl poděkovat Michalu Škopovi za poskytnutí dat, Ondřeji Pokornému za převod dat pro proměnnou „aktivita“ a „uspesnost“ a Janu Hrnčířovi převod dat pro proměnnou „prumyslnik“ a „ochranar“. Datový soubor byl současně spravovaný v aplikaci Microsoft Excel 2007 a SPSS 15.0.⁴¹ Vzhledem k tomu, že byla analyzována data vypovídající o celé zkoumané populaci, nebylo třeba pro analýzu použít koeficientů asociace. Pro popis souboru bylo využito metod „Explore“, „Descriptives“, „Frequencies“, „Means“, „Contingention tables“ kontrolovaných dle proměnné „klubsimple“ a zjednodušených na znaménkové schéma adjustovaných reziduí, „Correlations“ a „Partial Correlations“. Popis funkčních vztahů v souboru byl proveden rovněž za pomoci faktorové analýzy [[více uvedeno v příloze 8.1](#)].

3.3.1 Prospěšnost pro životní prostředí

Proměnné týkající se prospěšnosti vůči životnímu prostředí jsou klíčovými proměnnými analýzy a vystupují prakticky ve všech níže uvedených operacích. Způsob jejich konstrukce byl nastíněn výše, nyní se blíže podíváme na jejich hodnoty a statistiky. Průměrný poslanec měl mandát celkem při 48 hlasováních, z nichž životní prostředí podpořil v průměru 20 krát. Nejspodnější pětina poslanců podpořila životní prostředí méně než čtyřikrát, zatímco poslanci v nejvyšším kvantilu jej podpořili více, než 37 krát. Rozložení proměnných týkajících se hlasování je silně zešíkmené doleva⁴². Zešíkmení

⁴¹ Pro tisk tabulek z tohoto programu bylo využito nastavení „Academic narrow.tlo“.

⁴² Je to způsobeno skutečností, že silně klesajícímu podílu zastupitelů se podaří získat mandát v následujícím období, a to i přesto, že tato míra je v české republice značně vysoká.

proměnné udávající počet nepřítomností na hlasování (pocnepřit) je navíc posíleno poslaneckou tendencí se řady hlasování neúčastnit.

Prospěšnost počítaná ze všech hlasování (prospzsevseh) dosahuje konstantně nižších hodnot, nežli prospěšnost vycházející pouze z hlasování, na nichž byl poslanec přítomný (prospzucasti). Rozptyl druhé jmenované proměnné je přitom počínaje rokem 1998 zhruba o 30 % menší, nežli u první proměnné. Druhá proměnná rovněž s šikmostí rovnou 0,00 a špičatostí rovnou hodnotě 0,04 dobře odpovídá požadavku na normalitu rozdělení, a to i přesto, že v jednotlivých obdobích požadavek není dodržen. Proměnnou ovšem vychylují případy 100 % úspěšnosti, které nicméně často čítají pouze jediné hlasování. Prospěšnost týkající se všech hlasování“ sice po roce 1998 dosahuje nižších hodnot šikmosti a špičatosti rozdělení, nicméně její globální parametry normálnímu rozdělení odpovídají hůře. Zajímavý je jistě fakt, že průměr i medián této proměnné se pohybuje kolem hodnoty 45, zatímco proměnné prospěšnosti vycházející z přítomnosti na hlasování kolem 57. Obě proměnné tak nabízejí značnou variabilitu dat. Interpretace zajímavé nicméně zůstává, že pro obě proměnné se v pátém období prudce snižuje směrodatná odchylka neboli rozptýlenost dat od průměru⁴³. Je pozoruhodné, že započítáním “neúčastí” na hlasování se normalita do souboru vrací i v rámci jednotlivých období. Z toho lze usuzovat, že málo proenvironmentální poslanci často svůj postoj mohli zastírat neúčastí na hlasování. Přestože tedy prospěšnost vycházející z účastí lépe splňuje požadavky normality, věcně zřejmě nepostihuje postoje k životnímu prostředí nijak dokonale. Jelikož požadavek na normalitu není v případě této analýzy zásadní a jeho dodržení obecně považuje často za zbytné i řada odborníků [Rabušic, Mareš 2009], budeme dále vycházet především z prospěšnosti týkající se všech hlasování. Dle průběhu z-skóru této proměnné lze navíc usoudit na možnost jejího dalšího využití. Prospěšnost pro životní prostředí počítaná ze všech hlasování klesala ze své úvodní hodnoty 56,8 v období 1994 - 1995 průběžně až na hodnotu 42,3. Spolu s tím klesala i její směrodatná odchylka z úvodní hodnoty 21,5 na hodnotu 12,0. K největšímu poklesu v ní přitom došlo mezi čtvrtým a pátým obdobím. Od průměrné hodnoty se poslanci odchylovali především v období let 1998 - 2002, naopak nejvíce se jí blížili v letech 2006 - 2010. Podobné tendence lze vyzorovat i u statistik týkajících se prospěšnosti vztažené k účasti na hlasování. Ta nicméně začíná v období 1994 - 1995 na hodnotě 77,9 a klesá na hodnotu 53,1 [[více uvedeno v příloze 8.1.3](#)].

⁴³ Tuto skutečnost lze zřejmě přiknout zlepšení environmentálního profilu ODS, která z předchozích 22 % vyšplhala na 37 % prospěšnosti ze všech hlasování. Skutečnost, že prospěšnost pro životní prostředí je v souboru normálně rozdělená v devadesátých letech a silně se polarizuje špatným environmentálním profilem ODS v období 1998 - 2006 lze dokumentovat na krabicových grafech v příloze. Zatímco reálný profil ODS, vzhledem k nízkému počtu hlasování před rokem 1998, nemůžeme prokázat, její posun v profilu ostatních stran je v období 2006 - 2010 zřejmý.

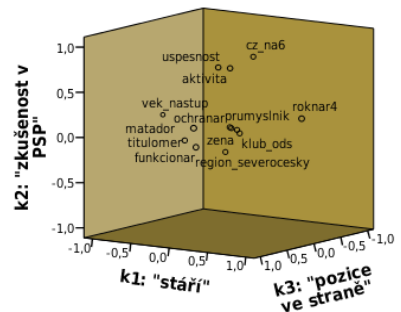
3.3.2 Faktorová analýza

Pro účely prvotní rozčlenění jednotlivých charakteristik byla využita faktorová analýza a na základě tohoto rozdělení budeme dále v textu členit popis vazeb jednotlivých proměnných. Do faktorové analýzy nicméně nebyly vloženy všechny binární, ordinální a spojité vytvořené proměnné, ale pouze proměnné neodvozené. Vzhledem k tomu, že faktorová analýza má v této práci místo především pro rozřazení jednotlivých proměnných do skupin, lze uvažovat právě i o zahrnutí jinak nevhodných binárních proměnných. Do analýzy tedy vstoupilo celkem 13 proměnných (zena, prumyslnik, ochranar, region_severocesky, klub_ods, matador, funkcionar, cz_na6, roknar4, vek_nastup, titulomer, aktivita, uspesnost). Vzhledem k multikategorické nominální povaze v ní absentuje většina proměnných o místním původu a politické afiliaci, včetně pravolevé a liberálně – konzervativní osy a podrobnější členění akademického vzdělání. Zahrnutí proměnných „ministr1“ – „ministr5“ a „koalice1“ – „koalice5“ nebylo vzhledem k jejich časově omezené povaze do výsledné matrice možné. Při zkušebním výstupu nicméně nejčastěji tyto proměnné tvořily faktor spolu s proměnnými referujícími o politické příslušnosti.

Faktorová analýza určila pro daná data celkem šest faktorů, s úvodní Eigenvalue větší než-li 1. První tři faktory přitom v součtu zastávají 41 % variability vstupních proměnných. Všech šest faktorů pak popisuje celkem 67 % variability dat. V prostorovém zobrazení komponent je dobře patrné především rozlišení proměnných vztahených ke věku a stranické příslušnosti. Na základě šesti vytvořených faktorů a dalších neanalyzovaných proměnných, bylo vytvořeno celkem osm skupin proměnných, dle kterých je strukturován následný popis souboru: strana, stáří, zkušenost v PSP, vzdělání, region, pozice ve straně, pohlaví a odborná profílace [více uvedeno v příloze 8.1.4.].

	Rotovaná matrice komponent					
	"stáří"	"zkušenost v PSP"	"pozice ve straně"	"zaměření na techniku"	"strana"	"zaměření na ZP"
	1	2	3	4	5	6
věk v roce začátku prvního období	-0.96		-0.15			
rok narození	0.94	0.25				
první volební období		0.81	-0.33			-0.12
průměr návrhů na období	0.13	0.75	0.16		-0.24	0.11
procentní úspěšnost přijetí návrhu		0.75	0.16		0.17	
počet období v PSP	0.11	0.18	0.81	0.11		0.11
role			0.68			
počet písmen všech titulů bez teček	-0.31		0.37	-0.21		-0.20
člen hospodářského výboru				0.85		-0.13
ODS	0.12			-0.19	0.80	
pohlaví				-0.41	-0.61	
člen výboru pro životní prostředí neb				-0.17		0.88
Severočeský		-0.22		0.40	-0.15	0.46

extrakční metoda: Analýza hlavních komponent
 rotační metoda: Varimax s Kaiserovou normalizací. Rotace konvergovala v 6 iteracích.

Tab. 2: Faktorová analýza – Rotovaná matrice komponent

Graf 9: Faktorová analýza – Zobrazení komponent „stáří“, „zkušenost v PSP“ a „pozice ve straně“

3.3.3 Vzájemné korelace proměnných

Prakticky všechny identifikační proměnné datového souboru byly převedeny do korelační matice a matice zobrazující parciální korelace kontrolované pro vybrané hodnoty proměnné „klub“. Tato proměnná totiž silně koreluje s prospěšností vůči životnímu prostředí a zároveň je silně zkorelovaná s ostatními proměnnými. V následujícím popisu charakteristik je proto snaha za pomoci kontroly pro tuto proměnnou odlišit její parciální vliv. Síla korelací jednotlivých proměnných na proměnné „prospěvsech“ a „prospzucasti“ proto byla doplněna i o příslušné parciální korelace zohledňující vliv čtyř dlouhodobě zastoupených parlamentních stran. Následná tabulka je řazena právě dle průměrné síly parciální korelace příslušné proměnné na „prospzucasti“ kontrolované pro dané čtyři strany. Odvozené proměnné byly v tomto shrnutí vynechány, korelace s nižší hodnotou jsou pak uvedeny v příloze práce [více uvedeno v příloze 8.1.5]. Korelační matrice je blíže interpretovaná v následujících kapitolách, nyní ji proto popíšeme jen stručně: prospěšnost životnímu prostředí klesá spolu s tím, jak roste rok narození poslance. Tato vazba je nicméně opačná u ODS. Dále pak klesá spolu s tím, jak roste schopnost získat podporu pro vlastní poslanecké návrhy. Podpora životnímu prostředí rovněž klesá, pokud je dotyčný ze Středočeského nebo Severomoravského regionu, nebo pokud má titul Ing. Vzhledem k tomu, že v tomto hodnocení sledujeme prospěšnost ze všech hlasování, klesá podpora životnímu prostředí logicky i se zvyšujícím se počtem nepřítomností na hlasování. Co je však na první pohled nezřejmé, poslanci, kteří se často hlasování neúčastnili, při své účasti na hlasování často hlasovali proti životnímu prostředí, a naopak.

Prospěšnost životnímu prostředí roste spolu se zvyšujícím se věkem poslance při vstupu do Poslanecké sněmovny, s počtem hlasování, jichž se poslanec zúčastnil, s počtem poslaneckých návrhů na volební období a s jeho přítomností ve vedení Sněmovny. Dále prospěšnost ŽP roste, pokud je daný člen Sněmovny z Východočeského nebo Jihomoravského regionu nebo Prahy. Prospěšnější životnímu prostředí jsou ve Sněmovně rovněž ženy a vysokoškoláci.

korelace	Středočeský	věk v roce začátku prvního období	rok narození	Východočeský	počet "nepřítomnost"	počet účastí	úspěšnost	pohlaví	Praha	člen Hospodářského výboru	počet písmen všech titulů bez teček	počet období v PSP
		0,61	0,51	0,51	0,48	0,42	0,41	0,36	0,36	0,34	0,34	0,34
(absolutní hodnota řádku "2" až "5")/4	0,61	0,51	0,51	0,48	0,42	0,41	0,36	0,36	0,34	0,34	0,34	0,34
kontr. pro: "ČSSD" pro ŽP / všechna hlas. (94-10)	-0,76	0,41	-0,41	0,47	-0,07	0,37	-0,32	0,00	0,42	0,42	0,03	-0,44
kontr. pro: "ODS" pro ŽP / všechna hlas. (94-10)	-0,20	-0,47	0,47	0,20	-0,61	-0,06	0,31	0,27	-0,38	-0,38	-0,63	0,69
kontr. pro: "KSČM" pro ŽP / všechna hlas. (94-10)	-0,76	0,43	-0,43	0,72	-0,40	0,54	-0,32	0,49	0,00	-0,30	-0,06	-0,06
kontr. pro: "KDU-ČSL" pro ŽP / všechna hlas. (94-10)	-0,72	0,73	-0,73	0,52	-0,60	0,67	-0,51	0,68	0,56	0,56	0,19	0,15
Kendallovo tau b												
pro ŽP / všechna hlas. (94-10)	-0,03	0,06	-0,12	0,00	-0,31	-0,03	-0,08	0,08	0,02	0,00	0,02	-0,08
pro ŽP / účast na hlas. (94-10)	-0,04	0,03	-0,12	0,01	-0,17	-0,22	-0,14	0,05	0,02	-0,01	0,07	-0,16

Tab. 3: Silné korelace s prospěšností vůči ŽP při kontrole pro vybrané strany

3.4 Proenvironmentální vliv charakteristik

Dle výše zmíněných osmi skupin proměnných bude členěná popisná kapitola práce „2.6 Popis skupin charakteristik.“ Nyní uvedme, jaké proměnné se sdružují v příslušných skupinách. Zvoleno bylo řazení, v němž se začíná od poslanecké strany, jakožto respondentem arbitrárně zvolené charakteristiky a postupuje se k charakteristikám z větší části vrozeným.

skupina charakteristik	charakteristika	proměnná
1 Strana	Poslanecký klub Osa levice - pravice Osa liberalismus - konzervatismus Koalice Klub s ministrem ŽP	klub, klubsimple, klubextrasimple levicepravice liberalismuskonzervatismus koalice1, koalice2, koalice3, koalice4, koalice5 ministr1, ministr2, ministr3, ministr4, ministr5
2 Pozice ve straně	Délka mandátu Role v PSP	matador role
3 Zkušenost v PSP	První volební období Průměr návrhů na období Úspěšnost přijetí návrhů	cz, cz_na6 aktivita, aktivita_na5 uspesnost, uspesnost_na5
4 Stáří	Rok narození Věk v roce začátku prvního volebního období	roknar4, roknar4_na5 vek_nastup, vek_nastup_na5
5 Odborná profilace	Členství v Hospodářském výboru Členství ve Výboru pro životní prostředí	prumyslrik ochranar
6 Vzdělání	Počet akademických titulů Druh akademického vzdělání	titulomer, titulomer_na5 titul_kat
7 Region	Region	region_dlepo2001, region, region_dlepo2001
8 Pohlaví	Pohlaví	zena

Tab. 4: Členění skupin charakteristik

K popisu jednotlivých charakteristik budeme užívat krabicové grafy, tabulky, tabulky spojené s grafy a tabulky s adjustovanými rezidui.

Krabicové grafy ukazují rozprostření jednotlivých poslanců s danou charakteristikou na ose prospěšného hlasování pro životní prostředí. Jejich širší část ukazuje na právě polovinu všech případů, přičemž medián je zobrazen horizontální čarou uvnitř tohoto obdélníku. Horizontály po stranách pak představují rozložení všech případů, které nejsou odlehle nebo extrémní (neleží dále než 1,5 násobek interkvartilového rozpětí). V tabulkách je směrodatná odchylka popsána jako „st.odch“ a popisuje tedy odmocninu ze součtu čtverců všech odchylek jednotlivých případů od

přůměru. V časových řadách je vhodné si odmyslet spojnice mezi prvním, druhým a třetím sloupcem – nedávají sice věcně smysl, nicméně nepodařilo se mi je odstranit. Konečně adjustovaná rezidua mají smysl jako ukazatel při statistické inferenci na větší, nežli pozorovaný soubor. Zde je proto užíváme v poněkud netradičním smyslu – ukazují na to, zda četnost v dané buňce tabulky je vzdálená o jedno, dvě nebo respektive tři směrodatné odchylky a při náhodném rozdělení pozorování by tedy nastala s pravděpodobností menší než 5 %, 1 % nebo respektive 0,1 %.

3.4.1 Strana

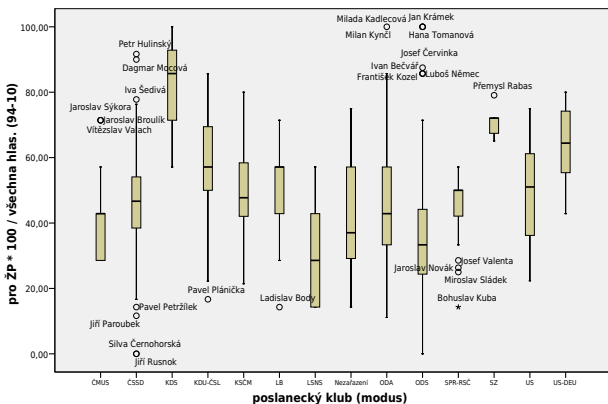
Skupina charakteristik „strana“ je mezi následujícími skupinami nejmocnější a obsahuje charakteristiku poslaneckého klubu, pozice na ose levice – pravice a ose liberalismus – konzervatismus, vliv účasti strany na vládní koalici a vliv držení ministerstva ŽP nominovaným zástupcem strany. Oproti jiným charakteristikám jsme v případě poslanecké strany, osy levice – pravice a osy liberalismus – konzervatismus, provedli korelační analýzu, do které vstupují dané kluby jako binární proměnné. Ačkoliv takto provedená analýza není statisticky zcela korektní, poskytuje zajímavé a relevantní výsledky. Zprůměrováním velikosti korelace pro pět sledovaných období totiž získáváme indikátor, na jehož základě můžeme vytvořit jistý žebříček „proenvironmentálnosti“ jednotlivých politických stran.

Nastíněné pořadí pak vhodně doplňuje seznam nejvíce a nejméně proenvironmentálních poslanců Sněmovny. Je přitom znát jasná souvislost těchto dvou hodnocení. Interpretace této tabulky je relativně zřejmá: zatímco v období 1996 - 1998 proenvironmentálnost v hlasování silně korelovala se členstvím ČSSD a relativně silně i v KSČM, v obou těchto stranách korelace s postupem času slábnou. Naopak v KDU-ČSL, s výjimkou posledního období, posilovala. V ODS byla dlouhodobě významně záporná. Jedinou výjimku tvořilo úvodních 7 hlasování a období koaliční vlády spolu se SZ.

korelace	SZ	KDS	KDU- ČSL	US- DEU	ČSSD	KSČM	US	Nezař- azení	LB	ODA	SPR- RSC	LSNS	ČMUS	ODS
průměr řádků 2 - 6	0.21	0.19	0.16	0.15	0.14	0.12	0.02	-0.05	-0.07	-0.07	-0.09	-0.16	-0.18	-0.30
Kendallovo tau_b														
pro ŽP * 100 / všechna hlas. (94-95)		0.19	0.15		-0.19	0.12	0.11	-0.08	-0.07	-0.05	-0.18	-0.16	-0.18	0.20
pro ŽP * 100 / všechna hlas. (96-98)			-0.02		0.51	0.20	-0.12	-0.01		-0.10	0.00			-0.52
pro ŽP * 100 / všechna hlas. (98-02)			0.31		0.22	0.22	0.10	-0.03						-0.65
pro ŽP * 100 / všechna hlas. (02-06)			0.27	0.15	0.19	0.17	-0.02	-0.09						-0.56
pro ŽP * 100 / všechna hlas. (06-10)	0.21		0.08		-0.03	-0.13		-0.03						0.02
počet hlasování "pro žp"	0.06	-0.08	0.09	0.06	0.21	0.21	0.09	-0.09	-0.19	-0.18	-0.13	-0.11	-0.19	-0.11
počet hlasování "proti žp"	-0.07	-0.13	-0.03	-0.04	0.13	0.17	0.04	-0.11	-0.18	-0.17	-0.13	-0.10	-0.18	0.13
počet účasti	0.00	-0.11	0.04	0.01	0.16	0.19	0.07	-0.10	-0.19	-0.18	-0.13	-0.11	-0.19	0.03
počet "nepřítomnost"	0.04	-0.11	-0.03	0.01	0.12	0.05	0.06	0.00	-0.17	-0.13	-0.08	-0.03	-0.09	0.05
počet hlasování	0.00	-0.12	0.03	0.00	0.17	0.17	0.09	-0.08	-0.21	-0.18	-0.13	-0.10	-0.19	0.02

Tab. 5: Souvislost mezi modální příslušností ke klubu a prospěšností v hlasování pro ŽP

3.4.1.1 Poslanecký klub

Graf 10: Poslanecký klub – Krabicový graf

disciplíny. Zatímco směrodatná odchylka byla například u ČSSD v období 1994 – 1995 hodnoty 15,4⁴⁴, v období 2006 – 2010 nabývá hodnoty 11. Ve straně KDU – ČSL pozorujeme v daném období posun z hodnoty 17,5 na 14,4. U KSČM je ekvivalentní posun z hodnoty 14,7 na 8,3. Nejmarkantnější posun rozptýlenosti hlasování je u ODS z hodnoty 20,2 na 10,4. Dokonce i u poslanců, kteří většinu sledovaných hlasování strávili v klubu US, lze sledovat posun od hodnoty 27,4 v období 1994 – 1995 k hodnotě 22,8. Poměrně jinou perspektivu nicméně získáme, pokud se zaměříme na porovnání stranické jednotnosti hlasování pouze pro roky 1998 – 2010,

Analýza modálního členství v Parlamentním klubu oproti členství skutečnému sice snižuje kritériální validitu výpovědi o stavu a vývoji jednotlivých stran, nezohledněním tzv. „přeběhlictví“ nicméně umožňuje například v případě US sledovat jednání jejich členů ještě před vznikem strany. Mezi poslaneckými kluby je jasná tendence ke zvyšování stranické

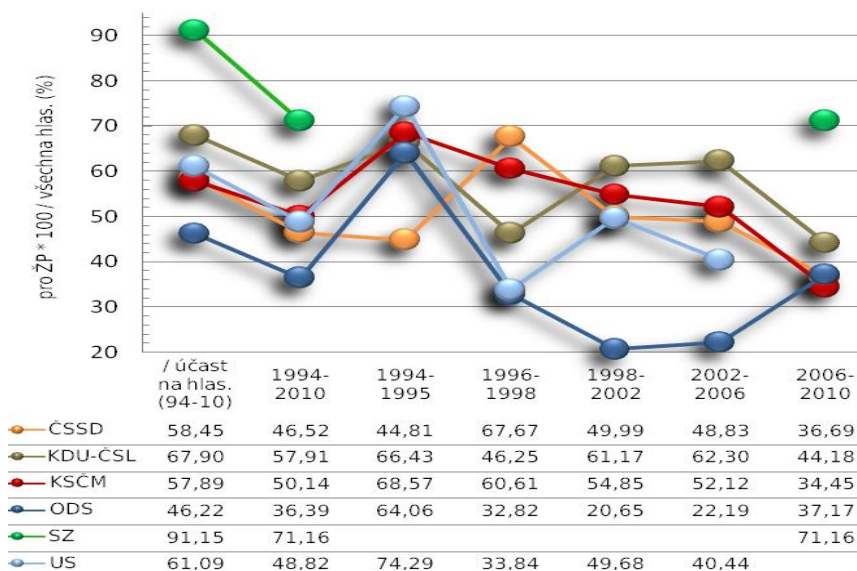
zjednodušený poslanecký klub (modus)	pro ZP * 100 / všechna hlas.	1994-2010	1994-1995	1996-1998	1998-2002	2002-2006	2006-2010	/ účast na hlas. (94-10)
ČMSS, ČMUS, KDS, KDS1, LB, LSNS, LSU, SPR-RSČ	průměr	49,27	49,37	46,30				68,01
	N	72	57	18				72
	st. odch.	18,81	21,10	8,68				17,20
ČSSD	průměr	46,52	44,61	67,67	49,99	48,83	36,69	58,45
	N	184	22	58	75	87	85	184
	st. odch.	13,66	15,46	14,98	10,12	15,59	11,03	14,19
KDU-ČSL	průměr	57,91	66,43	46,25	61,17	62,30	44,18	67,90
	N	48	20	20	22	22	15	48
	st. odch.	14,33	17,51	13,10	14,10	11,95	14,48	13,55
KSČM	průměr	50,14	68,57	60,61	54,85	52,12	34,45	57,89
	N	61	10	22	24	45	27	61
	st. odch.	11,97	14,75	12,65	4,63	13,89	8,37	11,35
Nezařazení	průměr	43,04	46,43	50,00	36,73	19,44	40,30	66,69
	N	16	8	2	1	2	5	16
	st. odch.	19,69	21,26	35,36		13,36	18,18	21,77
ODA	průměr	47,77	52,68	42,15				62,82
	N	26	16	15				26
	st. odch.	20,31	22,57	19,27				18,77
ODS	průměr	36,39	64,06	32,82	20,65	22,19	37,17	46,22
	N	201	63	65	65	65	84	200
	st. odch.	17,92	20,24	11,40	4,68	9,67	10,41	21,27
SZ, Nez.-SZ	průměr	71,16					71,16	91,15
	N	5					5	5
	st. odch.	5,35					5,35	4,20
US-DEU, US	průměr	52,85	74,29	33,84	49,68	54,06		65,90
	N	26	5	6	19	12		26
	st. odch.	15,59	27,48	7,56	13,82	21,10		12,72

Tab. 6: Poslanecký klub (výběr) - Průměry

⁴⁴ Směrodatná odchylka se pokouší potlačovat vliv extrémních případů a je tedy vypočítána jako odmocněný součet čtverců všech odchylek od průměru dané skupiny. Její hodnotu v tomto případě můžeme interpretovat následovně: Průměrný poslanec či poslankyně ČSSD ve v období let 1994 – 1995 ve zvolených hlasováních od stranického průměru 44,8 bodů ze sta možných procentních bodů pro životní prostředí odlišil průměrně o 15,4 procentních bodů.

kteří již jednak nabízejí lepší reprezentativnost díky většímu počtu hlasování a zároveň ustálení počtu poslanců v klubech ČSSD a KSČM⁴⁵. V tomto časovém srovnání naopak směrodatná odchylka KSČM i ODS přibližně dvojnásobně roste, zatímco u ostatních parlamentních stran zůstává nezměněna. Z hlediska prospěšnosti pro životní prostředí se zaměříme především na vývoj období let 1998 - 2010. První dvě období přitom můžeme sloučit do „čtyřletky“ 1994 - 1998, která tak bude obsahovat již porovnatelných 19 hlasování. Ze sledovaných stran je patrný především značný pokles již tak malé proenvironmentálnosti v hlasování ODS počínaje koaliční vládou s ČSSD v roce 1998. Tento profil si ODS polepšila teprve v období 2006 - 2010 v průběhu koaliční vlády se SZ. Pokles environmentálnosti v ODS se vznikem opoziční smlouvy zřejmě působí s obdobným posunem u ČSSD počínaje rokem 1998.⁴⁶ Pokles původně vysokého standardu v ČSSD nicméně v čase již pokračoval a v období 2006 - 2010 dosáhl míry obdobné jako v KSČM a ODS. Poměr proenvironmentálnosti v hlasování KSČM setrvale klesá. Naopak KDU-ČSL si vysoký standard udržela až do období 2002 - 2006, nicméně následně rovněž poklesl téměř na úroveň ostatních stran. Přes očekávaný vysoký výsledek SZ možná překvapí více jak 90 % hlasů pro ŽP této strany, pokud byli její poslanci a poslankyně účastni hlasování [více uvedeno v příloze 8.2.1].

Poslanecký klub (modus)

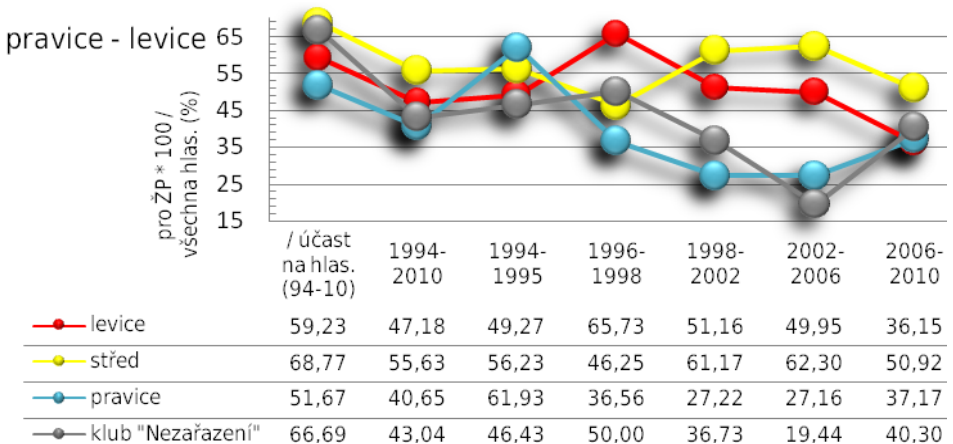
Graf 11: Poslanecký klub (výběr) - Průměry

⁴⁵ V období 1994 - 1995 bylo v PSP ČR pouze 22 poslanců s modálním členstvím v ČSSD a 10 poslanců s modálním členstvím v KSČM.

⁴⁶ Takzvaná „Smlouva o zajištění stabilního politického prostředí v České republice“ tedy patrně životnímu prostředí příliš nepřidala.

3.4.1.2 Osa levice - pravice

Zatímco u pravicových stran směřodatná odchylka, a tedy míra nezávanosti hlasování, klesá, u stran politického středu a levice volnost hlasování roste. Strany politického středu jsou přitom dlouhodobě proenvironmentálnější, nežli strany levicové, které jsou zase výrazně environmentálnější, nežli pravicové strany. Toto pozorování potvrzuje východiska teoretické části práce. Přes výše zmíněné tvrzení je zajímavé sledovat vývoj environmentálnosti v čase. V období 2006 - 2010 se totiž dlouhodobě environmentálnější česká levice ve svém hlasování vůči životnímu prostředí setkala s politickou pravíci. Proenvironmentálnost v hlasování politického středu v posledním období rovněž výrazně klesla, nicméně jeho absolutní prospěšnost životnímu prostředí je stále výrazně vyšší [více uvedeno v příloze 8.2.1.2].

Gráf 12: Levice a pravice - Průměry

3.4.1.3 Osa liberalismus - konzervatismus

Konstrukce této proměnné je metodologicky problematická. Dvě největší a nejvlivnější politické strany, ČSSD a ODS, lze na této ose zařadit totiž jen s velkými obtížemi. ODS se často prezentuje jako „(neo)liberálně-

korelace	levice	střed	pravice	liberalismus	nelze určit	konzervatismus
průměr řádků 2 - 6	0,20	0,15	-0,28	0,03	0,09	-0,10
Kendallovo tau_b						
pro ZP * 100 / všechna hlas. (94-95)	-0,19	0,00	0,20	-0,10	-0,35	0,39
pro ZP * 100 / všechna hlas. (96-98)	0,60	-0,02	-0,57	-0,15	0,47	-0,37
pro ZP * 100 / všechna hlas. (98-02)	0,36	0,31	-0,56	0,10	0,22	-0,27
pro ZP * 100 / všechna hlas. (02-06)	0,32	0,27	-0,49	0,10	0,17	-0,21
pro ZP * 100 / všechna hlas. (06-10)	-0,11	0,18	0,02	0,21	-0,04	-0,03
počet hlasování "pro žp"	0,26	-0,05	-0,20	-0,16	0,06	0,05
počet hlasování "proti žp"	0,16	-0,16	-0,01	-0,23	-0,02	0,18
počet účastí	0,19	-0,10	-0,09	-0,20	0,00	0,14
počet "nepřítomnost"	0,11	-0,11	-0,04	-0,13	0,05	0,03
počet hlasování	0,20	-0,12	-0,09	-0,20	0,02	0,12

Tab. 7: Souvislost mezi politickým postojem a prospěšností vůči ZP

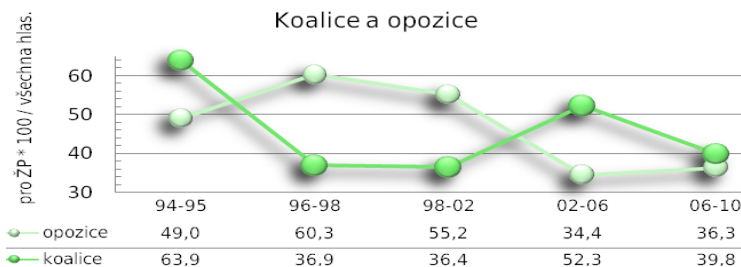
konzervativní" strana nebo konzervativní strana. Vzhledem k proklamacím této strany ve stranických stanovách jí byl nicméně přiznán pro tento účel status „konzervativní strany“. U ČSSD se pozici na škále „liberalismus -

konzervatismus“ nepodařilo zjistit vůbec. Připustíme-li tomuto dělení validitu, pak můžeme říci, že zjištění potvrzují východiska teoretické části.

Více nežli vývoj průměrové charakteristiky je překvapivý časový vývoj směrodatné odchylky. Ačkoliv totiž strany prezentující se jako liberální začínaly s větším rozptylem hlasování oproti průměru, v období 2006 - 2010 u nich klesá nezávaznost hlasování ještě více, nežli u stran konzervativních. Tyto parametry jsou nicméně silně závislé na tom, zda budeme ODS považovat za liberální, či konzervativní stranu. Již z uvedené korelační matrice nicméně vyplývá, že v proenvironmentálním nastavení předstihují českou levici strany politického středu. Osa liberalismus - konzervatismus má oproti tomu mnohem obtížnější výklad, protože velmi závisí právě na tom, zda ODS přičkneme spíše liberální nebo konzervativní založení [[více uvedeno v příloze 8.2.1.3](#)].

3.4.1.4 Koalice

Lze předpokládat, že by koaliční vládní strany měly hlasovat pro životní prostředí více, nežli strany opoziční. Je to způsobeno skutečností, že v době harmonizace české environmentální legislativy s legislativou EU jsou vládní strany přístupovou smlouvou zavázány navrhnout zákony, kterými se bude v České republice implementovat evropský standard ochrany životního prostředí. Tento předpoklad svým antienvironmentálním postojem nicméně překonala ODS jak v letech 1996 - 1998, tak v době opoziční smlouvy. V ostatních obdobích se nicméně jeho správnost potvrzuje spolu s tím, jak zároveň klesá nezávaznost hlasování v Poslanecké sněmovně [[více uvedeno v příloze 8.2.1.4](#)].

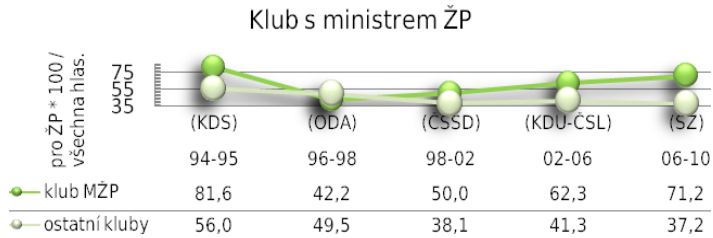

Graf 13: Koaliční strana - Průměry

3.4.1.5 Klub s ministrem ŽP

Vycházíme z předpokladu, že legislativa navrhovaná Ministerstvem životního prostředí má podporu parlamentního klubu, jehož je ministr životního prostředí členem. Interpretaci dat nicméně ztěžuje skutečnost, že za rozlišovací jednotku bylo zvoleno volební období a ne doba výkonu daného ministra. Proměnná tedy pouze reprezentuje stranu, jíž navržený ministr byl v daném volebním období ve výkonu funkce po nejdelší dobu. Výše zmíněný předpoklad dokonale platí v období let 1994 - 1995 a

2002 – 2010. V období let 1996 – 2002, zastoupeném ministry ODA a opoziční smlouvy, nicméně platí pravý opak [[více uvedeno v příloze 8.2.1.5](#)].

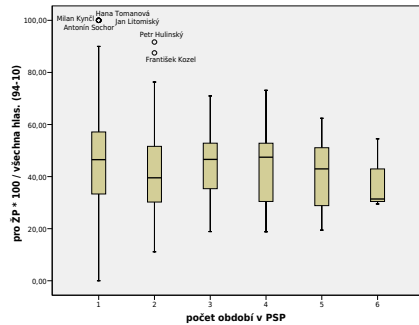

Graf 14: Klub s ministrem ŽP - Průměry

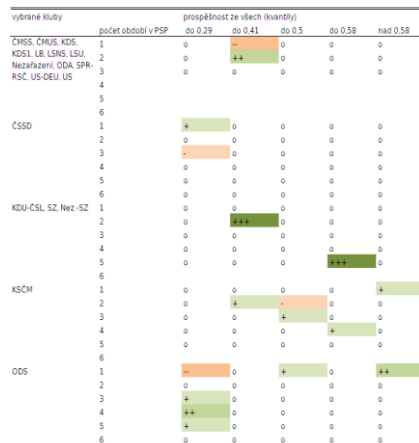
3.4.2 Pozice ve straně

3.4.2.1 Délka mandátu

Rozptyl hlasování je přirozeně největší u poslanců, kteří v Poslanecké sněmovně strávili pouze jedno volební období. Již ze samotného předpokladu, že do dalších období se nedostanou všichni z poslanců předchozího období, vyplývá fakt snižujícího se rozptylu. Noví poslanci ČSSD mají méně environmentální postoje oproti svým kolegům, pokud ale získají mandát i ve svém třetím volebním období, zpravidla je již jejich hlasování vůči životnímu prostředí příznivější. Obdobný vztah platí i pro KDU-ČSL. Rostoucí antienvironmentalismus se pojí s dlouhodobým mandátem především v ODS, ODA, US a částečně i KSČM [[více uvedeno v příloze 8.2.2.1](#)].

Graf 15: Počet období v PSP – Krabicový graf

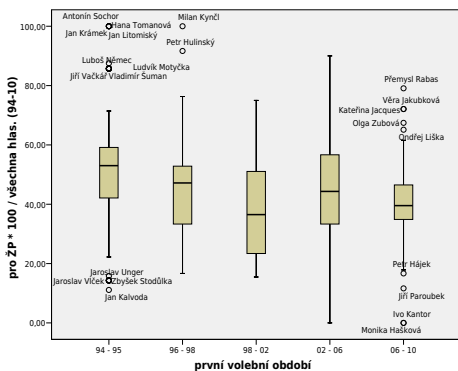
Tab. 8: Počet období v PSP – Adjustovaná rezidua

3.4.2.2 Role v PSP

V této proměnné byl sledován počet období, v němž daný poslanec vykonával funkci předsedy nebo místopředsedy Poslanecké sněmovny. Tato statistika tedy v hodnotách 1 – 4 pracuje pouze s 23 pozorováními. Ačkoliv je počet případů takto nízký, ze srovnání je patrné, že dlouhodobé zastávání těchto funkcí u ČSSD slabě koreluje s proenvironmentálností v hlasování poslance, zatímco u KSČM je tato vazba velmi slabě a u ODS velmi silně záporná. U ostatních stran není skupina předsedů a místopředsedů PSP nijak odlišena od stranického vztahu k životnímu prostředí [[více uvedeno v příloze 8.2.2.2](#)].

3.4.3 Zkušenost v PSP

3.4.3.1 První volební období

Graf 16: První volební období – Krabicový graf

všichni v Parlamentu poslanci Strany zelených, se tomuto trendu nicméně vymkli [[více uvedeno v příloze 8.2.3.1](#)].

Je zcela jednoznačně patrné, že poslanci, kteří nastoupili do Poslanecké sněmovny v devadesátých letech, mají lepší environmentální profil, nežli poslanci, kteří započali svou poslaneckou kariéru po roce 1998. Právě poslanci, kteří nastoupili v době opoziční smlouvy, dlouhodobě vykazují nejmenší environmentální prospěšnost. Zatímco se vstupem nejpozději v roce 1994 – 1995 se pojí 6 % lepší kredit oproti stranickému průměru, u poslanců nastoupivších až v období 2006 – 2010 nalézáme prospěšnost o 5 % oproti stranickému průměru nižší. Prakticky

3.4.3.2 Průměr návrhů na období

Obecně lze říci, že poslanci, kteří podali aspoň jeden poslanecký návrh, jsou v průměru méně proenvironmentální, nežli poslanci pasivní. Toto tvrzení v zásadě výrazněji zpochybňuje pouze Petr Hulínský, jenž podal více než 7 návrhů za volební období a zároveň dosáhl vůbec nejvyššího skóre v proměnné

Tab. 9: Průměrný počet návrhů – Adjustovaná rezidua

vybrané kluby	průměr návrhů na období (kvantily)	prospěšnost ze všech (kvantily)			
		do 0,29	do 0,41	do 0,58	nad 0,58
ČMSS, ČMUS, KDS,	0	---	o	o	++
KDS1, LB, LSNS, LSU,	0,001 - 3	o	o	o	o
Nezářazení, ODA, SPR,	3,001 - 7	o	+	o	o
RSČ, US-DEU, US	7,001 - 12	o	o	o	+
	více než 12,001	o	o	+	o
ČSSD	0	+++	o	o	o
	0,001 - 3	o	o	o	o
	3,001 - 7	o	o	+	o
	7,001 - 12	o	o	o	o
	více než 12,001	o	+++	o	o
KDU-ČSL, SZ, Nez.-SZ	0	o	o	+	o
	0,001 - 3	+	o	o	o
	3,001 - 7	o	o	++	o
	7,001 - 12	o	o	o	o
	více než 12,001	o	o	o	++
KSČM	0	o	o	o	o
	0,001 - 3	o	o	o	o
	3,001 - 7	o	o	-	o
	7,001 - 12	o	o	+	o
	více než 12,001	o	o	o	-
ODS	0	---	--	o	+++
	0,001 - 3	-	o	o	++
	3,001 - 7	o	+++	+	o
	7,001 - 12	+++	o	o	-
	více než 12,001	+++	o	o	-

„prospěvsech“, ačkoliv je z tabulky pořadí vynechán, neboť hlasoval pouze 11 krát. Časově zobrazení nám v případě této proměnné odhaluje pouze obecný trend poklesu environmentálního smýšlení ve Sněmovně. Naproti tomu adjustovaná rezidua pro poslanecké kluby ukazují velmi přesvědčivé výsledky. V klubu ČSSD a sloučených klubech SZ a KDU-ČSL se ukazuje signifikantní vazba mezi rostoucí poslaneckou aktivitou člena Parlamentu a proenvironmentálností jeho rozhodování. U poslanců KSČM je patrný slabý trend velmi aktivních poslanců hlasovat nadprůměrně pozitivně v otázkách životního prostředí. Zcela jednoznačnou interpretaci pak nabízejí data týkající se ODS a KSČM. S rostoucí poslaneckou aktivitou v těchto stranách souběžně klesá proenvironmentálnost v hlasování. Velmi aktivní poslanci ODS jen velmi málo často hlasují pro životní prostředí. Naopak, v rámci strany, pozitivnější postoj k životnímu prostředí mají poslanci s menším počtem návrhů nebo poslanci v tomto ohledu zcela pasivní [více uvedeno v příloze 8.2.3.2].

3.4.3.3 Úspěšnost přijetí návrhů

Podíváme-li se na globální statistiku, nezdá se, že by úspěšnost v přijetí poslaneckých návrhů, tedy schopnost zajistit jejich podporu, nějak souvisela s proenvironmentálností poslance. Některé dílčí vazby ale můžeme pozorovat, když se na tuto charakteristiku podíváme časovou a stranickou optikou. Relativně k ostatním, totiž v období 2002 – 2010 vzrostla proenvironmentálnost poslanců schopných své návrhy prosadit. Ačkoliv byli tito poslanci v předchozích obdobích relativně nevstřícní vůči životnímu prostředí, po konci opoziční smlouvy se stali doslova tahouny v Poslanecké sněmovně.

Pro sloučené klub KDU-ČSL, SZ, US a KSČM můžeme ponechat předpoklad, že s mírou schopnosti prosadit své návrhy roste i proenvironmentálnost poslance. Zcela opačnou a velmi silnou vazbu ale opět nalezneme v klubu ODS. Poslanci předkládající následně schválené návrhy jsou často vzhledem ke svým stranickým kolegům významně méně přívětiví k životnímu prostředí. Lepší přehled o daných vazbách může poskytnout kontingenční tabulka adjustovaných reziduí, přičemž hodnoty označené jako „0 %“ je potřeba neposuzovat, protože zpravidla vypovídají o zcela pasivních poslancích [více uvedeno v příloze 8.2.3.3].

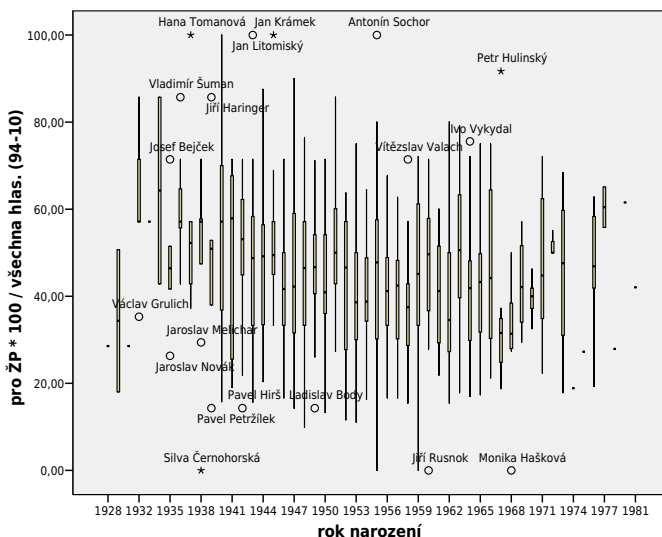
vybrané kluby	úspěšnost přijetí návrhu (kvantily)	prospěšnost ze všech (kvantily)				
		do 0,29	do 0,41	do 0,5	do 0,58	nad 0,58
ČMSS, ČMUS, KDS,	0 %	o	---	+	o	o
KDS1, LB, LSNS, LSU,	0,001 - 15 %	o	o	o	o	o
Nezařazení, ODA, SPR-	15,001 - 27 %	o	o	o	o	o
RSC, US-DEU, US	27,001 - 42 %	o	+++	-	o	o
	více než 42,001 %	o	o	o	o	o
ČSSD	0 %	+++	o	o	o	o
	0,001 - 15 %	o	o	o	o	o
	15,001 - 27 %	o	o	o	o	o
	27,001 - 42 %	--	+	o	o	o
	více než 42,001 %	o	o	o	o	o
KDU-ČSL, SZ, Nez.-SZ	0 %	+	o	o	o	o
	0,001 - 15 %	o	o	+	o	o
	15,001 - 27 %	o	o	o	o	o
	27,001 - 42 %	o	+	o	o	o
	více než 42,001 %	o	o	o	o	o
KSČM	0 %	o	o	o	o	o
	0,001 - 15 %	o	o	o	o	o
	15,001 - 27 %	o	o	o	o	o
	27,001 - 42 %	o	o	o	+	o
	více než 42,001 %	o	o	o	o	o
ODS	0 %	---	o	o	+++	+++
	0,001 - 15 %	o	o	o	o	o
	15,001 - 27 %	o	o	o	o	o
	27,001 - 42 %	+++	o	-	-	-
	více než 42,001 %	o	o	o	o	-

Tab. 10: Úspěšnost přijetí návrhu – Adjustovaná rezidua

3.4.4 Stáří

3.4.4.1 Rok narození

Dříve narození poslanci prokazují výrazně vyšší proenvironmentálnost ve svém hlasování, nežli poslanci narození později. Pro období 1994 až 2010 tento rozdíl činí více jak 9 % hlasů. V časovém srovnání přitom narazíme v datech na zajímavou strukturu. Zatímco mezi lety 1994 - 1998 tvořila skupina nejstarších a naopak i

nejmladších poslanců Graf 17: Rok narození – Krabicový graf

základnu pro podporu

proenvironmentálních návrhů⁴⁷, toto prohnutí se v období 1998 - 2006 linearizuje: jinými slovy, začíná platit, že čím byl poslanec později narozený, tím je vůči životnímu prostředí méně vstřícný. V období let 2006 - 2010 se pak vliv věku na proenvironmentálnost rozhodování téměř vytrácí, přičemž se nejpozději narozená pětina poslanců stává zároveň o malý kousek tou nejvíce proenvironmentální [[více uvedeno v příloze 8.2.4.1](#)].

3.4.4.2 Věk v roce začátku prvního volebního období

Starší věk nástupu sice odpovídá vyšší proenvironmentálnosti, tato skutečnost je ale důsledkem dřívějšího data narození daného poslance. Lze nicméně uvést, že jinak nejvíce proenvironmentální při nástupu nejstarší poslanci byli v době opoziční smlouvy relativně téměř nejslabší skupinou. Tou jsou dlouhodobě, ovšem s výjimkou období 2006 - 2010, poslanci, kteří do PSP vstoupili v nízkém věku. V KSČM ale naopak environmentálně příznivěji hlasují poslanci, kteří do Sněmovny vstoupili oproti svým stranickým kolegům v nižším věku [[více uvedeno v příloze 8.2.4.2](#)].

⁴⁷ Tato struktura dat přitom odpovídá předpokladu vzešlého z teoretické části práce, ačkoliv jej znejasňují i výzkumy, které zaznamenávají jinou souvztažnost věku a proenvironmentálního postoje.

3.4.5 Odborná profilace

3.4.5.1 Členství v Hospodářském výboru

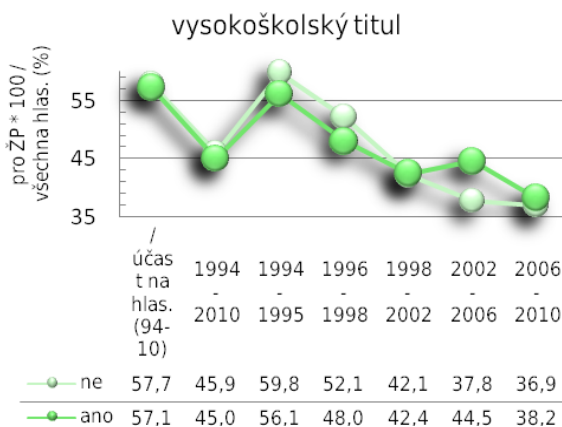
Členství v Hospodářském výboru nemá celkově s prospěšností pro životní prostředí téměř žádnou souvislost. Zatímco v období let 1998 až 2002 hlasovali poslanci, kteří někdy získali členství v Hospodářském výboru pro životní prostředí hůře než jiní, v období let 1998 - 2006 hlasovali naopak mírně lépe. Za povšimnutí stojí snad jen fakt, že výrazně slabší proenvironmentální orientaci měli vůči svým spolustraníkům členové klubu ODA, mírněji i KSČM a ČSSD [[více je uvedeno v příloze 8.2.5.1](#)].

3.4.5.2 Členství ve Výboru pro životní prostředí

Zřejmě nepřekvapí poznatek, že členové Výboru za životní prostředí (nebo jeho předchůdce Výboru pro veřejnou správu, regionální rozvoj a životní prostředí v období 1992-1996) hlasují pro životní prostředí příznivěji, nežli ostatní. Členství ve Výboru pro životní prostředí souviselo téměř ve všech stranách v průměru o 5,4 % vyšší prospěšností vůči životnímu prostředí. V klubu Nezařazení a u malých stran byl pak tento rozdíl výrazně vyšší. Je nicméně pozoruhodné, že vliv výboru se stírá v období opoziční smlouvy. Poněkud překvapivě může rovněž působit zjištění, že členové výboru za ODS nehlasují proenvironmentálněji, než jejich straničtí kolegové [[více uvedeno v příloze 8.2.5.2](#)].

3.4.6 Vzdělání

Jakkoliv se při prostém pohledu na celkové průměry může zdát, že akademické vzdělání nemá zcela žádný vliv na prospěšnost pro životní prostředí, lze u tohoto faktoru v čase vyzorovat průběžnou změnu. V devadesátých letech hlasovali vysokoškoláci s ohledem na životní prostředí hůře, než poslanci bez akademického titulu. Ve stranách sdružených do

Graf 18: Vysokoškolské vzdělání - Průměry

skupiny ČMSS, ČMUS, KDS, BL, SLNS a LSU se totiž našlo v nejenvironmentálněji zaměřené pětině poslanců výrazně více neakademiků. V průběhu opoziční smlouvy se vysokoškolská i nevysokoškolská skupina z daného hlediska vyrovnaly a následně již akademicky vzdělaní poslanci hlasovali prospěšněji. V období 2006 - 2010 se tyto skupiny nicméně opět téměř setkávají [[více uvedeno v příloze 8.2.6](#)].

3.4.6.1 Počet akademických titulů

Obdobný vztah nalézáme i u míry akademického vzdělání. Pro tento účel jsme využili proměnnou, která vyjadřuje počet písmen bez teček obsažených ve všech akademických titulech dotyčného. Tento indikátor jistě není dokonalý⁴⁸, nicméně ukazuje vztahy, které jsou zřejmě přítomné i v realitě. Zdálo by se, že je z dat možné vyvodit doplnění předchozího trendu vypovídajícího o celkovém rozdílu mezi akademiky a neakademiky: čím větší byla míra akademického vzdělání dotyčného, tím horší vztah k životnímu prostředí projevil ve hlasování v devadesátých letech a naopak tím pozitivnější vztah k životnímu prostředí projevil ve hlasování po změně milénia. Z této závislosti se pak vymykají jedinci s dvěma a více tituly, kteří hlasovali pro životní prostředí v lepším smyslu po celé období let 1996 – 2010. Pozitivní vliv nespécifického akademického vzdělání nicméně zůstává velmi slabý [[více uvedeno v příloze 8.2.6.1](#)].

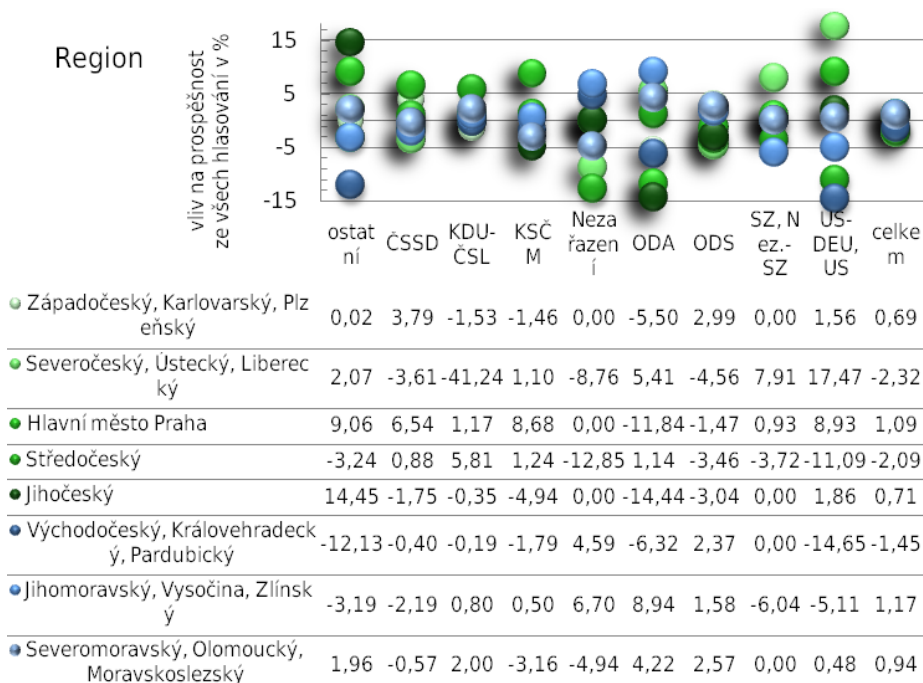
3.4.6.2 Druh akademického vzdělání

Pravděpodobně lepším ukazatelem, nežli je délka akademických titulů, je jejich druh. Zatímco totiž nositelé bakalářského, magisterského a inženýrského titulu v celkové statistice hlasování hlasují pro životní prostředí méně často, nežli akademicky nevzdělaní poslanci, poslanci se společenskovedním vzděláním překonávají neakademiky o čtyři procentní body prospěšnosti. O celých 7,5 % pak akademicky nevzdělané překonávají poslanci, kteří získali dva a více z uvedených titulů. Přitom na rozdíl od společenskovedně vzdělaných poslanců jsou poslanci s více tituly v prospěšnosti vůči životnímu prostředí nekonzistentní: relativní prospěšnost jejich hlasování se liší období od období. Stejně jako u délky titulů pro skupiny právnický, doktorský a inženýrsky vzdělaných poslanců platí, že do opoziční smlouvy jednali vůči životnímu prostředí hůře, než neakademici, zatímco v posledních dvou sledovaných obdobích byl jejich přínos vyšší. Prospěšnost hlasování ve vztahu k druhům titulu byla v politických klubech rozložena víceméně rovnoměrně. Poslanci s humanitním vzděláním, kteří v rámci své partaje hlasovali pro životní prostředí velmi často, byli nicméně nadreprezentováni u KDU-ČSL spojené se SZ a u ODS a naopak podreprezentováni ve skupině málo četných klubů [[více uvedeno v příloze 8.2.6.2](#)].

⁴⁸ Například jednou přítomné tituly „Akadmalíř“ a „Inggenpor“ mají úctyhodnou hodnotu 9, ale jinak nelze tvrdit, že míra akademického vzdělání silně koreluje s délkou titulů dotyčných poslanců.

3.4.7 Region

Mírně proenvironmentálnější jsou poslanci zvolení za moravské kraje⁴⁹ a volební kraj Hlavní město Praha. Není bez zajímavosti nicméně sledovat změny v prostorovém zastoupení nejenvironmentálnějších poslanců. Zatímco v období 1994 - 1995 pocházeli z krajů Praha, Východočeský a Jihočeský a v období 1996 - 1998 z krajů Jihomoravský, Severomoravský a Východočeský, dochází na přelomu milénia k posílení relativní proenvironmentálnosti moravských krajů. V období 1998 - 2002 tak vedou kraje Jihočeský, Jihomoravský a Severomoravský a v období 2002 - 2006 původní regiony Západočeský, Jihočeský, Severomoravský a Jihomoravský. Konečně v posledním sledovaném období se jedná o kraj Jihomoravský, Severomoravský, Praha a Západočeský. Poslanci KDU-ČSL, US-DEU a ODS zvolení za Ústecký a Středočeský kraj mají oproti svým stranickým kolegům výrazně horší environmentální profil. Naopak poslanci ČSSD, KSČM a souboru menších stran zvolení v Západočeském kraji vykazují výrazně environmentálnější hlasování, než jejich straníční kolegové. V případě KSČM to samé lze říci i o jejich poslancích za kraj Praha [[více uvedeno v příloze 8.2.7](#)].

Graf 19: : Vliv regionu dle poslaneckých klubů

⁴⁹ Zde je zřejmá souvislost mezi tendencí východnější části republiky volit levicovější strany, které jsou rovněž proenvironmentálnější, nežli pravicové, popsána v teoretické části práce.

3.4.8 Pohlaví

pohlaví *	prospěšnost ze všech (kvantily)					celkem
	prospěšnost ze všech (kvantily)	do 0,29	do 0,41	do 0,5	do 0,58	
pohlaví muž	116	110	130	91	94	541
žena	16	14	24	19	25	98

Tab. 11: Pohlaví dle četnosti v kvantilech prospěšnosti pro ŽP

mnohem silněji jsou zastoupeny v kvantilu z hlediska životního prostředí vůbec nejprospěšnějších poslanců. Větší

environmentální příznivost žen je navíc

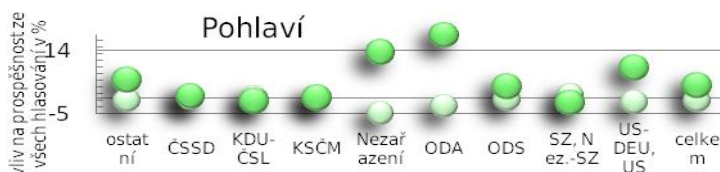
konzistentní v čase. Při bližším pohledu na data zjišťujeme, že rozdíly mezi pohlavími při kontrole pro politickou stranu v řadě partají mizí. Jinak řečeno, strany, v nichž jsou ženy výrazně více zastoupené, zohledňují zároveň více životní prostředí. Environmentální a genderové ohledy jdou tedy v české Poslanecké sněmovně ruku v ruce. Potvrzuje se tak předpoklad plynoucí z teoretické části práce. Výjimku tvoří KSČM, v níž se právě naopak o životní prostředí zasazují muži více, než jak by odpovídalo náhodnému rozdělení. Ženy v porovnání s jejich stranickými kolegy dosáhly prospěšnosti pro životní prostředí asi o pětinu větší v ODA, o 9 % větší v US a US-DEU a o 3,5 % v ODS. V průměru tak ženy oproti mužům dosáhly o 4,5 % větší prospěšnosti [[více uvedeno v příloze 8.2.8](#)].

3.5 Regresní analýza

S ohledem na nízký počet sledovaných hlasování se nepodařilo vytvořit příliš stabilní model regresní analýzy, a tak pro přibližnou představu o síle vlivu daných proměnných je nutné především interpretovat předchozí ukazatele.

Ze všech sledovaných proměnných byly pro regresní analýzu vybrané ty, které významněji zvyšovaly explanační sílu modelu. Byly zvolené takové poslaneckými kluby a volební kraje, které se významněji odchylovaly od průměru skupiny ostatních hodnot. S níže uvedenou regresní rovnicí lze pracovat následovně: Vyjděme z počátečního stavu 53% prospěšnosti pro životní prostředí ze všech ze 156 hlasování mezi roky 1994 a 2010, při kterých měl daný zákonodárce hlasovací právo.

Rozptýl v hlasování je u žen menší, nežli u mužů. Tento fakt je jistě spoluurčen nižším počtem žen ve Sněmovně, nicméně se značnou přesvědčivostí lze tvrdit především to, že se ženy téměř nevyskytují mezi vůbec nejhůře hlasujícími členy Poslanecké sněmovny. Naopak,

Graf 20: Vliv pohlaví dle poslaneckých klubů

Následně k této konstantě přičítáme či odečítáme dané hodnoty odpovídající příspěvku či úbytku souvisejícím s danou charakteristikou. Jako příklad uvedeme data poslankyně Zdeňky Stránské.

prospěšnost ze všech hlasování 1994 – 2010 =

53 (konstanta) + 4,14 (žena) + 0 (nečlen VŽP) + 0 (bez akad. titulu) + 0 (jihomoravský) + 7,85 (ČSSD) – 0 (1 období mezi 1994 a 2010) – 8,35 (první mandát 1998-2002) + 5,65 (věk při nástupu 49 – 54 let) + 1,44 (narozena 1945 – 1950) – 2,75 (do 12 podaných návrhů) + 0,30 (do 27 % návrhů schválených)

Model tak udává prospěšnost 61,28 %, zatímco skutečně zjištěná hodnota je 57,14 %. V tomto případě je chyba modelu tedy pouze 4,14 %.

Odhady parametrů																		
Závislá proměnná: pro EP * 100 / všechna hlas. (94-10)	Výbor pro životní prostředí			vzdělání		volební kraj		klub (modus)		počet období v PSP (mezi roky 94-10)		první mandát		věk při začátku mandátu		počet podaných návrhů na období		schválení podaných návrhů
	konstanta	muž	nečlen	jiné vzdělání	ostatní regiony	ostatní kluby	1 období	dříve než 1996	méně než 38 let	rok narození	0,00	0 %						
B	53	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		žena	člen	humanitní vzdělání	Karlovarský	ČSSD	2 období	1996-1998	38 - 43	1945 - 1950	do 3	do 15 %						
		4,14	5,50	1,11	-0,82	7,85	-2,68	-4,18	1,88	1,44	-0,92	0,15						
				titul Bc. nebo Mgr.	Pižeňský	KDU-ČSL	3 období	1998-2002	44 - 48	1951 - 1955	do 7	do 27 %						
				-0,21	7,34	16,14	-5,36	-8,35	3,76	2,87	-1,84	0,30						
					Praha	KSČM	4 období	2002-2006	49 - 54	1956 - 1962	do 12	do 42 %						
					1,44	10,25	-8,05	-12,53	5,65	4,31	-2,75	0,46						
					Severočeský	ODA	5 období	2006-2010	více než 54	více než 1962	více než 12	více než 42 %						
					-3,49	-1,02	-10,73	-16,71	7,53	5,75	-3,67	0,61						
					Severomoravský	ODS												
					-1,14	-4,69												
					Ústecký	SZ												
					-0,88	33,36												
					Západočeský	US												
					0,66	8,45												
						US-DEU												
						24,66												

Graf 21: Regresní koeficienty jednotlivých proměnných pro rovnici výpočtu prospěšnosti ze všech hlasování

Regresní model poukazuje na silný vliv strany, prvního období v PSP a celkového počtu období s poslaneckým mandátem. Výrazně pozitivní vliv mají ale i ženy a členové Výboru pro životní prostředí. Výrazněji se od sebe odlišují i skupiny poslanců dle roku narození a věku při nástupu do Poslanecké sněmovny. Vzdělání a poslanecká aktivita mají pak relativně menší vliv. Lze říci, že rozložení vlivu proměnných odpovídá předpokladům vycházejícím z modelu vztahu proměnných, představeném v úvodu empirické části práce.

4 Závěr práce

Zřejmě nepřekvapí, že určujícím kritériem prospěšnosti hlasování pro životní prostředí je politická orientace: SZ dosahuje průměrné prospěšnosti 71 %, KDU-ČSL průměrně 57 %, KSČM rovné poloviny, ČSSD 46 % a ODS 36 %. Politický střed s 56 % tak předstihuje levice s 47 % i pravici s 40 %. Nezhledneme-li období opoziční smlouvy, hlasují koaliční strany z hlediska životního prostředí prospěšněji, nežli strany opoziční. Obdobně strany nominující ministra životního prostředí, byly s výjimkou ODA v období 1996 - 1998 životnímu prostředí nakloněnější, nežli strany jiné.

Zjištěné závěry tak podporují tezi o hlavním vlivu poslaneckého klubu na Parlamentní dění [Kopecký 1996], stejně jako tezi o růstu politického populismu [Brokl 2002] a vzhledem k společensky nízké podpoře ochrany životního prostředí, pokles zájmu o ni. Pravo-levá osa politického přesvědčení se v otázkách životního prostředí ukázala jako funkční, což potvrdilo dosavadní zjištění [Carrol 2009]. Osa liberalismus-konzervatismus je pro české podmínky vzhledem k nemožnosti jasně na ni identifikovat polohu ČSSD a ODS spíše nevhodná, zařadíme-li nicméně ODS ke konzervatismu, potvrzuje se předpoklad o nižším environmentálním založení na této straně osy [Koninsky 2008].

Všechny ostatní poslanecké charakteristiky mají již na prospěšnost hlasování řádově nižší vliv. Řada charakteristik poslanců je navíc rozprostřena ve výrazné vazbě na zastávanou politickou stranu. Zvláště pokud odstíníme právě vliv politické strany, ukazuje se, že celá jejich řada, má na hlasování u ODS oproti ostatním stranám právě opačný vliv. Opakující se mandát či rostoucí počet poslaneckých návrhů se projevuje poklesem proenvironmentálního hlasování v ODS, ODA, US a částečně i v KSČM. V ČSSD a do jisté míry i v KDU-ČSL však narůstá míra proenvironmentálního hlasování v období 1994 - 2010 a spolu s rostoucí poslaneckou aktivitou vyjádřenou zastáváním funkce v čele Poslanecké sněmovny nebo počtem podaných návrhů. Poslanci schopní dosáhnout schválení svých návrhů častěji hlasují antienvironmentálně, což ovšem platí právě naopak pro KDU-ČSL a KSČM. Zatímco členství v Hospodářském výboru environmentálnost na hlasování poslance nemá vliv a negativně jej ovlivňuje jen u ODA, a mírněji i u KSČM a ČSSD, členové Výboru pro životní prostředí hlasují o 6 % prospěšněji, nežli jejich kolegové v Poslanecké sněmovně. Je pozoruhodné, že v obou výborech jsou zastoupeni poslanci ODS s horším environmentálním profilem, než jaký mají jejich straničtí kolegové.

Tezi o relativně menší míře váhy členství ve výboru, oproti členství v poslaneckém klubu [Kopecký 1996], provedený výzkum podporuje.

Oproti obecnému očekávání lze říci, že vůči životnímu prostředí hlasují vstřícněji poslanci starší, především pak ti narození před rokem 1945. Opačný trend pozorujeme pouze u ODS. Zároveň s výjimkou ČSSD a KSČM platí, že čím vyšší věk měl poslanec při svém vstupu do Sněmovny, tím následně hlasoval proenvironmentálněji. I pokud opomineme fakt, že prospěšnost hlasování vůči životnímu prostředí ve zkoumaných 16 letech průběžně klesá, je zřejmé, že poslanci, kteří do Sněmovny vstoupili dříve, hlasují vůči životnímu prostředí prospěšněji. Bez započítání tohoto korektivu

činí rozdíl v prospěšnosti celých 11 procentních bodů. Všechny výše uvedené časové charakteristiky korelují s prospěšností ve všech stranách zastoupených ve Sněmovně dlouhodobě.

Výzkumem se tak nepotvrzuje domněnka, že by ochrana životního prostředí ve Sněmovně měla získávat největší podporu mezi mladými, tak jak je to v obecné populaci [Mertig, Dunlap 2001]. Naopak interpretačně zřejmě více vyhovuje souvislost s postmaterialismem poslanců, který obecněji bývá nejsilnější u nejmladší a nejstarší věkové skupiny [Rabušic 2001]. O něm přímo vypovídající data se nicméně nepodařilo získat.

Humanitní vzdělání nebo kombinace více titulů přispívá k proenvironmentálnosti hlasování významně u KDU-ČSL spojené se SZ a ODS. Poslanci inženýrského vzdělání a s tituly Bc. či Mgr. naopak často přírodě nakloněni nejsou. V případě ODS je rostoucí akademické vzdělání negativním prediktorem proenvironmentálnosti hlasování. Samotná míra akademického vzdělání a obecněji ani jeho existence, nehraje ale obecněji ve vztahu k proenvironmentálnosti hlasování velkou roli.

Míra vzdělání se obecně neukazuje jako silný prediktor jednání [Ajzen 1985], což potvrzují i výsledky našeho zkoumání.

Obecně lze říci, že proenvironmentálnější poslanci přicházejí do Sněmovny z moravských krajů, Západních Čech a Prahy. Odstíníme-li nicméně vliv stran, je znát že poslanci KDU-ČSL i ODS zvolení za Ústecký a Středočeský kraj hlasují vzhledem ke svým stranickým kolegům pro životní prostředí méně často, zatímco poslanci ČSSD, KSČM a souboru menších stran zvolení v Západočeském kraji hlasují environmentálněji, nežli jejich straniční kolegové.

Proenvironmentálnost moravských členů Poslanecké sněmovny lze přitom vysvětlit tamějším relativně větším zastoupením elektorátu levicových stran [Šaradin 2007].

Favoritkami životního prostředí jsou bezesporu ženy: v nejvrchnějším kvantilu z hlediska prospěšnosti jsou v porovnání k mužům zastoupeny o polovinu častěji, zatímco v nejspodnějším je jich 16 % oproti 21 % mužů. Při kontrole pro politickou stranu rozdíly přetrvávají pouze u ODA, US a US-DEU a mírně i v ODS. Lze tedy říci, že genderová a environmentální korektnost politických stran spolu úzce souvisí.

Výzkum tak podporuje tezi o propojenosti potlačování role žen a antienvironmentalismu [Seager 1993]. Lze rovněž navázat na tezi, že vstup do politiky je ženám umožněn jen v případech, že nebudou zvýšeně podporovat „ženská“ témata, mezi něž lze počítat i ochranu životního prostředí.

Poslanci, kteří se často hlasování neúčastnili, při své účasti na hlasování často hlasovali proti životnímu prostředí, a naopak: prospěšnost životnímu prostředí roste spolu se zvyšujícím se počtem hlasování, jichž se poslanec zúčastnil.

Rozhodně ale nemůžeme opominout časové hledisko: řada výše zmiňovaných charakteristik totiž působila na poslanecké hlasování rozdílně do období opoziční smlouvy a rozdílným způsobem po něm. Například úspěšnost získat pro svůj návrh podporu, stejně jako pozdější rok narození, oslabují po přelomu tisíciletí svůj negativní vliv na prospěšnost vůči životnímu prostředí. Vliv pohlaví se v této době zmenšuje a regionální podpora životního prostředí se spolu s relativním posílením levice mírně posunuje z Čech na Moravu.

Práce potvrzuje dle teoretické části předpokládatelný vliv politické strany, regionu, pohlaví, odborné profilace a zkušenosti s poslaneckou prací. Oproti teoretickým předpokladům se ovšem ukázala problematictější role věku, neboť poslanci narození dříve hlasují proenvironmentálněji a vysokoškolského vzdělání, neboť negativní vliv inženýrského vzdělání vyvažuje pozitivní vliv vzdělání humanitního.

5 Literatura

Agnew, J. 1987. *Place and Politics*. Winchester: Unwin Hyman.

Ajzen, I. 1991. „The theory of planned behavior.“ *Organizational Behavior and Human Decision Processes* (50): 179–211.

Ajzen, I., M. Fishbein. 1980. *Understanding Attitudes and Predicting Social Behaviour*. Englewoods Cliffs: Prentice Hall.

Ajzen, Icek, Nicole Gilbert Cote. 2008. „Attitudes and the Prediction of Behavior.“ Pp. 289–311 in *Attitudes and attitude change*. New York: Psychology Press.

Ajzen, Icek. 1985. „From Intentions to Actions: A Theory of Planned Behavior.“ in Julius Kuhl, J. Beckman (eds.). *Action Control: From Cognition to Behavior*. Berlin, Heidelberg, New York, Tokio: Springer-Verlag.

Alwan, A. J., D. G. Parisi. 1974. *Quantitative Methods for Decision-making*. New York: Eurospan.

Apter David E., Charles F. Andrain. 1972. „Rational-Choice Models of Political Behavior vs. Functionalist and Confonnist Theories“ Pp. 90–110 in David E. Apter, Charles F. Andrain. *Contemporary Analytical Theory* (eds.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, Inc.

Archer S. Margaret. 2008. „Lze najít pojítka mezi vysvětlením a porozuměním?“ *Sociologický časopis* 44 (1): 7–22.

Armingeon, Klaus. 2007. „Political Participation and Associational Involvement.“ Pp. 358–384 in Jan W. van Deth, Jose Ramon Montero, Anders Westholm (eds.). *Citizenship and Involvement In European Democracies. A Comparative Analysis*. London, New York: Routledge

Aron, R. 1993. *Demokracie a totalitarismus*. Brno: Atlantis.

Bamberg, S., M. Hunecke, A. Blobaum. 2007. „Social context, personal norms and the use of public transportation: Two field studies.“ *Journal of Environmental Psychology* (27): 190–203.

Bamberg, Sebastian, Guido Moser. 2007. „Twenty years after Hines, Hungerford, and Tomera: A new meta-analysis of psycho-social determinants of pro-environmental behaviour.“ *Journal of Environmental Psychology* 27: 14–25

Barber, J. D. 1972. *The Presidential Character: Predicting Performance in the White House*. Englewood Cliffs, N. J.: Prentice-Hall, Inc.

Barša, Pavel, Maxmilian Strmiska. 1999. *Národní stát a etnický konflikt. Politologická perspektiva*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.

Bauman, Z. 1994. *Two Sketches of a New Morality*. Warsaw: Instytut Kultury.

Beck, Ulrich, Anthony Giddens, Scott Lash. 1994. *Reflexive modernization: Politics, tradition and aesthetics in the modern social order*. Cambridge, UK: Polity.

Beck, Ulrich. 1986. *Risikogesellschaft. Auf dem Weg in eine Andere Moderne*. Frankfurt: Suhrkamp.

Bell, Michael, M. 2004. *An Invitation to Environmental Sociology*. 2nd Edition. London: SAGE.

Berkowitz, L., P. G. Devine. 1989. Research traditions, analysis, and synthesis in social psychological theories: The case of dissonance theory. *Personality and Social Psychology Bulletin* 15: 493–507.

Bhaskar, Roy. 1989. *Reclaiming Reality*. London: Verso.

Bochsler, D. 2010. „Measuring Party Nationalisation: a New Gini-based Indicator that Corrects for the Number of Parties.“ *Electoral Studies* 29 (1): 155–168.

Boman, Mattias, Leif Mattsson. 2008. “A note on attitudes and knowledge concerning environmental issues in Sweden.“ *Journal of Environmental Management* 86 (3): 575–579.

Bord, Richard J., Robert E. O'Connor. 1997. „The gender gap in environmental attitudes: The case of perceived vulnerability to risk.“ *Social Science Quarterly* 78: 803 – 40.

Bostrom, A., B. Fischhoff. 2001. „Communicating health risks of global climate change.“ *Research in Social Problems and Public Policy* (9): 31–56.

Brokl, Lubomír, Zdenka Mansfeldová, Adéla Seidlová. 2001. “Vztah poslanců českého parlamentu k voličům jako problém vertikální odpovědnosti.“ *Sociologický časopis* 37 (3): 297–311.

Brookfield, H. C. 1989. „The behavioural environment: how, what for, and whose?“ Pp. 311–28 in F. W. Boal, D.N. Livingstone (eds.). *The Behavioural Environment*. London: Routledge.

Brown, T. C., L. Ajzen, D. Hrubes. 2003 „Further tests of entreaties to avoid hypothetical bias in referendum contingent valuation.“ *Journal of Environmental Economics and Management* 46: 353–361.

- Bullard, Robert. 1993. *Confronting Environmental Racism: Voices from the Grassroots*. Boston: South End Press.
- Bullard, Robert. 1994a. *Dumping in Dixie: Race, Class, and Environmental Quality*. 2nd ed. Boulder, CO: Westview Press.
- Bullard, Robert. 1994b. *Unequal Protection: Environmental Justice and Communities of Color*. San Francisco: Sierra Club Books.
- Caramani, D. 2004. *The Nationalisation of Politics: the Formation of National Electorates and Party Systems in Western Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Carolan, Michael S. 2009. „I do therefore there is: enlivening socio-environmental theory.“ *Environmental Politics* 18 (1): 1-17.
- Carroll, Penelope, Sally Casswell, John Huakau, Paul Perry, Philippa Howden Chapman. 2009. "Environmental attitudes, beliefs about social justice and intention to vote Green: lessons for the New Zealand Green Party?" *Environmental Politics* 18 (2): 257-278.
- Cordano, Mark, Irene Hanson Frieze, Kimberly M. Ellis. 2004. „Entangled Affiliations and Attitudes: An Analysis of the Influences on Environmental Policy Stakeholders' Behavioral Intentions.“ *Journal of Business Ethics* 49 (1): 27-40.
- Cotgrove, Stephen F. 1982. *Catastrophe or Cornucopia: The Environment, Politics, and the Future*. Chichester, UK, New York: Wiley.
- Court, J., G. Hyden, K. Mease. 2002. „Assessing Governance: Methodological Challenges.“ *World Governance Survey Discussion Paper 2*. [online]. Geneva: United Nations University [cit. 22. 1. 2011]. Dostupné z: <http://www.odi.org.uk/wga_governance/Docs/WGS-discussionPaper2.pdf>.
- Cravey, Altha J. 1998. „Engendering the Latin American state.“ *Progress in Human Geography* 22 (4): 523-42.
- Crowe, Edward. 1983. „Consensus and Structure in Legislative Norms: Party Discipline in the House of Commons.“ *The Journal of Politics* 45: 907-931.
- Drhová, Zuzana (ed.). 1995. *Pověz mi, kdo je nejkrásnější. Politické strany a životní prostředí*. Praha: Zelený kruh.
- Drhová, Zuzana, Zuzana Peláková. 2002. *Pověz mi, kdo je nejkrásnější IV aneb parlament a životní prostředí v letech 1998-2002*. Praha: Zelený kruh.
- Drhová, Zuzana, Zuzana Peláková. 2004. *Pověz mi, kdo je nejkrásnější V. aneb poslanci a životní prostředí v roce 2003*. Praha: Zelený kruh.
- Drhová, Zuzana, Zuzana Peláková. 2005. *Pověz mi, kdo je nejkrásnější VI aneb Parlament ČR a životní prostředí v roce 2004*. Praha: Zelený kruh.
- Drhová, Zuzana. 1997. *Pověz mi, kdo je nejkrásnější II. Politické strany a životní prostředí 96-97*. Praha: Zelený kruh.
- Drhová, Zuzana. 2000. *Pověz mi, kdo je nejkrásnější aneb parlament a životní prostředí v roce 1999*. Praha: Zelený kruh.
- Dunlap, R. E., K. D. Van Liere, A. G. Mertig, R. E. Jones. 2000. „Measuring endorsement of the new ecological paradigm: A revised NEP scale.“ *Journal of Social Issues* (56): 425-442.
- Dunlap, Riley E., Chenyang Xiao, Aaron M. McCright. 2001. „Politics and Environment in America: Partisan and Ideological Cleavages in Public Support for Environmentalism.“ *Environmental Politics* 10 (4): 23-48.
- Eagly, A. H., P. Kulesa. 1997. „Attitudes, Attitude Structure, and Resistance to Change: Implications for Persuasion on Environmental Issues.“ Pp. 122-153 in M. H. Bazerman, D. M. Messick, A. E. Tenbrunsel, K. A. Wade-Benzoni (eds.). *Environment, Ethics, and Behavior: The Psychology of Environmental Valuation and Degradation*. San Francisco: The New Lexington Press.
- Eagly, A. H., S. Chaiken. 1993. *The psychology of attitudes*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Edinger, Michael, Lars Vogel. 2005. „Role Perceptions, Party Cohesion and Political Attitudes of East and West German Parliamentarians. Findings from the Jena Parliamentary Survey (2003-4).“ *Sociologický časopis* 41 (3): 375-99.
- Elias, N. 2000. *The Civilizing Process*. Oxford: Blackwell.
- Esty D.C., M. E. Porter. 2005. „National environmental performance: An empirical analysis of policy results and determinants.“ *Environment of Development Economics* 10(4): 391-394.
- Fagin, A., P. Jehlička. 1997. „The Czech Republic: Sustainable Development – A Doomed Concept?“ in S. Baker, P. Jehlička (eds.). *Dilemmas of Transition: The Environment, Democracy and Economic Reform in East Central Europe*. London: Frank Cass.
- Frankfurter, Harry G. 1988. *The Importance of What We Care About*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Fraser, Nancy, Axel Honneth. 2003. *Redistribution or Recognition? A Political-Philosophical Exchange*. New York: Verso.
- Frederick, W. C., J. Weber. 1987. „The Values of Corporate Managers and their Critics: An Empirical Description and Normative Implications.“ Pp. 131-152 in W. C. Frederick, L. E. Preston (eds.). *Research in Corporate Social Performance and Policy*. Greenwich, CT: JAI.
- Fridgen, C. 1994. „Human disposition toward hazards: Testing the environmental appraisal inventory.“ *Journal of Environmental Psychology* 14(1): 101-111.
- Gaines, Brian J., Geoffrey Garrett. 1993. „The Calculus of Dissent: Party Discipline in the British Labour Government.“ *Political Behavior* 15 (2): 113-135.
- Gattig, Alexander, Laurie Hendrickx. 2007. „Judgmental Discounting and Environmental Risk Perception: Dimensional Similarities, Domain Differences, and Implications for Sustainability.“ *Journal of Social Issues* 63 (1): 21-39.
- Getis, A., B. N. Boots. 1971. „Spatial behaviour: rats and man.“ *Professional Geographer* 23: 11-14.
- Gibson, J., 1986. *The ecological approach to visual perception*. New York: Lawrence Erlbaum.
- Giddens, A. 1984. *The Constitution of Society*. Berkeley: University of California Press.
- Giddens, A. 1990. *The Consequences of Modernity*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Giddens, Anthony. 1994. *Beyond Left and Right: The Future of Radical Politics*. Cambridge, UK: Polity Press.
- Gilovich, T., M. Kerr, V. H. Medvec. 1993. „Effect of temporal perspective on subjective confidence.“ *Journal of Personality and Social Psychology* 64(4): 552-560.
- Gould, P. 1973. „On mental maps.“ Pp. 182-200 in R. M. Downs, D. Stea (eds.). *Image and Environment*. Chicago: Aldine.
- Government Performance and Result Acts of 1993 (USA)*. 1993. [online]. Washington: Senate and House of Representatives of the United States of America [cit. 12. 2. 2011]. Dostupné z: <<http://www.whitehouse.gov/omb/mgmt-gpra/gplaw2m.html#h1>>.
- Guber, Deborah Lynn. 1996. „Environmental Concern and the Dimensionality Problem: A New Approach to an Old Predicament.“ *Social Science Quarterly* 77 (3): 644-62.
- Hamilton, Cynthia. 1990. „Women, home, and community: The struggle in an urban environment.“ In Irene Diamond, Gloria Feman Orenstein (eds.). *Reweaving the web: The emergence of ecofeminism*. San Francisco: Sierra Club Books.
- Hardin, G. 1968. „The tragedy of the commons.“ *Science* 162: 1243-1248.
- Harland, P., H. Staats, H. A. M. Wilke. 1999. „Explaining proenvironmental intention and behaviour by personal norms and the theory of planned behaviour.“ *Journal of Applied Social Psychology* 29: 2505-2528.
- Havelková, Hana. 1995. „Dimenze ‚gender‘ ve vztahu soukromé a veřejné sféry.“ *Sociologický časopis* 31: 25-38.
- Havelková, Hana. 1999. „Women In and After a ‚Classless‘ Society.“ Pp. 69-84 in Christine Zmroczek, Pat Mahony (eds.). *Women and Social Class: International Feminist Perspectives*. London: Taylor and Francis.
- Hazan, Reuven Y. 2003. „Does Cohesion Equal Discipline? Towards a Conceptual Delineation.“ *Journal of Legislative Studies on Cohesion and Discipline in Legislatures* 9 (4): 1-11.
- Herbst, P. G. 1964. „Organizational commitment: a decision model.“ *Acta Sociologica* 7: 34-45.
- Highhouse, S., S. Mohammed, J. R. Hoffman. 2002. „Temporal discounting of strategic issues: Bold forecasts for opportunities and threats.“ *Basic and Applied Social Psychology* 24(1): 43-56.
- Hofrichter, Richard (ed.). 1993. *Toxic Struggles: The Theory and Practice of Environmental Justice*. Philadelphia: New Society Publishers.
- Howard, G. S. 1997. *Ecological psychology: Creating a more earthfriendly human nature*. Notre Dame, IN: University of Notre Dame Press.
- Hrach, K. 2005. „Souhrmné indikátory a jejich určování.“ *Pracovní sešity CES VŠEM 15* [online]. Praha: CES VŠEM [cit. 14. 2. 2011]. Dostupné z: <http://www.vsem.cz/data/docs/gf_PSN015.pdf>.
- Hudson, R. 1976. „Linking studies of the individual with models of aggregate behaviour: an empirical example.“ *Transactions of the Institute of British Geographers* 1: 159-74.
- Chapman, J. 1993. *Politics, Feminism and the Reformation of Gender*. London, New York: Routledge.
- Inglehart, Ronald. 1977. *The Silent Revolution: Changing Values and Political Styles*. Princeton: Princeton University Press.

- Inglehart, Ronald. 1990. *Culture Change in Advanced Industrial Societies*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Inglehart, Ronald. 1995. "Public Support for Environmental Protection: Objective Problems and Subjective Values in 43 Societies." *Political Science and Politics* 28 (1): 57-72.
- Inglehart, Ronald. 1997. *Modernization, and Postmodernization: Cultural, Economic and Political Change in 43 Societies*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Ipsos Reid. 2006. *Environment tops the list of priorities for Canadians—First time since July 1990*. [online] [cit. 2. 1. 2011]. Dostupné z: <http://www.ipsos-na.com/news/pressrelease.cfm?id_3252>.
- Janicke, M., H. Weidner. (eds.). 1995. *Successful Environmental Policy. A critical Evaluation of 24 Cases*. Berlin: Edition Sigma.
- Jefferson, Thomas. A. Lipscomb, A. Bergh (eds.). 1903-04. *The Writings of Thomas Jefferson. Memorial Edition. 20 Vols.* Washington, D.C.: Thomas Jefferson Memorial Association.
- Jehlička, Petr. 1999. "The Development of Czech Environmental Policy 1990-1995." *Sociologický časopis* 7 (1): 37-50.
- Johnson, Martin, Paul Brace, Kevin Arceneaux. 2005. "Public Opinion and Dynamic Representation in the American States: The Case of Environmental Attitudes." *Social Science Quarterly* 86 (1): 87-108.
- Johnston, R. J., C. J. Pattie, L. C. Johnston. 1988. „The Role of Ecological Analysis in Electoral Geography: The Changing Pattern of Labour Voting in Great Britain 1983-1987.“ *Geografiska Annaler* 70 (3): 307-324.
- Jones, Bryan D. 1994. *Reconceiving decision-making in democratic politics*. Chicago: University of Chicago Press.
- Jones, Robert Emmet, Riley E. Dunlap. 1992. „The Social Bases of Environmental Concern: Have They Changed Over Time?“ *Rural Sociology* 57 (1): 28-47.
- Kaiser, F. G. 2006. „A moral extension of the theory of planned behavior: Norms and anticipated feelings of regret in conservatism.“ *Personality and Individual Differences* (41): 71-81.
- Kalof, Linda, Thomas Dietz, Gregory Guagnano. 2002. „Race, Gender, and Environmentalism: The Atypical Values and Beliefs of White Men.“ *Race, Class, Gender* 9 (2): 1-19.
- Katrňáková, H., I. Vágner, M. Weber. 2006. *Personal Management & Leadership*. [CD ROM].Praha: VMU.
- Kaufmann, D., A. Kraay, P. Zoido-Lobaton. 1999. „Governance Matters.“ *World Bank Policy Research Working Paper 2196* [online]. Washington, D.C.: The World Bank [cit. 25. 1. 2011]. Dostupné z: <<http://www.worldbank.org/wbi/governance/pdf/govmatrs.pdf>>.
- Kekkonen, S., M. Harrinvirta. 2005. „Government Programme as a Subject of Performance Measurement: Process and Politics.“ Příspěvek přednesený na konferenci *EGPA Konference 2005*. [online] [cit. 12. 2. 2011]. Dostupné z <<http://www.egpa2005.com>>.
- Kielmansegg, Peter Graf 1987. „Fragestellungen der Politikwissenschaft.“ Pp. 3-36 in von K. v. Beyme, E. O. Czempel, P. G. Kielmansegg, P. Schmoock. *Politikwissenschaft, Band 1*. Stuttgart, Berlin, Köln, Mainz: Verlag W. Kolhammer.
- Kitschelt, H. 1992. „The Formation of Party Systems in East Central Europe.“ *Politics and Society* 20: 7-50.
- Konisky, David M., Jeffrey Milyo, Lilliard E. Richardson. 2008. „Environmental Policy Attitudes: Issues, Geographical Scale, and Political Trust.“ *Social Science Quarterly* 89 (5): 1066-1085.
- Kopecký, Petr, Pavel Hubáček, Petr Plecítý. 1996. "Politické strany v českém Parlamentu (1992-1996): organizace, chování a vliv." *Sociologický časopis* 3 (4): 439-456.
- Kostecký, Tomáš, Daniel Čermák. 2004. „Vliv teritoriálně specifických faktorů na formování politických orientací voličů.“ *Sociologický časopis* 40 (4): 469-87.
- Kostecký, Tomáš, Věra Patočková. 2006. "Fungování národních, regionálních a lokálních vlád – problém měření výkonu vlád ('government performance')." *Sociologický časopis* 42 (5): 913-936.
- Kouba, Karel. 2007. "Prostorová analýza českého stranického systému. Institucionalizace a prostorové režimy." *Sociologický časopis* 43 (5): 1017-37 .
- Kroupa, Aleš. 1996. „Poslanci, voliči a politické strany.“ *Data & Facts Edition 4/1996*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.
- Kurtz, L. 1984. *Evaluating Chicago Sociology: a guide to the literature with an advanced bibliography*. Chicago: University of Chicago.
- Lacina, Tomáš. 2008. " Tematický vývoj proměnných v dotazníkovém šetření členů Poslanecké sněmovny PČR." *Socioweb*. [online] 10 [cit. 22. 1. 2011]. Dostupné z: <<http://www.socioweb.cz>>.

- League for Conservative Voters. 2011. "2010 National Environmental Scorecard." [online]. Washington, DC: LVC [cit. 22. 4. 2011]. Dostupné z: <<http://www.lcv.org/2010-National-Environmental-Scorecard.pdf>>.
- Lesthaeghe, R., J. Surkyn. 1988. „Cultural Dynamics and Economic Theories of Fertility Change.“ *Population and Development Review* 14: 1-45.
- Letki, Natalia. 2004. „Socialization for Participation? Trust, Membership and Democratization in East-Central Europe.“ *Political Research Quarterly* 57 (4): 665-679.
- Librová, Hana. 2008. „The Environmentally Friendly Lifestyle: Simple or Complicated?“ *Sociologický časopis* 44 (6): 1111-1128.
- Lindsay, J. J., A. Strathman. 1997. „Predictors of recycling behaviour: An application of a modified health belief model.“ *Journal of Applied Social Psychology* (27): 1799-1823.
- Linek, Lukáš, Petra Rakušanová. 2005. „Why Czech Parliamentary Party Groups Vote Less Unitedly. The Role of Frequent Voting and Big Majorities in Passing Bills.“ *Sociologický časopis* 41 (3): 423-442.
- Linek, Lukáš. 2005. „Surveys of MPs and Senators in the Parliament of the Czech Republic between 1993 and 2005.“ *Sociologický časopis* 41 (3): 487-497.
- Linek, Lukáš. 2008. „Hodnotové systémy politických elit a veřejnosti.“ *Socioweb*. [online] 10 [cit. 22. 1. 2011]. Dostupné z: <<http://www.socioweb.cz>>.
- Linek, Lukáš. 2009. „Jak měřit stranickou identifikací?“ *Data a výzkum – SDA Info* 3 (2): 187-210.
- Lipset, S. M., S. Rokkan, S. (eds.). 1967. *Cleavage Structures, Party Systems, and Voter Alignments: Cross-National Perspectives*. New York: The Free Press.
- Luhmann, N. 1990. *Ökologische Kommunikation (third edition)*. Opladen: Westdeutscher Verlag.
- Luhmann, N. 1993. *Risk. A Sociological Theory*. Berlin, New York: De Gruyter.
- Lyons, Pat, Lukáš Linek. 2010. „Party System Nationalisation and Non-uniform Vote Switching. Evidence from the Czech Republic.“ *Sociologický časopis* 46 (3): 375-399.
- Lyons, Pat, Tomáš Lacina. 2009. „An Examination of Legislative Roll-Call Voting in the Czech Republic Using Spatial Models.“ *Sociologický časopis* 45 (6): 1155-1190.
- Lyons, Pat. 2008. „Jak se v politice rozhoduje.“ *Socioweb*. [online] 10 [cit. 22. 1. 2011]. Dostupné z <<http://www.socioweb.cz>>.
- Lyons, Pat. 2008. „Jsou čeští poslanci ježci nebo lišky.“ *Socioweb*. [online] 10 [cit. 22. 1. 2011]. Dostupné z: <<http://www.socioweb.cz>>.
- MacCoun, Robert J., Susannah Paletz. 2009. „Citizens' Perceptions of Ideological Bias in Research on Public Policy Controversies.“ *Political Psychology* 30 (1): 43-65.
- Mansfeldová Z., J. Syllová, P. Rakušanová, P. Kolář. 2002. „Committees of the Chamber of Deputies of the Czech Republic,“ Pp. 69-92 in D.M. Olson, W. E. Crowther. *Committees in Post-Communist Democratic Parliaments*. Columbus, OH: Ohio State University Press.
- Mansfeldová, Zdenka. 2005. "Executive-Legislative Relations in the Budgeting Process in the Czech Republic." *Sociologický časopis* 41 (3): 443-459.
- Marcus, G. E., MacKuen, M. B. 1993. „Anxiety, enthusiasm, and the vote: The emotional underpinnings of learning and involvement during presidential campaigns.“ *American Political Science Review* 87: 672-685.
- Marek, J., M. Pánková, P. Šimová (eds.). 2005. *Veřejná správa v České republice*. 2. rozšířené vydání. [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR [cit. 13. 2. 2011]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/odbor/moderniz/vs_vcr.pdf>.
- Maříková, Hana. 1997. „Ženy ve vrcholových politických pozicích.“ *Sociologický časopis* 33 (4): 435-443.
- Matějů, Petr, Klára Vlachová. 1998. „Role politicky relevantních hodnot ve volebním rozhodování v České republice.“ *Sociologický časopis* 34 (2): 171-193.
- Mather, G. 2003. „Beyond Targets, Towards Choice.“ *Political Quarterly* 74 (4): 481-490.
- McKenzie-Mohr, D. 2000. „Fostering sustainable behaviour through community-based social marketing.“ *American Psychologist* (55): 531-537.
- Meadows, Donella H. 1972. *The Limits to Growth*. London: Pan Books.
- Merleau-Ponty, M. 1992. *The phenomenology of perception*. New York: Routledge.
- Mertig, Angela G., Riley E. Dunlap. 2001 „Environmentalism, New Social Movements, and the New Class: A Cross-National Investigation.“ *Rural Sociology* 66: 113-136.

- Mezřický, V., a kol. 1996. *Základy ekologické politiky*. Praha: PrF UK.
- Mezřický, V., a kol. 1999. *Teorie a praxe environmentální politiky*. Ostrava: Tempus SJP.
- Mill, J. S. 1992. „O vlastních funkcích zastupitelských sborů.“ Pp. 63–77 in *Úvahy o vládě ústavní*. Praha: Svoboda.
- Moldan, Bedřich. 1996. „K otázce souladu ochrany životního prostředí a hospodářského rozvoje.“ *Sociologický časopis* 32 (3): 261–277.
- Mulgan, Richard. 2003. *Holding Power to Account. Accountability in Modern Democracies*. Houndsmills, Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.
- National Quality Institute. 1998. „Canadian Criteria for the Public Sector – Overview.“ [online]. Toronto: National Quality Institute (NQI) [cit. 12. 2. 2011]. Dostupné z: <<http://www.nqi.ca>>.
- Nicolaij, S., L. Hendrickx. 2003. „The influence of temporal distance of negative consequences on the evaluation of environmental risks.“ in L. Hendrickx, W. Jager, L. Steg (eds.). *Human decision making and environmental perception. Understanding and assisting human decision making in real-life situations*. Groningen: University of Groningen.
- Nielsen, F. 1980. „The Flemish Movement in Belgium after World War II: A Dynamic Analysis“. *American Sociologic Review* 45: 76–94.
- Nisbet, E. K. L., J. M. Zelenski, S. A. Murphy. 2008. *Happiness is in our nature: Exploring nature relatedness as a contributor to subjective well-being*.
- Norgaard, Kari, Richard York. 2005. „Gender Equality and State Environmentalism.“ *Gender & Society* 19: 506
- Novák, Miroslav. 2005. „Mezi primátem politiky a ekonomickým rozvojem: Aronova sociologická koncepce industriálních společností.“ *Sociologický časopis* 41 (5): 801–821.
- Olsen, Marwin E., Dora G. Lodwick, Riley E. Dunlap. 1992. *Viewing the World Ecologically*. Boulder, CO: Westview.
- Oom Do Valle, P., E. Rebelo, E. Reis, J. Menezes. 2005. „Combining behavioral theories to predict recycling involvement.“ *Environment and Behavior* (37): 364–396.
- Pelletier, L. G., S. Dion, K. Tuson, I. Green-Demers. 1999. „Why do people fail to adopt environmental protective behaviors? Toward a taxonomy of environmental amotivation.“ *Journal of Applied Social Psychology* (29): 2481–2504.
- Pettaí, Vello. 2005. „Assessing Institutional Determinants of MP Behaviour: Survey Data from the Baltic States.“ *Sociologický časopis* 41 (3): 461–486.
- Plattner, Marc F. 1999. „Traditions of Accountability. Comments on O'Donnell.“ Pp. 63–67 in L. D. Andreas Schedler, Mark F. Plattner. *The Self-Restraining State: Power and Accountability in New Democracies*. Boulder, CO: Lynne Rienner Publishers, Inc.
- Pocock, D., R. Hudson. 1978. *Images of the Urban Environment*. London: Mackmillan.
- Poloni-Staudinger, L. M. 2008. „Are consensus democracies more environmentally effective?“ *Environmental Politics* 17 (3): 410–430.
- Poole K. T. 2005. *Spatial Models of Parliamentary Voting*. New York: Cambridge University Press.
- Press, Daniel. 2003. „Who Votes for Natural Resources in California?“ *Society & Natural Resources* 16 (9): 835–46.
- Price, Thomas J. 1975. „Behavior Modes: Toward a Theory of Decision-Making.“ *Journal of Politics* 37 (2): 417–436.
- Proshansky, H. M., W. H. Ittelson, L. G. Rivlin. 1970. „Basic psychological processes and the environment.“ Pp. 101–104 in H. M. Proshansky, W. H. Ittelson, L. G. Rivlin (eds.). *Environmental psychology: man and his physical setting*. New York: Holt, Rinehart & Winston,
- Putnam, Robert D. 1993. *Making Democracy Work*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Rabušic, Ladislav, Petr Mareš. 2009. *Skripta pro kurz Statistika*. Brno: Masarykova univerzita.
- Rabušic, Ladislav. 2000. „Je česká společnost 'postmaterialistická?'“ *Sociologický časopis* 36 (1): 3–22.
- Rakušanová, Petra, Zdenka Mansfeldová. 2008. „Pohled parlamentních elit na demokracii a povahu zastupitelské demokracie v České republice: Vývoj prvních patnácti let.“ *Socioweb*. [online] 10 [cit. 22. 1. 2011]. Dostupné z: <<http://www.socioweb.cz>>.
- Randall, Vicky, Georgina Waylen (eds.). 1998. *Gender, politics, and the state*. London: Routledge.
- Rokkan, S., D. W. Urwin. 1983. *Economy, Territory, Identity: Politics of West European Peripheries*. Beverly Hills: Sage.

- Rosenstock, I. M. 1974. „Historical origins of the health belief model and personal health behaviour.“ Pp. 1-8 in M. H. Becker (ed.). *The Health Belief Model and personal health behavior*. Thorofare, NJ: Slack.
- Řeháková, Blanka. 2001. „Who are the Czech Materialists, Post-materialists, and Those Who Are ‘Mixed’, and How Do They Differ in Their Opinions and Attitudes on Selected – Primarily Political – Subjects.“ *Sociologický časopis* 9 (1): 35-52.
- Seager, Joni. 1993. *Earth follies: Coming to feminist terms with the global environmental crisis*. New York: Routledge.
- Sherrod, D. 1999. „Determining receptivity and responsiveness for conservation: Measurement, models and implications for strategy.“ *Dissertation Abstracts International* (60): 4307. Colorado State University.
- Shum, Y. Robert. 2009. „Can Attitudes Predict Outcomes?“ *Environmental Policy and Governance* (19): 281-295.
- Siegfried, A. 1913. *Tableau politique de la France de l'Ouest sous la Troisième République*. Paris: A. Colin.
- Skalkf, Jan. 2009. *Vědomosti a postoje mládeže týkající se změny klimatu*. Brno: MU.
- Smith, Michael, L. 2009. „The Inequality of Participation: Re-examining the Role of Social Stratification and Post-Communism on Political Participation in Europe.“ *Sociologický časopis* 45 (3): 487-517.
- Sochorcová, D. 2009. *Komparace tradičního a moderního vůdcovství. Možnosti transformace vůdcovství do jeho moderní – niterné podoby*. Brno: MU.
- Sokolová, Věra. 2009. „Otec, otec a dítě: Gay muži a rodičovství.“ *Sociologický časopis* 45 (1): 115-145.
- Spaargaren, Gert, Arthur P. J. Mol. 1992. „Sociology, environment and modernity: Ecological modernization as a theory of social change.“ *Society and Natural Resources* 5: 323-44.
- Stanners, D., P. Bourdeau. 1995. *Europe's Environment. The Dobris Assessment*. Copenhagen: European Environment Agency.
- Stašková, Š. Barbora. 2008. „Porcování medvěda očima poslanců.“ *Socioweb*. [online] 10 [cit. 22. 1. 2011]. Dostupné z: <<http://www.socioweb.cz>>.
- Stern, P. C., S. Oskamp. 1987. „Managing Scarce Environmental Resources“ Pp. 1043-1088 in D. Sokols, I. Altman (eds.). *Handbook of Environmental Psychology*. Chicago: Wiley.
- Stern, P. C., T. Dietz, L. Kalof , G. A. Guagnano. 1995. „Values, Beliefs, and Proenvironmental Action: Attitude Formation Toward Emergent Attitude Objects.“ *Journal of Applied Social Psychology* 26 (18): 1611-1636.
- Suša, Oleg. 1997. „Byrokracie, riziko a diskuse o krizi životního prostředí.“ *Sociologický časopis* 33 (2): 157-167.
- Šaradin, Pavel. 2007. „Czech Republic. The Influence of the Strong Bi-polarization.“ Pp. 13-37 in Pavel Šaradin, Eva Bradová (eds.). *Visegrad Votes. Parliamentary Elections 2005-2006*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Taylor, Dorceta E. 1989. „Blacks and the Environment: Toward an Explanation of the Concern and Action Gap Between Blacks and Whites.“ *Environment and Behavior* 21 (2): 175-205.
- Tetlock P. E. 2005. *Expert Political Judgement: How good is it? How can we know it?* Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Thomsen, S. R. 1987. *Danish Elections 1920-1979: A Logit Approach to Ecological Analysis and Inference*. Arrhus: Politica.
- United Nations Development Programme. 2005. „Human Development Report.“ [online]. New York: United Nations Development Programme [cit. 21. 9. 2010]. Dostupné z: <<http://hdr.undp.org/reports/global/2005/>>.
- Uyeki, Eugene, Lani Holland. 2000. „Diffusion of Pro-Environmental Attitudes?“ *American Behavioral Scientist* 43 (4): 646-62.
- Vágner, I., M. Weber. 2007. *Osobní management*. Brno: VMU.
- Van Deth, J. W., E. Scarbrough. 1995. „The Concept of Values.“ Pp. 21-47 in J. W. Van Deth, E. Scarbrough (eds.). *The Impact of Values*. Oxford: Oxford University Press.
- Van Meegeren, P. 1995. *Hoofdstuk 2. Achtergronden van milieugedrag. Milieuvoorlichting. Model voor planmatige voorbereiding*. Amsterdam: Boom.
- Veitch, J. A. 2008. „Investigating and influencing how buildings affect health: Interdisciplinary endeavours.“ *Canadian Psychology* (49): 281-288.
- Velký sociologický slovník*. 1997. Praha: Karolinum.
- Verplanken, B., S. Faes. 1999. „Good intentions, bad habits, and effects of forming implementation intentions on health eating.“ *European Journal of Social Psychology* (29): 591-604.

- Veselý, A. 2005. „Vzdělávací politika.“ Pp. 277-309 in M. Potůček (ed.). *Veřejná politika*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Vlek, C., L. Steg. 2007. „Human behavior and environmental sustainability: Problems, driving forces and research topics.“ *Journal of Social Issues* 63 (1).
- Vodrážka, M. 1996. *Feministické rozhovory o „tajných službách“*. Praha: Nadace Gender Studies.
- Vráblíková, Kateřina. 2009. „Politická participace a její determinanty v postkomunistických zemích.“ *Sociologický časopis* 45 (5): 869-899.
- Wälti S. 2004. „How multilevel structures affect environmental policy in industrialized countries.“ *European Journal of Political Research* 43 (4): 599-634.
- Wangari, Esther, Barbara Thomas-Slayter, Dianne Rocheleau. 1996. „Gendered visions for survival: Semi-arid regions in Kenya.“ in Dianne Rocheleau, Barbara Thomas-Slayter, and EshterWangari (eds.). *Feminist political ecology: Global issues and local experiences*. New York: Routledge.
- Warnars, L. 2008. *Aware of the Environment? Or the Environment is aware?* Nijmegen: Radboud University.
- Winn, M. I. 2001. „Building Stakeholder Theory with a Decision Modeling Methodology.“ *Business and Society* 40 (2): 133-166.
- Wishart, R. 2005. *UTK students' environmental awareness, attitude and behaviour*. Knoxville: University of Tennessee in Knoxville.
- Zelený kruh. 2006. *Pověz mi, kdo je nejkrásnější VII. Přehled hlasování Poslanecké sněmovny v letech 2002 - 2006 o životním prostředí*. Praha: Zelený kruh.
- Zelený kruh. 2008. „Pověz mi kdo je nejkrásnější VIII. Přehled hlasování Poslanecké sněmovny v letech 2006-2007.“ [online]. Praha: Zelený kruh [cit. 27. 2. 2011]. Dostupné z: <<http://www.zelenykruh.cz>>.
- Zelený kruh. 2009. „Pověz mi kdo je nejkrásnější IX. Přehled hlasování Poslanecké sněmovny v roce 2008.“ [online]. Praha: Zelený kruh [cit. 27. 2. 2011]. Dostupné z: <<http://www.zelenykruh.cz>>.
- Zelený kruh. 2010a. „Pověz mi kdo je nejkrásnější X.“ [online]. Praha: Zelený kruh [cit. 27. 2. 2011]. Dostupné z: <<http://www.zelenykruh.cz>>.
- Zelený kruh. 2010b. *Pověz mi, kdo je nejkrásnější X. Přehled hlasování Poslanecké sněmovny o životním prostředí v letech 2006 - 2010*. Praha: Zelený kruh.

6 Přílohy

6.1 Jmenný rejstřík

Ajzen.....	23, 31, 32, 42, 43, 44, 65, 117	Fagin.....	18	Inglehart.....	14, 16, 22, 27, 114
Archer.....	30, 119, 120	Fischhoff.....	30	Ipsos Reid.....	16
Armingeon.....	22, 23	Frankfurter	119	Jehlička.....	18
Bamberg... ..	13, 31, 33, 117	Fraser	29	Johnson	16
Barber.....	118	Frederick	17	Johnston	25
Barša	25	Fridgen	23	Jones	114, 121
Beck.....	14, 15	Gaines	112	Kalof.....	26, 114
Bell... ..	14, 27, 28, 115, 116	Garrett.....	112	Katrňáková.....	120
Berkowitz.....	21	Gatting	16, 116	Kaufmann.....	35
Bhaskar.....	31	Getis.....	24	Kekkonen	35
Blobaum	33	Gibson	120	Kerr	116
Bochsler.....	25	Giddens ..	14, 16, 118, 120	Kitschelt	21
Boots	24	Gilovich.....	116	Kopecký.....	19, 23, 64, 112
Bord	26	Gould.....	23	Kostecký..	13, 22, 23, 25, 35, 36
Bostrom	30	Guber	20	Kouba	25, 26
Brokl ..	16, 20, 36, 64, 112, 113	Hamilton.....	26	Kraay.....	35
Brookfield	23	Hardin.....	116	Kroupa.....	18
Bullard	115	Harland.....	117	Kulesa	113
Butler.....	26	Harrinvirta	35	Kurtz.....	24
Caramani	25	Havelková.....	27	Lacina.....	35, 36
Carrol.....	21, 64	Hazan	112	Lash.....	14
Cordano	17, 113	Hendrickx	116	Lesthaeghe	114
Cotgrove.....	115	Herbsts.....	24	Letki	27
Court.....	35	Highhouse	116	Librová	114, 120
Cravey	26	Hoffman.....	116	Lindsay.....	121
Devine	21	Hofrichter	115	Linek	20, 23, 25, 35, 36, 112, 113, 117
Dunlap .	20, 22, 26, 30, 65, 114, 121	Holland	20	Lipset	25
Eagly.....	21, 113	Howard	117	Luhmann	15
Edinger	25	Hrach.....	35	Lyons	19, 23, 27, 112, 113, 119
Esty.....	14	Hudson	23, 24	MacCoun	21
		Hunecke	33		
		Hyden	35		
		Chaiken	21		
		Chapman.....	26		

Mackuen	21	Pettai	18, 22, 25	Stern.....	113
Mansfeldová	19, 20, 22, 28	Plattner	16	Stokes.....	26
Marcus.....	21	Pocock.....	23	Strathman.....	121
Marek	35	Poloni-Staudinger.....	19	Strmiska	25
Mareš	46	Poole	35	Surkyn	114
Maříková	117	Porter	14	Suša.....	15
Matějů	20, 21, 28	Press	20	Šaradin	25, 65
Mather.....	35	Price.....	13, 119	Šímová.....	35
McCright.....	20, 30	Proshansky.....	23	Taylor.....	115
McKenzie-Mohr.....	23	Putnam	35	Thomas-Slayer.....	26
Meadows	14, 18	Rabušic	22, 46, 114	Thomsen.....	25
Mease.....	35	Rakušanová	20, 22, 25, 36, 112, 113	Uyeki.....	20
Medvec.....	116	Randall.....	26	Vágner	120
Merleau Ponty	120	Rocheleau.....	26	Van Meegeren	33
Mertig.....	22, 26, 65, 121	Rokkan.....	25	Veitch	115
Mill	13	Rosenstock	121	Verplanken & Faes.....	23
Mohammed	116	Řeháková ..	17, 20, 22, 114	Veselý.....	13
Mol	14	Seager	26, 65	Vlek.....	116
Mulgan	112	Sherrod	122	Vodrážka.....	27
Nicolaj	116	Shum	15	Wälti	19
Nielsen	26	Schwartz	31	Wangari	26
Nisbet.....	15, 16, 30, 31	Siegfried.....	23	Warnars	34, 44
Norgaard	26	Skalík	1, 26, 116	Waylen.....	26
Novák.....	15	Smith	17, 27, 29	Weber.....	17, 120
O'Connor.....	26	Sochorová.....	120	Wilke.....	117
Oom Do Valle	33	Sokolová	27	Winn	17
Oskamp.....	113	Spaargaren	14	Wishart	33
Pánková	35	Staats.....	117	Xiao	20, 30
Parisi	23	Stašková	24	Zoido-Lobatón.....	35
Pattie.....	25	Steg	116		
Pelletier	30				

6.2 Seznam grafů

2.2.8	Region	23	
Graf 1: Politické oblasti vyvozené z hierarchické klastrové analýzy volebních výsledků v roce 2002 a výsledků voleb do Evropského parlamentu v roce 2004. Oblasti jsou rozlišeny na Čechy a urbánní Moravu, rurální Moravu, Prahu a severozápadní pohraničí. Převzato. [Lyons, Linek 2010].....			23
Graf 2 Prostorové souvislosti volební podpory v roce 2006. Převzato. [Kouba 2007]			24
2.2.9	Pohlaví.....	26	
2.4.1	Teorie plánovaného jednání	31	
Graf 3: Modely vztahu informovanosti, postoje a snahy jednat v environmentálních souvislostech. Upraveno.			34
2.5.1	Evaluace české politiky z dílny Sociologického ústavu.....	35	
2.5.2	Evaluace české politiky z dílny Zeleného kruhu	36	
Obr. 4: Zelený kruh - Původní logo			36
Graf 5: Rovnoměrnost rozložení hlasování			38
Graf 6: Počet vybraných hlasování dle let			38
Graf 7: Prospěšnost pro životní prostředí v hlasování politických stran, 1998 – 2010; data: Drhová, Pelánová 2002, 2004, 2005, Zelený kruh 2006, 2008, 2009, 2010a, 2010b.....			41
Graf 8: Pracovní model vlivu zjištěných charakteristik na environmentálně relevantní hlasování v Poslanecké sněmovně. (Zkonstruováno na základě modelu Ajzen 1991.)			43
3.3.1	Prospěšnost pro životní prostředí	45	
3.3.2	Faktorová analýza	47	
Graf 9: Faktorová analýza – Zobrazení komponent „stáří“, „zkušenost v PSP“ a „pozice ve straně“ ...			47
3.3.3	Vzájemné korelace proměnných	48	
3.4.1	Strana	50	
Graf 10: Poslanecký klub – Krabicový graf.....			51
Graf 11: Poslanecký klub (výběr) - Průměry			52
Graf 12: Levice a pravice - Průměry			53
Graf 13: Koaliční strana - Průměry.....			54
Graf 14: Klub s ministrem ŽP - Průměry			55
3.4.2	Pozice ve straně	55	
Graf 15: Počet období v PSP – Krabicový graf.....			55
3.4.3	Zkušenost v PSP	56	
Graf 16: První volební období – Krabicový graf.....			56
3.4.4	Stáří.....	58	
Graf 17: Rok narození – Krabicový graf			58

3.4.5	Odborná profilace	59
3.4.6	Vzdělání	59
Graf 18:	Vysokoškolské vzdělání - Průměry	59
3.4.7	Region.....	61
Graf 19:	Vliv regionu dle poslaneckých klubů	61
3.4.8	Pohlaví	62
Graf 20:	Vliv pohlaví dle poslaneckých klubů.....	62
Graf 21:	Regresní koeficienty jednotlivých proměnných pro rovnici výpočtu prospěšnosti ze všech hlasování.....	63
7.1.1	Jednotnost hlasování.....	111
7.1.2	Osa materialismus - postmaterialismus	112
7.1.3	Ekonomický status	113
7.1.4	Diskontování v čase	115
7.1.5	Předchozí činnost	116
7.1.6	Osobní hodnoty	116
7.2.1	Struktura a jedinec.....	117
7.2.2	Health Belief Model	120
7.2.3	The Transtheoretical Model.....	121
8.1.1	Co lze o poslancích zjistit	122
8.1.2	Výběr hlasování Zeleného kruhu.....	124
Graf 22:	Prospěšnost pro životní prostředí v hlasování politických stran, 1998 – 2010; data: Drhová, Peláková 2002, Zelený kruh 2006, 2010b.....	125
8.1.3	Prospěšnost pro životní prostředí.....	127
Graf 23:	Prospěšnost vůči ŽP (94-95, všechna hlas.)	127
Graf 24:	Prospěšnost vůči ŽP (98-02, všechna hlas.)	127
Graf 25:	Prospěšnost vůči ŽP (96-98, všechna hlas.)	127
Graf 26:	Prospěšnost vůči ŽP (02-06, všechna hlas.)	127
Graf 27:	Prospěšnost vůči ŽP (06-10, všechna hlas.)	128
Graf 28:	Počet stavu „pro ŽP“ při hlasování – Histogram.....	128
Graf 29:	Počet stavu „proti ŽP“ při hlasování – Histogram.....	128
Graf 30:	Počet stavu „nepřítomnost“ při hlasování – Histogram	128
Graf 31:	Počet hlasování – Histogram	128
Graf 32:	Prospěšnost vůči ŽP (94-10, všechna hlas.)	129
Graf 33:	Prospěšnost vůči ŽP (94-10, účast na hlas.).....	129
Graf 34:	Prospěšnost vůči ŽP (94-95, účast na hlas.).....	129
Graf 35:	Prospěšnost vůči ŽP (98-02, účast na hlas.).....	129
Graf 36:	Prospěšnost vůči ŽP (96-98, účast na hlas.).....	130

Graf 37: Prospěšnost vůči ŽP (02-06, účast na hlas.)	130
Graf 38: Prospěšnost vůči ŽP (06-10, účast na hlas.)	130
Graf 39: Prospěšnost vůči ŽP – Rozložení Z-skóru proměnné	130
8.1.4 Faktorová analýza	130
8.1.5 Vzájemné korelace proměnných	131
8.2.1 Strana	131
Graf 40: Poslanecký klub - Průměry	132
Graf 41: Levice a pravice – Krabicový graf	132
Graf 42: Liberalismus a konzervatismus – Krabicový graf	133
Graf 43: Liberalismus a konzervatismus - Průměry	133
Graf 44: Koaliční strana (94-95) – Krabicový graf	133
Graf 45: Koaliční strana (98-02) – Krabicový graf	133
Graf 46: Koaliční strana (96-98) – Krabicový graf	134
Graf 47: Koaliční strana (02-06) – Krabicový graf	134
Graf 48: Koaliční strana (06-10) – Krabicový graf	134
Graf 49: Klub s ministrem ŽP (94-95) – Krabicový graf	135
Graf 50: Klub s ministrem ŽP (98-02) – Krabicový graf	135
Graf 51: Klub s ministrem ŽP (96-98) – Krabicový graf	135
Graf 52: Klub s ministrem ŽP (02-06) – Krabicový graf	135
Graf 53: Klub s ministrem ŽP (06-10) – Krabicový graf	135
8.2.2 Pozice ve straně	136
Graf 54: Vliv počtu období v PSP dle poslaneckých klubů	136
Graf 55: Role – Krabicový graf	137
Graf 56: Vliv role ve vedení PSP dle poslaneckých klubů	137
8.2.3 Zkušenost v PSP	138
Graf 57: Vliv prvního období v PSP dle poslaneckých klubů	138
Graf 58: Vliv prvního období v PSP dle poslaneckých klubů	138
Graf 59: Průměrný počet návrhů – Průměry	139
Graf 60: : Vliv počtu podaných návrhů dle poslaneckých klubů	140
Graf 61: Úspěšnost přijetí návrhu – Krabicový graf	140
Graf 62: Úspěšnost přijetí návrhu – Průměry	141
Graf 63: Vliv úspěšnosti přijetí návrhů dle poslaneckých klubů	141
8.2.4 Stáří	142
Graf 64: Rok narození - Průměry	142
Graf 65: Vliv roku narození dle poslaneckých klubů	143
Graf 66: Věk v roce začátku prvního období (přesně) – Krabicový graf	143
Graf 67: Věk v roce začátku prvního období – Krabicový graf	143

Graf 68: Vliv věku v době nástupu do PSP dle poslaneckých klubů	144
8.2.5 Odborná profilace	144
Graf 69: Člen hospodářského výboru – Krabicový graf	144
Graf 70: Člen hospodářského výboru – Průměry	145
Graf 71: Vliv členství v HV dle poslaneckých klubů.....	145
Graf 72: Člen Výboru pro ŽP – Krabicový graf.....	146
Graf 73: Člen Výboru pro ŽP - Průměry.....	146
Graf 74: Vliv členství ve VŽP dle poslaneckých klubů.....	147
8.2.6 Vzdělání	147
Graf 75: Vysokoškolské vzdělání – Krabicový graf	147
Graf 76: : Délka titulů (přesná) – Krabicový graf.....	148
Graf 77: Délka titulů – Krabicový graf	148
Graf 78: Délka titulů - Průměry	148
Graf 79: Vliv počtu písmen titulů dle poslaneckých klubů	149
Graf 80: Kategorizované tituly – Krabicový graf.....	149
Graf 81 : Kategorizované tituly - Průměry.....	151
Graf 82: Vliv druhu akademického titulu dle poslaneckých klubů.....	151
8.2.7 Region.....	152
Graf 83: Region – Krabicový graf.....	152
Graf 84: Region (po 2001) – Krabicový graf	152
Graf 85: Region (do 2001) – Krabicový graf	152
8.2.8 Pohlaví	154
Graf 86: Pohlaví – Krabicový graf	154
Graf 87: Pohlaví - Průměry	155

6.3 Seznam tabulek

2.5.2 Evaluace české politiky z dílny Zeleného kruhu.....	36
Tab. 1: Analýzy poslaneckého hlasování 1994 - 2010, Zelený kruh; data: Drhová (ed.) 1995, Drhová 1997, 2000, Drhová, Pelánová 2002, 2004, 2005, Zelený kruh 2006, 2008, 2009, 2010a, 2010b.....	38
3.3.1 Prospěšnost pro životní prostředí.....	45
3.3.2 Faktorová analýza.....	47
Tab. 2: Faktorová analýza – Rotovaná matrix komponent.....	47
3.3.3 Vzájemné korelace proměnných.....	48
Tab. 3: Silné korelace s prospěšností vůči ŽP při kontrole pro vybrané strany	48
Tab. 4: Členění skupin charakteristik	49
3.4.1 Strana	50
Tab. 5: Souvislost mezi modální příslušností ke klubu a prospěšností v hlasování pro ŽP.....	50

Tab. 6: Poslanecký klub (výběr) - Průměry	51
Tab. 7: Souvislost mezi politickým postojem a prospěšností vůči ŽP	53
3.4.2 Pozice ve straně	55
Tab. 8: Počet období v PSP - Adjustovaná rezidua	55
3.4.3 Zkušenost v PSP	56
Tab. 9: Průměrný počet návrhů - Adjustovaná rezidua	56
Tab. 10: Úspěšnost přijetí návrhu - Adjustovaná rezidua	57
3.4.4 Stáří	58
3.4.5 Odborná profilace	59
3.4.6 Vzdělání	59
3.4.7 Region	61
3.4.8 Pohlaví	62
Tab. 11: Pohlaví dle četnosti v kvantilech prospěšnosti pro ŽP	62
Tab. 12: Popisné statistiky proměnných	84
Tab. 13: Kvantily u jednotlivých proměnných	85
Tab. 14: První volební období - Četnosti	85
Tab. 15: Pohlaví - Četnosti	86
Tab. 16: Věk na začátku prvního období - Četnosti	87
Tab. 17: Region - Četnosti	87
Tab. 18: Kraje po roce 2001 - Četnosti	87
Tab. 19: Agregace dle krajů platných po 2001	88
Tab. 20: Agregace dle krajů platných do roku 2001	88
Tab. 21: Počet písmen titulů - Četnosti	89
Tab. 22: Ing. - Četnosti	89
Tab. 23: Lékařské tituly -- Četnosti	89
Tab. 24: JUDr. - Četnosti	90
Tab. 25: Společenskovední studia - Četnosti	90
Tab. 26: Bc. a Mgr. - Četnosti	90
Tab. 27: Odbornost vzdělání - Četnosti	90
Tab. 28: Vysokoškolské vzdělání - Četnosti	91
Tab. 29: Poslanecký klub - Četnosti	91
Tab. 30: Poslanecký klub (výběr) - Četnosti	91
Tab. 31: Levice a pravice - Rozdělení proměnné	92
Tab. 32: Levice a pravice - Četnosti	93
Tab. 33: Liberalismus a konzervatismu - Rozdělení klubů	93
Tab. 34: Liberalismus a konzervatismu - Četnosti	93
Tab. 35: Rozdělení proměnných typu „koalice“	94

Tab. 36: Koalice - Četnosti	95
Tab. 37: Dosavadní ministři životního prostředí.....	96
Tab. 38: Klub s ministrem ŽP - Četnosti	96
Tab. 39: Počet období v PSP - Četnosti	96
Tab. 40: Role v PSP - Četnosti	96
Tab. 41: Průměrný počet návrhů - Četnosti	97
Tab. 42: Úspěšnost přijetí návrhu - Četnosti	97
Tab. 43: Člen Hospodářského výboru - Četnosti	97
Tab. 44: Člen výboru pro ŽP - Četnosti	98
Tab. 45: Seznam analyzovaných hlasování, 1994 – 2010. Řazeno dle data hlasování.	110
7.2.3 The Transtheoretical Model.....	121
Tab. 46: Prospěšnost pro životní prostředí v hlasování politických stran 1998 – 2010; data: Drhová, Peláková 2002, 2004, 2005 Zelený kruh 2006, 2010a, 2010b.....	121
8.1.1 Co lze o poslancích zjistit	122
8.1.2 Výběr hlasování Zeleného kruhu.....	124
8.1.3 Prospěšnost pro životní prostředí.....	127
Tab. 47: Popis skupiny proměnných týkajících se „hlasování“	127
Tab. 48: Popis skupiny proměnných „pro ŽP * 100 / všechna hlas.“	129
Tab. 49: Popis skupiny proměnných „pro ŽP * 100 / účast na hlas.“	129
8.1.4 Faktorová analýza	130
Tab. 51: Faktorová analýza – Transformační matrix komponent	130
Tab. 50: Faktorová analýza – Celková vysvětlená variabilita	130
8.1.5 Vzájemné korelace proměnných.....	131
Tab. 52: Slabší korelace s prospěšností vůči ŽP při kontrole pro vybrané strany	131
8.2.1 Strana	131
Tab. 53: Poslanecký klub - Průměry	131
Tab. 54: Levice a pravice - Průměry.....	132
Tab. 55: Liberalismus a konzervatismus - Průměry.....	133
Tab. 56: Koaliční strana - Průměry.....	134
Tab. 57: Klub s ministrem ŽP - Průměry.....	136
8.2.2 Pozice ve straně	136
Tab. 58: Vliv počtu období v PSP dle poslaneckých klubů.....	136
Tab. 59: Vliv role ve vedení PSP dle poslaneckých klubů.....	137
Tab. 60: Role – Adjustovaná rezidua	137
8.2.3 Zkušenost v PSP.....	138
Tab. 61: Průměrný počet návrhů – Krabicový graf	139
Tab. 62: Průměrný počet návrhů - Průměry	139

Tab. 63: Vliv počtu podaných návrhů dle poslaneckých klubů	139
Tab. 64: Úspěšnost přijetí návrhu - Průměry	140
Tab. 65: Vliv úspěšnosti přijetí návrhů dle poslaneckých klubů	141
8.2.4 Stáří.....	142
Tab. 66: Rok narození – Průměry	142
Tab. 67: Vliv roku narození dle poslaneckých klubů	142
Tab. 68: Věk v roce začátku prvního období – Průměry.....	143
Tab. 69: Věk v roce začátku prvního období – Adjustovaná rezidua.....	143
Tab. 70: Vliv věku v době nástupu do PSP dle poslaneckých klubů.....	144
8.2.5 Odborná profílance	144
Tab. 71: Člen hospodářského výboru - Adjustovaná rezidua.....	144
Tab. 72: Člen hospodářského výboru – Průměry	145
Tab. 73: Vliv členství v HV dle poslaneckých klubů	145
Tab. 74: Člen Výboru pro ŽP – Adjustovaná rezidua	146
Tab. 75: Vliv členství ve VŽP dle poslaneckých klubů	146
Tab. 76: Člen Výboru pro ŽP - Průměry	146
8.2.6 Vzdělání.....	147
Tab. 77: Vysokoškolské vzdělání – Adjustovaná rezidua	147
Tab. 78: Vysokoškolské vzdělání – Průměry	147
Tab. 79: Délka titulů - Průměry.....	148
Tab. 80: Délka titulů – Adjustovaná rezidua	148
Tab. 81: Vliv počtu písmen titulů dle poslaneckých klubů	149
Tab. 82: Kategorizované tituly – Adjustovaná rezidua.....	150
Tab. 83: Kategorizované tituly – Průměry.....	150
Tab. 84: Vliv druhu akademického titulu dle poslaneckých klubů	150
8.2.7 Region	152
Tab. 85: Region (po 2001) – Průměry	153
Tab. 86: Region (do 2001) – Adjustovaná rezidua	153
Tab. 87: Vliv regionu dle poslaneckých klubů.....	153
Tab. 88: Region (do 2001) – Průměry	154
8.2.8 Pohlaví.....	154
Tab. 89: Pohlaví – Adjustovaná rezidua	154
Tab. 90: Pohlaví – Průměry	155
Tab. 91: Vliv pohlaví dle poslaneckých klubů	155

6.4 Popis proměnných

Název proměnné	N	Min.	Max.	Průměr	St. odch.	Šikmost	St. chyba (šik.)	Špičatost	St. chyba (špi.)
číslo záznamu	639	1.00	651.00	324.44	188.28	0.00	0.10	-1.21	0.19
pro ZP * 100 / Účast na hlas. (94-10)	638	0.00	100.00	57.30	19.11	0.03	0.10	-0.01	0.19
pro ZP * 100 / Účast na hlas. (94-95)	201	0.00	100.00	77.91	16.86	-0.82	0.17	1.73	0.34
pro ZP * 100 / Účast na hlas. (96-98)	206	18.18	100.00	56.42	19.68	0.20	0.17	-1.00	0.34
pro ZP * 100 / Účast na hlas. (98-02)	206	13.51	100.00	50.00	20.12	-0.29	0.17	-1.09	0.34
pro ZP * 100 / Účast na hlas. (02-06)	233	0.00	100.00	53.15	21.38	-0.36	0.16	-0.47	0.32
pro ZP * 100 / Účast na hlas. (06-10)	221	0.00	96.88	49.96	14.04	0.18	0.16	2.78	0.33
pro ZP * 100 / všechna hlas. (94-10)	639	0.00	100.00	45.26	17.51	0.33	0.10	0.22	0.19
pro ZP * 100 / všechna hlas. (94-95)	201	0.00	100.00	56.89	21.50	-0.17	0.17	-0.53	0.34
pro ZP * 100 / všechna hlas. (96-98)	206	16.67	100.00	48.96	19.54	0.47	0.17	-0.72	0.34
pro ZP * 100 / všechna hlas. (98-02)	206	10.20	83.67	42.40	17.76	-0.15	0.17	-1.18	0.34
pro ZP * 100 / všechna hlas. (02-06)	233	0.00	100.00	43.32	19.59	-0.03	0.16	-0.70	0.32
pro ZP * 100 / všechna hlas. (06-10)	221	0.00	79.07	37.97	12.07	0.20	0.16	2.07	0.33
Zscore: prospěšnost ze všech	639	-2.58	3.13	0.00	1.00	0.33	0.10	0.23	0.19
první volební období	639	1.00	5.00	2.64	1.46	0.34	0.10	-1.30	0.19
id poslance (všichni)	639	1.00	5886.00	1909.12	2433.17	0.74	0.10	-1.43	0.19
pohlaví	639	0.00	1.00	0.15	0.36	1.93	0.10	1.72	0.19
rok narození	639	1928.00	1991.00	1952.97	9.87	0.13	0.10	-0.36	0.19
věk v roce začátku prvního období	639	21.00	70.00	45.29	9.26	-0.18	0.10	-0.54	0.19
věk v roce začátku prvního období (kvant)	639	1.00	5.00	2.93	1.40	0.05	0.10	-1.31	0.19
region	639	1.00	18.00	10.27	4.93	-0.06	0.10	-1.32	0.19
region (dle kraje do roku 2001)	639	1.00	8.00	5.01	2.37	-0.24	0.10	-1.36	0.19
region (dle kraje po roce 2001)	639	1.00	14.00	7.87	4.12	0.09	0.10	-1.40	0.19
počet písmen všech titulů bez teček	639	0.00	12.00	2.99	2.10	0.48	0.10	1.01	0.19
počet písmen všech titulů bez teček (kvar)	639	1.00	5.00	2.29	1.08	0.88	0.10	0.33	0.19
Ing.	639	0.00	1.00	0.39	0.49	0.45	0.10	-1.81	0.19
MUDr., MVDr. a PharmDr.	639	0.00	1.00	0.07	0.26	3.32	0.10	9.05	0.19
JUDr.	638	0.00	1.00	0.07	0.26	3.27	0.10	8.73	0.19
PhDr., RNDr., RSDr., PaedDr., PhMv., ThD	639	0.00	1.00	0.12	0.33	2.31	0.10	3.37	0.19
Bc. a Mgr.	639	0.00	1.00	0.11	0.31	2.56	0.10	4.56	0.19
kategorizované tituly	639	0.00	9.00	1.81	1.82	1.17	0.10	1.18	0.19
vysokoškolský titul	639	0.00	1.00	0.76	0.43	-1.23	0.10	-0.48	0.19
poslanecký klub (modus)	639	2.00	18.00	8.98	5.12	0.01	0.10	-1.66	0.19
zjednodušený poslanecký klub (modus)	639	1.00	18.00	8.19	5.52	0.16	0.10	-1.59	0.19
levice - pravice	623	1.00	3.00	2.03	0.93	-0.06	0.10	-1.85	0.20
liberalismus - konzervatismus	639	0.00	2.00	1.12	0.92	-0.25	0.10	-1.79	0.19
koalice v období 94-95	639	0.00	1.00	0.44	0.50	0.24	0.10	-1.95	0.19
koalice v období 96-98	639	0.00	1.00	0.43	0.50	0.28	0.10	-1.93	0.19
koalice v období 98-02	639	0.00	1.00	0.60	0.49	-0.42	0.10	-1.83	0.19
koalice v období 02-06	639	0.00	1.00	0.37	0.48	0.52	0.10	-1.73	0.19
koalice v období 06-10	639	0.00	1.00	0.40	0.49	0.42	0.10	-1.83	0.19
klub MZP (KDS) v období 94-95	639	0.00	1.00	0.01	0.10	9.42	0.10	86.99	0.19
klub MZP (ODA) v období 96-98	639	0.00	1.00	0.04	0.20	4.66	0.10	19.78	0.19
klub MZP (ČSSD) v období 98-02	639	0.00	1.00	0.29	0.45	0.94	0.10	-1.12	0.19
klub MZP (KDU-ČSL) v období 02-06	639	0.00	1.00	0.08	0.26	3.23	0.10	8.47	0.19
klub MZP (SZ) v období 06-10	639	0.00	1.00	0.01	0.10	10.20	0.10	102.32	0.19
počet období v PSP	639	1.00	6.00	1.83	1.09	1.36	0.10	1.34	0.19
role (počet období, v nichž byl/místopředs	639	0.00	4.00	0.06	0.34	7.27	0.10	60.02	0.19
průměr návrhů na období	639	0.00	37.40	7.41	7.10	1.07	0.10	1.03	0.19
průměr návrhů na období (kvantily)	639	1.00	5.00	3.16	1.46	-0.24	0.10	-1.30	0.19
procentní úspěšnost přijetí návrhu (100*pr	639	0.00	100.00	25.74	24.60	0.81	0.10	0.36	0.19
úspěšnost přijetí návrhu (kvantily)	639	1.00	5.00	2.98	1.61	-0.12	0.10	-1.59	0.19
člen hospodářského výboru	639	0.00	1.00	0.14	0.35	2.03	0.10	2.14	0.19
člen výboru pro životní prostředí nebo VV:	639	0.00	1.00	0.15	0.35	2.02	0.10	2.07	0.19

Tab. 12: Popisné statistiky proměnných

		číslo záznamu	věk v roce 2003	počet písmen všech titulů bez teček	počet návrhů (průměr za období)	procentní úspěšnost přijetí návrhu (100*passed/celkem)
N	Valid	651	753	753	753	753
	Missing	102	0	0	0	0
Percentiles	20	130,40	39,00	,00	,0000	,000
	40	260,80	46,00	3,00	3,0000	,000
	60	391,20	52,00	3,00	7,2820	27,270
	80	521,60	58,00	4,00	12,5600	42,348

Tab. 13 Kvantily u jednotlivých proměnných

číslo záznamu [cz]

Ordinální proměnná o hodnotách 1 až 651. Označuje výhradně poslance nabývající hodnoty „1“ proměnné „analyzovat“. Řazení odpovídá řazení proměnné „id“, tedy poslanci, kteří dříve započali svůj mandát, nabývají nižší hodnoty.

první volební období [cz_na6]

Ordinální proměnná vzniklá rekódováním proměnné „cz“ dle prvního volebního období, v němž byla daná skupina poslaneckých „id“ začleněna. Poslanci s hodnotou „cz“ 1 - 206 jsou rekódováni jako „1“ (1994-95), poslanci s „cz“ 207 - 343 jsou označeni „2“ (1996-98), s hodnotou 344 - 451 jako „3“ (1998-2002), s hodnotou 452 - 552 jako „4“ (2002-06), s hodnotou 553 - 651 jako „5“ (2006-10) a konečně s hodnotou 652 - 753 jako „6“ (2010-14).

první volební období	četnost	procent	souč. %
94 - 95	202	31,6	31,6
96 - 98	133	20,8	52,4
98 - 02	99	15,5	67,9
02 - 06	103	16,1	84,0
06 - 10	102	16,0	100,0

Tab. 14: První volební období - Četnosti

id poslance (vsichni) [idvsichni]

Jedinečné číslo poslance, které členové Poslanecké sněmovny získávali postupně. Poslanci, kteří do PSP ČR vstoupili dříve, mají své číslo s nižší hodnotou. Číslo mezi obdobími zůstává shodné. Poslanec s nejnižším identifikačním číslem v rámci analýzy je s číslem 1 Petr Bachna, nejvyšší číslo poslance, který byl součástí Poslanecké sněmovny v průběhu pěti sledovaných období je 5886 patřící Pavlu Smetanovi. Sociodemografické údaje jsou uloženy v databázi, která obsahuje dalších 102 položek poslanců z šestého období až po ID 6008 Jana Kubaty. Databáze zahrnuje celkem 753 poslanců a poslankyň.

patří do dat (1-ano, 2-ne:do 2010, 3-ne:od 2010) [analyzovat]

Tato proměnná rozděluje soubor na tři skupiny: hodnoty „3“ nabývá 102 poslanců, kteří získali poprvé mandát až ve volebním období 2010 – 2014 a nejsou k nim proto dostupná data týkající se hlasování. Hodnoty „2“ nabývá 12 poslanců a poslankyň, kteří, přestože vykonávali mandát mezi lety 1995 a 2010, neměli právo hlasovat v žádném z vybraných hlasování, a proto nebyli do analýzy zahrnuti. Jedná se o poslance s ID: 202, 205, 337, 338, 339, 341, 342, 343, 5433, 5552, 5558, 5859. Zbýlých 638 poslanců mezi roky 1995 a 2010 mělo právo hlasovat aspoň při jednom hodnoceném hlasování a nabývá hodnoty „1“ (jedno ID bylo zdvojené).

jmeno, příjmení [celejmeno]

Nominální proměnná obsahuje křestní jméno a příjmení oddělené mezerou.

pohlaví (0-muz,1-zena) [zena]

Binární proměnná nabývající hodnoty „0“, pokud je člen Poslanecké sněmovny muž a hodnoty „1“, pokud se jedná o ženu.

pohlaví	četnost	procent	souč. %
muž	541	84,7	84,7
žena	98	15,3	100,0

Tab. 15: Pohlaví - Četnosti

rok narození [roknar4]

Kardinální proměnná uvádějící kalendářní rok narození poslance či poslankyně ve čtyřmístném zápisu.

rok narození (kvantily) [roknar4_na5]

Ordinální proměnná uvádějící (něco chybí), vzniklá rekódováním proměnné „roknar4“ dle hodnoty kvantilů.

```
RECODE
roknar4 (Lowest thru 1944=1) (1945 thru 1950=2)
(1951 thru 1955=3) (1956 thru 1962=4) (1963
thru Highest=5) INTO roknar4_na5 .
VARIABLE LABELS roknar4_na5 'rok narození
(kvantily)'. EXECUTE .
```

věk v roce začátku prvního období [vek_nastup]

Kardinální proměnná, která vzniká odečtením hodnoty proměnné „roknar4“ od hodnoty 1994, pokud hodnota proměnné „cz_na6“ je rovna „1“, od hodnoty 1996, pokud je rovna „2“, od hodnoty 1998, pokud je rovna „3“, od hodnoty 2002, pokud je rovna „4“, od hodnoty 2006, pokud je rovna „5“, od hodnoty 2010, pokud je rovna „6“.

věk v roce začátku prvního období (kvantily) [vek_nastup_na5]

věk v roce začátku prvního období (kvantily)			
	četnost	procent	souč. %
méně než 38 let	133	20,8	20,8
38 - 43 let	143	22,4	43,2
44 - 48 let	110	17,2	60,4
49 - 54 let	144	22,5	82,9
více než 54 let	109	17,1	100,0

Ordinální proměnná vzniklá rekódováním proměnné „vek_nastup“ na pět kvantilů. Věk při nástupu do výkonu prvního mandátu do 37 let odpovídá hodnotě „1“, do 43 let „2“, do 48 let „3“, do 54 let „4“ a nad 54 let hodnotě „5“.

Tab. 16: Věk na začátku prvního období - Četnosti

region (1-Karlovarský,2-Západočeský,3-Plzeňský,4-Ústecký,5-Severočeský,6-Hlavní město Praha,7-Středočeský,8-Liberecký,9-Vysočina,10-Jihočeský,11-Královéhradecký,12-Pardubický,13-Východočeský,14-Jihomoravský,15-Olomoucký,16-Zlínský,17-Severomoravský,18-Moravskoslezský) [region]

Volební územní jednotka, za níž byl daný poslanec zvolený při vykonávání svého prvního mandátu. Pořadová čísla proměnné rostou ze západního na východní okraj republiky.

region			
	četnost	procent	souč. %
Karlovarský	5	0,8	0,8
Západočeský	37	5,8	6,6
Plzeňský	12	1,9	8,5
Ústecký	17	2,7	11,1
Severočeský	46	7,2	18,3
Hlavní město Praha	86	13,5	31,8
Středočeský	68	10,6	42,4
Liberecký	10	1,6	44,0
Vysočina	8	1,3	45,2
Jihočeský	38	5,9	51,2
Královéhradecký	11	1,7	52,9
Pardubický	10	1,6	54,5
Východočeský	53	8,3	62,8
Jihomoravský	113	17,7	80,4
Olomoucký	15	2,3	82,8
Zlínský	9	1,4	84,2
Severomoravský	75	11,7	95,9
Moravskoslezský	26	4,1	100,0

region (dle krajů po roce 2001)			
	četnost	procent	souč. %
Karlovarský	5	0,8	0,8
Západočeský	49	7,7	8,5
Severočeský	63	9,9	18,3
Hlavní město Praha	86	13,5	31,8
Středočeský	68	10,6	42,4
Liberecký	10	1,6	44,0
Vysočina	8	1,3	45,2
Jihočeský	38	5,9	51,2
Královéhradecký, Východočeský	64	10,0	61,2
Pardubický	10	1,6	62,8
Jihomoravský	113	17,7	80,4
Olomoucký	15	2,3	82,8
Zlínský	9	1,4	84,2
Moravskoslezský, Severomoravský	101	15,8	100,0

Tab. 18: Kraje po roce 2001 - Četnosti

Tab. 17: Region - Četnosti

region (dle krajů po roce 2001) [region_dlepo2001]

Nominální proměnná vzniklá rekódováním proměnné „region“ dle územního členění zavedeného po roce 2001. Původně větší kraje (2, 5, 13, 17) byly přiřazeny vždy k většímu z následnických krajů.

Agregace dle Krajů platných po 2001		
region_dlepo2001	region	region
1-poKarlovarský	1-Karlovarský	
2-poPlzeňský	3-Plzeňský	2-Západočeský
3-poÚstecký	4-Ústecký	5-Severočeský
4-poHlavní město Praha	6-Hlavní město Praha	
5-poStředočeský	7-Středočeský	
6-poLiberecký	8-Liberecký	
7-poVysočina	9-Vysočina	
8-pojihočeský	10-Jihočeský	
9-poKrálovéhradecký	11-Královéhradecký	13-Východočeský
10-poPardubický	12-Pardubický	
11-pojihomoravský	14-Jihomoravský	
12-poOlomoucký	15-Olomoucký	
13-poZlínský	16-Zlínský	
14-poMoravskoslezský	18-Moravskoslezský	17-Severomoravský

Tab. 19: Agregace dle Krajů platných po 2001

region (dle krajů do roku 2001) [region_dlepo2001]

Nominální proměnná vzniklá rekódováním proměnné „region“ dle územního členění zavedeného do roku 2001. Nejednoznačné kraje „Zlínský“ a „Vysočina“ byly přiřazeny k „Jihomoravskému kraji“, na jehož území z většíny leží..

Agregace dle Krajů platných do roku 2001			
region_dlepo2001	region	region	region
1-doZápadočeský	2-Západočeský	1-Karlovarský	3-Plzeňský
2-doSeveročeský	5-Severočeský	4-Ústecký	8-Liberecký
3-doHlavní město Praha	6-Hlavní město Praha		
4-doStředočeský	7-Středočeský		
5-doJihočeský	10-Jihočeský		
6-doVýchodočeský	13-Východočeský	11-Královéhradecký	12-Pardubický
7-dojihomoravský	14-Jihomoravský	9-Vysočina	16-Zlínský
8-doSeveromoravský	17-Severomoravský	15-Olomoucký	18-Moravskoslezský

Tab. 20: Agregace dle krajů platných do roku 2001

region text [region_text]

Textová podoba proměnné „region“.

Karlovarský [region_karlovarsky]

...

Moravskoslezský [region_moravskoslezsky]

Binární nominální proměnné vzniklé rekódováním proměnné „region“. Příslušný region má v dané proměnné vždy hodnotu „1“, zatímco všechny ostatní regiony hodnotu „0“.

počet písmen všech titulu bez teček [titulomer]

Ordinální proměnná představující počet písmen, který mají dohromady všechny tituly před a za jménem dotyčného zbavené teček. Lidé, kteří dosáhli vyšších akademických hodností, by s velkou pravděpodobností měli dosahovat vyšší hodnoty v tomto ukazateli. Proměnná v souboru nabývá hodnot „0“ až „12“.

počet písmen všech titulů bez teček (kvantily) [titulomer_na5]

počet písmen všech titulů bez teček (kvantily)			
	četnost	procent	souč. %
0	149	23,3	23,3
1 - 3	276	43,2	66,5
4	132	20,7	87,2
5 - 6	43	6,7	93,9
více než 6	39	6,1	100,0

Ordinální proměnná vzniklá rekódováním proměnné „titulomer“ na pět kvantilů. Počet písmen 0 odpovídá hodnotě „1“, do 3 písmen „2“, 4 písmena hodnotě „3“, 5 či 6 písmen hodnotě „4“ a nad 6 písmen hodnotě „5“.

Tab. 21: Počet písmen titulů - Četnosti

Ing. [titul_ing]

Proměnná nabývající hodnoty „1“ v případě, že proměnná „titpred“ obsahuje textový řetězec „ing“ nebo „Ing“.

Ing.			
	četnost	procent	souč. %
bez daného titulu	389	60,9	60,9
Ing.	250	39,1	100,0

Tab. 22: Ing. - Četnosti

MUDr., MVDr. a PharmDr. [titul_mudr]

Proměnná nabývající hodnoty „1“ v případě, že proměnná „titpred“ obsahuje textový řetězec „MUDr“, „MVDr“ nebo „PharmDr“.

MUDr., MVDr. a PharmDr.			
	četnost	procent	souč. %
bez daných titulů	593	92,8	92,8
MUDr., MVDr. a PharmDr.	46	7,2	100,0

Tab. 23: Lékařské tituly -- Četnosti

JUDr. [titul_judr]

Proměnná nabývací hodnoty „1“ v případě, že proměnná „titpred“ obsahuje textový řetězec „JUDr“.

JUDr.	četnost procent souč. %		
bez daného titulu	592	92,6	92,6
JUDr.	47	7,4	100,0

Tab. 24: JUDr. - Četnosti

PhDr., RNDr., RSDr., PaedDr., PhMV., ThDr., ThMgr. [titul_phil]

Proměnná nabývací hodnoty „1“ v případě, že proměnná „titpred“ obsahuje textový řetězec „PhDr“, „RNDr“, „RSDr“, „PaedDr“, „PhMV“, „ThDr“ nebo „ThMgr“.

PhDr., RNDr., RSDr., PaedDr., PhMV., ThDr., ThMgr.	četnost procent souč. %		
bez daných titulů	561	87,8	87,8
PhDr., RNDr., RSDr., PaedDr., PhMV., ThDr., ThMgr.	78	12,2	100,0

Tab. 25: Společenskovědní studia - Četnosti

Bc. a Mgr. [titul_bcmgr]

Proměnná nabývací hodnoty „1“ v případě, že proměnná „titpred“ obsahuje textový řetězec „Bc“ nebo „Mgr“.

Bc. a Mgr.	četnost procent souč. %		
bez daných titulů	571	89,4	89,4
Bc. a Mgr.	68	10,6	100,0

Tab. 26: Bc. a Mgr. - Četnosti

kategorizované tituly (1-Ing., 2-MUDr., MVDr., PharmDr., 3-JUDr., 4-PhDr., RNDr., RSDr., PaedDr., PhMV., ThDr., ThMgr., 5-Bc., Mgr., 9-více předešlých kategorií současně)

[titul_kat]

Nominální proměnná nabývací hodnoty „1“, pokud proměnná „titul_ing“ nabývá hodnoty 1, hodnoty „2“, pokud proměnná „titul_mudr“ nabývá hodnoty 1, hodnoty „3“, pokud proměnná „titul_judr“ nabývá hodnoty 1, hodnoty „4“, pokud proměnná „titul_phil“ nabývá hodnoty „1“, hodnoty „5“, pokud proměnná „titul_bcmgr“ nabývá hodnoty „1“ a hodnoty „9“, pokud dochází k výskytu více hodnot „1“ u výše uvedených proměnných pro daný případ (jedná se tedy o situaci kombinace výše zmíněných titulů). Hodnota „0“ znamená situaci „bez akademických titulů“.

kategorizované tituly	četnost procent souč. %		
bez akademického titulu	157	24,6	24,6
Ing.	245	38,3	62,9
MUDr., MVDr., PharmDr.	45	7,0	70,0
JUDr.	47	7,4	77,3
RSDr., PaedDr., PhMV., ThDr., ThMgr.	75	11,7	89,0
Bc., Mgr.	63	9,9	98,9
kombinace daných skupin titulů	7	1,1	100,0

Tab. 27: Odbornost vzdělání - Četnosti

vysoškolský titul (0-ne,1-ano) [vysoškolač]

Binární proměnná, která nabývá hodnoty „0“, pokud nabývá hodnoty „0“ proměnná „titulomer“ a hodnoty „1“, pokud hodnota proměnné „titulomer“ je větší, než „0“.

vysoškolský titul			
	četnost	procent	souč. %
ne	152	23,8	23,8
ano	487	76,2	100,0

Tab. 28: Vysokoškolské vzdělání - Četnosti

poslanecký klub (modus) (v daných hlasováních, 1-ČMSS,2-ČMUS,3-ČSSD,4-KDS,5-KDS1,6-KDU-ČSL,7-KSČM,8-LB,9-LSNS,10-LSU,11-Nez.-SZ,12-Nezařazení,13-ODA,14-ODS,15-SPR-RSČ,16-SZ,17-US,18-US-DEU) [klub]

Nominální proměnná vypovídající o modální hodnotě proměnných „s003“ až „s153“.

Proměnná tedy vypovídá o nejčastější příslušnosti ke klubu v průběhu sledovaných hlasování. Kluby jsou řazeny abecedně.

poslanecký klub (modus)			
	četnost	procent	souč. %
ČMUS	17	2,7	2,7
ČSSD	184	28,8	31,5
KDS	7	1,1	32,6
KDU-ČSL	48	7,5	40,1
KSČM	61	9,5	49,6
LB	22	3,4	53,1
LSNS	5	0,8	53,8
Nezařazení	16	2,5	56,3
ODA	26	4,1	60,4
ODS	201	31,5	91,9
SPR-RSČ	21	3,3	95,1
SZ	5	0,8	95,9
US	19	3,0	98,9
US-DEU	7	1,1	100,0

Tab. 29: Poslanecký klub - Četnosti

poslanecký klub (modus) (v daných hlasováních, 1-ČMSS,ČMUS, KDS,KDS1, LB,LSNS,LSU, SPR-RSČ, 3-ČSSD, 6-KDU-ČSL,7-KSČM, ,12-Nezařazení,13-ODA,14-ODS, 16-SZ, Nez.-SZ , ,18-US-DEU, US) [klubsimple]

Nominální proměnná vypovídající o modální hodnotě proměnných „s003“ až „s153“.

Proměnná tedy vypovídá o nejčastější příslušnosti ke klubu v průběhu sledovaných hlasování. Kluby jsou řazeny abecedně.

Hodnoty vznikly rekódováním proměnné „klub“.

zjednodušený poslanecký klub (modus)			
	četnost	procent	souč. %
ČMSS, ČMUS, KDS, KDS1, LB, LSNS, LSU, SPR-RSČ	72	11,3	11,3
ČSSD	184	28,8	40,1
KDU-ČSL	48	7,5	47,6
KSČM	61	9,5	57,1
Nezařazení	16	2,5	59,6
ODA	26	4,1	63,7
ODS	201	31,5	95,1
SZ, Nez.-SZ	5	0,8	95,9
US-DEU, US	26	4,1	100,0

Tab. 30: Poslanecký klub (výběr) - Četnosti

vybrané kluby [klubextrasimple]

Nominální proměnná vzniklá rekódováním proměnné „klusimple“.

název klubu [klub_text]

Textová podoba proměnné “klub”.

ČMSS [klub_cmss]

...

US-DEU [klub_usdeu]

Binární nominální proměnné vzniklé rekódováním proměnné “klub”. Příslušný klub má v dané proměnné vždy hodnotu „1“, zatímco všechny ostatní kluby hodnotu „0“.

levice - pravice [levicepravice]

Nominální proměnná vzniklá rekódováním proměnné “klub” na základě informací ze stranických materiálů dle následujícího klíče

na hodnoty „1“ (levice), „2“ (střed), „3“ (pravice), „4“ (klub „Nezařazení“).

Proměnná "pravice - levice"			
klub	1-levice	2-střed	3-pravice
1-ČMSS	1-ČMSS		
2-ČMUS	2-ČMUS		
3-ČSSD	3-ČSSD		
4-KDS			4-KDS
5-KDS1			5-KDS1
6-KDU-ČSL		6-KDU-ČSL	
7-KSČM	7-KSČM		
8-LB		8-LB	
9-LSNS		9-LSNS	
10-LSU		10-LSU	
11-Nez.-SZ	11-Nez.-SZ		
12-Nezařazení			
13-ODA			13-ODA
14-ODS			14-ODS
15-SPR-RSČ			15-SPR-RSČ
16-SZ		16-SZ	
17-US			17-US
18-US-DEU			18-US-DEU

Tab. 31: Levice a pravice – Rozdělení proměnné

levice - pravice			
	četnost procent souč. %		
levice	262	41,0	41,0
střed	80	12,5	53,5
pravice	281	44,0	97,5
klub "Nezařazení"	16	2,5	100,0

Tab. 32: Levice a pravice - Četnosti

levice [levice]

střed [stred]

pravice [pravice]

Binární nominální proměnné vzniklé rekódováním proměnné "levicopravice". Příslušná orientace má v dané proměnné vždy hodnotu „1“, zatímco zbylé dvě orientace hodnotu „0“.

liberalismus - konzervatismus [liberalismuskonzervatismus]

Proměnná "liberalismus - konzervatismus"			
klub	0-neznámé	1-liberalismus	2-konzervatismus
1-ČMSS	1-ČMSS		
2-ČMUS	2-ČMUS		
3-ČSSD	3-ČSSD		
4-KDS			4-KDS
5-KDS1			5-KDS1
6-KDU-ČSL			6-KDU-ČSL
7-KSČM			7-KSČM
8-LB		8-LB	8-LB
9-LSNS		9-LSNS	
10-LSU		10-LSU	
11-Nez.-SZ			11-Nez.-SZ
12-Nezařaze	12-Nezařazení		
13-ODA		13-ODA	
14-ODS			14-ODS
15-SPR-RSČ	15-SPR-RSČ		
16-SZ		16-SZ	
17-US		17-US	
18-US-DEU		18-US-DEU	

Tab. 33: Liberalismus a konzervatismu - Rozdělení klubů

Nominální proměnná vzniklá rekódováním proměnné "klub" na základě informací ze stranických materiálů dle následujícího klíče na hodnoty „0“ (nelze určit), „1“ (liberalismus), „2“ (konzervatismus).

liberalismus - konzervatismus			
	četnost procent souč. %		
nelze určit	238	37,2	37,2
liberalismus	84	13,1	50,4
konzervatismus	317	49,6	100,0

Tab. 34: Liberalismus a konzervatismu - Četnosti

nelze určit [liberalismuskonzervatismus_nelzeurcit]

liberalismus [liberalismus]

konzervatismus [konzervatismus]

Binární nominální proměnné vzniklé rekódováním proměnné "liberalismuskonzervatismus". Příslušná orientace má v dané proměnné vždy hodnotu „1“, zatímco zbylé dvě orientace hodnotu „0“.

koalice v období 94-95 (0-opozice, 1-koalice) [koalice1]

Nominální proměnná vzniklá rekódováním proměnné „modus klubu“. Strany, činné v období 1992 – 1996 ve vládní koalici nabývají hodnoty „1“, strany v parlamentní opozici hodnoty „0“ a strany v PSP ČR v daném období nezastoupené hodnoty „0“. Hodnota „9“ se vyskytuje u poslanců, kteří v daném období neměli mandát.

koalice v období 96-98 (0-opozice, 1-koalice) [koalice2]

...

koalice v období 06-10 (0-opozice, 1-koalice) [koalice5]

období	počet		1 (1992-1996)		2 (1996-1998)		3 (1998-2002)		4 (2002-2006)		5 (2006-2010)	
	koal.	opoz.	koal.	opoz.	koal.	opoz.	koal.	opoz.	koal.	opoz.	koal.	opoz.
1-ČMSS	-	-										
2-ČMUS		1		ČMUS								
3-ČSSD	2	3		ČSSD		ČSSD	ČSSD		ČSSD			ČSSD
4-KDS	1		KDS									
5-KDS1	-	-										
6-KDU-ČSL	4	1	KDU-ČSL		KDU-ČSL			KDU-ČSL	KDU-ČSL			KDU-ČSL
7-KSČM		5		KSČM		KSČM		KSČM		KSČM		KSČM
8-LB		1		LB								
9-LSNS		1		LSNS								
10-LSU	-	-										
11-Nez.-SZ	-	-										
12-Nezař.		(5)		Nezař.		Nezař.		Nezař.		Nezař.		Nezař.
13-ODA	2		ODA		ODA							
14-ODS	4	1	ODS		ODS		ODS			ODS		ODS
15-SPR-RSČ		2		SPR-RSČ		SPR-RSČ						
16-SZ		1										SZ
17-US			1					US				
18-US-DEU	1								US-DEU			

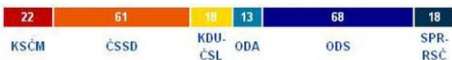
Tab. 35: Rozdělení proměnných typu „koalice“

1992 - 1996

Ve volbách zvítězila koalice ODS a KDS vedená Václavem Klausem, jenž následně spolu s KDU-ČSL a ODA sestavila vládu.

1996 - 1998

Ve volbách zvítězila ODS vedená Václavem Klausem, která následně spolu s KDU-ČSL a ODA sestavila menšinovou vládu.

1998 - 2002

V předčasných volbách zvítězila ČSSD vedená Milošem Zemanem, která nakonec sestavila menšinovou vládu podporovanou ODS s garancí takzvané Opoziční smlouvy.

2002 - 2006

Ve volbách zvítězila ČSSD vedená Vladimírem Špidlou, která následně spolu s KDU-ČSL a US-DEU sestavila vládu.

2006 - 2010

Ve volbách zvítězila ODS vedená Mirkem Topolánkem, která následně spolu s KDU-ČSL a SZ sestavila vládu za podpory dalších dvou poslanců ČSSD.

2010 - 2014

Ve volbách zvítězila ČSSD vedená Jiřím Paroubkem. Vládu se nicméně podařilo sestavit ODS, TOP09 a VV. Grafy viz Wikipedia 2010.

koalice	94-95		96-98		98-02		02-06		06-10						
	četnost	procent souč.	četnost	procent souč.	četnost	procent souč.	četnost	procent souč.	četnost	procent souč.					
opozice	96	15,0	47,5	106	51,0	51,0	66	32,0	32,0	118	49,8	49,8	118	53,2	53,2
koalice	106	16,6	100,0	102	49,0	100,0	140	68,0	100,0	119	50,2	100,0	104	46,8	100,0
celkem	202	31,6		208	100,0		206	100,0		237	100,0		222	100,0	

Tab. 36: Koalice - Četnosti

klub MŽP (KDS) v období 94-95 [ministr1]

Proměnná rekóduje hodnotu proměnné „klub“ tak, že straně, kterou v daném volebním období nejdelší dobu zastupoval ministr životního prostředí, udělí hodnotu „1“, zatímco ostatním stranám udělí hodnotu „0“. Pro období let 1994 – 1995 nabyla hodnoty „1“ strana „4“ (KDS, ministr Benda). Hodnota „9“ se vyskytuje u poslanců, kteří v daném období neměli mandát.

klub MŽP (ODA) v období 96-98 [ministr2] (ODA, ministr Skalický)

klub MŽP (ČSSD) v období 98-02 [ministr3] (ČSSD, ministr Kužvart)

klub MŽP (KDU-ČSL) v období 02-06 [ministr4] (KDU-ČSL, ministr Ambrozek)

klub MŽP (SZ) v období 06-10 [ministr5] (SZ, ministr Bursík)

ministr	strana	funkční období od - do	vláda	přřazení k období
František Benda	KDS	1. ledna 1993 - 4. července 1996	První vláda Václava Klause	1
Jiří Skalický	ODA	4. července 1996 - 20. února 1998	Druhá vláda Václava Klause	2
			Vláda Josefa Tošovského	
Martin Bursík	nestraník (podporován KDU -ČSL, ODS a ODA)	27. února 1998 - 22. července 1998	Vláda Josefa Tošovského	
Miloš Kužvart	ČSSD	22. července 1998 - 15. července 2002	Vláda Miloše Zemana	3
Libor Ambrozek	KDU-ČSL	15. července 2002 - 4. září 2006	Vláda Vladimíra Špidly	4
			Vláda Stanislava Grosse	
			Vláda Jiřího Paroubka	
Petr Kaláš	nestraník (navržen SZ)	4. září 2006 - 9. ledna 2007	První vláda Mirka Topolánka	5
Martin Bursík	SZ	9. ledna 2007 - 8. května 2009	Druhá vláda Mirka Topolánka	
Ladislav Miko	nestraník, navržen SZ	8. května 2009 - 30. listopadu 2009	Vláda Jana Fischera	
Jan Dušík	pozastavené členství ve Straně zelených, navržen SZ	30. listopadu 2009 - 19. března 2010	Vláda Jana Fischera	
Jakub Šebesta	nestraník, navržen ČSSD	22. března 2010 - 15. dubna 2010	Vláda Jana Fischera	
Rut Blžková	nestraník, navržena ODS	15. dubna 2010 - 13. července 2010	Vláda Jana Fischera	

Tab. 37: Dosavadní ministři životního prostředí

klub MŽP	94-95 (KDS)		96-98 (ODA)		98-02 (ČSSD)		02-06 (KDU-ČSL)		06-10 (SZ)	
	četnost	procent souč. %	četnost	procent souč. %	četnost	procent souč. %	četnost	procent souč. %	četnost	procent souč. %
ne	195	96,5	193	92,8	131	63,6	215	90,7	217	97,7
ano	7	3,5	15	7,2	75	36,4	22	9,3	5	2,3
celkem	202	100,0	208	100,0	206	100,0	237	100,0	222	100,0

Tab. 38: Klub s ministrem ŽP - Četnosti

počet období v PSP [matador]

Ordinální proměnná nabývající hodnoty 1 až 6 dle počtu období s poslaneckým mandátem ve volebních obdobích mezi roky 1992 - 2014. Je přitom nutné poznamenat, že jednotlivá volební období se lišila svou délkou.

počet období v PSP	četnost procent souč. %	
1	335	52,4
2	160	25,0
3	88	13,8
4	35	5,5
5	18	2,8
6	3	0,5

Tab. 39: Počet období v PSP - Četnosti

role (počet období, v nichž byl místopředseda nebo předseda) [funkcionář]

Ordinální proměnná nabývající hodnoty 1 až 4 dle počtu volebních období, v nichž byl jedinec předsedou nebo místopředsedou Poslanecké sněmovny. Nulové hodnoty mezi roky 1994 a 2010 nabylo 23 poslanců a poslankyň.

role (počet období, v nichž byl místopředseda nebo předseda)	četnost procent souč. %	
0	616	96,4
1	14	2,2
2	5	0,8
3	3	0,5
4	1	0,2

Tab. 40: Role v PSP - Četnosti

průměr návrhů na období [aktivita]

Kardinální proměnná udávající počet všech podaných poslaneckých návrhů lomený počtem období s poslaneckým mandátem. Maximum je 37,4 dosahuje Bohuslav Sobotka, silný výsledek má i Miroslav Kalousek s 31, 25.

průměr návrhů na období (kvantily) [aktivita_na5]

Ordinální proměnná vzniklá rekódováním proměnné „aktivita“ na pět kvantilů. Hodnota 0 proměnné „aktivita“ odpovídá hodnotě „1“, do hodnoty 3 hodnotě „2“, do hodnoty 7 hodnotě „3“, do hodnoty 12 hodnotě „4“ a nad hodnotu 12 hodnotě „5“.

průměr návrhů na období (kvantily)			
	četnost	procent	souč. %
0	137	21,4	21,4
0,001 - 3	75	11,7	33,2
3,001 - 7	127	19,9	53,1
7,001 - 12	150	23,5	76,5
více než 12,001	150	23,5	100,0

Tab. 41: Průměrný počet návrhů - Četnosti

procentní úspěšnost přijetí návrhu (100*passed/celkem) [uspesnost]

Kardinální spojitá proměnná s rozptylem hodnot od 0 do 100. Hodnota je získána vydělením stonásobku počtu úspěšně přijatých pozměňovacích návrhů počtem všech podaných návrhů.

uspesnost prijeti návrhu (kvantily) [uspesnost_na5]

Ordinální proměnná vzniklá rekódováním proměnné „uspesnost“ na pět kvantilů. Hodnota 0 proměnné „aktivita“ odpovídá hodnotě „1“, do hodnoty 15 hodnotě „2“, do hodnoty 27 hodnotě „3“, do hodnoty 42 hodnotě „4“ a nad hodnotu 42 hodnotě „5“.

úspěšnost přijetí návrhu (kvantily)			
	četnost	procent	souč. %
0 %	221	34,6	34,6
0,001 - 15 %	23	3,6	38,2
15,001 - 27 %	95	14,9	53,1
27,001 - 42 %	150	23,5	76,5
více než 42,001 %	150	23,5	100,0

Tab. 42: Úspěšnost přijetí návrhu - Četnosti

člen hospodarskeho vyboru (0-ne,1-ano) [prumyslnik]

Binární proměnná, která nabývá hodnoty „1“, byl-li dotyčný kdy členem Hospodářského výboru PSP ČR a hodnoty „0“ pro opačné případy.

člen hospodářského výboru			
	četnost	procent	souč. %
ne	547	85,6	85,6
ano	92	14,4	100,0

Tab. 43: Člen Hospodářského výboru - Četnosti

člen výboru pro životní prostředí nebo vvsrzzp (0-ne,1-ano) [ochranar]

Binární proměnná, která nabývá hodnoty „1“, byl-li dotyčný mezi lety 1992 a 1996 členem Výboru pro veřejnou správu, regionální rozvoj a životní prostředí, nebo od roku 1996 Výboru pro životní prostředí PSP ČR a hodnoty „0“ pro opačné případy.

člen výboru pro životní prostředí nebo VVSRZZP			
	četnost	procent	souč. %
ne	546	85,4	85,4
ano	93	14,6	100,0

Tab. 44: Člen výboru pro ŽP - Četnosti

počet hlasování „pro žp“ [pocprozp]

Kategoriální proměnná, která udává počet výskytu hodnoty „1“ v proměnných „pYYY“.

počet hlasování „proti žp“ [pocprotizp]

Kategoriální proměnná, která udává počet výskytu hodnoty „2“ v proměnných „pYYY“.

pocet ucasti [pocucasti]

Kategoriální proměnná, která udává počet výskytu hodnoty „1“ a „2“ v proměnných „pYYY“.

pro ŽP / účast na hlas. * 100 (94-10) [prospzucasti]

Kategoriální proměnná nabývající hodnot z intervalu „0“ až „100“. Hodnota je vytvořená lomením stonásobku hodnoty proměnné „pocprozp“ hodnotou proměnné „pocucasti“. Výsledek je zaokrouhlen na dvě desetinná místa. Hodnoty „0“ proměnná nabývá v případě, že aspoň jedna zdrojová proměnná nabývá hodnoty „0“.

počet „nepřítomnost“ [pocneprit]

Kategoriální proměnná, která udává počet výskytu hodnoty „3“ v proměnných „pYYY“.

pocet hlasování [pochlas]

Kategoriální proměnná, která udává počet výskytu hodnoty „1“, „2“ a „3“ v proměnných „pYYY“. Nezapočítávají se tedy pouze proměnné „pYYY“, v kterých daný poslanec nebyl držitelem poslaneckého mandátu.

pro ŽP / všechna hlas. * 100 (94-10) [prospzsevseh]

Kategoriální proměnná nabývající hodnot z intervalu „0“ až „100“. Hodnota je vytvořená lomením stonásobku hodnoty proměnné „pocprozp“ hodnotou proměnné „pochlas“. Výsledek je zaokrouhlen na dvě desetinná místa. Hodnoty „0“ proměnná nabývá v případě, že aspoň jedna zdrojová proměnná nabývá hodnoty „0“.

Zscore: prospěšnost ze všech [Zprospzevsech]

Z-skór hodnoty proměnné „prospzevsech“.

prospěšnost ze všech (kvantily) [prospzevsech_na5]

Ordinální proměnná vzniklá rekódováním proměnné „prospzevsech“ na pět kvantilů. Hodnota 0 – 0,29 proměnné „prospzevsech“ odpovídá hodnotě „1“, do hodnoty 0,41 hodnotě „2“, do hodnoty 0,5 hodnotě „3“, do hodnoty 0,58 hodnotě „4“ a nad hodnotu 0,58 hodnotě „5“.

pro ŽP / účast na hlas. * 100 (94-95) [prospzucasti1]

Kategoriální proměnná nabývající hodnot z intervalu „0“ až „100“. Hodnota je vytvořená lomením stonásobku hodnoty proměnné „pocprozp1“ hodnotou proměnné „pocucasti1“. Výsledek je zaokrouhlen na dvě desetinná místa. Hodnoty „0“ proměnná nabývá v případě, že aspoň jedna zdrojová proměnná nabývá hodnoty „0“. Vypovídá o hodnotách 7 proměnných „p001“ až „p007“ v období 1994 - 1995.

pro ŽP / všechna hlas. * 100 (94-95) [prospzevsech1]

Kategoriální proměnná nabývající hodnot z intervalu „0“ až „100“. Hodnota je vytvořená lomením stonásobku hodnoty proměnné „pocprozp1“ hodnotou proměnné „pochlas1“. Výsledek je zaokrouhlen na dvě desetinná místa. Hodnoty „0“ proměnná nabývá v případě, že aspoň jedna zdrojová proměnná nabývá hodnoty „0“. Vypovídá o hodnotách 7 proměnných „p001“ až „p007“ v období 1994 - 1995.

pro ŽP / účast na hlas. * 100 (96-98) [prospzucasti2]

Vypovídá o hodnotách 12 proměnných „p008“ až „p019“ v období 1996 - 1998.

pro ŽP / všechna hlas. * 100 (96-98) [prospzevsech2]

Vypovídá o hodnotách 12 proměnných „p008“ až „p019“ v období 1996 - 1998..

pro ŽP / účast na hlas. * 100 (98-02) [prospzucasti3]

Vypovídá o hodnotách 49 proměnných „p020“ až „p068“ v období 1998 - 2002.

pro ŽP / všechna hlas. * 100 (98-02) [prospzevsech3]

Vypovídá o hodnotách 49 proměnných „p020“ až „p068“ v období 1998 - 2002.

pro ŽP / účast na hlas. * 100 (02-06) [prospzucasti4]

Vypovídá o hodnotách 45 proměnných „p069“ až „p113“ v období 2002 - 2006.

pro ŽP / všechna hlas. * 100 (02-06) [prospzevsech4]

Vypovídá o hodnotách 45 proměnných „p069“ až „p113“ v období 2002 - 2006.

pro ŽP / účast na hlas. * 100 (06-10) [prospzucasti5]

Vypovídá o hodnotách 43 proměnných „p114“ až „p156“ v období 2006 - 2010.

pro ŽP / všechna hlas. * 100 (06-10) [prospzevsech5]

Vypovídá o hodnotách 43 proměnných „p114“ až „p156“ v období 2006 - 2010.

titul pred [titpred]

Nominální proměnná uvádějící akademické tituly používané před jménem.

Jmeno [jmeno]

Nominální proměnná uvádějící křestní jméno.

prijmeni [prijmeni]

Nominální proměnná uvádějící příjmení.

titul za [titza]

Nominální proměnná uvádějící akademické tituly používané za jménem.

vsechny tituly [vsechtit]

Nominální proměnná shrnující všechny akademické tituly používané před i za jménem. Proměnná neobsahuje mezery ani tečky.

narozeni [narozeni]

Datum ve formátu den. měsíc. rok, uvádějící datum narození poslance či poslankyně.

rok narozeni (dvojcisli) [roknar2]

Kardinální proměnná uvádějící kalendářní rok narození poslance či poslankyně ve dvojmístném zápisu.

vek v roce 2003 [vek]

Kardinální proměnná vzniklá odečtením roku narození od čísla 2003. Informace o věku je tedy pouze přibližná. Rok 2003 byl zvolen jakožto prostřední rok sledovaného období 1995 – 2010. Proměnná v souboru nabývá hodnot „17“ až „75“.

věk v roce 2003_na5 [vek_na5]

Ordinální proměnná vzniklá rekodováním proměnné „vek“ na pět kvantilů. Věk dosažený v roce 2003 do 39 let odpovídá hodnotě „1“, do 46 let „2“, do 52 let „3“, do 58 let „4“ a nad 58 let hodnotě „5“.

umrti [umrti]

Datum ve formátu den. měsíc. rok, uvádějící datum úmrtí poslance či poslankyně.

mandatv1 [mandatv1]

Proměnná nabývací hodnota „1“, pokud jedinec disponoval poslaneckým mandátem ve volebním období 1992 - 1996. V opačném případě je hodnota prázdná.

mandatv2 [mandatv2] (hodnota 2, 1996 - 1998)

mandatv3 [mandatv3] (hodnota 3, 1998 - 2002)

mandatv4 [mandatv4] (hodnota 4, 2002 - 2006)

mandatv5 [mandatv5] (hodnota 5, 2006 - 2010)

mandatv6 [mandatv6] (hodnota 6, 2010 - 2014)

rolev1 (1-poslanec,2-místopředseda,3-předseda) [rolev1]

Proměnná nabývací hodnota „1“, pokud jedinec disponoval poslaneckým mandátem ve volebním období 1992 - 1996, hodnota „2“ pokud disponoval mandátem a zastával funkci místopředsedy Poslanecké sněmovny a hodnota „3“ pokud disponoval mandátem a zastával funkci předsedy Poslanecké sněmovny. V opačném případě je hodnota prázdná.

rolev2 (1-poslanec,2-místopředseda,3-předseda) [rolev2] 1996 - 1998

rolev3 (1-poslanec,2-místopředseda,3-předseda) [rolev3] 1998 - 2002

rolev4 (1-poslanec,2-místopředseda,3-předseda) [rolev4] 2002 - 2006

rolev5 (1-poslanec,2-místopředseda,3-předseda) [rolev5] 2006 - 2010

rolev6 (1-poslanec,2-místopředseda,3-předseda) [rolev6] 2010 - 2014

1pocet_navrhu [1pocet_navrhu]

Kardinální proměnná udávající celkový počet poslaneckých návrhů podaných k hlasování v období 1992 - 1996.

1pocet_passed [1pocet_passed]

Kardinální proměnná udávající počet schválených poslaneckých návrhů podaných k hlasování v daném období 1992 - 1996.

1pocet_rejected [1pocet_rejected]

Kardinální proměnná udávající počet zamítnutých poslaneckých návrhů podaných k hlasování v daném období 1992 - 1996.

1pocet_open [1pocet_open]

Kardinální proměnná udávající počet neprojednaných poslaneckých návrhů podaných k hlasování v daném období 1992 - 1996.

1pocet_withdrawn [1pocet_withdrawn]

Kardinální proměnná udávající počet poslancem stažených poslaneckých návrhů podaných k hlasování v daném období 1992 - 1996.

2pocet_navrhu [2pocet_navrhu] 1996 - 1998

...

6pocet_withdrawn [6pocet_withdrawn] 2010 - 2014

pocet prijatych navrhu celkem (passed) [totalpass]

Kardinální proměnná udávající součet proměnných „1pocet_passed“, „2pocet_passed“, „3pocet_passed“, „4pocet_passed“, „5pocet_passed“ a „6pocet_passed“.

pocet navrhu celkem [totalnav]

Kardinální proměnná udávající součet proměnných „1pocet_navrhu“, „2pocet_navrhu“, „3pocet_navrhu“, „4pocet_navrhu“, „5pocet_navrhu“ a „6pocet_navrhu“.

id poslance (data) [iddata]

Jedinečné číslo poslance, které členové Poslanecké sněmovny získávali postupně. Poslanci, kteří do PSP ČR vstoupili dříve, mají své číslo s nižší hodnotou. Číslo mezi obdobími zůstává shodné. Poslanec s nejnižším identifikačním číslem v rámci analýzy je s číslem 1 Petr Bachna, nejvyšší číslo poslance, který byl součástí Poslanecké sněmovny v průběhu pěti sledovaných období je 5886 patřící Pavlu Smetanovi. Tato proměnná u dalších 102 položek poslanců z šestého období až po ID 6008 Jana Kubaty uvádí prázdnou hodnotu. Databáze zahrnuje celkem 651 poslanců a poslankyň.

h001 [h001]

...

h155 [h155]

Nominální proměnná zastupující výsledky daného hlasování. Hodnota „1“ odpovídá „y“, tedy hlasu „pro“. Hodnota „2“ odpovídá „n“, tedy hlasu proti. Hodnota „3“ odpovídá „a“ a znamená volbu „zdržel se“. Hodnota „4“ odpovídá „m“ a znamená chybějícího poslance při hlasování („nepřítomen“). Hodnota „5“ odpovídá „e“ a znamená situaci „chyběl, omluven“. Hodnota „5“ se vyskytuje teprve počínaje hlasováním „h066“.

s001 [s001]

...

s155 [s155]

Nominální proměnná, která uvádí členství v poslaneckém klubu v době hlasování s obdobným kódem hlasování. Položka „ID hlasování“ je pro obě proměnné shodná. Kódování klubů odpovídá proměnné „klub“.

p001 [p001]

...

p155 [p155]

Nominální proměnná, která uvádí členství prospěšnost dle expertního posouzení analýz Zeleného kruhu pro hlasování s obdobným kódem hlasování. Položka „ID hlasování“ je pro obě proměnné shodná. Hodnota „3“ („nehlasoval“) odpovídá hodnotám „4“ a „5“ v souboru proměnných „hYYY“. Hodnota „1“ („pro žp“) znamená hlas prospěšný pro životní prostředí (může jej tvořit volba „1“ nebo „2“ a „3“ u příslušné položky „hYYY“). Hodnota „2“ („proti žp“) znamená hlas neprospěšný vůči životnímu prostředí (může jej tvořit volba „1“ nebo „2“ a „3“ u příslušné položky „hYYY“).

pocet pro zp [pocprozp]

Kategoriální proměnná udávající počet výskytů hodnoty „1“ u proměnných „pYYY“.

pocet proti zp [pocprotizp]

Kategoriální proměnná udávající počet výskytů hodnoty „2“ u proměnných „pYYY“.

pocet ucasti [pocucasti]

Kategoriální proměnná udávající počet výskytů hodnoty „1“ a „2“ u proměnných „pYYY“.

prospesnost z ucasti [prospzucasti]

Kategoriální proměnná nabývající hodnot 0 až 1. Hodnotu tvoří hodnota „pocprozp“ lomená hodnotou „pocucasti“.

pocet nepřítomnost [pocnepřit]

Kategoriální proměnná udávající počet výskytů hodnoty „0“ u proměnných „pYYY“.

pocet hlasovani [pochlas]

Kategoriální proměnná udávající počet výskytů hodnoty „0“, „1“ a „2“ u proměnných „pYYY“.

prospesnost ze vseh [prospzevseh]

Kategoriální proměnná nabývající hodnot 0 až 1. Hodnotu tvoří hodnota „pocprozp“ lomená hodnotou „pochlas“.

6.5 Přehled vybraných hlasování

ID	rovněž ve	číslo období	období	číslo schůze	číslo hlasování	název hlasování	odkaz
v003	1	199495	36	<u>174</u>	VI.náv.nov.zákona o lesích	<u>2751</u>	
v001	1	199495	31	<u>62</u>	Zákon - novela zákona o ochraně spotřebitele - vládní	<u>3651</u>	
v002	1	199495	31	<u>136</u>	Zákon o vnitrozemské plavbě - vládní	<u>3725&o=1</u>	
v005	1	199495	30	<u>302</u>	Zákon o ochraně ozónové vrstvy Země - vládní	<u>4100&o=1</u>	
v004	1	199495	28	<u>207</u>	Zákon - novela zákona o poplatcích za uložení odpadů - vládní	<u>4511</u>	
v007	1	199495	24	<u>92</u>	Zákon o podmínkách podnikání a o výkonu st. správy v energet	<u>5047</u>	
v006	1	199495	21	<u>134</u>	Zákon o ovzduší	<u>5434&o=1</u>	
v008	2	199698	5	<u>176</u>	Vládní návrh zákona na změnu a doplnění zákonů o st. správě	<u>7616&o=1</u>	
v009	2	199698	5	<u>183</u>	Vládní návrh zákona na změnu a doplnění zákonů o st. správě	<u>7623&o=1</u>	
v010	2	199698	7	<u>200</u>	Návrh atomového zákona	<u>8051&o=1</u>	
v011	2	199698	7	<u>216</u>	Návrh atomového zákona	<u>8067&o=1</u>	
_x012	2	199698	7	<u>239</u>	Návrh atomového zákona	<u>8090&o=1</u>	
v012	2	199698	7	<u>333</u>	Návrh zákona o podmínkách dovozu, vývozu živočichů a rostlin	<u>8184&o=1</u>	
v013	2	199698	7	<u>336</u>	Návrh zákona o podmínkách dovozu, vývozu živočichů a rostlin	<u>8187&o=1</u>	
v014	2	199698	8	<u>403</u>	Návrh zákona o odpadech	<u>8695&o=1</u>	
v015	2	199698	8	<u>406</u>	Návrh zákona o odpadech	<u>8698&o=1</u>	
_x013	2	199698	8	<u>417</u>	Návrh zákona o odpadech	<u>8709&o=1</u>	
v016	2	199698	10	<u>205</u>	Návrh zákona o potravinách a tabákových výrobcích	<u>8989&o=1</u>	
v017	2	199698	10	<u>208</u>	Návrh zákona o potravinách a tabákových výrobcích	<u>8992&o=1</u>	
_x014	2	199698	10	<u>236</u>	Návrh zákona o potravinách a tabákových výrobcích	<u>9020&o=1</u>	
v018	2	199698	11	<u>142</u>	Návrh zákona na ochranu zvířat	<u>9173&o=1</u>	

					proti týráni		
v019	2	199698	11	391	Návrh zákona o nadacích	<u>9795&o=1</u>	
v022	3	1999	7	110	Zákon o spotřebních daních a DPH	<u>12931&o=3</u>	
v031	1999	3	199802	8	86	VI.náv.zákona o státním rozpočtu - rok 1999	<u>13142&o=3</u>
v020	3	1999	8	96	VI.náv.zákona o státním rozpočtu - rok 1999	<u>13152&o=3</u>	
v021	3	1999	8	97	VI.náv.zákona o státním rozpočtu - rok 1999	<u>13153&o=3</u>	
v027	3	1999	13	28	Zákon o informacích - vráceno Senátem	<u>13873&o=3</u>	
v023	3	1999	13	193	Návrh zákona o spotřebních daních, DPH, lihu	<u>14038&o=3</u>	
v024	3	1999	13	195	Návrh zákona o spotřebních daních, DPH, lihu	<u>14040&o=3</u>	
v025	3	1999	13	203	Návrh zákona o spotřebních daních, DPH, lihu	<u>14048&o=3</u>	
v032	1999	3	199802	13	269	Návrh zákona o ochraně přírody a krajiny	<u>14114&o=3</u>
v033	3	199802	13	287	Návrh zákona o vyhlášení NP České Švýcarsko	<u>14132&o=3</u>	
v026	3	1999	13	303	Návrh zákona o vyhlášení NP České Švýcarsko	<u>14148&o=3</u>	
v028	3	1999	15	238	Návrh na rozdělení finančních prostředků	<u>14779&o=3</u>	
v034	2009	3	199802	17	154	Návrh novely zák. o ochraně přírody	<u>15137&o=3</u>
v030	3	1999	17	535	Vládní návrh zák. o dráhách	<u>15520&o=3</u>	
v035	1999	3	199802	17	642	Návrh novely zák. o odpadech	<u>15638&o=3</u>
v029	3	1999	19	356	Základní pravidla rozdělení NIF	<u>16246&o=3</u>	
v036	1999	3	199802	24	232	VI. návrh zák. o nakládání s geneticky modif. or	<u>18055&o=3</u>
v037	3	199802	24	233	VI. návrh zák. o nakládání s geneticky modif. or	<u>18056&o=3</u>	
v038	3	199802	24	236	VI. návrh zák. o nakládání s geneticky modif. or	<u>18059&o=3</u>	
v039	3	199802	25	510	Vládní návrh zákona o ekologickém zemědělství -	<u>18940&o=3</u>	
v040	3	199802	25	511	Vládní návrh zákona o ekologickém zemědělství -	<u>18941&o=3</u>	
v041	3	199802	25	513	Vládní návrh zákona o ekologickém zemědělství -	<u>18943&o=3</u>	

v042	3	199802	26	386	Vládní návrh zákona o geologických pracích	19395&o=3
v043	3	199802	26	387	Vládní návrh zákona o geologických pracích	19397&o=3
v044	3	199802	39	520	VI. návrh zák. o provozu na pozemních komun. - E	19529&o=3
v045	3	199802	39	541	VI. návrh zák. o provozu na pozemních komun. - E	19550&o=3
v046	3	199802	27	221	Vládní návrh zák. o hospodaření energií - EU	19986&o=3
v047	3	199802	27	222	Vládní návrh zák. o hospodaření energií - EU	19987&o=3
v048	3	199802	25	494	Úmluva o posuzování vlivů na životní prostředí	24065&o=3
v049	3	199802	29	501	Vládní návrh zák. o posuz. vlivů na ŽP - EU	24072&o=3
v050	3	199802	29	506	Vládní návrh zák. o posuz. vlivů na ŽP - EU	24077&o=3
v051	3	199802	34	55	Návrh zákona o dálničním obchvatu Plzně	24563&o=3
v052	3	199802	34	195	Vládní návrh zákona o odpadech - EU	24703&o=3
v053	3	199802	36	117	Vládní návrh zákona o vodách - EU	25281&o=3
v054	3	199802	36	178	Vládní návrh zákona o vodách - EU	25342&o=3
v055	3	199802	36	300	Novela stavebního zákona Novela zák. o podmínkách	25464&o=3
v056	3	199802	36	537	převodu zem. a les. poz	25701&o=3
v057	3	199802	38	74	Návrh zákona o myslivosti	26199&o=3
v058	3	199802	38	142	Návrh zákona o myslivosti	26267&o=3
v059	3	199802	39	257	Vládní návrh atomového zákona - EU	26641&o=3
v060	3	199802	39	258	Vládní návrh atomového zákona - EU	26642&o=3
v061	3	199802	39	311	Vládní návrh zákona o obalech - EU	26695&o=3
v062	3	199802	39	326	Vládní návrh zákona o obalech - EU	26710&o=3
v063	3	199802	43	281	Vládní návrh zákona o integrované prevenci - EU	27415&o=3
v064	3	199802	43	548	Zákon o ochraně ovzduší (zákon o ovzduší)	27698&o=3

v065	3	199802	43	563	Zákon o ochraně ovzduší (zákon o ovzduší)	27713&o=3	
v066	3	199802	46	422	Náv. zák. ozrušení zák. o ochraně zemědělského P	28169&o=3	
v067	3	199802	46	602	Vládní návrh zákona správní řád	28349&o=3	
v068	3	199802	46	608	Vládní návrh zákona správní řád	28355&o=3	
v096	4	200206	6	24	Návrh novely zák. o svobodném přístupu k informa	29952&o=4	
v069	4	2003	10	21	Návrh novely zákona o myslivosti	30691&o=4	
v070	4	2003	16	306	Vládní návrh zákona o dani z přidané hodnoty EU	31880&o=4	
v071	4	2003	18	68	Novela z. o integrované preven. a omez. znečiště	32126&o=4	
v072	4	2003	18	80	Novela z. o posuz. vlivů na živ. prostředí - EU	32138&o=4	
v073	4	2003	18	83	Novela z. o odpadech - EU	32141&o=4	
v097	2003	4	200206	18	89	Novela z. o ochraně ovzduší - EU	32147&o=4
v074	4	2003	22	51	Vládní návrh zák. o ochraně přírody a krajiny -	32846&o=4	
v075	4	2003	22	60	Novela z. o posuz. vlivů na živ. prostředí - EU	32855&o=4	
v076	4	2003	22	103	V. n. z. o místním referendu	32898&o=4	
v098	2003	4	200206	22	136	Novela z. o vodách (vodní zákon) - EU	32931&o=4
v077	4	2003	22	144	Novela z. o vodách (vodní zákon) - EU	32939&o=4	
v078	4	2003	22	173	Novela z. o vodách (vodní zákon) - EU	32968&o=4	
v079	4	2003	22	505	Vládní návrh zák. o ochraně přírody a krajiny	33300&o=4	
v099	2003	4	200206	22	523	Vládní návrh zák. o ochraně přírody a krajiny	33318&o=4
v080	4	2003	22	524	Vládní návrh zák. o ochraně přírody a krajiny	33319&o=4	
v100	2003	4	200206	22	535	Vládní návrh zák. o ochraně přírody a krajiny	33330&o=4
v101	4	200206	23	231	V. n. z. o nakládání s gen. modif. organismy - E	33659&o=4	
v081	4	2003	23	233	V. n. z. o nakládání s gen. modif. organismy - E	33660&o=4	
v082	4	2003	23	v	udáno chybně V. n. z. o nakládání s gen. modif. organismy - E	33661&o=4	

					publikaci	
v083	4	2003	23	820	Novela z. o posuz. vlivů na živ. prostředí - EU	34269&o=4
v084	4	2003	23	833	Novela z. o obalech - EU	34282&o=4
v102	2003	200206	23	843	VI.n.z. o vnitrozemské plavbě	34292&o=4
v085	4	2003	23	847	VI.n.z. o vnitrozemské plavbě	34296&o=4
v086	4	2004	27	155	Novela z. o vnitrozemské plavbě - EU	34632&o=4
v103	2004	200206	27	318	Novela z. o odpadech - EU	34800&o=4
v088	4	2004	28	38	Novela z. o ochraně přírody a krajiny - EU	35041&o=4
v104	2004	200206	28	52	Novela z. o ochraně přírody a krajiny - EU	35055&o=4
v089	4	2004	28	78	Novela z. o ochraně přírody a krajiny - EU	35081&o=4
v090	4	2004	28	90	Novela z. o ochraně přírody a krajiny - EU	35093&o=4
v087	4	2004	27	619	Vládní návrh zákona správní řád	35190
v091	4	2004	30	42	Návrh zákona o výstavbě dálnic	35271&o=4
v092	4	2004	30	158	Novela z. stavební zákon	35387&o=4
v105	2004	200206	30	310	Úmluva o přístupu k informacím (Aarhuská úmluva)	35539&o=4
v106	2004	200206	33	178	Novela z. stavební zákon	36111&o=4
v093	4	2004	37	141	Nov.z.o právu na informace o život.prostředí	37160&o=4
v094	4	2004	37	144	Nov.z.o právu na informace o život.prostředí	37163&o=4
v095	4	2004	37	227	VI.n.zák.-emise skleníkových plynů	37246&o=4
v107	2004	200206	37	231	VI.n.zák.-emise skleníkových plynů	37250&o=4
v108	4	200206	41	513	V.n.z. o podp. využ. obnovitel. zdrojů - EU	38530&o=4
v109	4	200206	44	314	Návrh zákona o výstavbě dálnic	39081&o=4
v110	4	200206	48	386	Výstavba vzlet.a přist.dráhy v Ruzyni	40383&o=4
v111	4	200206	51	###	VI.n.z. související s přijetím stavebního zákona	41698&o=4
v112	4	200206	54	378	Novela zákona o odpadech	43337&o=4
v113	4	200206	55	378	Novela atomového zákona	43487&o=4
v114	5	200607	27	168	Pozměňovací návrh Výboru pro životní prostředí k novelizaci	44122&o=5

v123	5	200610	13	<u>78</u>	zákona o spotřebních daních VI.n.z. integr.registru znečišťov.živ.prostředí	<u>45041&o=1</u>	
v124	5	200610	14	<u>245</u>	Novela zákona o dani z přidané hodnoty	<u>45354&o=1</u>	
v125	200607	5	200610	22	<u>115</u>	Novela zákona o hospodaření energií - EU	<u>45849&o=1</u>
v126	5	200610	22	<u>386</u>	Novela z. o vodách (vodní zákon)	<u>46120&o=1</u>	
v127	5	200610	23	<u>235</u>	Novela z. na ochranu zvířat proti týrání - EU	<u>46390&o=1</u>	
	opravena chyba v čísle						
v115	schůze	5	200607	23	296	Poslanecká novela zákona o sdružování občanů	<u>46451&o=5</u>
v128	2008	5	200610	27	<u>176</u>	N.z. o Národním parku Šumava	<u>46668&o=1</u>
v129	5	200610	27	<u>218</u>	Novela z. o místním referendu	<u>46710&o=1</u>	
v130	5	200610	27	<u>220</u>	Novela z. o místním referendu	<u>46712</u>	
v131	5	200610	27	<u>233</u>	VI.n.z.o předcház.ekolog.újmě a o její nápravě	<u>46725&o=1</u>	
v132	2008	5	200610	30	<u>163</u>	Nov zák.o územním plánování	<u>47266&o=1</u>
v133	5	200610	35	<u>16</u>	Novela zákona o odpadech	<u>47819&o=1</u>	
v134	2008	5	200610	38	<u>21</u>	Novela z. o chemických látkách - EU	<u>47841&o=1</u>
(v156)	5	200610	38	<u>99</u>	Novela zákona o hospodaření energií	<u>47919&o=1</u>	
v135	5	200610	39	<u>191</u>	Novela z. o hnojivech - EU	<u>48119&o=1</u>	
v136	5	200610	39	<u>239</u>	Novela z. o ochraně ovzduší - EU	<u>48167&o=1</u>	
v154	5	200610	48	<u>71</u>	Pořad schůze (Návrh na vyřazení Vládního návrhu novelizace zákona o zemědělském půdním fondu)	<u>48652&o=5</u>	
v137	2009	5	200610	48	<u>384</u>	Novela z. o posuzování vlivů na životní prostředí - EU	<u>48976&o=1</u>
v138	2009	5	200610	52	<u>242</u>	Novela energetického zákona - EU	<u>49338&o=1</u>
v139	5	200610	56	<u>56</u>	Pořad schůze (Návrh na vyřazení pozměňovacího návrhu k zákonu o ochraně přírody a krajiny)	<u>49479&o=1</u>	
v140	2009	5	200610	56	<u>101</u>	Návrh zákona o urychlení výstavby rychlostní komunikace	<u>49524&o=1</u>
v141	2009	5	200610	56	<u>333</u>	R35 Návrh zákona o podpoře	<u>49770&o=1</u>

						hospodářského růstu a soc. stability		
						Návrh zákona o podpoře hospodářského růstu a soc. stability		
v142	2009	5	200610	56	<u>338</u>	Pořad schůze (Návrh na vyřazení Vládního návrhu novelizace horních předpisů)		<u>49775&o=1</u>
v143	2009	5	200610	59	<u>62</u>	Novela zákona o odpadech - EU		<u>49874&o=1</u>
v144	2009	5	200610	59	<u>261</u>	Novela zákona o odpadech - EU		<u>50073&o=1</u>
v116		5	2009	59	262	Novela z. o ochraně přírody a krajiny - EU		<u>50074&o=5</u>
v145	2009	5	200610	59	<u>317</u>	Novela z. o ochraně přírody a krajiny - EU		<u>50129&o=1</u>
v146	2009	5	200610	59	<u>322</u>	Novela z. o ochraně přírody a krajiny - EU		<u>50134&o=1</u>
v147	2009	5	200610	59	<u>339</u>	Novela z. o ochraně přírody a krajiny - EU		<u>50151&o=1</u>
v148	2009	5	200610	59	<u>387</u>	Novela z. o spotřebních daních - EU		<u>50199&o=1</u>
						Návrh zákona o urychlení výstavby rychlostní komunikace R35		<u>50445&o=5</u>
v117		5	2009	60	90	Novela z. o posuzování vlivů na životní prostředí - EU		<u>50455&o=5</u>
v118		5	2009	60	100	Novela atomového zákona		<u>50687&o=5</u>
v119		5	2009	62	100	Návrh zákona o urychlení výstavby rychlostní komunikace R35		<u>50890&o=5</u>
v120		5	2009	64	132	Novela z. o posuzování vlivů na životní prostředí - EU		<u>51024&o=5</u>
v121		5	2009	66	32	Novela z. o ochraně přírody a krajiny		<u>51054&o=5</u>
v122		5	2009	62	66	Pořad schůze		<u>51230&o=5</u>
v155		5	200610	67	<u>16</u>	Novela z. o podpoře využívání obnovitelných zdrojů		<u>51964&o=1</u>
v149		5	200610	75	<u>180</u>	VI. n. z. o vodách - EU		<u>52006&o=1</u>
v150		5	200610	75	<u>222</u>	Novela z. o odpadech		<u>52155&o=1</u>
v151		5	200610	75	<u>363</u>	Pořad schůze (Pevné zařazení novely k atomovému zákonu)		<u>52264&o=1</u>
v152		5	200610	78	<u>98</u>	Tendry a hospodaření ve státním podniku LČR		<u>52292&o=1</u>
v153		5	200610	78	<u>126</u>			

Tab. 45: Seznam analyzovaných hlasování, 1994 - 2010. Řazeno dle data hlasování.

7 Dodatky k teoretické části práce

7.1 Faktory ovlivňující jednání

7.1.1 Jednotnost hlasování

Díle uvádíme charakteristiky nezpracovávané v teoretické části práce. Mulgan uvádí, že stranická kázeň v hlasování je politiky vnímaná jako pozitivní jev. Při dodržení stranické linie totiž mohou úspěchy a ideologii své strany před voliči prezentovat jako své vlastní, zatímco alternativní myšlenkový koncept a úspěchy na straně nezávislé nemusí být vždy schopní před voliči vykázat. [Mulgan 2003] Stranická jednota navíc může poslancům dopomoci dosáhnout jejich třech strategických cílů: opětovného výběru v rámci strany, opětovného zvolení a postupu na stranickém žebříčku [Gaines, Garrett 1993]. Poslanci uvádí, že volba u daného hlasování je závislá na dotyčném problému a na významu, kterým tento problém ohodnotí vedení strany v kontextu stranického programu. Podle tohoto klíče je možné rozlišit tři druhy situací rozhodování. Za prvé je to skupina klíčových otázek, jako je například návrh státního rozpočtu, o němž bývá rozhodnuto výhradně dle stranické příslušnosti. Druhou kategorií tvoří smíšená hlasování, která jsou závazná pouze v některých stranách, v jiných stranách se ale poslanec o volbě rozhoduje svobodně. Smíšená hlasování se týkají například otázky interrupce, registrovaného partnerství a podobně. Poslední kategorie je tvořená problémy, o nichž se poslanci rozhodují dle vlastního názoru, ačkoliv lze předpokládat, že i tak na ně má politická linie strany normativní vliv. [Brokl 2002]

Hazan rozlišuje mezi stranickou kohezí a disciplínou, jakožto dvěma zdroji stranické jednoty [Hazan 2004]. Pro účely parlamentního výzkumu mezi roky 1993 a 2002 byla rozlišena stranická jednota, stranická disciplína (koheze zajištěná mocí) a stranická koheze, která je založena dobrovolněji, než disciplína [Linek, Rakušanová 2005]. Stranicky jednotné hlasování je v českém Parlamentu přítomné podmíněně jak poslaneckými preferencemi, tak stranickou disciplínou [Lyons 2009]. Míra stranické jednoty a potažmo i jednotnosti v hlasování se v průběhu uplynulých dvaceti let dynamicky proměňovala. Stranická disciplína českých parlamentních klubů byla v devadesátých letech ve smyslu sankcí a donucování druhořadá. U některých klubů byly sankce prakticky bezpředmětné s ohledem na názorovou jednotu uvnitř klubu. U opozičních stran byla jednotnost často způsobena předcházejícím rozdělením klubu a odchodem poslanců, kteří se s politikou strany neztotožňovali. [Kopecký 1996] Na hlasováních 13. až 40. schůze Poslanecké sněmovny počátkem devadesátých let prokázaly nejvyšší jednotu ze stávajících stran ODS, následovaná KDU-ČSL, KSČM a ČSSD [Kopecký 1996].

S ohledem na koaliční smlouvu nebyla v letech 1998 až 2000 ČSSD na vítězné straně pouze 17,6 % případů hlasování [Linek 2005]. Mezi lety 1998 a 2000 přesto výrazně vzrostl podíl poslanců ČSSD a KSČM, kteří dle svého vyjádření hlasovali v souhlasu s vlastním názorem, pokud se lišil od postoje

jejich politické strany [Brokl 2002]. Na základě analýzy hlasování v období 1998 až 2002 lze konstatovat, že ačkoliv jsou v české Poslanecké sněmovně incentivy pro jednotnou volbu obdobné jako v západních demokraciích, poslanci často volili nekoordinovaně a podpora se věcně vztahovala k jednotlivým zákonům. Linek a Rakušanová uvádějí, že malá stranická jednotnost v hlasování bývá v českých podmínkách způsobená převážně existencí velké většiny. V situaci, kdy mají vládní strany jen slabou většinu, stranická jednota je významně posílená [Linek, Rakušanová 2005]. Při střetu mezi vedením poslaneckého klubu a vedením strany, má rozhodující slovo ve více než 60 % případů poslanecký klub. Pokud měli levicovní poslanci jiný názor, než voliči, hlasovali spíše podle názoru voličů či politické linie strany než dle vlastního názoru, zatímco pravicovní poslanci spíše upřednostnili vlastní názor [Brokl 2002].

V hodnocení stranické disciplíny samotnými poslanci bylo zjištěno, že její posílení by uvítal každý druhý poslanec ČSSD. ČSSD byla ale zároveň stranou, v které nejvíce, tedy 9 % dotázaných poslanců uvedlo, že by ocenili slabší stranickou disciplínu. U ostatních parlamentních stran přibližně čtyři z pěti poslanců hodnotili míru disciplíny jako adekvátní [Linek, Rakušanová 2005]. Vázaná hlasování s vyžádanou prezencí nicméně vypovídají v USA i Evropě při tvorbě prostorového modelu především o přijetí ideologie strany a koordinovaném, jednotném hlasování. Na základě dat z hlasování českého parlamentu mezi roky 2006 a 2008 lze usoudit, že stranická disciplína a jednota jsou vysoké [Lyons 2009]. Velký vliv vázaného hlasování se projevil především v období let 2006 až 2010. Vysokou míru stranické jednoty a disciplíny lze odůvodnit profesionalizací poslanecké agendy, která již nepůsobí tak chaoticky jako počátkem 90. let. Pravděpodobně nejvíce určující bylo velmi těsné volební vítězství středo-pravé koalice, které v následujícím období vyžadovalo pro stabilitu vlády vnitřní disciplínu a jednotu. Průzkum politických preferencí poslanců prokázal, že větší roli nežli styl uvažování u nich hraje názor na svět. Styl uvažování má nicméně značný dopad v některých konkrétních tématech, jako jsou daně, Evropská unie či environmentální politika [Lyons 2008].

7.1.2 Osa materialismus - postmaterialismus

Cordano dokládá výrazný vliv hodnot na proenvironmentální jednání jedince i v situaci, kdy je kontrolovaná proměnná měřící příslušnost ke skupině. Výzkum potvrdil, že postoj jedince k danému tématu ovlivňuje jeho záměr v dané oblasti jednat [Stern et al. 1995] i příslušné jednání [Cordano, 2004]. Hodnoty, přesvědčení a postoje neovlivňují pouze známé druhy jednání, ale rovněž slouží jako prostředek pro interpretaci a reakci na nové environmentální otázky. Ochotu reagovat na nově vzniklé environmentální problémy, lze tedy odvodit z dosavadních hodnot a postojů. [Stern et al. 1995] Některé výzkumy týkající se environmentálních postojů dokonce konzistentně uvádí kauzální vztah mezi postoji a proenvironmentálním jednáním [Eagly, Kulesa 1997]. Je tedy spíše důležité tázat se, které postoje ovlivňují které specifické jednání, a za jakých podmínek [Stern, Oskamp 1987],

Inglehart zavedl počátkem sedmdesátých let koncept *tiché revoluce* a *postmaterialismu* [Inglehart 1977]. Na datech z Francie, Itálie, Velké Británie a dalších zemí ukázal, že rozmach ekonomik v poválečném období a rozvoj demokratického systému umožnili postupnou transformaci společnosti do postindustriální podoby a navodili zásadní změnu lidských hodnot a životních orientací. Pro kohorty narozené v 50. a 60. letech dle Ingleharta již nebyla zásadní ekonomická prosperita, ale možnost svobodné seberealizace, participace na politických rozhodnutích, účast na veřejné správě a kvalita života v životním prostředí. K obdobnému závěru došli později i další badatelé [Lesthaeghe, Surkyn 1988]. Smysl života nyní nalézají více lidé v rozvoji individua, sebereflexi, kreativitě a také v přesvědčení, že je nezbytné změnit neosobní a manipulativní aspekt života společnosti. [Rabušic 2000]

V roce 1970 bylo v západních zemích čtyřikrát více materialistů, nežli postmaterialistů, zatímco v roce 1990 již připadali na každé čtyři materialisty tři postmaterialisté. Kolem roku 2000 se tyto skupiny v zemích Západní Evropy poččetně vyrovnaly. [Inglehart 1997] Srovnávací výzkum European Values Study byl v Česku provedený v roce 1991 na vzorku 2100 respondentů a v roce 1999 na 1900 respondentech. V roce 1991 bylo v České republice dle výzkumu 32 % materialistů a 6 % postmaterialistů, zatímco v roce 1999 to bylo 25 % materialistů a 10 % postmaterialistů [Řeháková 2001]. Librová nicméně vnímá koncept postmaterialismu kriticky, neboť celá postmaterialistická argumentace je založená především na datech získaných z dotazování a nikoliv na přímém pozorování nebo rozboru jednání [Librová 1997]. K této výtce se připojuje i Rabušic, který upozorňuje na skutečnost, že data vypovídající o realitě nejsou principiálně realitou samotnou [Rabušic 2001].

7.1.3 Ekonomický status

„Ekologie je problém v první řadě ekonomickým. Obě oblasti nelze od sebe odtrhnout a řešit ekologii v rámci jakési výsadní, samostatné a od životní reality odtržené koncepce.“

Václav Klaus, Špigl, 24. 5. 1994

Kalof ukazuje, že s narůstajícím příjmem starost o životní prostředí v USA klesá. Zatímco dvě třetiny skupiny respondentů s příjmem do 30 000 dolarů ročně označily ochranu životního prostředí za velmi důležitou, ve skupině respondentů s příjmem nad 75 000 dolarů tak učinilo pouze 40 % dotazovaných [Kalof et al. 2002]. O životní prostředí se nejvýrazněji zajímají mladí, liberální, dobře vzdělaní a městští lidé [Jones, Dunlap 1992]. Počátkem průmyslové revoluce sice nebyly všechny negativní projevy industrializace na životní prostředí známé nebo plně rozvinuté, nicméně již tehdy se především v místech s vysokou hustotou průmyslové výroby citelně projevovaly příznaky environmentální degradace. Přestože dopady znečištění ležely převážně na nižších společenských vrstvách, vzhledem k růstu životní úrovně byly protesty ohledně kvality životního prostředí relativně řídké. Ochrana

životního prostředí byla tradičně vnímaná jako aristokratická, elitní záležitost [Bell 2004]. První rozsáhlejší snahy motivované přímo ochranou životního prostředí byly založené většinou na estetickém cítění a snaze zachovat pro budoucí generace mizející divokou přírodu.⁵⁰ Zdravé životní prostředí, které bezprostředně přináší spíše duchovní, nežli materiální prospěch tak bylo v souladu s Maslowovou hierarchií lidských potřeb vnímané jako *hodnota, na kterou si nejprve musíme vydělat*.

Možnost užít tuto perspektivu i na současnou fázi modernity nicméně zpochybňuje Cotgrove. Ochrana prostředí není oproti tradičnímu předpokladu již zálibou bohaté, bílé a liberální společenské vrstvy. Nízký příjem dle výzkumů již ve významné míře snižuje zájem jedince o ochranu životního prostředí. Cotgrove naopak dokládá, že společenské a ekonomické elity často v porovnání s nízkopříjmovými skupinami dělníků a odboráři podporují ochranu prostředí méně. [Cotgrove 1982] Tato teze byla následně potvrzena v řadě výzkumů. Na shrnutí amerických studií z let 1973 - 1990 je například potvrzený zanedbatelný vliv příjmu. Chudí lidé mají větší zájem o životní prostředí, například protože nesou větší podíl environmentálních a zdravotních rizik [Veitch 2008].

Tuto společenskou změnu lze odvodit právě od kumulace environmentálního dluhu a znásobení negativních externalit při bohatnutí společnosti. Je přitom zřetelné, že společenská i environmentální pozitiva a negativa industrializace jsou distribuovaná nerovnoměrně. Zhoršené a zdraví ohrožující životní prostředí zažívají převážně ty společenské vrstvy, které mají z bohatnutí společnosti relativně nejmenší užitek. Environmentální nerovnost, která byla dříve patrná především v rámci společenských vrstev, etnik [Taylor 1989] a ras [Bullard 1993, 1994a, 1994b] v rámci jedné společnosti, se nyní ukazuje mezinárodně.⁵¹ Společenským elitám se daří udržet důsledky environmentální degradace dostatečně daleko od sebe na to, aby na ně dopadaly. To ovšem rovněž znamená, že při rozhodování o environmentálních rizicích jsou jim blíže na ně navázaná pozitiva, nežli negativa [Hofrichter 1993]. Přestože ochrana životního prostředí se tak pomalu stává z přesvědčení elity *přesvědčením mas*, postoje lidí ve výkonných funkcích jsou pro osud životního prostředí zásadní.

⁵⁰ Za příklad zde může sloužit zakládání prvních přírodních rezervací na území českého státu místní šlechtou, anebo založení Yellowstonekého parku americkou vládou. Oblast Yellowstone musela být přitom vysídlena za užití vojenských oddílů. První pokusy chránit území před vlivem společenského narušení tak byly často činěné doslova veřejnosti navzdory.

⁵¹ Dobře patrný je tento jev na mezinárodních jednáních a smlouvách týkajících se globálního životního prostředí. Zatímco porušení ozónové vrstvy nesly jistou měrou všechny země a podařilo se tento problém tedy relativně rychle vyřešit, dopady jiných globálních problémů, jako je pokles biodiverzity nebo změny klimatu, jsou situovány převážně do ekonomicky slabých částí světa. Jednou z příčin malého posunu v řešení těchto problémů je i z toho vyplývající malá ochota světových mocností k jejich řešení.

7.1.4 Diskontování v čase

Klíčovou roli ve vztahu k životnímu prostředí má hodnocení dopadů našich činů, které jsou vzdálené v čase. Dle překvapivých výsledků výzkumu Nicolaije a Hendrickxe snahu o environmentálně šetrné jednání u poloviny populace časová vzdálenost důsledků jejich činů neovlivňuje. Polovina respondentů, kteří byli nejprve informováni o možných důsledcích změny klimatu v horizontu 5, 25 a 100 let, uvedla, že by nezměnili své environmentálně relevantní jednání, pokud by se některé dopady projeví v horizontu 5 nebo naopak 100 let, oproti prve uvedeným 25 letům. [Nicolaij, Hendrickx 2003] Tyto závěry podporuje i Gatting. Environmentální rizika dle něj lze považovat za speciální kategorii hrozeb, neboť často zahrnují dopady, které jsou značně nejisté, časově vzdálené, objevují se na vzdálených místech, a jsou tudíž zakoušené jinými lidmi. Z porovnání diskontování v těchto hlediscích v oblasti zdravotních, environmentálních a ekonomických témat vyplývá, že časové diskontování je u environmentálních rizik nižší, nežli u ostatních témat. Na rozdíl od rozhodování v jiných oblastech, bere budoucí environmentální rizika plně v potaz velká část populace. Politický apel na dlouhodobé rozhodování veřejnosti tak může být účinnější právě v případě rizik týkajících se životního prostředí, spíše než například u ekonomických rizik.⁵² [Gatting 2007]

Přestože je míra diskontování u environmentálních rizik nižší, nelze ji zcela pominout. Právě proto často vítězí momentální a utilitární zájmy nad dlouhodobou udržitelností. Faktor časového prodlení v komplikovaném vztahu mezi udržitelností a procesy diskontování je blíže popsán v dilematu občiny [Vlek, Steg 2007], jenž podrobněji rozpracoval Hardin v konceptu tragédie občiny, kterou sdílí několik zemědělců s vidinou vlastního zisku [Hardin 1968]. Environmentální rizika, u nichž jsou dopady opožděné, záleží na budoucí činnosti anebo nejsou v danou chvíli zřejmé, mohou vyvolávat mnohdy nemístný optimismus pramenící z toho, že je možné se těmto dopadům vyhnout. [Gilovich, Kerr, Medvec 1993, Highhouse, Mohammed, Hoffman 2002] Postoj každého člověka k životnímu prostředí, a v důsledku i k jeho ochraně, je určený řadou osobnostních charakteristik, které nelze kvantifikovat ani predikovat. Bell upozorňuje na nedostatečnou reflexi banální skutečnosti, že důraz na ochranu životního prostředí se liší jedinec od jedince [Bell 2004]. K nalezení nadindividuálních rysů tedy může přispět právě odlišení vnímaného životního prostředí jednotlivců. Fundamentální obtíží vztaženou k zjišťování postoje k životnímu prostředí je skutečnost, že míra souhlasu s ochranou životního prostředí silně souvisí s formulací otázky, a převážně pak s mírou požadovaného zapojení respondenta. Podpora ochrany prostředí výrazně klesá, pokud je od jedince vyžadovaná výraznější vlastní aktivita a osobní uskromnění [Bell 2004, Skalík 2009]. Naopak o ochranu životního prostředí se častěji zasazují lidé, kteří k němu pociťují užší vazbu. Vzdát se současného pohodlí a benefitů je přitom pro jedince snazší, pokud si uvědomuje význam svých činů například pro blahobyt svých

⁵² Z malé míry diskontování hrozby environmentálních rizik mimo jiné vyplývá, že horizontální politiky ochrany životního prostředí, založené výhradně na ekonomickém modelu, význam životního prostředí systematicky podceňují. [Gatting 2007]

pravníků a možnost využívat v budoucnosti statky přírody [Howard 1997]. Výrazný vliv má rovněž veřejné přihlášení se k záměru budoucího činu, které zvyšuje závazek k danému jednání. Například lze předpokládat, že politici, kteří budou opakovaně vyjadřovat svůj záměr chránit životní prostředí, své tvrzení v budoucnu mnohem spíše podpoří skutkem, než ti, kteří se k tomu před druhými nezavážou. [Ajzen 1985]

7.1.5 Předchozí činnost

Poslanci a poslankyně v českém Parlamentu často nepocházeli z rodin, kde by jejich rodiče byli výrazně politicky angažovaní. Pouze dva muži a dvě ženy ve výzkumu uvedli, že jejich rodiny byly velmi politicky aktivní. Míra předchozí angažovanosti u mužů a žen ve sdruženích nebyla příliš vysoká. Kritériem vstupu do politiky je zřejmě vzdělání a pozice v hierarchii řízení.

Například nutnost politické přípravy před vstupem na vrcholnou úroveň u nás oproti západním demokraciím stále absentuje. Stejně tak u nás není předurčujícím kritériem silná rodinná tradice veřejného angažmá tak, jako je tomu v západních demokraciích. [Maříková 1997]

7.1.6 Osobní hodnoty

Postoje poslanců a veřejnosti jsou uspořádány odlišným způsobem. Jelikož hodnotové systémy politických elit a veřejnosti spolu ne zcela dobře korespondují, mohou při politické reprezentaci vznikat problémy. Hodnotové systémy politických elit totiž přesněji replikují politické ideologie, zatímco veřejnost je často ve vztahu k těmto ideologiím nepřesná, a proto ani volba strany neznamená plnou podporu jejího programu. [Linek 2008] Výzkumy vztahu mezi postoji a jednáním neukazují na žádnou silnou korelaci mezi proenvironmentálním jednáním a rozdílem lidí zaměřených humanisticky nebo přírodovědně. Vazba u hodnot se totiž nevztahuje k jedné aktivitě, ale spíše k jejich sadě. Ajzen přitom upozorňuje, že zvyšování obecného povědomí o environmentálních problémech, není efektivní cestou, jak dosáhnout změny jednání u lidí. S tím, jak se přibližuje okamžik rozhodnutí, mohou lidé totiž často upadat k původním zvykům a vyhýbat se uvědomování si negativních dopadů svých činů. [Ajzen 1985]

Při analýze záměrů pěti specifických proenvironmentálních činů se zahrnutím faktoru vypovídajícím o morálních normách respondenta zvýšila explanační síla Harlandova modelu o 1 - 10 %. Lze tedy tvrdit, že pokud existuje možnost operacionalizace vlivu svědomí respondenta, lze v některých případech dosáhnout výrazně lepších predikčních vlastností modelu, rozhodně to ovšem není pravidlem. [Harland, Staats, Wilke 1999] K odlišným závěrům nicméně dochází Bamberg. Jeho souhrnná metaanalýza výsledků výzkumů ukazuje, že při zahrnutí operacionalizovaných morálních kvalit respondentů do modelu, vzroste míra vysvětlené variability jednání z 27 % na 52 %. Tato souhrnná studie tedy naopak prokazuje velmi výrazný vliv morálky na rozhodování ohledně proenvironmentálních činů. [Bamberg 2007]

7.2 Jednání a životní prostředí

7.2.1 Struktura a jedinec

Dvoustupňový model vztahu struktura – aktérství rozlišuje primární strukturální a sekundární subjektivní rovinu. Strukturální nebo kulturní vlastnosti nejprve *objektivně* utvářejí situace, kterým jsou aktéři nedobrovolně vystavení a působí jako síly omezení a pobídky ve vztahu k sekundárním subjektivním vlastnostem aktérů. Ovládnutí vlastního jednání uchopují následně rozdílné koncepční přístupy rozdílně: kritický realismus se zaměřuje především na perspektivu prosazování skrytých zájmů, teorie diskursu, Bourdieu a pragmatická teorie na habitus jedince a jeho rutinní repertoáry. Na instrumentální racionalitu v lidském jednání se pak zaměřuje teorie racionální volby.

Teoretický přístup k rozhodování známý jako *decision making approach* vychází ze strukturálního předpokladu, že existují jedinci, kteří disponují formálními i neformálními aspekty moci a autority k provedení určitých rozhodnutí. Přitom právě pozice v rámci byrokracie, jim dodává informace a umožňuje naplňovat jejich kompetence. Graham T. Elliot vypracoval teorii, ve které rozhodování politiků závisí především na dostupnosti informací pro jejich rozhodování a implementovatelnosti jejich rozhodnutí v rámci byrokratického systému. Hermann přitom rozeznává celkem osm typů situací pro rozhodování. Proměnnými, nabývajícími v různých kombinacích bipolárních hodnot, jsou délka času pro rozhodování, přítomnost hrozby a překvapivost situace. Na toto pojetí navazuje Giddens, když tvrdí, že rozhodování v parlamentu je obecně závislé na lokálních a časových podmínkách. Znatelný je vliv okolí, tzv. *locales*. *Locales* v Giddensově teorii odkazují na fakt, že dané prostředí se svými specifiky je zásadní pro způsob, jakým se jednotlivec pohybuje ve společenských interakcích. [Giddens 1984] Pro parlamentní rozhodování přirozeně není určující výhradně strukturální rovina, kterou se pokouší popisovat tato práce, ale i individuálně-psychologická úroveň, kterou v této práci opomíjíme. O roli jedince je přesto vhodné zmínit aspoň několik rámcových informací. James David Barber rozlišuje typy osobností dle dvou dimenzí. Jedince rozlišuje na ose aktivní - pasivní a na ose pozitivní - negativní. Svých záměrů přitom nejlépe dosahují pozitivní aktivní jedinci. [Barber 1972] Lze předpokládat, že v obecném dělení, by se politici ocitli právě v tomto segmentu.

V české sociologii politiky je hojně rozpracovaný a aplikovaný koncept dělení politiků dle míry jejich aktivity a charakterového profilu na takzvané *ježky* a *lišky*. Stručně lze říci, že zatímco ježci mají stabilní ideu či ideologii, kterou přilíží v jednotlivých hlasováních nemodifikují, lišky se rozhodují případ od případu. Diference byla rozpracovaná do třinácti položek, které měly za úkol určit, který z politiků odpovídá pomocí prvoplánových klišé, a kdo se tedy při rozhodování snaží vyhýbat neshodám a konfliktním názorům. Pro tento charakter politika jsou dále charakteristická lakonická vysvětlení, velká rychlost rozhodování a vyhýbání se disonantním stavům, které by mohly způsobit změnu

myšlení. Liška naopak operuje se systémem přesvědčení, jež nepochází z jediného ideologického rámce. Je proto tolerantnější, o nové názory projevuje zájem a připouští svou omylnost. Z tohoto schematického popisu je zřejmé, že zájem o ochranu životního prostředí se jako víceméně nové téma v politické praxi má možnost spíše uplatnit u lišek, nežli u ježků. [Lyons 2008]

Alternativní dělení mezilidské interakce vychází z předpokladu, že lidská činnost je rozlišitelná především podle toho, zda je kooperativní nebo konfliktní a zda je silně nebo málo aktivní. Dle tohoto dělení pak pasivní konfliktní jednání pozvolně přechází v pasivní kooperativní, zatímco aktivní postoje si jsou vzájemně vzdálené. Teorie předpokládá, že aktivnější, vyhraněné pozice vyžadují větší investici prostředků a času a představují tedy pro jedince větší riziko jejich ztráty. [Price 1975] Politické hlasování pak jako demonstrace skupinových zájmů je nutně jednáním aktivním. Hlasování v českých podmínkách bývá většinou jednáním konfliktním vůči zástupcům jiných politických uskupení, může být ovšem konfliktní i v rámci vlastní strany. Kooperativní podoba politiky se v české parlamentní historii rovněž nachází v období *koaliční smlouvy*, nicméně zůstává otázkou, zda tehdejší praxe nebyla spíše *politikařením* a příkladem korupce mocí, nežli *politikou*. Na tuto teorii navazuje konceptualizace široké škály jednání a reciprocity. Nejvýznamnější je zřejmě takzvaný *ekologický koncept*, který zpětně z přírodovědného pojetí mezidruhových vztahů přejímá termíny kompetice a spolupráce.

Kromě fungování jednotlivého poslance v rámci poslaneckého klubu je potřeba jeho jednání vnímat i v kontextu jeho osobní profilace vůči ostatním politikům a voličům. Jak jsme uvedli, poslance lze vnímat jistě jako aktivní jedince. Jedinec se stává „aktivním aktérem“ ovšem teprve především v situaci, kdy si stanoví své základní závazky - tedy vnitřní statky, na kterých mu nejvíce záleží. Jejich sdružení pak tvoří jedinečnost jeho konkrétní osoby [Frankfurter 1988]. Jednotlivci následně věnují energii konkrétním činům a na nich založeným projektům, o kterých se domnívají, že povedou k naplnění daného závazku. Jsou-li tyto aktivity úspěšné, stávají se součástí souboru zavedených praktik. [Archer 2008]

Snaha o zviditelnění a odlišení od ostatních politiků může být klíčová ve vytváření vlastního expertního profilu poslance. Tento expertní profil pak může v návaznosti na veřejné mínění být proenvironmentálního nebo antienvironmentálního charakteru. V daných souvislostech lze tedy tvrdit, že osobní cíle poslanců se zhmotňují v jednotlivých plánech, které mohou být realizované prostřednictvím celé řady aktivit. Je přitom nepochybné, že právě poslanecké hlasování je jednou z výrazných a mocných poslaneckých kompetencí. Nabytí poslaneckého mandátu tak může být osobní motivací pro vytvoření jasnějšího postoje vůči otázkám životního prostředí. Aktéři totiž musí na dané vlivy odpovědět díky své schopnosti reflexivně rozvažovat a za pomoci svých vlastních představ, jak v dané situaci jednat. Na reflexivitu je přitom pozoruhodná ta skutečnost, že může obsahovat anticipaci. Omezení nebo pobídka k jednání nemusí mít na výsledný čin vůbec žádný dopad za

předpokladu, že se daly předvídat [Archer 2008]. Z toho lze usoudit, že velký vliv na konečné rozhodnutí mohou mít právě ty skutečnosti, které aktéři na začátku celého rozhodovacího procesu nebyly známé. Lze přitom předpokládat, že jedinci ucházející se o poslanecký mandát téma životního prostředí spíše ve svém uvažování neupřednostňovali.

Právě problematika životního prostředí přitom bude v budoucnu jistě svět politického rozhodování diferencovat a poskytne prostor pro osobní profilaci zákonodárců. Gibson ve své teorii uvádí, že jelikož naše prostředí plně nepředurčuje naše vnímání a aktivitu, nemohou ani fyzicko-přírodní aspekty prostoru přímo ovlivnit způsob našeho porozumění přírodnímu světu. [Gibson 1986] Volba osobního postoje bude tedy vždy záviset na příslušném jedinci. Merleau Ponty navíc dokonce tvrdí, že příroda je nyní docela *odstřížená* od člověka. Tento dualismus duše a hmoty dle Merleau Pontyho vyžaduje z hlediska vzájemné udržitelnosti opětovné sjednocení, nicméně v současném stavu lze pozorovat značný rozkol. [Merleau Ponty 1992] Zmíněná disharmonie vytváří mimo jiné velký potenciál pro jednání v oblasti environmentální politiky. Poslanci v západních demokraciích politický potenciál témat jako je ochrana globálního životního prostředí využívají mnohem obratněji, než jak je tomu v Česku. Zavedl se proto dokonce specifický pojem vůdcovství (*leadership*), který se do sociologicko-politologické terminologie dostává s vytvořením poptávky po inovativnosti a progresivitě v reakci na zjevující se nová rizika a příležitosti. Na neukotvenost a nevyváženost pojmu upozorňuje řada autorů [Vágner , Weber 2007], někteří se pak přimlouvají za užívání termínu *niterné vůdcovství* [Sochorová 2009], který zdůrazňuje myšlenkovou náplň pojmu oproti náplni mocenské. Moderní pojetí vůdcovství přitom představuje „*soubor vzájemně provázaných strategických aktivit realizovaných v souladu s přírodními zákony a s respektem k zásadě trvalé udržitelnosti za účelem tvorby předpokladů k formování perspektivní budoucnosti.*“ [Katrňáková, Vágner, Weber 2006]

Za stereotypní charakteristiku environmentálního ohleduplného jednání a rozhodování bývá vnímán jeho sklon k jednoduchosti života, tedy jakási snaha o uchování minulého primitivnějšího stavu. Analýza Librové, která zkoumala devět dimenzí jednoduchosti, jako je nemajetnost, nedostatek síly, estetická kvalita, jednání, přírodnost, svoboda pohybu, věrnost místu, vzdělání a lehký život nicméně potvrdila předpoklady vyplývajícího ze sociologické teorie Norberta Eliase, která říká, že civilizační proces je cestou nahrazování prostého jednání komplexními rituály. Librová prokazuje, že na první pohled jednoduchá řešení, která volí proenvironmentálně zaměřený jedinci, jsou ve skutečnosti mnohem komplexnější a náročnější, než postupy užívané většinou společností [Librová 2008]. Librová tak oponuje možnému výkladu Baumanovy teze, že environmentálně ohleduplné jednání se svým důrazem na jednoduchost je obecně postmoderním melancholickým návratem ke starým a primitivním zvykům [Bauman 1994]. Giddens přitom podporuje myšlenku, že i velmi zdrojově a energeticky náročné jednání je pro dnešního člověka vlivem technologií a společenské dělby práce

překvapivě snadné. Shodně s Librovou pak tvrdí, že právě individuální způsoby překonání této společenské rutiny jsou inovativním postojem, z kterého lze získat politický kapitál [Giddens 1990].

I v politickém jednání se přitom ukazuje paradox, že ačkoliv jednání, jako kouření nebo jízda autem, spadají pod naši individuální kontrolu, zároveň vyjadřujeme vysokou prioritu pro ochranu životního prostředí a zdraví, avšak toto znepokojení se často nepromítá do našeho vlastního jednání [Armitage, Conner 2001, Dunlap, Van Liere, Mertig, Jones 2000]. Pro lepší porozumění celému komplexu politického jednání v oblasti témat životního prostředí postupně představíme využívané teoretické přístupy: Health Belief Model, transteoretický model a teorii plánovaného jednání. Zaměříme se přitom na jejich aplikovatelnost v oblasti politiky a vhodnost pro využití v této práci. Požadavkům následné analýzy nicméně nejlépe odpovídá teorie plánovaného jednání, kterou rozebereme podrobněji.

7.2.2 Health Belief Model

Podle tohoto modelu je pro změnu individuálního jednání určující, aby byl jedinec zasažitelný rizikem, považoval jeho možné následky za vážné a obranné kroky umožňovaly riziku předejít nebo jej zmírnit při přijatelných nákladech a bez nadbytku bariér. Jedinec se navíc musí cítit k nové činnosti kompetentní. Její uskutečnění je možné výhradně za přítomnosti vnitřního či vnějšího spouštěcího mechanismu. Pociťovaná míra rizika a signifikance spouštěcího mechanismu jsou přitom konstantní: čím větší je přítomná hrozba, tím méně důrazný spouštěcí mechanismus dostačuje k započetí realizace obranného mechanismu a naopak. [Rosenstock 1974] Takzvaná *Health Belief Theory* se svým zaměřením na zakoušenou citlivost a zranitelnost má řadu možných aplikací v oblasti environmentálního jednání. Lidé jsou častěji aktivní, pokud se sami cítí ohrožení a schopní podniknout málo nákladná protiopatření. Motivace pro osobní proenvironmentální jednání, jako je například omezení jízdy autem nebo hlasování pro příslušnou zákonnou normu, bude posílena pokud je součástí obecnějšího společenského hnutí, které aktérovi za daný čin poskytne pozitivní zpětnou vazbu. Studie prokázala, že lidé, kteří vnímají netřídění odpadu jako vážný problém, mnohem častěji odpad separují, zvláště pak pokud to vnímají za morálně správné nebo oceňované [Lindsay, Strathman 1997]. Jelikož je tato teorie navržena pro popis změny jednání a v této práci se zabýváme především popisem jeho stavu, nebudeme ji dále využívat. Lze přesto ocenit její důraz na vnější okolnosti jednání, které do celkového modelu zahrneme.

7.2.3 The Transtheoretical Model

Transtheoretický model je koncept navržený v roce 1992 Prochaskou a je často využívaný ve zdravotnickém výzkumu. Na rozdíl od kontinuálních modelů, jako je teorie plánovaného jednání, rozlišuje tento model mezi lidmi, kteří se ke změně jednání dosud neodhodlali, kteří se již ke změně svého jednání rozhodli a těmi, kteří již své jednání mění. V modelu se objevuje pět stádií změny jednání: předběžná rozvaha, rozvažování, příprava, jednání a udržování výsledného stavu. Pro úspěšné projití všemi zmíněnými stádii jsou potřeba odpovídající kompetence. Pokud nejsou plně a stále dostupné, jedinec se může v procesu na některém stupni zastavit, vrátit se či proces neustále opakovat. Bariéry i osobní nedostatky pro postup jsou dle teorie individuální, specifická je tedy i případně vyžadovaná asistence pro dovršení procesu. Lidé přitom dle Prochasky využívají kognitivní, emoční a aktivizační strategie, aby se posunuli do následující fáze anebo zabránili svému propadu do fáze předchozí. Jako příklad může sloužit, když jedinec shromáždí informace o daném tématu, reflektuje svou vlastní pozici vůči němu a nalezne společenskou podporu pro své jednání v úvodní fázi procesu. Následně může proměnit své prostředí tak, aby jej k novému jednání upomínalo, posilovalo jeho snahu o změnu prostřednictvím ocenění a neobsahovalo impulsy, které by mohly zapříčinit obnovení starých nežádoucích zvyků. Transtheoretický model rozlišuje jedince, kteří mají zájem o změnu od těch, kteří o ní zájem nemají a určuje i jejich pozici v rámci celého pětifázového procesu. Tato diferenciacie v modelu umožňuje lépe navrhovat potřebná opatření přímo dle situace a požadavků jednotlivých aktérů. Aplikací teorie v oblasti proenvironmentálního jednání je výzkum týkající se úspory ve spotřebě vody, kde byly popsány bariéry i motivace v jednotlivých fázích [Sherrod 1999]. Diferenciacie aktérů dle jejich současného stavu je vhodným podnětem pro rozšíření modelu v této práci. Transtheoretický model se nicméně zabývá právě především situačními potřebami jedinců v jednotlivých fázích procesu a nemá ambici tyto faktory dále zobecnit. Vzhledem k cílům této práce jej proto také dále nevyužijeme.

7.3 Analýzy Zeleného kruhu

zdroj období	Prospěšnost pro životní prostředí v hlasování politických stran 1998 - 2010																
	IV 1998 - 2002			V 2003			VI 2004			VII 2002 - 2006			Xa 2009		Xb 2006 - 2010		
	Hlasů	Pro ŽP	%	Hlasů	Pro ŽP	%	Hlasů	Pro ŽP	%	Hlasů	Pro ŽP	%	%	Hlasů	Pro ŽP	%	
KDU - ČSL	760	468	61,6	483	281	58,2	315	227	72,1	378	247	65,3	55	410	196	47,8	
KSČM	912	478	52,4	x	x	x	615	332	54	738	355	48,1	29	859	329	38,3	
ČSSD	2812	1269	45,1	1610	681	42,3	1050	547	52,1	1260	631	50,1	34	2350	971	41,3	
ODS	2394	432	18	1334	256	19,2	855	76	8,9	1044	193	18,5	47	2616	971	40,5	
US	679	311	45,8														
US-DEU				230	108	47	150	73	48,7	180	117	65					
SZ													85	162	110	67,9	
Nezařazení													50				

Tab. 46: Prospěšnost pro životní prostředí v hlasování politických stran 1998 – 2010; data: Drhová, Peláková 2002, 2004, 2005 Zelený kruh 2006, 2010a, 2010b

8 Dodatky empirické části práce

8.1 Popis datového souboru

8.1.1 Co lze o poslancích zjistit

Díky ochotě Michala Škopa byla z internetových stránek Poslanecké sněmovny získaná identifikační data jednotlivých poslanců a data o proběhnutých hlasováních. Do následující analýzy vstupuje řada proměnných, které si nyní popíšeme, včetně přiblížení způsobu jejich rekódování.

Proměnná „idsichni“ udává jedinečné číslo poslance. Doplněním tohoto čísla za znak „=“ v adrese <http://www.psp.cz/sqw/detail.sqw?id=> lze zobrazit podrobné informace o daném poslanci. Pozdější vstup do PSP přitom znamená vyšší hodnotu této proměnné. Neroste nicméně lineárně, a proto byla vytvořená proměnná „cz“ udávající pořadí poslance v seznamu řazeném dle „idsichni“. Dále byla vytvořená proměnná „cz_na6“ s šesti hodnotami, které odpovídají období, v němž byla daná osoba poprvé členem PSP ČR.

Veškeré v textu následující analýzy (včetně popisu proměnných) se týkají výhradně 639 případů, které mají v proměnné „analyzovat“ hodnotu „1“. Hodnota „2“ dané proměnné byla vynechána, neboť zastupuje 8 poslanců, kteří ani v jednom ze 156 hlasování nebyli ve výkonu mandátu. Hodnota „3“ zastupuje 112 poslanců, jenž do Poslanecké sněmovny vstoupili teprve s volebním obdobím 2010 – 2014.

Tituly zjištěné dle internetových stránek PSP byly rekódované dle druhu do proměnných „titul_ing“, „titul_mudr“, „titul_judr“, „titul_phil“, „titul_bcmgr“, souhrnné proměnné „titul_kat“ a dle počtu písmen všech titulů bez teček na proměnnou „titulomer“. Tento přibližný indikátor byl následně rozdělen dle hodnot 0, 3, 4 a 6 na kvantily v proměnné „titulomer_na5“. Přítomnost jakéhokoliv akademického titulu zastupuje binární proměnná „vysokoskolak“.

Datum narození uložené v proměnné „narozeni“ bylo rekódované do proměnné „roknar2“ obsahující dvě poslední číslice letopočtu a čtyřmístné období v proměnné „roknar4“. Tato proměnná byla následně dle hodnot 1944, 1950, 1955 a 1962 rozčleněna na kvantily v proměnné „roknar4_na5“.

Informace o existenci mandátu byly uloženy do binárních proměnných „mandat1“ až „mandat6“, zastupujících jednotlivá volební období, včetně období 2010-2014. Proměnná „matador“ nabývá hodnot 1-6 dle celkového počtu období s poslaneckým mandátem. Spojením informace z této proměnné a proměnné „roknar4“ byla získána proměnná „vek_nastup“, která udává přibližný věk při

nástupu do PSP. Tato proměnná byla dle hodnot 38, 43, 48 a 54 rozdělena na kvantily v proměnné „vek_nastup_na5“.

Informace o volebním regionu uložená v proměnné „region“ byla rekódovaná na jednotlivé binární proměnné (region_karlovarsky, region_zapadocesky, region_plzensky, region_ustecky, region_severocesky, region_praha, region_stredocesky, region_liberecky, region_vysocina, region_jihocesky, region_kralovehradecky, region_pardubicky, region_vychodocesky, region_jihomoravsky, region_olomoucky, region_zlinsky, region_severomoravsky, region_moravskoslezsky). V proměnné „region_dlepo2001“ byly nové kraje přiřazené ke krajům platným do roku 2001 a Kraj Vysočina k tehdejšímu Jihomoravskému kraji, na němž leží většinou svého území. V proměnné „region_dlepo2001“ bylo původních osm krajů přiřazeno k největšímu z nástupnických krajů. Informace této proměnné jsou proto jen informativní.

Informace o modu členství v parlamentním klubu v průběhu zvolených 156 hlasování byla uložena v proměnné „klub“, která byla následně převedena na binární proměnné (klub_cmss, klub_cmus, klub_cssd, klub_kds, klub_kds1, klub_kducsl, klub_kscm, klub_lb, klub_lsns, klub_lsu, klub_nezsz, klub_nezarazeni, klub_oda, klub_ods, klub_sprpsc, klub_sz, klub_us, klub_usdeu). Dle informací ze stranických programů byly tyto strany dále rekódovány do proměnné „pravice - levice“ dle jimi deklarované pravolevé orientace. Tato proměnná byla následně uložena i v binární formě v proměnných „levice“, „stred“ a „pravice“. Obdobně, nicméně s většími potížemi, byla vytvořená orientační proměnná „liberalismus-konzervatismus“. Věřohodné informace o liberalismu a konzervatismu českých parlamentních stran totiž nejsou k dispozici. Tato proměnná byla dále rekódovaná do binárních proměnných „liberalismuskonzervatismus_nelzeurcit“, „liberalismus“ a „konzervatismus“. Následně byly dle vládních koalic strany rozděleny do binárních proměnných „koalice1“, „koalice2“, „koalice3“, „koalice4“ a „koalice5“, které rozlišují přítomnost strany ve vládě v daném volebním období. Podobný princip vedl ke vzniku binárních proměnných „ministr1“, „ministr2“, „ministr3“, „ministr4“ a „ministr5“, které označují stranu, jež nominovala ministra životního prostředí s nejdelší působností v daném volebním období.

Proměnná „funkcionar“ udává počet období, v nichž byl daný poslanec předsedou nebo místopředsedou PSP. Proměnná „počet návrhů“ udávající celkový počet podaných poslaneckých návrhů je rekódovaná do proměnné „aktivita“, jež vyjadřuje jejich počet dělený počtem období, v nichž měl daný poslanec mandát. Dále je tato proměnná dle hodnot 0, 3, 7 a 12 rekódovaná kvantily do proměnné „aktivita_na5“. Procentuální úspěšnost přijetí daných návrhů představuje proměnná „uspesnost“, dále rekódovaná dle hodnot 0, 15, 27 a 42 na kvantily v proměnné „uspesnost_na5“.

Informace o kdykoliv uskutečněném členství v parlamentním Hospodářském výboru, respektive Výboru pro životní prostředí (nebo jeho předchůdci v období 1992 - 1996 „Výboru pro veřejnou správu, regionální rozvoj a životní prostředí“) je uložena v binárních proměnných „prumyslínik“, respektive „ochranar“.

8.1.2 Výběr hlasování Zeleného kruhu

V jedenácti publikacích publikační řady Zeleného kruhu „Pověz mi, kdo je tady nejkrásnější...“ bylo identifikováno celkem 155 hlasování s jasnou prospěšností a 1 hlasování, jehož prospěšnost byla na základě konzultace určena⁵³.

Získaná datová matice hlasování byla následně rekódována tak, že proměnné „h001 - h156“ udávají reálné proběhnuté hlasování, tedy hlas pro, proti, zdržel se, omluven a nepřítomen. Proměnné „p001 - p156“ vznikly rekódováním odpovídajících proměnných skupiny „h“, za využití určení prospěšnosti dle analýz Zeleného kruhu. Nově nabyté hodnoty „pro ŽP“ nabývá proměnná v případě, že daný poslanec hlasoval „pro“ v případě, kdy za prospěšné bylo určené hlasování pro návrh. Hodnoty „pro ŽP“ nabývá rovněž v případě, že hlasoval „proti“ nebo se „zdržel“ v případě, že bylo zamítnutí návrhu označené za pozitivní pro životní prostředí. Obdobně platí, že jeho jednání bylo rekódované jako „proti ŽP“, pokud hlasoval „pro“ návrh, který byl charakterizován jako škodlivý pro životní prostředí, anebo hlasoval „proti“ či se „zdržel“ u návrhu, u něž bylo označené za pozitivní hlasovat „pro“. Až do VI. vydání publikace „Pověz mi, kdo je tady nejkrásnější...“ [Zelený kruh 2004] považoval Zelený kruh ve své metodice hlasování „zdržel se“ za vůči životnímu prostředí neutrální. Pro účely této práce je mu nicméně u všech hlasování přiznávána relevance. Proměnné skupiny „h“ dále nabývají hodnoty „nepřítomen“ a „nebyl/a členem PSP“. Konečně proměnné „s001 - s156“ udávají příslušnost ke klubu v době odpovídajícího hlasování.

Na základě proměnných skupiny „p“ byly vytvořené nové shrnující proměnné. Proměnná „prospěšnost ze všech“ je definovaná jako procentní podíl hlasů „pro ŽP“ ze všech z vybraných 156 hlasování, během nichž měl daný poslanec poslanecký mandát. Zohledňuje se tedy i jeho nepřítomnost, což je z věcného hlediska správně. Nepřítomnost poslance totiž není z hlediska přijetí návrhu irelevantní: může totiž jejím prostřednictvím bránit usnášení schopnosti Sněmovny a snižovat množství hlasů, které dostačují k přijetí návrhu. Tyto vztahy nicméně platí situačně a nebylo je tedy možné do analýzy kompletně zahrnout. Proměnná je vypočtena jako:

$$\text{prospěvsech} = (100 * \sum \text{hodnota „pro ŽP“ v proměnných p001-p156}) / (\sum \text{hodnota „proŽP“ , „proti ŽP“ nebo „nepřítomen“ v proměnných p001-p156})$$

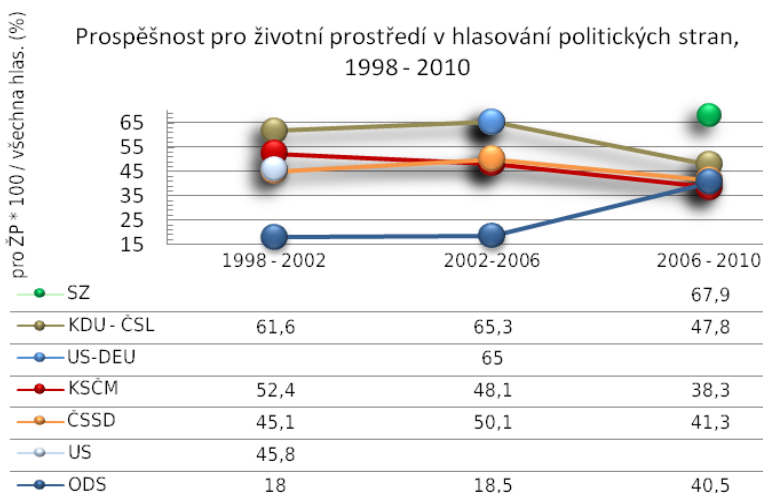
⁵³ Hlasování „v156“ nebylo Zeleným kruhem analyzováno, nicméně v publikaci se vyskytuje, a je proto možné jej rovněž považovat za vybrané.

Proměnná „prospěšnost z účasti“ je definovaná jako procentní podíl hlasová „pro ŽP“ z hlasování, na nichž byl poslanec kdy účasten. Tato proměnná tedy ze své podstaty silně koreluje s proměnnou „prospěvsech“ a oproti ní nabývá většího rozptylu hodnot. V souvislosti s tím se ukázala jako vhodnější pro korelační analýzu. Proměnná je vypočtena jako:

$$\text{prospzucasti} = (100 * \sum \text{hodnota „pro ŽP“ v proměnných p001-p156}) / (\sum \text{hodnota „pro ŽP“ nebo „proti ŽP“ v proměnných p001-p156})$$

Dále byly uloženy hodnoty z-skóru proměnné „prospěvsech“ do proměnné „Zprospěvsech“, které udávají pro jednotlivé případy relativní odchylku od průměru proměnné. Proměnná byla dle hodnot 0,29; 0,41; 0,5 a 0,58 rozdělena na kvantily do ordinální proměnné „prospěvsech_na5“. Obdobně byla dle mediánu o hodnotě 58,57 rekódována proměnná „prospzucasti“ na binární proměnnou „prospzucasti_na2“.

Obdobně jako berou proměnné „prospěvsech“ a „prospzucasti“ v potaz všech 156 proměnných, berou proměnné „prospěvsech1“ a „prospzucasti1“ pouze hlasování „p001“ až „p007“ z prvního analyzovaného období (1994 - 1995). Proměnné „prospěvsech2“ a „prospzucasti2“ referují o hlasování „p008“ až „p019“ z období let 1996 - 1998. Proměnné „prospěvsech3“ a „prospzucasti3“ referují o hlasování „p020“ až „p068“ z období let 1998 - 2002. Proměnné „prospěvsech4“ a „prospzucasti4“ referují o hlasování „p069“ až „p113“ z období let 2002 - 2006. Konečně proměnné „prospěvsech5“ a „prospzucasti5“ referují o hlasování „p114“ až „p156“ z období let 2006 - 2010. Přes úvodní nerovnoměrnost lze tedy konstatovat, že data pokrývají sledované období dobře a jejich chybovost byla minimální.

Graf 22: Prospěšnost pro životní prostředí v hlasování politických stran, 1998 - 2010; data: Drhová, Peláková 2002, Zelený kruh 2006, 2010b

**Proměnné zastupující poslanecké
charakteristiky vztahující se k proměnným
prospzucasti_na2 (binární 0-1),
prospzsevsech_na5 (ordinální) a
k prospzsevsech (kardinální):**

klub_kds1 klub_kducsl
klub_kscm klub_lb klub_lsns
klub_lsu klub_nezsz
klub_nezarazeni klub_oda
klub_sprsc klub_sz klub_us
klub_usdeu

1. binární (0 - 1):

- 1.1. prumyslcnik
- 1.2. ochranar
- 1.3. zena

2. nominální multikategorické:

- 2.1. titul_kat
 - 2.1.1. binární (0 - 1): titul_ing
titul_mudr titul_judr titul_phil
titul_bcmgr vysokoskolak
- 2.2. region_dledo2001
 - 2.2.1. binární (0-1):
region_karlovarsky
region_zapadocesky
region_plzensky region_ustecky
region_severocesky
region_praha
region_stredocesky
region_liberecky
region_vysocina
region_jihocesky
region_kralovehradecky
region_pardubicky
region_vychodocesky
region_jihomoravsky
region_olomoucky
region_zlinsky
region_severomoravsky
region_moravskoslezsky
 - 2.2.2. nominální multikategorické:
region_dlepo2001 region
- 2.3. klub
 - 2.3.1. binární (0-1): klub_cmss
klub_cmus klub_cssd klub_kds

2.4. levicepravice

- 2.4.1. binární (0-1): levice pravice
stred nezarazeni

2.5. liberalismuskonzervatismus

- 2.5.1. binární (0-1): liberalismus
konzervatismus nelzeurcit

3. ordinální:

- 3.1. matador
- 3.2. funkcionar
- 3.3. cz_na6
 - 3.3.1. kardinální: cz

4. kardinální:

- 4.1. roknar4
 - 4.1.1. ordinální: roknar4_na5
- 4.2. vek_nastup
 - 4.2.1. ordinální: vek_nastup_na5
- 4.3. titulomer
 - 4.3.1. ordinální: titulomer_na5
- 4.4. aktivita
 - 4.4.1. ordinální: aktivita_na5
- 4.5. uspesnost
 - 4.5.1. ordinální: uspesnost_na5

**Proměnné zastupující poslanecké
charakteristiky vztahující se k proměnným
propszvsech1, propszvsech2,
propszvsech3, propszvsech4,
propszvsech5 (kardinální):**

1. binární (0 - 1):

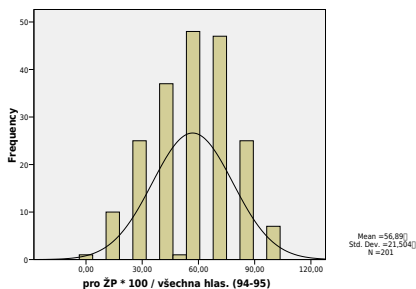
- 1.1. ministr1, ministr2, ministr3, ministr4,
ministr5
- 1.2. koalice1, koalice2, koalice3, koalice4,
koalice5

8.1.3 Prospěšnost pro životní prostředí

počet	hlasování "pro žp"	hlasování "proti žp"	"nepřito mnost"	hlasování
N	639	639	639	639
průměr	20,88	18,79	9,16	48,82
medián	16	13	5	43
modus	4	1	2	7
st. odch.	19,14	19,51	10,43	41,84
rozptyl	366,17	380,73	108,84	1750,30
šikmost	1,30	1,47	1,72	0,91
špičatost	1,53	1,99	2,75	-0,12
minimum	0	0	0	1
maximum	109	96	54	156
percentily	20	4	2	1
	40	10	8	3
	60	20	18	8
	80	37	33	15
				88

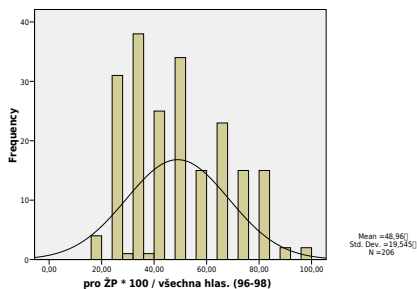
Tab. 47: Popis skupiny proměnných týkajících se „hlasování“

pro ŽP * 100 / všechna hlas. (94-95)

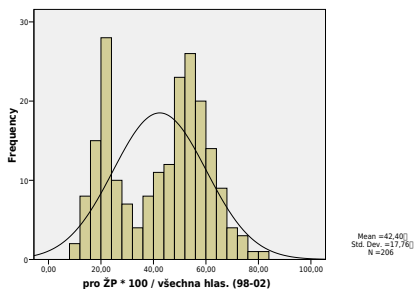
Graf 23: Prospěšnost vůči ŽP (94-95, všechna hlas.)

pro ŽP * 100 / všechna hlas. (96-98)

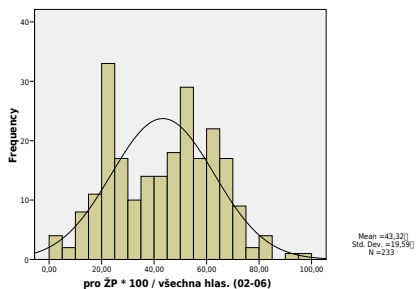
Graf 25: Prospěšnost vůči ŽP (96-98, všechna hlas.)

pro ŽP * 100 / všechna hlas. (98-02)

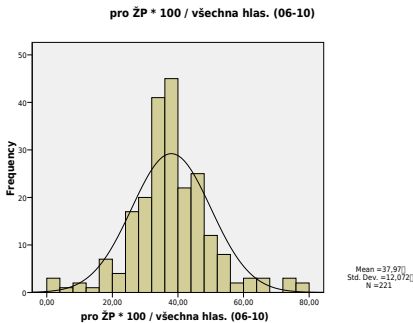

Graf 24: Prospěšnost vůči ŽP (98-02, všechna hlas.)

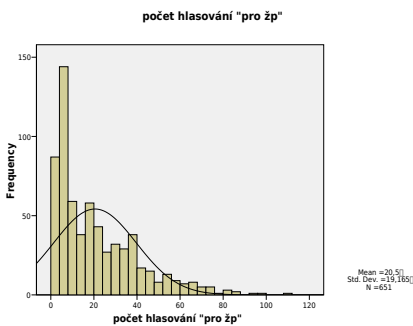
pro ŽP * 100 / všechna hlas. (02-06)

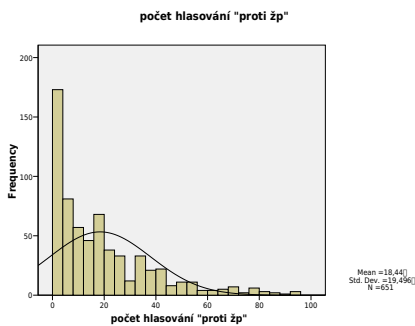
Graf 26: Prospěšnost vůči ŽP (02-06, všechna hlas.)

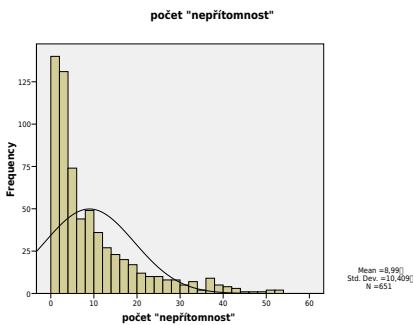
Graf 27: Prospěšnost vůči ŽP (06-10, všechna hlas.)

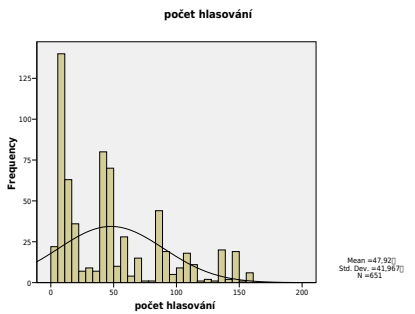
Graf 28: Počet stavu „pro ŽP“ při hlasování - Histogram

Graf 29: Počet stavu „proti ŽP“ při hlasování - Histogram

Graf 30: Počet stavu „nepřítomnost“ při hlasování - Histogram

Graf 31: Počet hlasování - Histogram

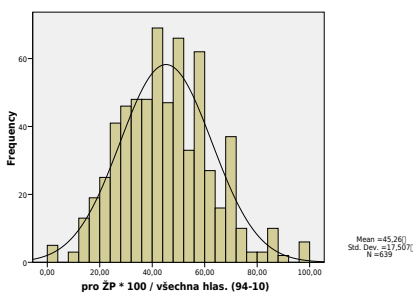
pro ŽP* 100 / všechna hlas.	1994- 2010	1994- 1995	1996- 1998	1998- 2002	2002- 2006	2006- 2010
N	639	201	206	206	233	221
průměr	45.26	56.89	48.96	42.40	43.32	37.97
medián	44.19	57.14	50	46.94	46.67	37.21
modus	57.14	57.14	33.33	51.02	53.33	34.88
st. odch.	17.51	21.50	19.54	17.76	19.59	12.07
rozptyl	306.51	462.44	382.00	315.43	383.76	145.72
šikmost	0.33	-0.17	0.47	-0.15	-0.03	0.20
špičatost	0.22	-0.53	-0.72	-1.18	-0.70	2.07
minimum	0	0	16.67	10.20	0	0
maximum	100	100	100	83.67	100	79.07
percentily 20	28.85	42.86	33.33	21.71	24.44	30.23
40	41.18	57.14	41.67	39.83	37.78	34.88
60	49.64	57.14	50	51.02	51.11	39.53
80	57.78	71.43	66.67	57.14	60	46.51

Tab. 48: Popis skupiny proměnných „pro ŽP * 100 / všechna hlas.“

pro ŽP* 100 / účet na hlas.	1994- 2010	1994- 1995	1996- 1998	1998- 2002	2002- 2006	2006- 2010
N	639	201	206	206	233	221
průměr	57.21	77.91	56.42	50.00	53.15	49.96
medián	57.58	80	58.33	56.33	57.5	50
modus	50	100	33.33	66.67	50	50
st. odch.	19.23	16.86	19.68	20.12	21.38	14.04
rozptyl	369.67	284.29	387.30	404.91	456.96	197.17
šikmost	0.00	-0.82	0.20	-0.29	-0.36	0.18
špičatost	0.04	1.73	-1.00	-1.09	-0.47	2.78
minimum	0	0	18.18	13.51	0	0
maximum	100	100	100	100	100	96.88
percentily 20	40.74	66.67	36.36	25	29.93	40.22
40	52.7	75	50	51.29	53.25	47.22
60	61.36	83.33	60	60	61.54	52
80	72.73	100	75	66.67	70.89	58.23

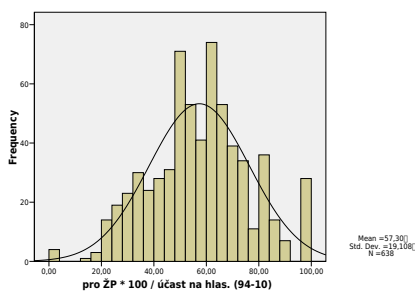
Tab. 49: Popis skupiny proměnných „pro ŽP * 100 / účet na hlas.“

pro ŽP * 100 / všechna hlas. (94-10)

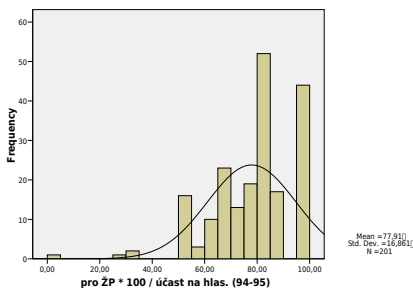
Graf 32: Prospěšnost vůči ŽP (94-10, všechna hlas.)

pro ŽP * 100 / účet na hlas. (94-10)

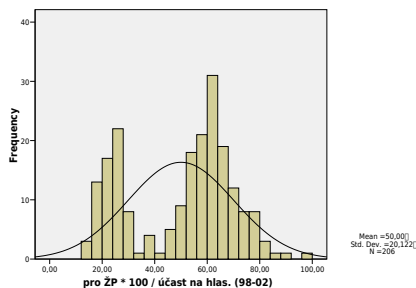
Graf 33: Prospěšnost vůči ŽP (94-10, účet na hlas.)

pro ŽP * 100 / účet na hlas. (94-95)

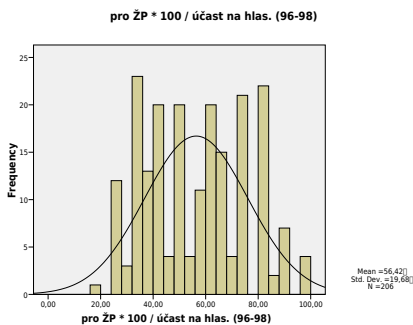

Graf 34: Prospěšnost vůči ŽP (94-95, účet na hlas.)

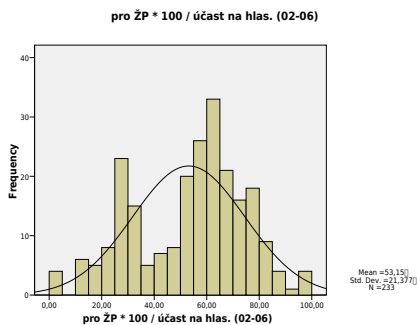
pro ŽP * 100 / účet na hlas. (98-02)

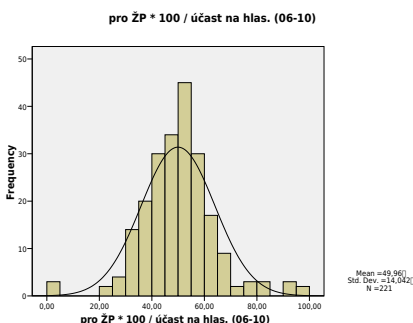
Graf 35: Prospěšnost vůči ŽP (98-02, účet na hlas.)

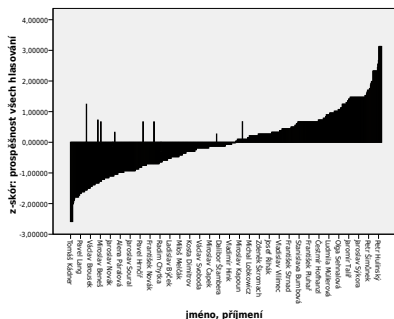
Graf 36: Prospěšnost vůči ŽP (96-98, účast na hlas.)

Graf 37: Prospěšnost vůči ŽP (02-06, účast na hlas.)

Graf 38: Prospěšnost vůči ŽP (06-10, účast na hlas.)

Graf 39: Prospěšnost vůči ŽP - Rozložení Z-skóru proměnné

8.1.4 Faktorová analýza

Tab. 50: Faktorová analýza - Celková vysvětlená variabilita

Transformační matrix komponent

komponenta	1	2	3	4	5	6
1	0,71	0,68	0,13	-0,07	0,02	-0,08
2	-0,65	0,72	-0,20	0,00	-0,13	-0,02
3	-0,23	0,04	0,96	-0,11	-0,12	-0,07
4	0,00	0,09	0,15	0,93	0,24	0,23
5	0,13	-0,04	-0,03	0,14	-0,90	0,39
6	-0,03	0,08	0,06	-0,32	0,32	0,88

extrakční metoda: Analýza hlavních komponent

rotační metoda: Varimax s Kaiserovou normalizací.

Tab. 51: Faktorová analýza - Transformační matrix komponent

Celková vysvětlená variabilita

komponenta	úvodní Eigenvalues			rotované zátěže sumy čtverců		
	celkem	% variability	kumulativní %	celkem	% variability	kumulativní %
1	2,35	18,06	18,06	1,97	15,17	15,17
2	1,62	12,45	30,52	1,95	14,97	30,15
3	1,42	10,93	41,45	1,44	11,06	41,21
4	1,20	9,24	50,69	1,20	9,20	50,41
5	1,12	8,59	59,28	1,13	8,71	59,12
7	0,94	7,24	74,90			
8	0,93	7,17	82,06			
9	0,72	5,51	87,57			
10	0,66	5,07	92,64			
11	0,57	4,40	97,04			
12	0,38	2,94	99,98			
13	0,00	0,02	100,00			

extrakční metoda: Analýza hlavních komponent

8.1.5 Vzájemné korelace proměnných

korelace (pokračování)

	vysoký kolský titul	počet hlasován í	Jihomora vský	počet období, v nichž byl místopře dseda nebo předseda	Severom oravský	Bc. a Mgr.	přůměr návrhů na období	PhDr., RNDr., RSDr., PaedDr., PhMV., ThDr., ThMgr.	Ing.	člen výboru pro životní prostředí nebo VVSRZZ P	první volební období
(absolutní hodnota řádku "2" až "5")/4	0,32	0,30	0,28	0,28	0,28	0,24	0,22	0,19	0,15	.	.
kontr. pro: "ČSSD" pro ŽP / všechna hlas. (94-10)	0,25	0,21	0,50	0,50	-0,32	0,47	0,21	0,08	-0,23	.	.
kontr. pro: "ODS" pro ŽP / všechna hlas. (94-10)	-0,58	-0,58	0,14	0,14	0,20	-0,04	-0,29	-0,13	-0,22	.	.
kontr. pro: "KSČM" pro ŽP / všechna hlas. (94-10)	0,26	0,22	0,47	0,47	-0,32	0,44	0,32	-0,32	0,10	.	.
kontr. pro: "KDU-ČSL" pro ŽP / všechna hlas. (94-10)	0,20	0,20	0,02	0,02	-0,27	-0,02	0,07	0,23	-0,04	.	.
Kendallovu tau b											
pro ŽP / všechna hlas. (94-10)	-0,01	-0,11	0,03	0,00	0,05	-0,03	-0,09	0,09	-0,05	0,08	-0,17
pro ŽP / účast na hlas. (94-10)	-0,01	-0,22	0,03	0,02	0,05	-0,06	-0,20	0,09	-0,09	0,06	-0,27

Tab. 52: Slabší korelace s prospěšností vůči ŽP při kontrole pro vybrané strany

8.2 Popis skupin charakteristik

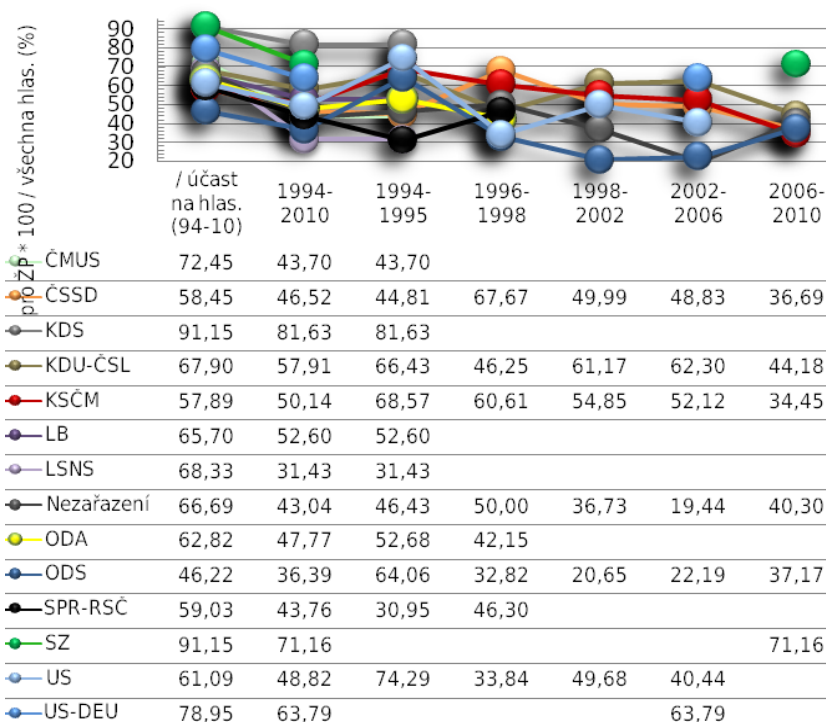
8.2.1 Strana

8.2.1.1 Poslanecký klub

poslanecký klub (modus)	pro ŽP * 100 / všechna hlas.	1994- 2010	1994- 1995	1996- 1999	1998- 2002	2002- 2006	2006- 2010	/ účast na hlas. (94-10)
ČHUS	průměr	43,70	43,70					72,45
	N	17	17					17
	st. odch.	15,54	15,54					16,58
ČSSD	průměr	46,52	44,81	67,67	49,99	48,83	36,69	58,45
	N	184	22	98	75	87	85	184
	st. odch.	13,66	15,46	14,98	10,12	15,59	11,03	14,19
KDS	průměr	81,63	81,63					91,15
	N	7	7					7
	st. odch.	15,90	15,90					8,33
KDU-ČSL	průměr	57,91	66,43	48,25	61,17	62,30	44,18	67,90
	N	48	20	20	22	22	15	48
	st. odch.	14,33	17,51	13,10	14,10	11,95	14,48	13,55
KSČM	průměr	50,14	68,57	60,61	54,85	52,12	34,45	57,89
	N	61	10	22	24	45	27	61
	st. odch.	11,97	14,75	12,65	4,83	13,89	8,37	11,35
LB	průměr	52,60	52,60					65,70
	N	22	22					22
	st. odch.	16,13	16,13					11,62
LSNS	průměr	31,43	31,43					68,33
	N	5	5					5
	st. odch.	18,62	18,63					32,49
Nezařazení	průměr	43,04	46,43	50,00	36,73	19,44	40,30	66,69
	N	16	8	2	1	2	5	16
	st. odch.	19,69	21,26	35,36		13,36	18,18	21,77
ODA	průměr	47,77	52,68	42,15				62,82
	N	26	16	15				26
	st. odch.	20,31	22,57	19,27				18,77
ODS	průměr	36,39	64,06	32,82	20,65	22,19	37,17	46,22
	N	201	63	65	65	65	84	200
	st. odch.	17,92	20,24	11,40	4,68	9,67	10,41	21,27
SPR-RSČ	průměr	43,76	30,95	46,30				59,03
	N	21	6	18				21
	st. odch.	11,30	14,05	8,68				12,73
SZ	průměr	71,16				71,16	91,15	
	N	5				5	5	
	st. odch.	5,35				5,35	4,20	
US	průměr	48,82	74,29	33,84	49,68	40,44		61,09
	N	19	5	6	19	5		19
	st. odch.	14,36	27,48	7,56	13,82	22,85		11,34
US-DEU	průměr	63,79				63,79	78,95	
	N	7				7	7	
	st. odch.	14,26				14,26	3,98	

Tab. 53: Poslanecký klub - Průměry

poslanecký klub

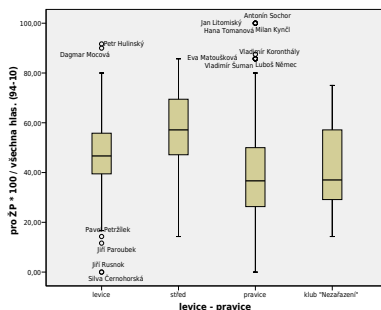

Graf 40: Poslanecký klub - Průměry

8.2.1.2 Osa levice - pravice

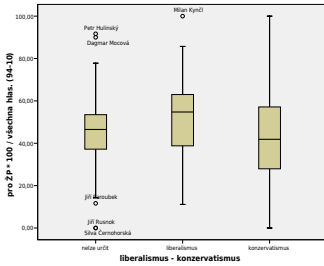
levice - pravice	pro ZP * 100 / všechna hlas.	1994-2010	1994-1995	1996-1998	1998-2002	2002-2006	2006-2010	/ účast na hlas. (94-10)
levice	průměr	47,18	49,27	65,73	51,16	49,95	36,15	59,23
	N	262	49	80	99	132	112	262
	st. odch.	13,48	17,99	14,64	9,32	15,06	10,46	14,14
střed	průměr	55,63	56,23	46,25	61,17	62,30	50,92	68,77
	N	80	47	20	22	22	20	80
	st. odch.	16,38	19,85	13,10	14,10	11,95	17,44	15,31
pravice	průměr	40,65	61,93	36,56	27,22	27,16	37,17	51,67
	N	281	97	104	84	77	84	280
	st. odch.	19,41	22,70	13,30	14,41	16,69	10,41	21,83
klub "Nezařazení"	průměr	43,04	46,43	50,00	36,73	19,44	40,30	66,69
	N	16	8	2	1	2	5	16
	st. odch.	19,69	21,26	35,36		13,36	18,18	21,77

Tab. 54: Levice a pravice - Průměry

Graf 41: Levice a pravice - Krabicový graf

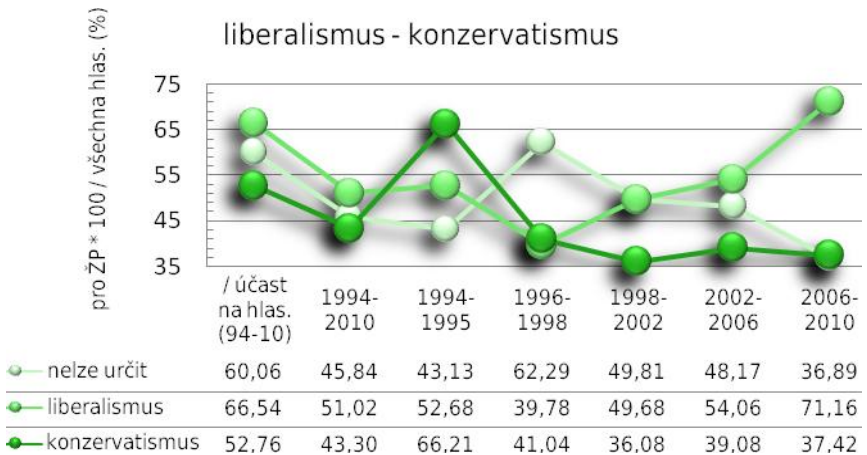
8.2.1.3 Osa liberalismus - konzervatismus

liberalismus - konzervatismus	pro ŽP * 100 / všechna hlas.	1994-2010	1994-1995	1996-1998	1998-2002	2002-2006	2006-2010	/ účast na hlas. (94-10)
nežije určit	průměr	45,84	43,13	62,29	49,81	48,17	36,89	60,06
	st. odch.	14,05	16,45	16,87	10,17	16,08	11,42	15,29
liberalismus	průměr	51,02	52,68	39,78	49,68	54,06	71,16	66,54
	st. odch.	18,28	21,69	17,00	13,82	21,10	5,35	16,79
konzervatismus	průměr	43,30	66,21	41,04	36,08	39,08	37,42	52,76
	st. odch.	19,24	19,26	16,34	19,96	20,59	10,84	20,95

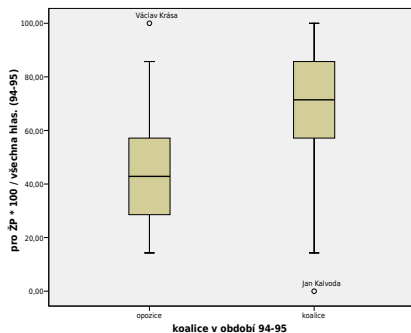
Graf 42: Liberalismus a konzervatismus - Krabicový graf

Tab. 55: Liberalismus a konzervatismus - Průměry

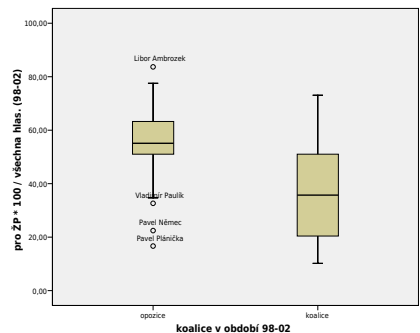

Graf 43: Liberalismus a konzervatismus - Průměry

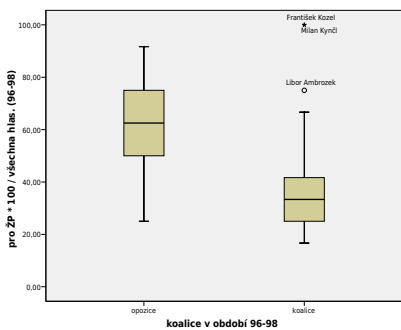
8.2.1.4 Koalice

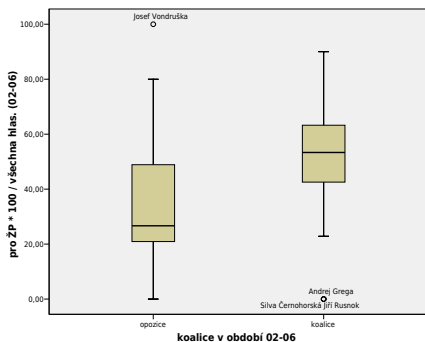
Graf 44: Koaliční strana (94-95) - Krabicový graf

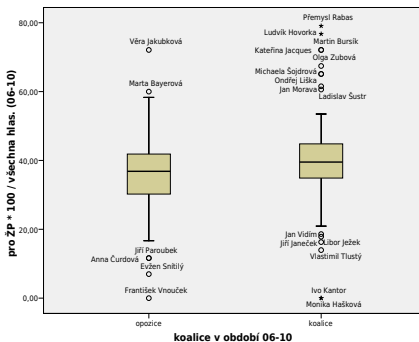
Graf 45: Koaliční strana (98-02) - Krabicový graf

Graf 46: Koaliční strana (96-98) - Krabicový graf

Graf 47: Koaliční strana (02-06) - Krabicový graf

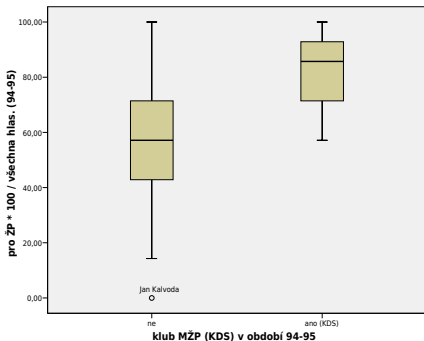

Graf 48: Koaliční strana (06-10) - Krabicový graf

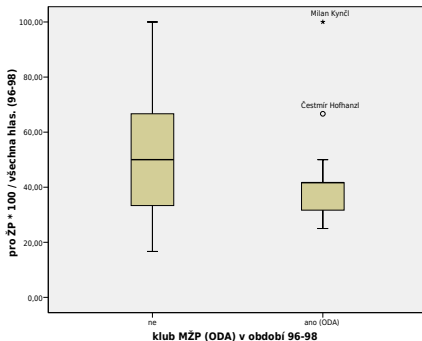
pro ZP * 100 / všechna hlas.	94-95		96-98		98-02		02-06		06-10	
	opozice	koalice	opozice	koalice	opozice	koalice	opozice	koalice	opozice	koalice
průměr	49,0	63,9	60,3	36,9	55,2	36,4	34,4	52,3	36,3	39,8
N	95	106	106	100	66	140	117	116	117	104
st. odch.	19,7	20,6	16,9	14,2	12,3	16,7	18,8	16,0	10,8	13,2

Tab. 56: Koaliční strana - Průměry

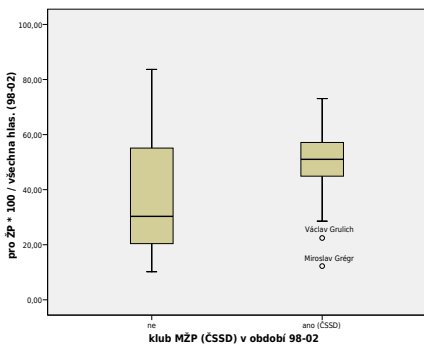
8.2.1.5 Klub s ministrem ŽP

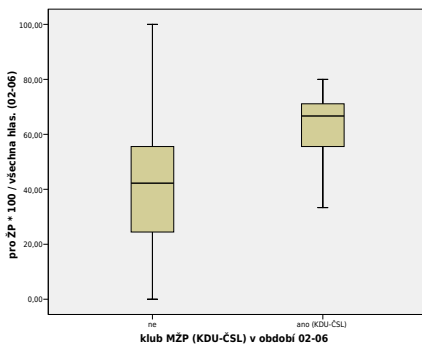
Graf 49: Klub s ministrem ŽP (94-95) - Krabicový graf

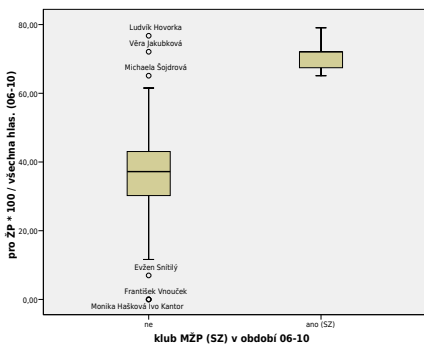
Graf 51: Klub s ministrem ŽP (96-98) - Krabicový graf

Graf 50: Klub s ministrem ŽP (98-02) - Krabicový graf

Graf 52: Klub s ministrem ŽP (02-06) - Krabicový graf

Graf 53: Klub s ministrem ŽP (06-10) -Krabicový graf

pro ŽP * 100 / všechna hlas.	94-95	94-95	96-98	96-98	98-02	98-02	02-06	02-06	06-10	06-10
klub MŽP	ne	(KDS)	ne	(ODA)	ne	(ČSSD)	ne	(KDU-ČSL)	ne	(SZ)
průměr	56,0	81,6	49,5	42,2	38,1	50,0	41,3	62,3	37,2	71,2
N	194	7	191	15	131	75	211	22	216	5
st. odch.	21,2	15,9	19,5	19,3	19,7	10,1	19,2	12,0	11,1	5,4

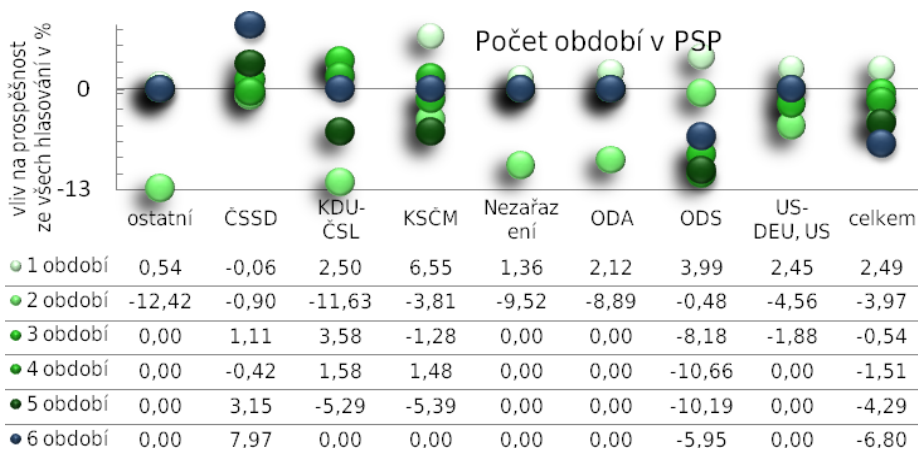
Tab. 57: Klub s ministrem ŽP - Průměry

8.2.2 Pozice ve straně

8.2.2.1 Počet období v PSP

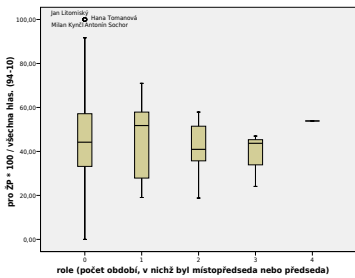
vliv počtu období v PSP na prospěšnost ze všech hlasování v %							
klub (modus)	celkem	1 období	2 období	3 období	4 období	5 období	6 období
ostatní	49,27	0,54	-12,42	-	-	-	-
ČSSD	46,52	-0,06	-0,90	1,11	-0,42	3,15	7,97
KDU-ČSL	57,91	2,50	-11,63	3,58	1,58	-5,29	-
KSCM	50,14	6,55	-3,81	-1,28	1,48	-5,39	-
Nezařazení	43,04	1,36	-9,52	-	-	-	-
ODA	47,77	2,12	-8,89	-	-	-	-
ODS	36,39	3,99	-0,48	-8,18	-10,66	-10,19	-5,95
US-DEU, US	52,85	2,45	-4,56	-1,88	-	-	-
celkem	45,26	2,49	-3,97	-0,54	-1,51	-4,29	-6,80

Tab. 58: Vliv počtu období v PSP dle poslaneckých klubů

Graf 54: Vliv počtu období v PSP dle poslaneckých klubů

8.2.2.2 Role v PSP

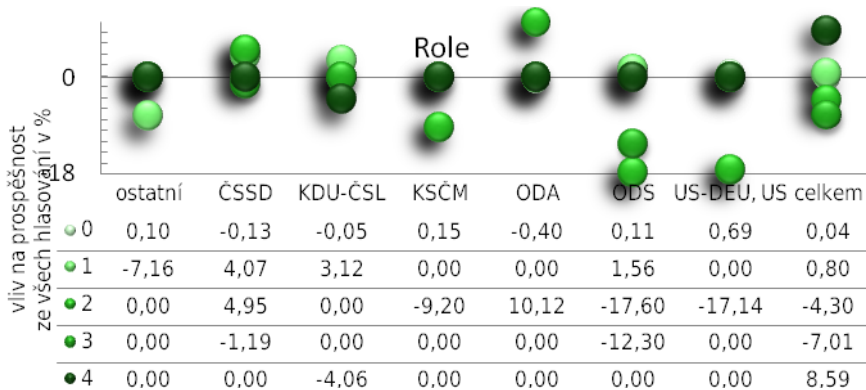
Graf 55: Role – Krabicový graf

vliv období s funkcí ve vedení PSP		na prospěšnost ze všech hlasování v %				
klub (modus)	celkem	0	1	2	3	4
ostatní	49,27	0,10	-7,16	-	-	-
ČSSD	46,52	-0,13	4,07	4,95	-1,19	-
KDU-ČSL	57,91	-0,05	3,12	-	-	-4,06
KSČM	50,14	0,15	-	-9,20	-	-
ODA	47,77	-0,40	-	10,12	-	-
ODS	36,39	0,11	1,56	-17,60	-12,30	-
US-DEU, US	52,85	0,69	-	-17,14	-	-
celkem	45,26	0,04	0,80	-4,30	-7,01	8,59

Tab. 59: Vliv role ve vedení PSP dle poslaneckých klubů

vybrané kluby	role (počet období, v nichž byl místopředseda nebo předseda)	prospěšnost ze všech (kvantily)				
		do 0,29	do 0,41	do 0,5	do 0,58	nad 0,58
ČMSS, ČMUS, KDS, KDS1, LB, LSNS, LSU, Nezařazení, ODA, SPR, RSC, US-DEU, US	0	o	o	o	o	o
	1	o	o	o	o	o
	2	o	o	o	o	o
	3					
ČSSD	4					
	0	o	o	o	o	o
	1	o	o	+	o	o
	2	o	o	o	o	o
KDU-ČSL, SZ, Nez.-SZ	2	o	o	+	o	o
	3	o	o	o	o	o
	4					
	0	o	o	o	o	o
KSCM	1	o	o	o	o	o
	0	o	o	o	o	o
	1	o	o	o	o	o
	2	+	o	o	o	o
ODS	3					
	4					
	0	o	o	o	o	o
	1	o	o	o	o	o
	2	o	o	o	o	o
	3	o	o	o	o	o
	4					
	4					

Tab. 60: Role – Adjustovaná rezidua

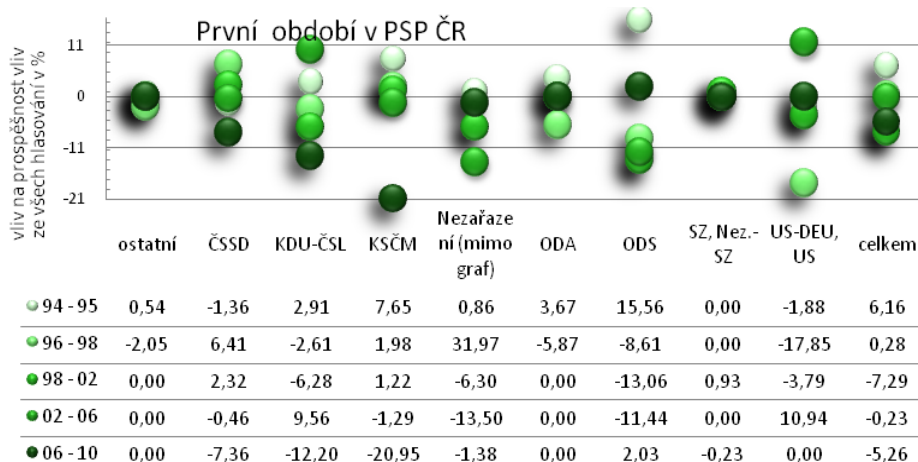
Graf 56: Vliv role ve vedení PSP dle poslaneckých klubů

8.2.3 Zkušenost v PSP

8.2.3.1 První volební období

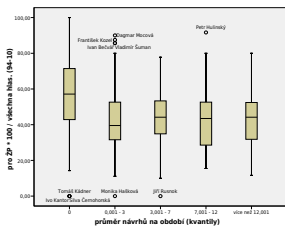
vliv prvního období v PSP na prospěšnost ze všech hlasování v %							
klub (modus)	celkem	94 - 95	96 - 98	98 - 02	02 - 06	06 - 10	
ostatní	49,27	0,54	-2,05	-	-	-	
ČSSD	46,52	-1,36	6,41	2,32	-0,46	-7,36	
KDU-ČSL	57,91	2,91	-2,61	-6,28	9,56	-12,20	
KSČM	50,14	7,65	1,98	1,22	-1,29	-20,95	
Nezařazení (min)	43,04	0,86	31,97	-6,31	-13,50	-1,38	
ODA	47,77	3,67	-5,87	-	-	-	
ODS	36,39	15,56	-8,61	-13,06	-11,44	2,03	
SZ, Nez.-SZ	71,16	-	-	0,93	-	-0,23	
US-DEU, US	52,85	-1,88	-17,85	-3,79	10,94	-	
celkem	45,26	6,16	0,28	-7,29	-0,23	-5,26	

Graf 57: Vliv prvního období v PSP dle poslaneckých klubů

Graf 58: Vliv prvního období v PSP dle poslaneckých klubů

8.2.3.2 Průměr návrhů na období

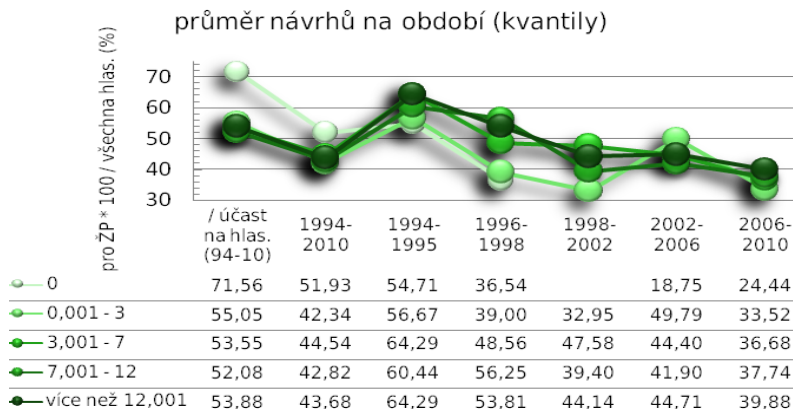
Tab. 61: Průměrný počet návrhů – Krabicový graf

průměr návrhů na období (kvantily)	pro ZP * 100 / všechna hlas. 2010	1994-1995	1994-1995	1996-1998	1998-2002	2002-2006	2006-2010	/ účast na hlas. (94-10)
0	průměr	51,93	54,71	36,54	18,75	24,44	71,56	
	N	137	126	13	4	3	136	
	st. odch.	22,03	20,74	21,66	23,94	21,43	20,57	
0,001 - 3	průměr	42,34	56,67	39,00	32,95	49,79	33,52	55,05
	N	75	30	41	11	10	13	75
	st. odch.	18,43	24,16	16,60	15,07	26,27	14,52	19,43
3,001 - 7	průměr	44,54	64,29	48,56	47,58	44,40	36,68	53,55
	N	127	26	58	50	54	46	127
	st. odch.	14,23	21,85	19,69	14,97	21,12	11,16	14,58
7,001 - 12	průměr	42,82	60,44	56,25	39,40	41,90	37,74	52,08
	N	150	13	56	86	90	68	150
	st. odch.	15,21	19,48	18,41	17,12	17,00	9,52	16,79
více než 12,001	průměr	43,68	64,29	53,81	44,14	44,71	39,88	53,88
	N	150	6	38	59	75	91	150
	st. odch.	15,62	23,47	17,21	20,02	19,63	13,22	16,99

Tab. 62: Průměrný počet návrhů - Průměry

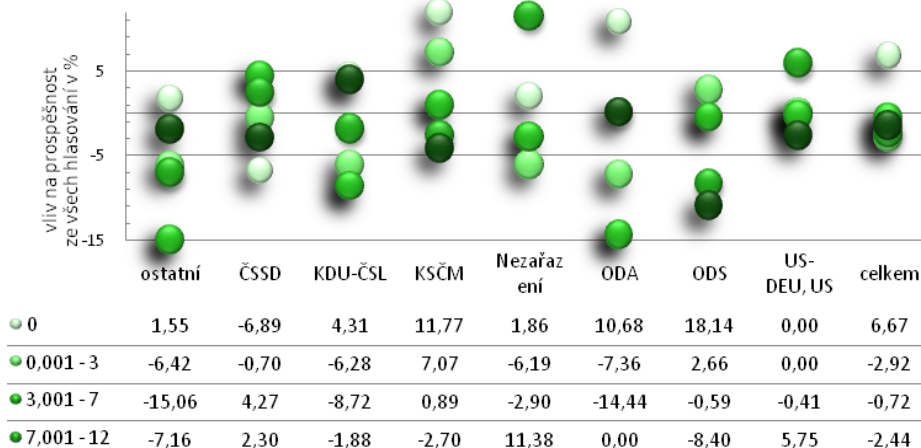
klub (modus)	celkem	vliv počtu podaných návrhů na prospěšnost ze všech hlasování v %				
		0	0,001 - 3	3,001 - 7	7,001 - 12	více než 12,001
ostatní	49,27	1,55	-6,42	-15,06	-7,16	-2,05
ČSSD	46,52	-6,89	-0,70	4,27	2,30	-3,01
KDU-ČSL	57,91	4,31	-6,28	-8,72	-1,88	3,78
KSCM	50,14	11,77	7,07	0,89	-2,70	-4,30
Nezařazení	43,04	1,86	-6,19	-2,90	11,38	-15,13
ODA	47,77	10,68	-7,36	-14,44	-	-
ODS	36,39	18,14	2,66	-0,59	-8,40	-11,09
SZ, Nez.-SZ	71,16	-	-	-	-	0,00
US-DEU, US	52,85	-	-	-0,41	5,75	-2,73
celkem	45,26	6,67	-2,92	-0,72	-2,44	-1,58

Tab. 63: Vliv počtu podaných návrhů dle poslaneckých klubů

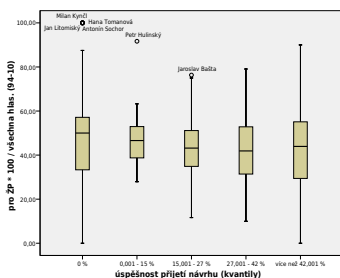
Graf 59: Průměrný počet návrhů - Průměry

Počet podaných návrhů na období

Graf 60: Vliv počtu podaných návrhů dle poslaneckých klubů

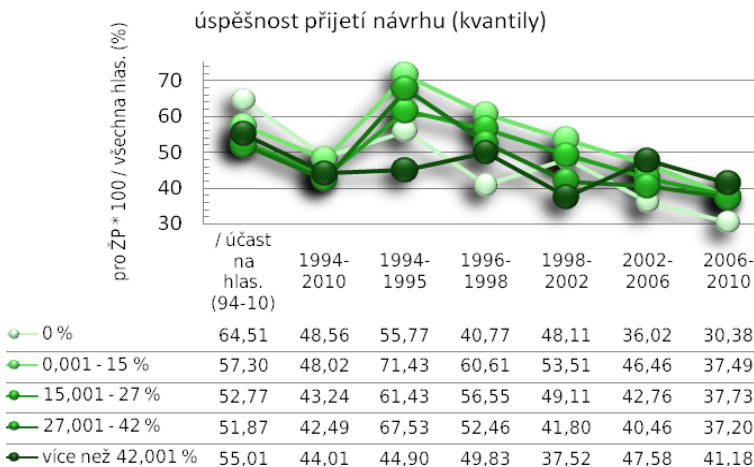
8.2.3.3 Úspěšnost přijetí návrhů

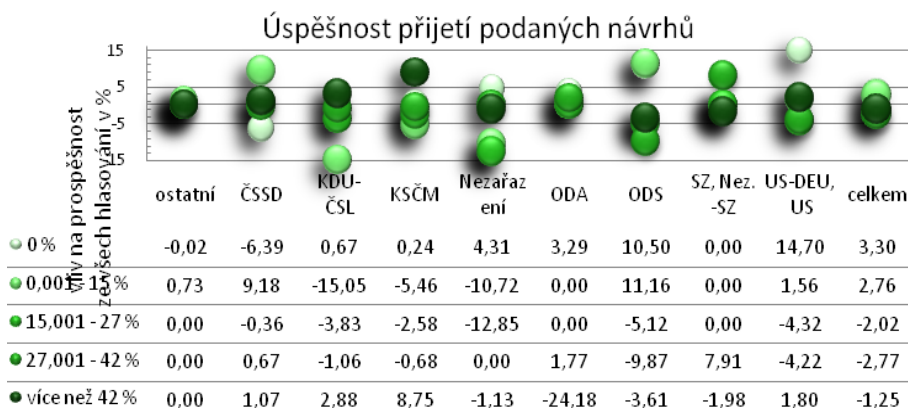
Graf 61: Úspěšnost přijetí návrhu - Krabicový graf

Úspěšnost přijetí návrhu (kvantily)	pro ŽP * 100 / všechna hlas.	1994-2010	1994-1995	1996-1998	1998-2002	2002-2006	2006-2010	/ Účast na hlas. (94-10)
0 %	průměr	48,56	55,77	40,77	48,11	36,02	30,38	64,51
	N	221	151	72	7	8	16	220
	st. odch.	20,66	21,34	17,30	17,09	35,03	16,04	21,70
0,001 - 15 %	průměr	48,02	71,43	60,61	53,51	46,46	37,49	57,30
	N	23	4	11	9	6	12	23
	st. odch.	13,66	20,20	19,40	8,40	14,54	9,00	12,18
15,001 - 27 %	průměr	43,24	61,43	56,55	49,11	42,76	37,73	52,77
	N	95	10	28	31	42	63	95
	st. odch.	13,28	17,88	20,20	16,50	18,00	8,07	13,83
27,001 - 42 %	průměr	42,49	67,53	52,46	41,80	40,46	37,20	51,87
	N	150	22	63	100	97	69	150
	st. odch.	14,40	17,73	18,25	17,47	18,75	11,38	16,00
více než 42,001 %	průměr	44,01	44,90	49,83	37,52	47,58	41,18	55,01
	N	150	14	32	59	80	61	150
	st. odch.	17,51	24,33	20,39	18,47	19,35	14,64	18,58

Tab. 64: Úspěšnost přijetí návrhu - Průměry

Graf 62: Úspěšnost přijetí návrhu – Průměry

Graf 63: Vliv úspěšnosti přijetí návrhů dle poslaneckých klubů

vliv úspěšnosti přijetí podaných návrhů na úspěšnost ze všech hlasování v %						
klub (modus)	celkem	0 %	0,001 - 15 %	15,001 - 27 %	27,001 - 42 %	více než 42,001 %
ostatní	49,27	-0,02	0,73	-	-	-
ČSSD	46,52	-6,39	9,18	-0,36	0,67	1,07
KDU-ČSL	57,91	0,67	-15,05	-3,83	-1,06	2,88
KSCM	50,14	0,24	-5,46	-2,58	-0,68	8,75
Nezařazení	43,04	4,31	-10,72	-12,85	-	-1,13
ODA	47,77	3,29	-	-	1,77	-24,18
ODS	36,39	10,50	11,16	-5,12	-9,87	-3,61
SZ, Nez.-SZ	71,16	-	-	-	7,91	-1,98
US-DEU, US	52,85	14,70	1,56	-4,32	-4,22	1,80
celkem	45,26	3,30	2,76	-2,02	-2,77	-1,25

Tab. 65: Vliv úspěšnosti přijetí návrhů dle poslaneckých klubů

8.2.4 Stáří

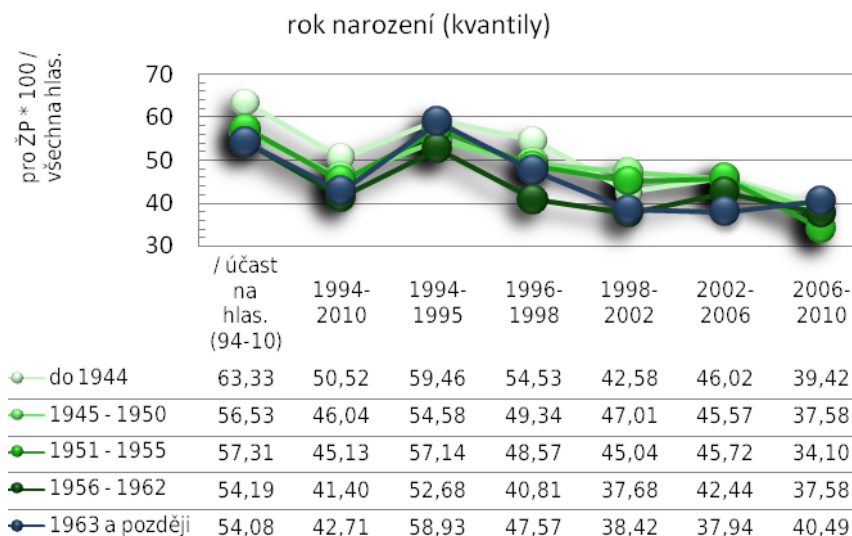
8.2.4.1 Rok narození

rok narození (kvantily)	/ účast na hlas. (94-10)	1994- 2010	1994- 1995	1996- 1998	1998- 2002	2002- 2006	2006- 2010
do 1944	63,33	50,52	59,46	54,53	42,58	46,02	39,42
1945 - 1950	56,53	46,04	54,58	49,34	47,01	45,57	37,58
1951 - 1955	57,31	45,13	57,14	48,57	45,04	45,72	34,10
1956 - 1962	54,19	41,40	52,68	40,81	37,68	42,44	37,58
1963 a později	54,08	42,71	58,93	47,57	38,42	37,94	40,49

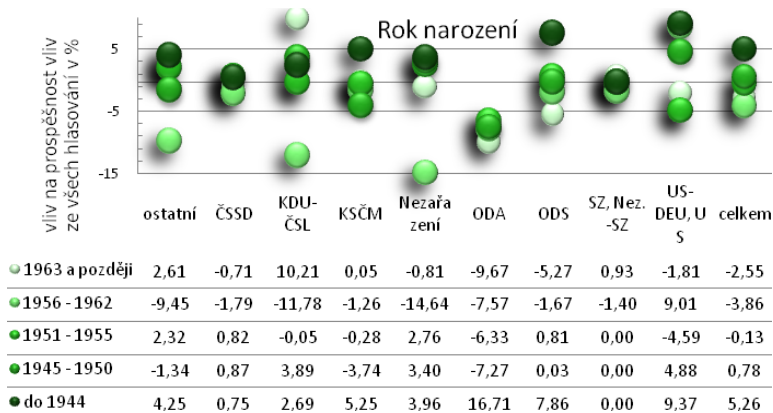
Tab. 66: Rok narození - Průměry

vliv roku narození na prospěšnost ze všech hlasování v %		1963 a celkem	1956 - později	1951 - 1962	1945 - 1955	1945 - do 1944	
klub (modus)	celkem	49,27	2,61	-9,45	2,32	-1,34	4,25
ostatní		46,52	-0,71	-1,79	0,82	0,87	0,75
ČSSD		57,91	10,21	-11,78	-0,05	3,89	2,69
KDU-ČSL		50,14	0,05	-1,26	-0,28	-3,74	5,25
KSČM		43,04	-0,81	-14,64	2,76	3,40	3,96
Nezařazení		47,77	-9,67	-7,57	-6,33	-7,27	16,71
ODA		36,39	-5,27	-1,67	0,81	0,03	7,86
ODS		71,16	0,93	-1,40	-	-	-
SZ, Nez-SZ		52,85	-1,81	9,01	-4,59	4,88	9,37
US-DEU, UŠ		45,26	-2,55	-3,86	-0,13	0,78	5,26
celkem							

Tab. 67: Vliv roku narození dle poslaneckých klubů

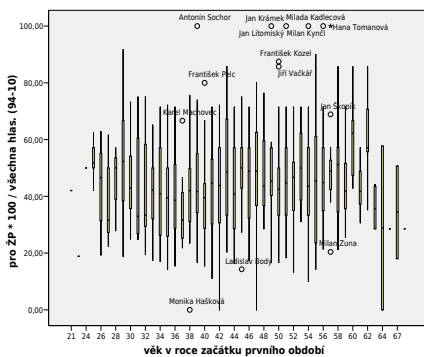

Graf 64: Rok narození - Průměry

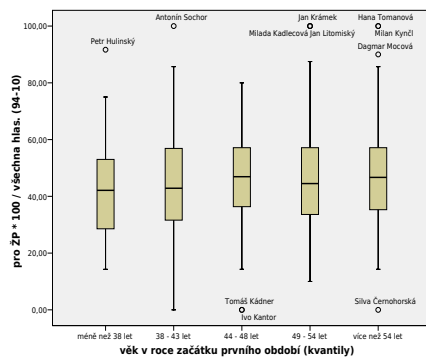

Graf 65: Vliv roku narození dle poslaneckých klubů

8.2.4.2 Věk v roce začátku prvního volebního období

Graf 66: Věk v roce začátku prvního období (přesně) – Krabicový graf

Graf 67: Věk v roce začátku prvního období – Krabicový graf

věk v roce začátku prvního období (kvantily)	pro ZP + 100 / všechna hlas.	1994-2010	1994-1995	1996-1998	1998-2002	2002-2006	2006-2010	/ účast na hlas. (94-10)
méně než 38 let	průměr	42,48	55,56	44,50	35,90	34,11	38,99	55,33
	N	133	45	51	47	54	49	133
	st. odch.	16,52	20,02	17,74	20,09	19,60	12,14	19,59
38 - 43 let	průměr	44,54	56,21	44,25	45,83	46,78	37,28	57,44
	N	143	46	48	51	53	58	143
	st. odch.	18,33	24,73	17,38	17,01	17,78	15,06	19,50
44 - 48 let	průměr	46,04	53,12	53,28	45,87	44,78	37,28	58,14
	N	110	32	33	39	44	32	109
	st. odch.	16,78	18,94	19,54	17,23	19,61	12,33	17,81
49 - 54 let	průměr	46,09	60,25	51,47	44,08	45,48	37,54	56,76
	N	144	46	51	45	46	44	144
	st. odch.	17,12	21,06	20,73	15,29	17,08	11,10	17,97
více než 54 let	průměr	47,72	58,71	56,88	39,03	47,50	38,79	59,37
	N	109	32	23	24	36	38	109
	st. odch.	18,58	22,05	21,56	16,92	21,65	7,20	20,72

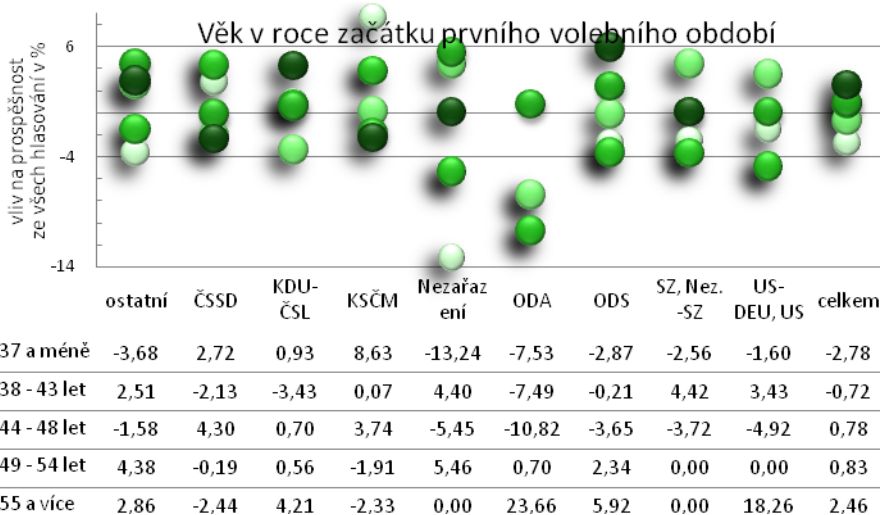
Tab. 68: Věk v roce začátku prvního období – Průměry

výbrné kluby	věk v roce začátku prvního období (kvantily)	prospěšnost ze všech (kvantily)				
		0-0,29	0-0,41	0-0,53	0-0,58	méně 0,58
ČSSD, ČRUS, KDU, KDS, RDS, LB, LSNS, LSU	méně než 38 let	0	0	0	0	0
	38 - 43 let	0	0	0	0	0
	44 - 48 let	0	0	0	0	0
	49 - 54 let	0	0	0	0	0
	US-DEU, US	49 - 54 let	0	0	0	0
ČSSD	více než 54 let	0	0	0	0	0
	méně než 38 let	0	0	0	0	0
	38 - 43 let	0	0	0	0	0
	44 - 48 let	0	0	0	0	0
	49 - 54 let	0	0	0	0	0
KDUČSL, SZ, Nez.-SZ	více než 54 let	0	0	0	0	0
	méně než 38 let	0	0	0	0	0
	38 - 43 let	0	0	0	0	0
	44 - 48 let	0	0	0	0	0
	49 - 54 let	0	0	0	0	0
ODS	více než 54 let	0	0	0	0	0
	méně než 38 let	0	0	0	0	0
	38 - 43 let	0	0	0	0	0
	44 - 48 let	0	0	0	0	0
	49 - 54 let	0	0	0	0	0

Tab. 69: Věk v roce začátku prvního období – Adjustovaná rezidua

klub (modus)	celkem	vliv věku na začátku prvního období na prospěšnost ze všech hlasování v %				
		méně než 38 let	38 - 43 let	44 - 48 let	49 - 54 let	více než 54 let
ostatní	49,27	-3,68	2,51	-1,58	4,38	2,86
ČSSD	46,52	2,72	-2,13	4,30	-0,19	-2,44
KDU-ČSL	57,91	0,93	-3,43	0,70	0,56	4,21
KSČM	50,14	8,63	0,07	3,74	-1,91	-2,33
Nezařazení	43,04	-13,24	4,40	-5,45	5,46	-
ODA	47,77	-7,53	-7,49	-10,82	0,70	23,66
ODS	36,39	-2,87	-0,21	-3,65	2,34	5,92
SZ, Nez.-SZ	71,16	-2,56	4,42	-3,72	-	-
US-DEU, US	52,85	-1,60	3,43	-4,92	-	18,26
celkem	45,26	-2,78	-0,72	0,78	0,83	2,46

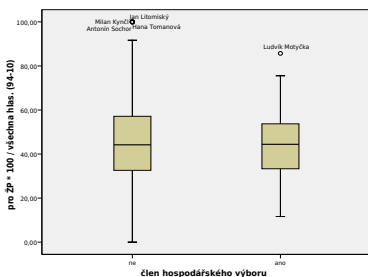
Tab. 70: Vliv věku v době nástupu do PSP dle poslaneckých klubů

Graf 68: Vliv věku v době nástupu do PSP dle poslaneckých klubů

8.2.5 Odborná profilace

8.2.5.1 Členství v Hospodářském výboru

Graf 69: Člen hospodářského výboru - Krabicový graf

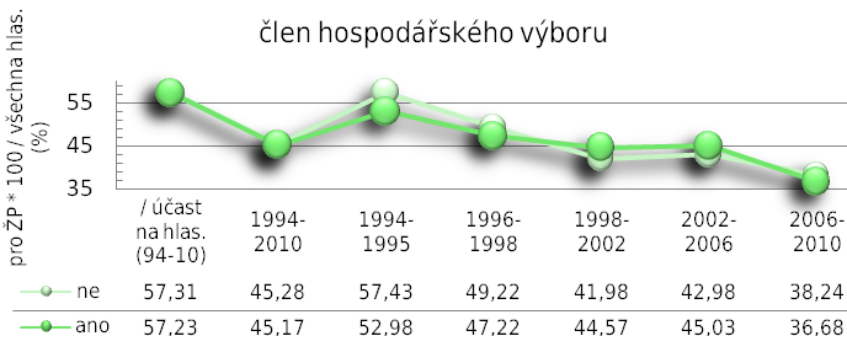
vybrané kluby	člen hospodářského výboru	prospěšnost ze všech (kvantily)				
		do 0,29	do 0,41	do 0,5	do 0,58	nad 0,58
ČMSS, ČMUS, KDS,	ne	o	o	o	o	o
KDS1, LB, LSNS, LSU,	ano	o	o	o	o	o
ČSSD	ne	o	o	o	o	o
	ano	o	o	o	o	o
KDU-ČSL, SZ, Nez.-SZ	ne	o	o	o	o	o
	ano	o	o	o	o	o
KSČM	ne	o	o	o	o	o
	ano	o	o	o	o	o
ODS	ne	o	+	o	o	o
	ano	o	+	o	o	o

Tab. 71: Člen hospodářského výboru - Adjustovaná rezidua

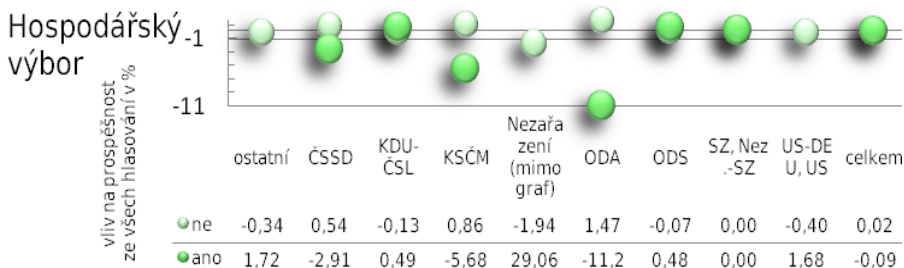
člen hospodářského výboru	pro ZP * 100 / všechna hlas.	1994-	1994-	1996-	1998-	2002-	2006-	/ účast na hlas. (94-10)	vliv členství v HV na prospěšnost ze všech hlasování v %			
		2010	1995	1998	2002	2006	2010		klub (modus)	průměr	ne	ano
ne	průměr	45,28	57,43	49,22	41,98	42,98	38,24	57,31	ostatní	49,27	-0,34	1,72
	N	547	177	179	173	194	183	546	ČSSD	46,52	0,54	-2,91
	st. odch.	17,78	21,65	20,03	17,89	20,01	11,72	19,24	KDU-ČSL	57,91	-0,13	0,49
ano	průměr	45,17	52,98	47,22	44,57	45,03	36,68	57,23	KSČM	50,14	0,86	-5,68
	N	92	24	27	33	39	38	92	Nezařazení	43,04	-1,94	29,06
	st. odch.	15,85	20,41	16,18	17,19	17,47	13,72	18,38	ODA	47,77	1,47	-11,26
									ODS	36,39	-0,07	0,48
									SZ, Nez.-SZ	71,16	0,00	-
									US-DEU, US	52,85	-0,40	1,68
									celkem	45,26	0,02	-0,09

Tab. 72: Člen hospodářského výboru - Průměry

Tab. 73: Vliv členství v HV dle poslanceckých klubů

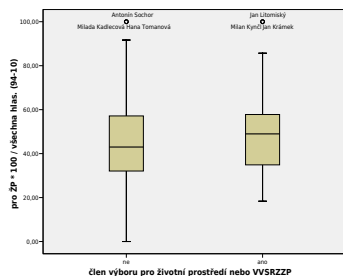

Graf 70: Člen hospodářského výboru - Průměry

Graf 71: Vliv členství v HV dle poslanceckých klubů

8.2.5.2 Členství ve Výboru pro životní prostředí

Graf 72: Člen Výboru pro ŽP - Krabicový graf

vliv členství ve VŽP na prospěšnost ze všech hlasování v %			
klub (modus)	průměr	ne	ano
ostatní	49,27	-1,96	12,16
ČSSD	46,52	-0,56	3,73
KDU-ČSL	57,91	-1,12	6,59
KSČM	50,14	-1,25	5,67
Nezařazení	43,04	-0,94	14,11
ODA	47,77	-1,42	5,96
ODS	36,39	-0,08	0,44
SZ, Nez.-SZ	71,16	-2,95	4,42
US-DEU, US	52,85	-0,76	5,79
celkem	45,26	-0,80	4,67

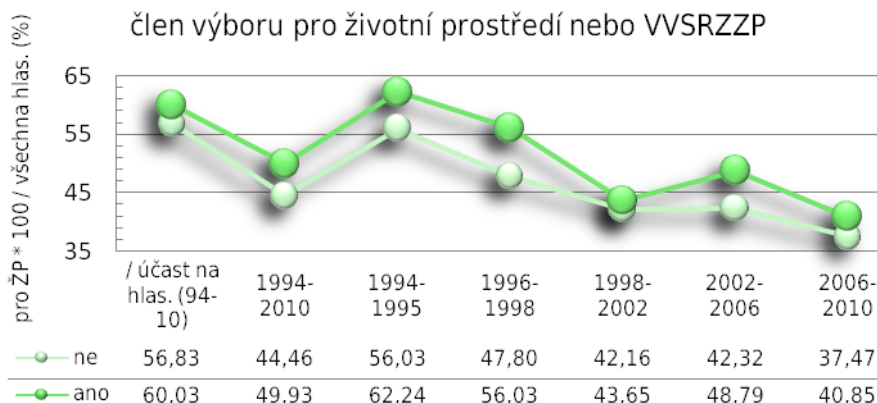
Tab. 75: Vliv členství ve VŽP dle poslaneckých klubů

výbrané kluby	člen výboru pro životní prostředí nebo VVSRZZP	prospěšnost ze všech (kvantily)				
		do 0,29	do 0,41	do 0,5	do 0,58	nad 0,58
ČMSS, ČMUS, KDS,	ne	0	0	0	0	0
KDS1, LB, LSNS, LSU,	ano	0	0	0	0	0
ČSSD	ne	0	0	0	0	0
	ano	0	0	+	0	0
KDU-ČSL, SZ, Nez.-SZ	ne	0	0	0	0	0
	ano	0	0	0	0	0
KSCM	ne	0	0	0	0	0
	ano	0	0	0	0	0
ODS	ne	0	0	0	0	0
	ano	0	+	0	0	0

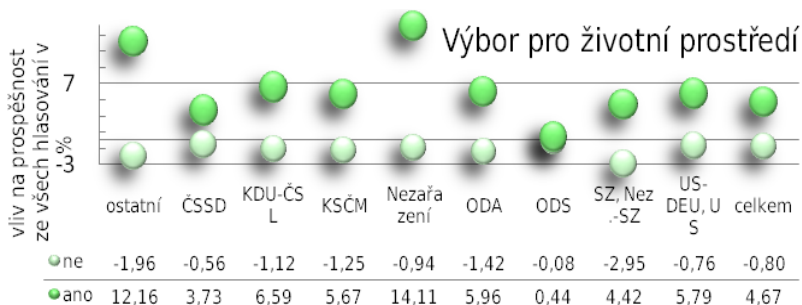
Tab. 74: Člen Výboru pro ŽP - Adjustovaná rezidua

člen výboru pro životní prostředí nebo VVSRZZP	pro ŽP * 100 / všechna hlas.	1994-2010	1994-1995	1996-1998	1998-2002	2002-2006	2006-2010	/ účast na hlas. (94-10)
ne	průměr	44,46	56,03	47,80	42,16	42,32	37,47	56,83
	N	546	173	177	173	197	188	545
	st. odch.	17,31	22,01	19,05	17,66	19,71	11,76	19,20
ano	průměr	49,93	62,24	56,03	43,65	48,79	40,85	60,03
	N	93	28	29	33	36	33	93
	st. odch.	18,02	17,48	21,35	18,53	18,24	13,57	18,44

Tab. 76: Člen Výboru pro ŽP - Průměry

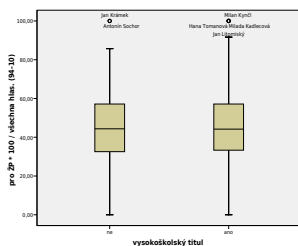

Graf 73: Člen Výboru pro ŽP - Průměry

Graf 74: Vliv členství ve VŽP dle poslaneckých klubů

8.2.6 Vzdělání

Graf 75: Vysokoškolské vzdělání – Krabicový graf

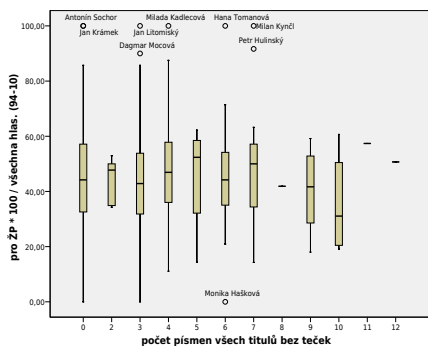
vybrané kluby	vysokoškolský titul	prospěšnost ze všech (kvantily)				
		do 0,29	do 0,41	do 0,5	do 0,58	nad 0,58
ČMSS, ČMUS, KDS, KDSI, LB, LNS, LSU.	ne	o	o	o	o	+
	ano	o	o	o	o	-
ČSSD	ne	o	o	o	o	o
	ano	o	o	o	o	o
KDU-ČSL, SZ, Nez.-SZ	ne	o	o	o	o	o
	ano	o	o	o	o	o
KSČM	ne	o	o	o	o	o
	ano	o	o	o	o	o
ODS	ne	o	o	o	o	o
	ano	o	o	o	o	o

Tab. 77: Vysokoškolské vzdělání – Adjustovaná rezidua

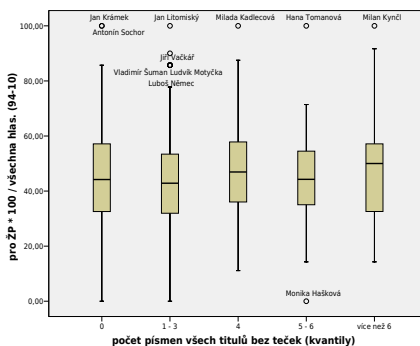
vysokoškolský titul	pro ŽP * 100 / všechna hlas.	1994-2010	1994-1995	1996-1998	1998-2002	2002-2006	2006-2010	/ účast na hlas. (94-10)
ne	průměr	45,96	59,80	52,13	42,15	37,81	36,98	57,76
	N	152	43	47	49	43	47	151
	st. odch.	18,47	23,59	18,67	17,83	20,35	12,52	19,90
ano	průměr	45,04	56,10	48,02	42,47	44,57	38,24	57,15
	N	487	158	159	157	190	174	487
	st. odch.	17,21	20,91	19,75	17,80	19,25	11,97	18,87

Tab. 78: Vysokoškolské vzdělání – Průměry

8.2.6.1 Počet akademických titulů

Graf 76: : Délka titulů (přesná) – Krabicový graf

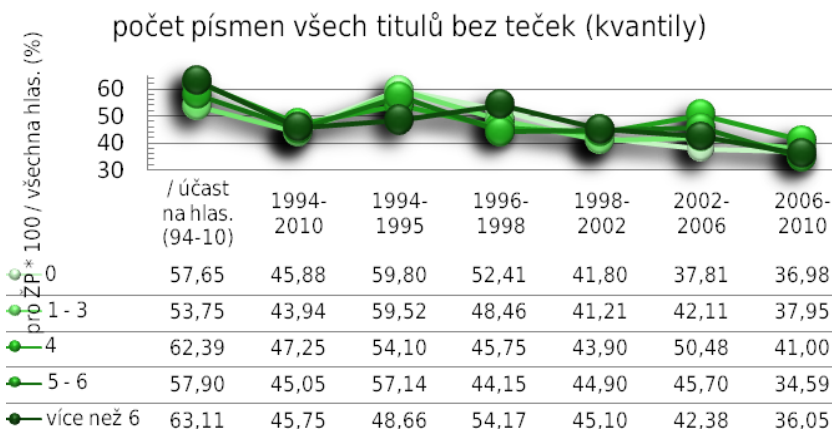
Graf 77: Délka titulů – Krabicový graf

počet písmen všech titulů bez teček (kvantily)	pro ZP * 100 / všechna hlas. 2010	1994-1995	1994-1995	1996-1998	1998-2002	2002-2006	2006-2010	/ účast na hlas. (94-10)
0	průměr	45,88	59,80	52,41	41,80	37,81	36,98	57,65
	N	149	43	45	48	43	47	148
	st. odch.	18,62	23,59	19,02	17,84	20,35	12,52	20,04
1 - 3	průměr	43,94	59,52	48,46	41,21	42,11	37,95	53,75
	N	276	66	79	91	111	113	276
	st. odch.	16,95	19,18	18,08	17,93	19,38	10,65	18,48
4	průměr	47,25	54,10	45,75	43,90	50,48	41,00	62,39
	N	132	61	49	35	49	38	132
	st. odch.	17,23	23,05	21,25	18,35	19,17	14,63	18,30
5 - 6	průměr	45,05	57,14	44,15	44,90	45,70	34,59	57,90
	N	43	15	13	12	15	15	43
	st. odch.	17,34	20,20	15,74	17,21	16,75	15,37	18,02
více než 6	průměr	45,75	48,66	54,17	42,38	36,05	63,11	
	N	39	16	20	20	15	8	39
	st. odch.	18,27	18,67	23,34	17,19	18,29	6,92	19,11

Tab. 79: Délka titulů - Průměry

výbrání kluby	počet písmen všech titulů bez teček (kvantily)	prospěšnost ze všech (kvantily)				
		do 0,29	do 0,41	do 0,5	do 0,58	nad 0,58
CHES, CHUS, KOS	0	0	0	0	0	0
KDSI, LB, LENS, LSIJ	1-3	0	0	0	0	0
Nearazzení, ODA, SPR	0	0	0	0	0	0
RSC, US-DEU, US	5-6	0	0	0	0	0
	více než 6	0	0	0	0	0
CSSD	0	0	0	0	0	0
	1-3	0	0	0	0	0
	4	0	0	0	0	0
	5-6	0	0	0	0	0
	více než 6	0	0	0	0	0
KDU-CSL, SZ, Nez-SZ	0	0	0	0	0	0
	1-3	0	0	0	0	0
	4	0	0	0	0	0
	5-6	0	0	0	0	0
	více než 6	0	0	0	0	0
KSCH	0	0	0	0	0	0
	1-3	0	0	0	0	0
	4	0	0	0	0	0
	5-6	0	0	0	0	0
	více než 6	0	0	0	0	0
ODS	0	0	0	0	0	0
	1-3	0	0	0	0	0
	4	0	0	0	0	0
	5-6	0	0	0	0	0
	více než 6	0	0	0	0	0

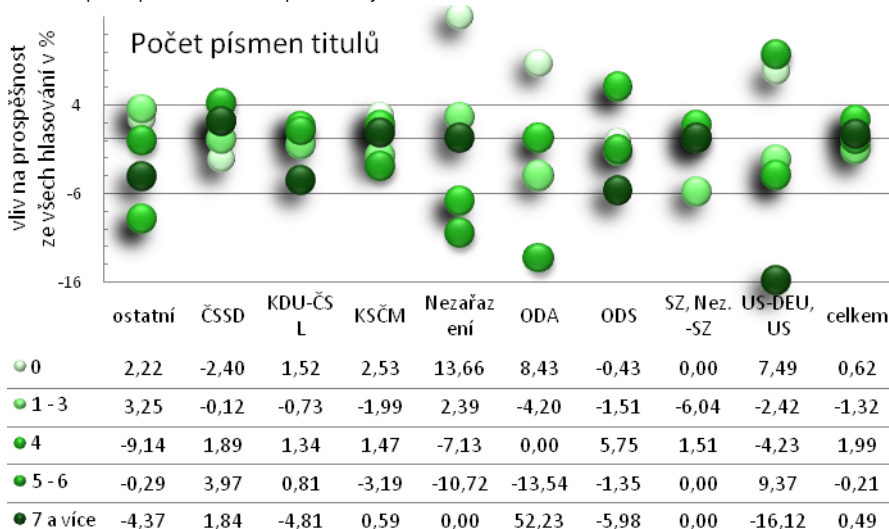
Tab. 80: Délka titulů – Adjustovaná rezidua

Graf 78: Délka titulů - Průměry

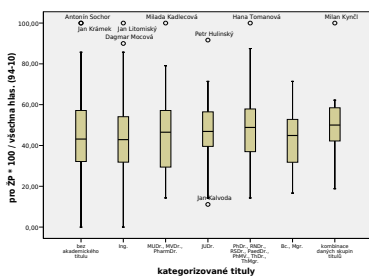
vliv počtu písmen titulů na prospěšnost ze všech hlasování v %						
klub (modus)	celkem	0	1 - 3	4	5 - 6	více než 6
ostatní	49,27	2,22	3,25	-9,14	-0,29	-4,37
ČSSD	46,52	-2,40	-0,12	1,89	3,97	1,84
KDU-ČSL	57,91	1,52	-0,73	1,34	0,81	-4,81
KSČM	50,14	2,53	-1,99	1,47	-3,19	0,59
Nezařazení	43,04	13,66	2,39	-7,13	-10,72	-
ODA	47,77	8,43	-4,20	0,00	-13,54	52,23
ODS	36,39	-0,43	-1,51	5,75	-1,35	-5,98
SZ, Nez.-SZ	71,16	-	-6,04	1,51	-	-
US-DEU, US	52,85	7,49	-2,42	-4,23	9,37	-16,12
celkem	45,26	0,62	-1,32	1,99	-0,21	0,49

Tab. 81: Vliv počtu písmen titulů dle poslaneckých klubů

Graf 79: Vliv počtu písmen titulů dle poslaneckých klubů

8.2.6.2 Druh akademického vzdělání

Graf 80: Kategorizované tituly - Krabicový graf

vybrané kluby	prospěšnost ze všech (kvantily)					
	kategorizované tituly	do 0,29	do 0,41	do 0,5	do 0,58	nad 0,58
ČMSS, ČMUS, KDS,	bez akademického titu	o	o	o	o	+
KDS1, LB, LSN5, LSU,	Ing.	o	o	o	o	o
Nezařazení, ODA, SPR,	MUDr., MVDr., PharmDr.	o	o	o	o	o
RSC, US-DEU, US	JUDr.	o	o	o	o	o
	PhDr., RNDr., RSDr., P.o	o	o	o	o	o
	Bc., Mgr.	o	o	o	o	o
	kombinace daných sklo	o	o	o	o	o
ČSSD	bez akademického titu	o	o	o	o	o
	Ing.	o	o	o	o	o
	MUDr., MVDr., PharmDr.	o	o	o	o	o
	JUDr.	o	o	o	o	o
	PhDr., RNDr., RSDr., P.o	o	o	o	o	o
	Bc., Mgr.	o	o	o	o	o
	kombinace daných sklo	o	o	o	o	o
KDU-ČSL, SZ, Nez-SZ	bez akademického titu	o	o	o	+	o
	Ing.	o	o	o	o	o
	MUDr., MVDr., PharmDr.	o	o	o	o	o
	JUDr.	o	o	o	o	o
	PhDr., RNDr., RSDr., P.o	o	o	o	o	+
	Bc., Mgr.	+	o	o	o	o
	kombinace daných sklo	o	o	o	o	o
KSČM	bez akademického titu	o	o	o	o	o
	Ing.	o	o	o	o	o
	MUDr., MVDr., PharmDr.	o	o	o	o	o
	JUDr.	o	o	o	o	o
	PhDr., RNDr., RSDr., P.o	o	o	o	o	o
	Bc., Mgr.	o	o	o	o	o
ODS	kombinace daných skupin titulů	o	o	o	o	o
	bez akademického titu	o	o	o	o	o
	Ing.	o	o	o	o	o
	MUDr., MVDr., PharmDr.	o	o	o	o	o
	JUDr.	o	o	o	o	o
	PhDr., RNDr., RSDr., P.o	o	o	o	o	+
	Bc., Mgr.	o	o	o	o	o
	kombinace daných skupin titulů	o	o	o	o	o

Tab. 82: Kategorizované tituly - Adjustovaná rezidua

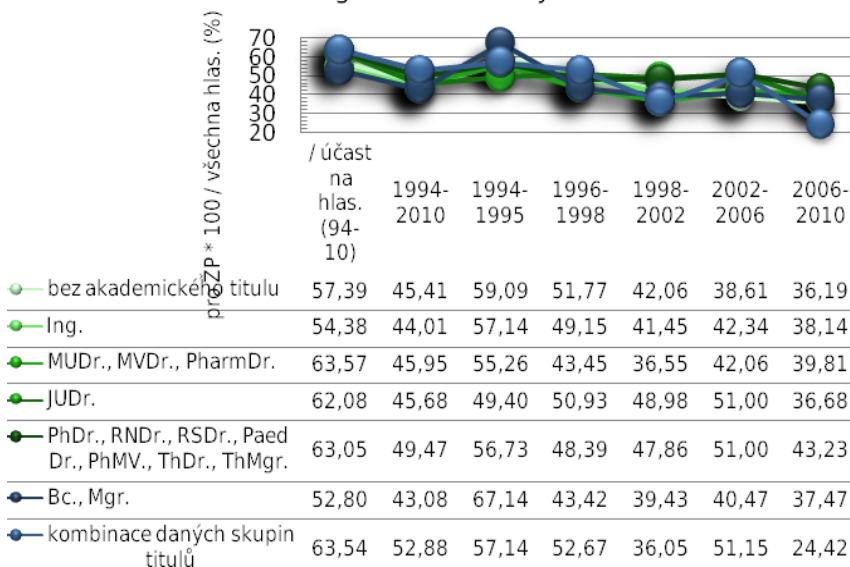
klub (modus)	celkem	bez akademického titulu	Ing.	MUDr., MVDr., PharmDr.	JUDr.	PhDr., RNDr., RSDr., ThMgr.	Bc., Mgr.	kombinace daných skupin titulů
ostatní	49,27	1,50	1,70	-5,19	-4,03	-6,92	7,87	-
ČSSD	46,52	-2,05	0,22	2,65	4,22	-0,92	0,61	-3,28
KDU-ČSL	57,91	0,67	1,75	6,08	-6,49	10,74	-10,91	-5,54
KSČM	50,14	2,53	-1,39	-7,85	-1,19	2,81	-3,51	-
Nezařazení	43,04	13,66	0,06	0,21	-7,32	-17,53	-5,83	-
ODA (mimo g	47,77	8,43	-5,98	16,52	-36,66	0,72	-3,72	22,82
ODS	36,39	-1,58	-2,38	2,77	2,59	12,00	-0,16	-17,60
SZ, Nez-SZ	71,16	-	-	7,91	-	-0,62	-6,04	-
US-DEU, US	52,85	7,49	-3,30	-4,28	-11,36	-3,82	0,21	9,37
celkem	45,26	0,15	-1,25	0,69	0,42	4,21	-2,18	7,62

Tab. 84: Vliv druhu akademického titulu dle poslaneckých klubů

kategorizované tituly	průměr	pro ŽP * 100 /	1994-1995	1996-1998	1999-2002	2003-2006	účast na
		všechna hlas	2010	1995	1998	2002	2006
bez akademického titulu	průměr	45,41	59,09	51,77	42,06	38,61	36,19
	N	157	44	47	51	47	50
Ing.	st. odch.	18,76	23,78	19,03	18,09	19,78	13,26
	průměr	44,01	57,14	49,15	41,45	42,34	38,14
	N	245	67	72	61	97	91
MUDr., MVDr., PharmDr.	st. odch.	17,36	19,58	18,88	17,68	19,83	10,83
	průměr	45,95	55,26	43,45	36,55	42,06	39,81
	N	45	19	14	11	14	10
JUDr.	st. odch.	18,91	21,80	19,11	20,48	20,73	15,63
	průměr	45,68	49,40	50,93	48,98	51,00	36,68
	N	47	24	18	16	23	14
PhDr., RNDr., RSDr., ThMgr.	st. odch.	15,56	23,82	21,37	12,99	18,69	7,64
	průměr	49,47	56,73	48,39	47,86	51,00	43,23
	N	75	35	31	24	25	22
Bc., Mgr.	st. odch.	16,91	22,32	22,51	16,02	18,03	15,18
	průměr	43,08	67,14	43,42	39,43	40,47	37,47
	N	63	10	19	20	23	32
kombinace daných skupin titulů	st. odch.	14,45	13,55	14,85	18,97	17,02	11,19
	průměr	52,88	57,14	52,67	36,05	51,15	24,42
	N	7	2	5	3	4	2
	st. odch.	24,87	0,00	28,03	28,96	21,70	1,64
							22,95

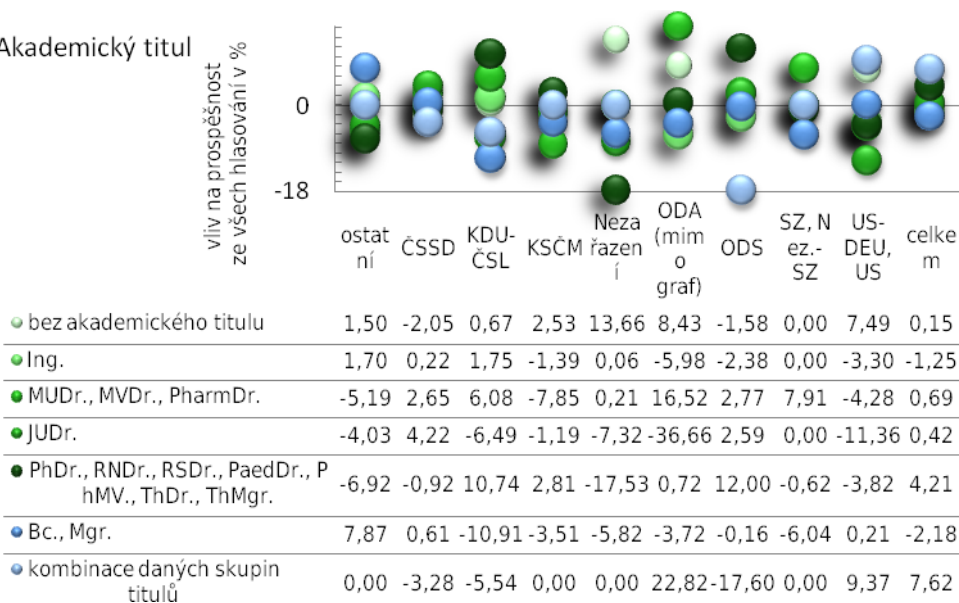
Tab. 83: Kategorizované tituly - Průměry

kategorizované tituly

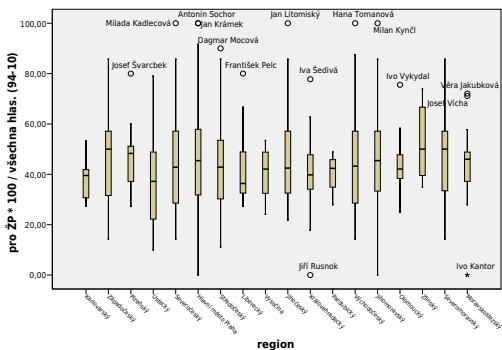
Graf 81 : Kategorizované tituly - Průměry

Akademický titul

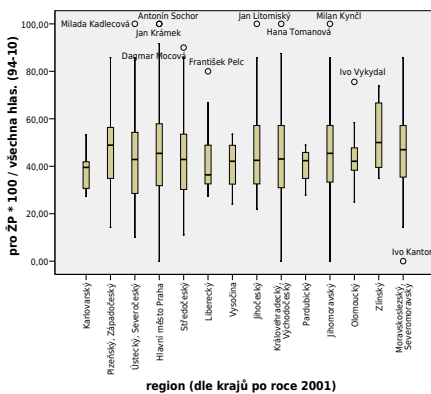

Graf 82: Vliv druhu akademického titulu dle poslaneckých klubů

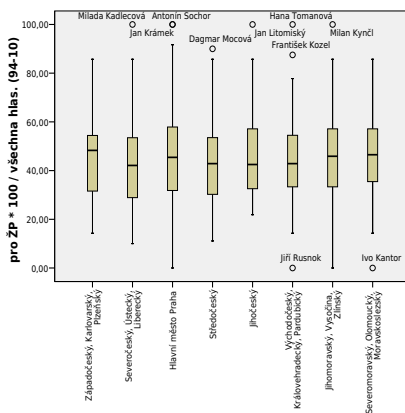
8.2.7 Region

Graf 83: Region – Krabicový graf

Graf 84: Region (po 2001) – Krabicový graf

Graf 85: Region (do 2001) – Krabicový graf

region (dle kraje) do roku 2001)	pro ZP * 100 / všechně hlas.	1994- 2010	1994- 1995	1996- 1998	1998- 2002	2002- 2006	2006- 2010	/ účast na hlas. (94-10)
Západočeský, Karlovarský, Plzeňský	průměr	45,95	57,98	46,08	42,99	46,47	38,66	56,64
	N	54	17	17	15	18	16	54
	st. odch.	16,65	21,71	16,70	17,00	16,81	7,25	18,96
Severočeský, Ústecký, Liberecký	průměr	42,94	56,46	48,04	38,23	42,63	35,93	57,15
	N	73	21	17	22	26	23	73
	st. odch.	19,34	21,42	19,44	18,18	24,23	13,87	20,69
Hlavní město Praha	průměr	46,35	61,43	42,87	38,09	41,64	38,90	58,59
	N	86	25	25	24	32	26	85
	st. odch.	20,79	22,96	20,01	19,21	21,89	14,23	21,39
Středočeský	průměr	43,17	56,52	47,46	36,21	40,71	35,35	55,54
	N	68	23	23	23	29	26	68
	st. odch.	16,61	25,66	18,37	17,80	20,16	14,13	17,79
Jihočeský	průměr	45,97	58,33	46,11	48,68	45,73	32,40	57,37
	N	38	12	15	17	17	15	38
	st. odch.	17,78	23,95	19,64	16,99	20,12	7,11	18,66
Východočeský, Královohradecký, Pardubický	průměr	43,81	60,44	49,53	40,48	40,61	37,08	55,16
	N	74	26	29	26	24	22	74
	st. odch.	18,12	23,67	20,20	16,26	19,64	9,75	20,27
Jihomoravský, Vysočina, Zlínský	průměr	46,43	56,10	52,83	47,02	44,32	40,03	58,14
	N	130	41	45	39	45	50	130
	st. odch.	16,63	19,27	20,11	18,47	18,97	12,59	18,33
Severomoravský, Olomoucký, Moravskoslezský	průměr	46,20	51,59	51,90	44,68	45,00	39,83	58,16
	N	116	36	35	40	42	43	116
	st. odch.	15,06	18,16	20,22	16,41	16,55	11,30	17,67

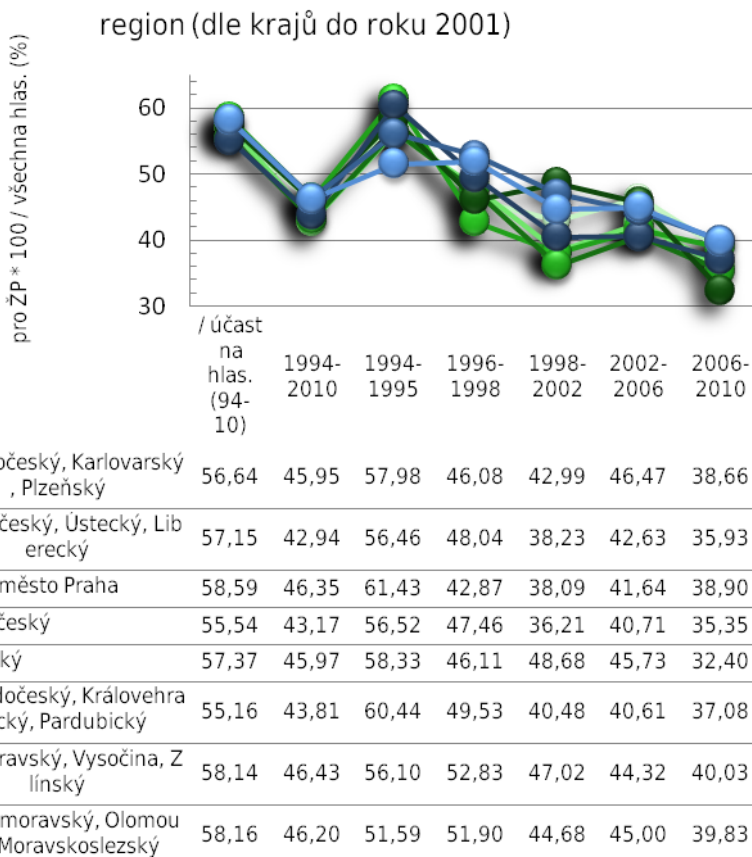
Tab. 85: Region (po 2001) – Průměry

vybrané kluby	region (dle kraje) do roku 2001)	prospěšnost ze všech (kvantily)				
		do 0,29	do 0,41	do 0,5	do 0,58	nad 0,58
ČSSS, ČHUS, KDS, KDS1, LB, LSNS, LSU, Nezařazení, ODA, SPR, RSC, US-DEU, US	Západočeský, Karlovo	0	+	0	0	0
	Severočeský, Ústecký	0	0	0	0	0
	Hlavní město Praha	0	0	0	0	0
	Středočeský	0	0	0	0	0
	Jihočeský	0	0	0	0	0
ČSSD	Východočeský, Králov	0	0	0	0	0
	Jihomoravský, Vysočí	0	0	0	0	0
	Severomoravský, Olou	0	0	0	0	0
	Západočeský, Karlovo	0	0	+	0	0
	Severočeský, Ústecký	0	0	0	0	0
KDU-ČSL, SZ, Nez.-SZ	Hlavní město Praha	0	0	0	0	0
	Středočeský	0	0	0	0	0
	Jihočeský	+	0	0	0	0
	Východočeský, Králov	0	0	0	0	0
	Jihomoravský, Vysočí	0	0	0	0	0
KSČM	Severomoravský, Olou	0	0	0	0	0
	Západočeský, Karlovo	0	+	0	0	0
	Severočeský, Ústecký	0	0	0	0	0
	Hlavní město Praha	0	0	+	0	0
	Středočeský	0	0	0	0	0
ODS	Jihočeský	0	0	0	0	0
	Východočeský, Králov	0	0	0	0	0
	Jihomoravský, Vysočí	0	0	0	0	0
	Severomoravský, Olou	0	0	0	0	0
	Západočeský, Karlovo	0	0	0	0	0
	Severočeský, Ústecký	+	0	0	0	0
	Hlavní město Praha	0	0	0	0	0
	Středočeský	0	0	0	0	0
	Jihočeský	0	0	0	0	0
	Východočeský, Králov	0	0	0	0	0
	Jihomoravský, Vysočí	0	0	0	0	0
	Severomoravský, Olou	0	0	0	0	0
	Západočeský, Karlovo	0	0	0	0	0
	Severočeský, Ústecký	0	0	0	0	0
	Hlavní město Praha	0	0	+	0	0

Tab. 86: Region (do 2001) – Adjustovaná rezidua

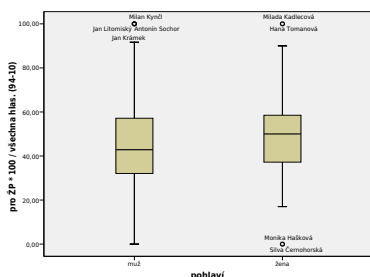
klub (modus)	celkem	Západočeský, Karlovarský, Plzeňský	Severočeský, Ústecký, Liberecký	Hlavní město Praha	Středočeský	Jihočeský	Východočeský, Královohradec	Jihomoravský, Vysočina, Zlínský	Severomoravský, Olomoucký, Moravskoslezský
ostatní	49,27	0,02	2,07	9,06	-3,24	14,45	-12,13	-3,19	1,96
ČSSD	46,52	3,79	-3,61	6,54	0,88	-1,75	-0,40	-2,19	-0,57
KDU-ČSL	57,91	-1,53	-41,24	1,17	5,81	-0,35	-0,19	0,80	2,00
KSČM	50,14	-1,46	1,10	8,68	1,24	-4,94	-1,79	0,50	-3,16
Nezařazení	43,04	-	-8,76	-	-12,85	-	4,59	6,70	-4,94
ODA	47,77	-5,50	5,41	-11,84	1,14	-14,44	-6,32	8,94	4,22
ODS	36,39	2,99	-4,56	-1,47	-3,46	-3,04	2,37	1,58	2,57
SZ, Nez.-SZ	71,16	-	7,91	0,93	-3,72	-	-	-6,04	-
US-DEU, US	52,85	1,56	17,47	8,93	-11,09	1,86	-14,65	-5,11	0,48
celkem	45,26	0,69	-2,32	1,09	-2,09	0,71	-1,45	1,17	0,94

Tab. 87: Vliv regionu dle poslaneckých klubů

Tab. 88: Region (do 2001) - Průměry

8.2.8 Pohlaví

Graf 86: Pohlaví - Krabicový graf

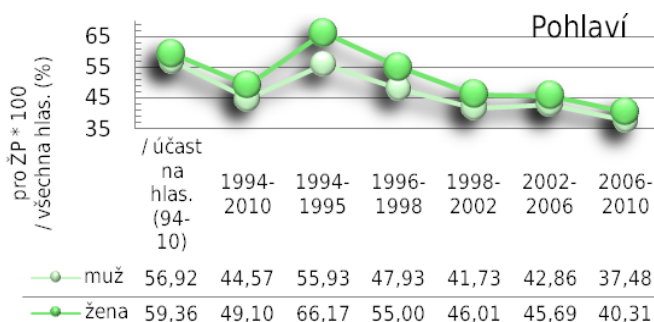
vybrané kluby	pohlaví	prospěšnost ze všech (kvantily)				
		do 0,29	do 0,41	do 0,5	do 0,58	nad 0,58
ČMSS, ČMUS, KDS,	muž	+	o	o	o	o
KDS1, LB, LSNS, LSU,	žena	-	o	o	+	o
ČSSD	muž	o	o	o	o	o
	žena	o	o	o	o	o
KDU-ČSL, SZ, Nez.-SZ	muž	o	o	o	o	o
	žena	o	o	o	o	o
KSCM	muž	o	o	o	+	o
	žena	o	o	o	-	o
ODS	muž	o	o	o	o	o
	žena	o	o	o	o	o

Tab. 89: Pohlaví - Adjustovaná rezidua

pohlaví	pro ŽP * 100 / všechna hlas. 2010	1994-	1994-	1996-	1998-	2002-	2006-	/ účast na hlas. (94-10)	vliv pohlaví na prospěšnost ze všech hlasování v %			
		2010	1995	1998	2002	2006	2010		klub (modus)	muž	žena	průměr
muž	průměr	44,57	55,93	47,93	41,73	42,86	37,48	56,92	ostatní	-0,78	5,49	49,27
	N	541	182	176	174	195	183	540	ČSSD	-0,13	0,56	46,52
	st. odch.	17,27	21,34	19,78	18,05	19,27	11,41	18,91	KDU-ČSL	0,12	-1,00	57,91
žena	průměr	49,10	66,17	55,00	46,01	45,69	40,31	59,36	KSČM	-0,02	0,07	50,14
	N	98	19	30	32	38	38	98	Nezařazení	-4,54	13,64	43,04
	st. odch.	18,40	21,41	17,18	15,85	21,29	14,83	20,14	ODA	-2,46	18,90	47,77
									ODS	-0,43	3,50	36,39
									SZ, Nez.-SZ	0,93	-1,40	71,16
									US-DEU, US	-1,20	9,19	52,85
									celkem	-0,69	3,84	45,26

Tab. 90: Pohlaví - Průměry

Tab. 91: Vliv pohlaví dle poslaneckých klubů

Graf 87: Pohlaví - Průměry